

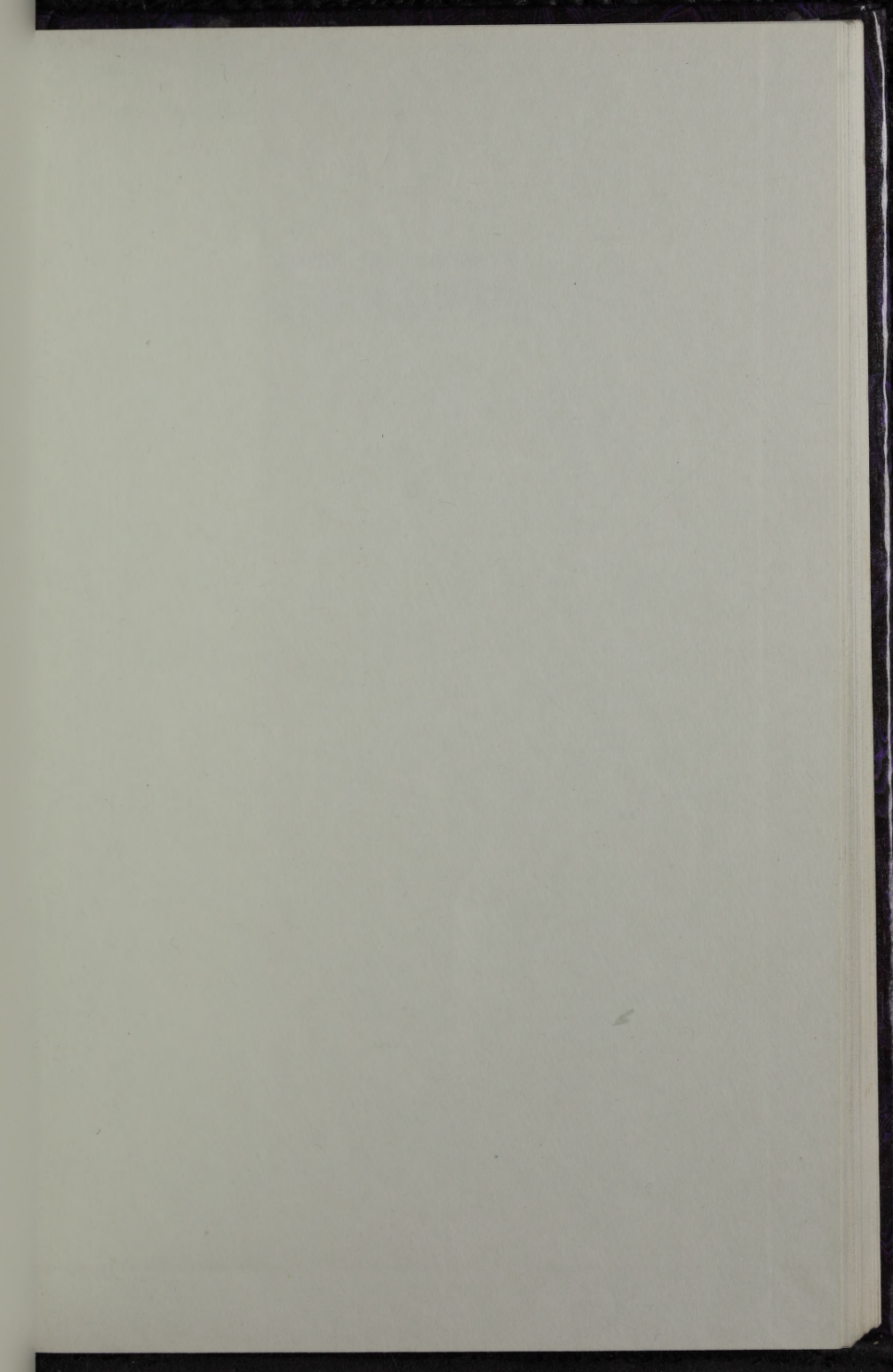
DAGNIJA ZIGMONTE

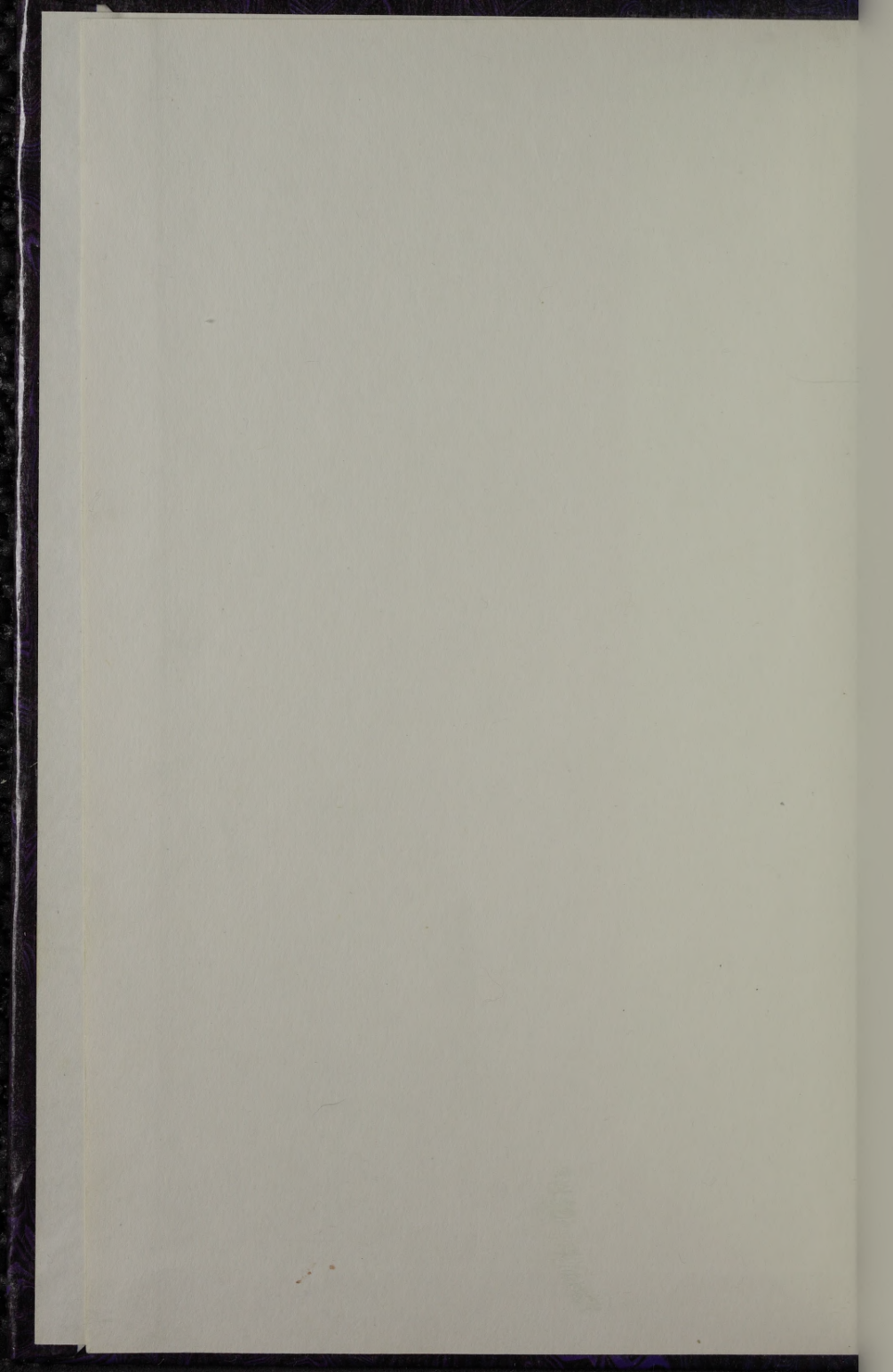
Stāsti Jūlijai

Labi situēts kakis:
piena bļodīna un siltā māja.
Bet kakis glaužas pie kājām un kaut ko lūdz.
Savādas tās ozivās būtnes!

ARTISTIS

95-3
572

8 9 11

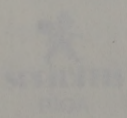
AA L
210

DAGNIJA ZIGMONTE

Stāsti Jūlijai

DAGNIJA ZIGMONTE

Stāsti Jūlijai

2L P B

STÄNDIGER VERWALTUNGSRAT
DACHHAUS ZÜRICH

Krievijas Nacionālā
BIBLIOTEKA

UDK - p 883.3-3

Zi 370

95 13 992
0305018133

Māksliniece Patricija Mužule

ISBN 5-7960-0179-5

© Dagnija Zigmonte, 1995

© Patricija Mužule, 1995

Uguntiņas, uguntiņas.... Pie tumšās istabas sienām, gar griestiem. Vairums no tām parādās un atkal aizslīd, un tad var dzirdēt, ka pa ielu aizbrauc sveša mašīna ar svešiem cilvēkiem iekšā. Viņi brauc pa tumšo, tukšo ielu; vai viņi ieskatās garāmslīdošo māju logos? Jā, tie, kas sēd mašīnā, redz apkārtējo pasauli slīdam garām, bet īstenībā aizslīd viņi paši līdz ar to gaismu, kas viņiem līdzī. Jūlijai labāk patika ugunis, kuras, kā vakarā iedegušās, uzticīgi spīdēja cauri viņas nomoda tumsai. Ar ielas stūra spuldzi viņa sasveicinājās ik vakarus, tās spožums lija uz Jūlijas plakstiņiem, un viņa to sajuta kā draudzīgu sveicienu. Jūlijai nenāca miegs... bet vai ielas spuldze negrib gulēt? Nē, tā guļ pa dienu, nakts ir tās darbības laiks. Spuldze jūta līdzī Jūlijai viņas bezmiega naktīs, tā teica: nebēdā, tu vienīgā neesi nomodā, mēs arī, mēs arī! Jūlijai patika, kad naktīs spīdēja mēness, tie bija viņai svētki. Bet mēness logā ieskatījās tikai kādu laiciņu, tad baltais debesu lukturis aizslīdēja projām, garām, tagad tas spodrināja citu māju logus. Spuldze ielas stūrī bija uzticamāka.

Kad Jūliju beidzot pievārēja miegs, viņa aizmiga un parasti pamodās, kad laukā jau bija pelēka blāzma un ielu apgaisme izslēgta.

Tagad spuldzes guļ, Jūlija domāja.

Viņai būtu bailes no nākamās nakts, ja nebūtu šo gaismiņu, šo uguntiņu, šo vārdos nenosaukto draudzeņu.

Tad, kad Jūliju vēl nebija piemeklējusi smagā slimība, viņa nepazīna bezmiega nakšu. Jūlija jautāja mammai, vai viņai vienmēr tā būs jāguļ, nekustīgi, un mamma mierināja un teica - nē, Jūlija noteikti izārstēsies. Viņai tikai jābūt pacietīgai. Viņa atkal jautāja, kad gan tas būs, un tad nepacietīga kļuva mamma un atbildēja: Jūlijai jābūt pateicīgai, ka viņai vismaz nesāp!

Tā gan bija taisnība. Jo toreiz, pēc briesmīgās katastrofas, viņai ļoti sāpēja.. Viņa raudāja aiz neremdināmām sāpēm, līdz nogura un apklusa, un lielie varbūt domāja, viņai tagad nesāp, bet sāpēja gan, nebija tikai spēka paraudāt.

Tas bija sen. Pirms vairāk nekā gada. Pirms tam Jūlija skraidīja un lēkāja apkārt, viņa bija nevaldāma, un mamma viņu sauca par dzīvsudrabu. Varbūt Jūlija par daudz lēkājusi, tāpēc viņai tagad par sodu jāguļ? Viņa nezināja. Un nezināja arī, vai tikai tā nebūs mūžīgi. Mūžīgi, tas ir šausmīgi ilgi. Tas ir tik ilgi, ka tam vispār nav gala.

Kad es būšu vesela? Kad es būšu vesela? Jūlija jautā, un mamma sadusmojas. Mamma dusmojas tāpēc, ka mīl Jūliju un viņai meitenes žēl. Mamma vadā Jūliju uz slimnīcu un sanatoriju un tad viņu atkal atved atpakaļ dzīvoklī, kur stāv Jūlijas gultiņa un vakaros un naktīs pa istabas sienām staigā gaismas jāņtārpiņi. Mamma ļoti gribētu, kaut Jūlija

izvesētos. Un mamma apgalvo: ja Jūlija klātu vesela, viņu nekad nerātu par to, ka viņa tik nevaldāma. Visi mīl un žēlo Jūliju, bet visiem katram savs darbs un pienākums, visi iet un strādā, un Jūlijai garas stundas jāvada vienai pašai.

Sākumā mamma aicināja ciemos pie Jūlijas citus apkaimes bērnus. Viņi atnāca, un mamma cienāja viņus ar cepumiem un dzērveņu limonādi. Bērni kārtīgi sēdēja uz krēsliem un Jūlijas gultas malas, kā to dara lielo cilvēku klātbūtnē, un mamma jautrā balsī aicināja viņus rotaļāties. Viņi nevarēja te spēlēt sunīšus un paslēpes, un viņi nevarēja spēlēt arī "karsts-auksts", viņi nepavisam nezināja, ko spēlēt, un sēdēja samulsuši un bēdīgi. Tad mamma mācīja viņiem kuģu lādēšanu, šinī rotaļā nevajadzēja skraidīt un kustēties, nu viņi svieda cits citam pavisam tīru kabatlakatiņu, kas bija samezglots kā zaķa ausis, un viņiem ātri vien pietrūka kravas ar to vai citu sākuma burtu, un Jūlija redzēja, un visi zināja, ka sirds viņiem nepavisam nav pie uzspiestās rotaļas, viņiem tikai gribas ātrāk tikt laukā. Tad viņi aizgāja, un drīz Jūlija pa logu, kas bija atstāts pusvīrus, skaidri dzirdēja skaļas balsis, nu visi spēlējās no sirds. Cepumus viņi bija apēduši un dzērveņu limonādi izdzēruši. Jūlija dzirdēja, ka otrā istabā mamma kādam sūdzas, cik gan šie bērni cietsirdīgi, bet Jūlija domāja, tādi šie bērni nemaz nav, viņiem tikai ir garlaicīgi. Man arī būtu garlaicīgi, ja man vajadzētu klusi un godīgi sēdēt pie slimnieka gultas un pat ja man dotu ēst visdārgākās šokolādes konfektes. Jūlijai bija skumji. Un atkal viņa domāja, vai tiešām viņa nekad vairs neskraidīs kā visi citi bērni.

Un ja nu tā notiktu?

Viņas mazajai sirdij bija grūti turēt tādu lielu bēdu, tāpēc Jūlijas vaigi kļuva plāni un tādi kā dzeltenīgi, un viņa bieži vien niķojās, viņa negribēja ēst, kad viņai ienesa pusdienas vai vakariņas, un viņa negribēja skatīties televīziju, jo bērnu filmās, kādas rādīja, visi bērni bija veseli un priecīgi, viņi skrēja un peldēja, un jāja skaistos zirgos. Un ziemu brauca ar kamaniņām no kalna.

Kā Jūlijai gribējās laisties kamaniņās no pavisam stāva, augsta kalna, no kāda vēl nekad nebija laidusies - toreiz, kad viņa bija vesela!

Bet otrā istabā mamma žēlā balsī teica kādam, viņa nezinot, ko lai izdarot bērna labā, viņa esot tik nelaimīga! Un Jūlija klausījās un domāja, kaut ātrāk pienāktu vakars un nakts, tad visi gulēs, un viņa arī gulēs klusa kā pelīte un varēs skatīties, kā pa griestiem priecīgi skrien svešu mašīnu ugun-
tiņas.

Tanī vakarā lija, lija jau kopš pusdienas, un mamma teica, tā tas vienmēr notiekot, tiklīdz viņa nolēmusi spert kādu atpūtas soli ārpus mājas. Jo mamma bija nolēmusi iet uz teātri. Jūlija priecājās, kad mamma kaut kur gāja, tad viņa, mājās atgriezusies, vēstīja Jūlijai, ko pieredzējusi, un, ja tā bija teātra izrāde, tad mamma stāstīja par to. Mamma prata tik saistoši stāstīt! Jūlija aizrautīgi klausījās un vēlējās, kaut mamma vēl runātu ilgi, ilgi.

Mamma nedrīkstēja Jūliju vakaros atstāt vienu, bet viņai gribējās aiziet uz teātri. "Tas taču nav nekas slikts, vai ne?" mamma jautāja citiem cilvēkiem. "Es taču tik reti izeju ārpus mājas..." Un citi cilvēki vienā balsī apgalvoja: nē, tas neesot nekas slikts, un Jūlija savā gultiņā klusītēm teica to pašu.

Parasti tādās reizēs pasēdēt pie Jūlijas ienāca

kāda no kaimiņienēm, viņas visas bija ļoti laipnas pret slimo meiteni. Jūlijai patika runīgās kaimiņienes, kas stāstīja par visu un visiem, kaut arī tie bija galīgi sveši cilvēki un nezināmi notikumi. Bet bija arī tādas kaimiņienes, kuras apsēdās pie gultas ar adīkli un sastieptām lūpām tikai skaitīja valdziņus, ne par ko citu pasaulē nepadomādamas, un, ja viņas tomēr kaut ko teica, tad tas bija:

- Vai tev, bērns, negribas padzerties?

- Vai tu negribi, ka es aizvelku aizkarus, ielas spuldze spīd tev tieši virsū!

Un tas turklāt nebija tīra taisnība. Spuldze spīdēja ieslīpi. Tai taču nevajadzēja apgaismot Jūlijas gultu, bet gan rādīt ceļu vēlīniem gājējiem.

Tanī vakarā - nu, kad lija lietus, - Jūlijai bija tāda sajūta, it kā kaut kam būtu jānotiek. Viņa tikai nevarēja izdomāt, kas šis kaut kas varētu būt. Kas gan varēja notikt ar Jūliju, kura tikai gulēja un gulēja gultā? Notikums, nezināmais notikums droši vien bija tas pats mamma teātra apmeklējums.

- Ir gan cilvēks, - mamma dusmojās, - teica, ka noteikti atnāks, bet re, ka nenāk!

Jūlija mammu mierināja. Tūlīt jau būs klāt. Mamma nedrīkst iziet no mājas par vēlu, citādi nokavēs izrādi.

- Tu gan man esi laba meitiņa, - mamma sacīja un cieši noskūpstīja Jūlijas vaigu, - tev taisnība, atnāks, atnāks, tu taču nebaidies brīdi palikt viena, vai ne?

- Protams, nebaidos, - Jūlija lepnī atbildēja.

Mamma aizgāja, Jūlija dzirdēja, kā noklakt dzīvokļa durvis, mamma tās neaizslēdza, jo pie Jūlijas tūlīt nāks kaimiņiene. Ja durvis būs ciet, kā

tā tiks iekšā? Un zagļi viņu mājā vēl nebija nākuši. Jūlija iedomājās: ja nu piepeši tomēr ielien zagļis? Jūlija lūgtu, lai viņš apsēstas pie gultas un izstāsta, kā īsti iet tādās zagļa gaitās, viņam laikam gadās daudz ko pieredzēt? Bet zagļu nebija. Pie loga rūtīm brīžiem pieklaudzina lietus, tam bija laipni pirksti. Jūlija pievēra acis un klausījās lietū. Žēl, ka viņa nebija mammu palūgusi atstāt logu kaut mazā spraudziņā vaļā. Tad viņa lietu saklausītu vēl labāk.

Jūlija laikam bija piesnaudusi. Kad viņa atvēra acis, viņa pustumsā ieraudzīja uz krēsla blakus gultai sēdot kaimiņieni, viņa tikai nevarēja pazīt, kura tā ir, kaimiņiene šķita pavisam neredzēta. Bet viņai vismaz nebija adīkļa, rokas bija mierīgi saliktas klēpī. Kaimiņienei bija sirmi mati, pakausī sasprausti lielā mezglā, un sejā tai vīdēja dažas laipnas grumbas. Mugurā atnācējai bija pelēka kleita ar spoži baltu apkaklīti, tā spīdēja cauri istabas notumsai.

Viņas brīdi vērās viena otrā, tad neredzētā kaimiņiene teica:

- Tu laikam vēlies, lai es paveru logu?

- Jā, - Jūlija liksmi piekrita, viņai bija prieks, ka šī kaimiņiene bez vārdiem atminējusi viņas vēlēšanos. Sieviete piecēlās un piegāja pie loga, viņa kustējās tik klusi, ka pat Jūlijas dzirdīgās ausis lāgā nespēja uztvert ne skaņu, tā atskanēja vienīgi tai brīdī, kad logs noklikstēja. Lietus valoda tagad nāca iekšā dzirdamāk, tieši tā, kā Jūlija bija vēlējusies.

- Vai tev patīk lietus?

- Jā, - Jūlija atbildēja. - Es domāju, katram pīlienam ir ko pastāstīt, es tikai nespēju saprast. Tas ir tāpat, kad mamma uzgriež kādu raidstaciju,

kur runā svešā valodā. Bet man patīk to valodu klausīties. Un tie, kuriem runā, tie taču to valodu saprot.

- Jā, - svešā atteica, - jā.

Viņa apsēdās iepriekšējā vietā, un Jūlija bilda:

- Es laikam jūs agrāk neesmu redzējusi.

- Tu nebūsi vis redzējusi, - svešā piekrita.

- Mani sauc par Jūliju, - Jūlija sacīja, - un kā sauc jūs?

- Mans vārds ir Henriete.

- Kāds vecs vārds, - Jūlija izteica un tūlīt iekoda sev mēlē. Tas nebija pieklājīgi sacīts. Bet Henriete smaidīja.

- Es pati arī esmu veca.

- Nē, jūs nemaz... - Jūlija mēģināja protestēt, taču Henriete tikai atmāja ar roku.

- Esmu gan. Kad cilvēks daudz pieredzējis, viņš ir vecs.

- Jūs daudz esat pieredzējusi? - Jūlija nopriecājās. - Tad jūs pastāstīsiet man arī, jā? Un kā jūs iegūstat šo pieredzi?

- Es sastopos ar neskaitāmiem cilvēkiem, - Henriete sacīja.

Jūlija brīdi domāja.

- Tad jūs strādājat - kur? - Jūlija brīdi apdomājās. - Veikalā? - Nē, veikalā Henriete noteikti nestrādāja. - Slimnīcā, jā? Kā mana mamma?

Henriete noraidoši pašūpoja galvu.

- Jūs varbūt esat pastniece? Jūs iznēsājat pensijas? Es domāju, pastniekam gan ir interesanti, viņš tiek iekšā visās mājās un redz, kā tur cilvēki dzīvo. Mājas tikai no ārpuses izskatās vienādas, bet iekšā, es zinu, ir tik dažādi, katrs dzīvoklis, katra istaba citāda, un cilvēki...

- Jā, tā gan, - Henriete piekrita. - Bet tas viss nemaz nav tik interesanti, kā tev liekas. Interesanti ir tas, kad tu redzi ne tikai kaut ko jaunu, bet arī patīkamu. Bet, kad jāredz bēdīgi skati, tad par tiem taču vairs nevar sacīt, ka ir interesanti, kā tu domā?

- Nevar vis, - Jūlija piekrita. Viņai ļoti būtu gribējies izzināt, ko gan Henriete īstenībā dara, taču viņa nolēma savaldīties. Meitene vērās Henriete ar tik lielu un mēmu lūgumu, ka tā negaidot jautāja:

- Tev gan šeit ir ļoti garlaicīgi?

- Ai nē, - Jūlija nepiekrita, - visi pret mani ir tik labi, mamma un pārējie, un tagad līst lietus, un man patīk klausīties, un naktīs es skatos, kā te atspīd ugunis... Man patiešām ir ļoti labi!

- Bet tu neatbildēji uz manu jautājumu, - Henriete pasmaidīja.

Ārā bija sācis līt stiprāk, bet, neraugoties uz to, ka lija un bija vakars, negaidot sāka dziedāt kāds putns. Vai tas bija tepat tuvumā? Tā izklausījās. Henriete pagrieza galvu pret logu, un pēc brīža viņa sacīja:

- Ak tā. Tā gan.

Viņa saprot putnu valodu, Jūlija iedomājās. Tā nu gan ir divaina kaimiņiene. Mamma brīnīsies, kad es viņai pastāstīšu.

Un, kā saklausījusi Jūlijas domas, Henriete sacīja:

- Lietus drīz pāries.

- Vai putns to teica?

Henriete pasmaidīja atkal. Un Jūlija žēli sacīja:

- Man tik ļoti būtu patīcis, ja lītu vēl!

- Tev būtu patīcis. Bet putnam kokā ir ligzda, un tajā guļ tikko izšķīlušies mazuli, un lietus jau sāk mērcēt lapām cauri...

- Ak tā, - Jūlija apdomājās. - Nu tad gan lai beidz līt.

Un patiesi, jau pēc brīža lietus čaboņa apklusā, un istabā iestājās klusums.

- Nu, ko tu gribi, lai es tev pastāstu? - Henriete jautāja.

- Vienalga ko... Man patīk klausīties par visu. Tikai tam jābūt labi garam stāstam.

Henriete klusi iesmējās un neatbildēja uzreiz. Jūlija ļoti cerēja, ka Henriete apdomā savu stāstāmo. Tādu garu, garu un saistošu stāstu.

- Vai tu esi dzirdējusi par pameitu un mātes meitu? - Henriete vaicāja, un Jūlija ātri atteica:

- Jā, jā, to pasaku es zinu!

- Bet es tev pastāstīšu patiesu notikumu. Arī par īsto meitu un pameitu.

- Vai tikai nebūs ļoti bēdīga? - Jūlija raizējās. Protams, viņa bija ar mieru klausīties arī bēdīgus notikumus. Tikai viņa tos vēl ilgi pēc tam atcerējās, un tad viņai reizēm gribējās raudāt.

- Tu paklausies un tad spried pati. Bet zini un ievēro to, Jūlija, ka skumjajiem notikumiem ilgāk jāiespiežas cilvēka prātā. Par tādiem atgadījumiem domājot, cilvēks pats, iespējams, centīsies rīkoties tā, lai neatstātu citu sirdīs sāpes.

Jūlija domāja, viņa saprot. Tas laikam nozīmē - ar savu rīcību sagādāt kādam prieku.

- Nu tad klausies, - Henriete sacīja.

- Vai tas notikums kaut kur ļoti tālu? - Jūlija drošības pēc vēl pajautāja. Ticamāki noteikti ir tie notikumi, kas risinājušies tā - skaļa sauciena sniegumā.

- Ne tālu, ne tuvu, - Henriete nenoteikti atbildēja.

- Bet tos cilvēkus tu nepazīsti.

Jūlija gari nopūtās, centās iegrozīties ērtāk un sāka klausīties.

Pameita un mātes meita

Vienai mātei bija meita, viena pati, un viņai ļoti gribējās vēl kādu bērniņu. Viņa domāja, arī pašas Maijai tā būtu priecīgāk. Jo tu jau zini, lielie cilvēki bieži vien ir tik ļoti aizņemti, viņiem jāstrādā, lai ģimenē nekā netrūktu, un tad atgadās, ka bērni sajūtas vientuļi. Un arī Maija auga vientuļa, viņai īstenībā nebija neviena, ar ko spēlēties. Protams, bija kaimiņu bērni, bet tie dzīvoja tālu un visvairāk spēlējās paši savā starpā.

Atgadījās, ka Maijas mātei nomira māsa, atstādama mazu meitiņu. Kad Maijas māte bija noraudājusi māšai pakaļ, viņa apskatījās apkārt, un tad viņa ieraudzīja, ka lielām, zilām acīm uz viņu skatās māšas Aija. Un viņa nolēma ņemt bērnu pie sevis, bija tieši tā, it kā Dievs tur augstu debesīs būtu uzklausījis Maijas mātes klusās nopūtas, nu viņš tai sūtīja bērniņu. Tagad ģimenē būs divas māšinas, lai viņām abām veselība.

- Vai tu nāksi pie manis? - māte vaicāja Aijai. Tā paraudzījās savām zilajām acīm un jautāja pretī:

- Bet vai tu būsi laba pret mani? Pamātes nekad nav labas pret savām pameitām.

- Pie manis tu ļauna vārda nedzirdēsi, - māte apsolījās, un viņai pat asaras saskrēja acīs. Aijiņa pārcietusi tik lielas bēdas, un tad lai viņa uzliktu tai jaunus pārbaudījumus?

Tā nu Aija sāka dzīvot kopā ar savu jauno māsu

Maiju, un māte ļoti rūpējās, lai nevienai no viņām nepietrūktu kāds mīļš vārds. Kādreiz grūti nācās sadalīt visus labos vārdus vienādi, jo cilvēks pasaulē taču pilnībā nelīdzinās otram, un tieši tāpat tas ir ar bērniem. Mātei Aija šķita klusa un noslēgta, viņa laikam vēl nejutās pavisam labi jaunajās mājās. Māte lika Maijai pie sirds izturēties ļoti draudzīgi pret jauno māsiņu, nekad un nekur nedarīt tai pāri, un Maija teica "jā" un izturējās arī.

Bet viņām bija ļoti dažādi raksturi. Maija bija jautra, vidžīga un rosīga, viņa gāja pa māju kā februāra vējputenis, kas, negaidot no stūra pagriezdamies, piesviež tev acis pilnas sniega, taču īsti dusmoties uz to nav iespējams, jo vējputenis to darijis aiz tīra prieka un spēlēties kāres. Maija saķēra māsu aiz rokām un grieza to riņķī, bet Aijai prāti nebija uz rotaļām, viņa raisījās vaļā, un, kad nu Maija uzreiz negribēja laist, Aija sāka raudāt ne pa jokam, un tūlīt māte steidzās talkā un, pat nepajautājusi, kas tad noticis, sarāja Maiju un ielika to kaktā. Bet Aijai viņa ar siltu delnu noslaucīja asaras no vaigiem un ilgi un mīli viņu mierināja. Pagaidi, Jūlija, es zinu, ko tu gribi jautāt. Protams, īsti pareizi tas nebija, taču Maija bija pašu bērns, un tādām istās mātes rājiens sāp mazāk. Vismaz māte tā domāja. Un bija pārliecināta, ka viņa abas meitenes mīl vienādi. Un kas tad ir tāds rājiens, īss auksta vēja pūtiens, te tas uznāk, te jau aizmirstas. Aija sen jau bija nožāvējusi savas ātrās asaras, kamēr Maija, klusā stūrītī ierāvusies, šņukstēja. Aija mātai klāt negāja, viņa nepavisam nezināja, kas būtu sakāms.

Citu reizi māte ieraudzīja uz grīdas porcelāna tasītes lauskas, tasīte bija no sārta porcelāna un ļoti dārga - kā piemiņa, es domāju. Viņa jautāja

meitenēm, kura to izdarījusi, un abas teica - nē, viņas ne. Bet tasīte pati nevarēja saplīst, tādi brīnumi nemēdza notikt, vismaz tajā mājā, kur abas meitenes dzīvoja. Maija savu taisnību aizstāvēja skaļi, bet Aija tikai nelaimīga nodūra acis, palūk, viņa jau raudāja, nē, tāds bērns nevarēja būt vainīgs. Tātad tasīti saplēsusi Maija, un viņa vēl gribēja liegties! Mātei bija pavisam smaga sirds, kad viņa sarāja meitu un atkal ielika to kaktā. Viņa brīnījās, kad gan viņa tik bargā un netaisna pret savu bērnu bijusi, ka tagad tas bīstas atzīties savā nodarījumā. Viņai sanāca niknas dusmas uz Maiju, un, kad vēlāk meitene gribēja likt rokas viņai ap kaklu, māte to vēsi atstūma un sacīja, to viņa no Maijas neesot gaidījusi. Bet viņa nezināja un nevarēja zināt, ka Maija tiešām ir bez vainas, gluži tāpat kā otra meitene, jo skaisto, sārto tasīti bija saplēsis kaķis.

Pagāja laiks, un gadījums ar tasīti aizmirsās. Nāca atkal tādas dienas, kas bija pilnas saules un priecīgu notikumu, un abas meitenes rotaļājās, un māte nekad neaizmirsā atgādināt Maijai, lai tikai viņa Aijiņai nenodara pāri. Pie mātes ieradās viešņas, viņas jautāja, ko dara jaunā meitiņa, pieņemtā meitiņa, viņas nekad neteica pameita, jo pameitas vārdam ir bēdīga pieskaņa, to mēs visi zinām jau no pasakām. Un māte bija lepna, ka var atbildēt, Aija šeit nav piedzīvojusi nevienu pāridarījumu. Māte sacīja, viņa drīzāk bilstot skarbu vārdu Maijai, kā nekā pašas bērns, bet Aijiņai - nē un nekad! Un viņa piesauca Aiju saviem vārdiem par liecinieci, tā atnāca un piespiedās mātei, un palūkojās visapkārt savām lielajām, zilajām acīm, bet viešņām šķita, šajā skatienā tomēr ir slēptas

skumjas, un klusībā viņas domāja un vēlāk, mājās ejot, arī mēloja, sveša māte, tā tomēr esot un paliekot sveša māte, lai arī kā censtos, savu bērnu tā turēšot pirmajā vietā. Bet skaļi viņas to mātei nekad neteica, tikai pa reizei aizrādīja, vai māte esot ievērojusi, Aijiņa tāda bāla! Un māte varēja tikai nopūsties, tā bija arī viņas slepenā bēda, Aija bija bāla, kaut arī viņai brokastīs tika visbiezākā sviesta kārtā uz maizes. Bet Maijai vaigi ziedēja sārti, kaut arī tiem šad un tad pārtecēja kāda maza asaru straumīte. Bet tāda ātri nožūst, un vispār - Maijas asaras svešie neredzēja. Zinu jau zinu, ko tu man tagad gribi jautāt! Nē, māte negribēja būt slikta pret Maiju, jo viņai bija mīloša sirds krūtīs, bet viņa tikai domāja, ja arī kāds netaisns vārds, jā, un visādi jau atgadās, jā, ja nu tā, tad lai tas labāk ķer pašas bērnu. Un viņa taču bija devusi tādu svētu solījumu Aijai un pati sev.

Bērni visas drānas ātri pāraug, tā ka, ja viņi tieši katru dienu nerāpjas kokos un neplēš drēbes uz zariem, tad atgadās, ka jāliek malā gluži jauns apģērba gabals. Maija par Aiju bija garāka, un Maijas kleitiņas Aijai bija pašā laikā. Aija valkāja tās priecīgu prātu, jo kleitiņas bija ļoti glītas, un viņas visas trīs tur nesaskatīja nekā slikta. Bet tad kādu dienu mātes paziņa, abas meitenes no galvas līdz kājām nolūkodama, teica, viņa esot gluži vai skaudīga uz māti. Tā pārsteigta jautāja, kāpēc gan, un paziņa laipni paskaidroja, nu, lūk, šinīs grūtajos laikos mātei viss iznākot uz pusi lētāk, jo pieņemtais bērns taču varot visas īstās meitas drēbītes novalkāt! Mātes vaigam pārslidēja ēna.

- Bet es jau tiešām... - viņa stomījās. - Un es abas meitenes mīlu vienādi, kā jau savas...

Paziņa apliecināja, viņa to labi zinot un ticot arī, taču pasaulei muti aizbāzt nevarot neviens.

Naktī Maija dzirdēja, ka māte klusiņām raud. Viņa aši uzcēlās un pietecēja pie mātes gultas, apķērās tai ap kaklu un vaicāja, kāpēc māte raudot. Bet māte dusmīgi atgrūda meiteni un aprauti atteica, tā neesot mazu bērnu daļa. Maija atgriezās savā gultiņā, bet viņai ilgi nenāca miegs, un viņa klausījās, kā saldi šņākā Aija. Labi, ka tā nebija uztraukusies, vai nepietiek, ja cilvēka bēdām ir viens liecinieks?

Tāds nevarīgs liecinieks, kuram nemaz neļauj palīdzēt.

Meitenes auga lielākas, nu jau tās gāja skolā. Māte abām māsām gādāja jaunas drēbes, novalkātās atdeva radu bērniem, un mātei vajadzēja vairāk naudas, tāpēc meitenes daudz bija mājās vienas pašas. Tagad viņām maz atlika laika rotaļām, viņām taču jāmācās. Maijai galva bija vieglāka, Aijai viss padevās grūtāk; Maija gribēja māsai palīdzēt, bet viņa nikni atgrūda Maiju un atteica: viņa pati tikšot galā. Kad meitenes saņēma liecības, Maijai tā bija labāka, un māte baidījās Aijai pārnest, jo Aija varētu to ņemt pie sirds. Viņa sēja meitenēm matos vienādas lentes, bet Maijai mati izskatījās labāk, jo tie bija biezāki un mīksti kā zīds. Jā, jā, gandrīz tādi paši kā tev. Maija savas drēbes taupīja, bet Aija ... nē, kokos viņa nemācēja rāpties, viņa tāpat prata visu ātri sadeldēt un satraipīt, tā ka šķita: viņai kleitiņa daudz vecāka nekā māsai. Un skolotājai, kura visu redzēja, kādreiz ievaicājās mātei, vai tomēr nevajadzētu abas meitenes turēt vienādi. Māte, kura tieši šogad bija nolēmusi iegādāties sev ko jaunu, paņēma iekrāto naudu, aizgāja uz veikalu un nopirka Aijai jaunu kleitu.

- Sen bija laiks, - Aija negaidot pateica paldies vietā, un māte apjuka...

Henriete aprāvās stāstījumā. Viņa lūkojās uz Jūliju, kura ar abu roku tievajiem pirkstņiem bija ieķērusies segas malā.

- Nu jautā, jautā, es jau redzu, ka tu vairs nespēj izturēt, - Henriete laipni mudināja.

- Kāpēc māte tā dara? Kāpēc viņa dara pāri savam bērnam?

- Bet vai svešiem drikst? - Henriete jautāja pretī. Tad viņa turpināja:

- Tur jau tā nelaime, ka nedrikst nevienam. Bet māte bija devusi sev un Aijai tādu solījumu. Un viņa neuzdrikstējās to pārkāpt... un viņa domāja: ja es būšu stingra pret bāra bērnu, tad kurš būs tas, kas šo bērnu pažēlos? Un viņa nebija stingra, viņa bija par daudz vēlīga... nu, vai tagad tu redzi, ka nelaimi var atnest arī par daudz mīlestības?

Kad savukārt Maijas kleitai izplīsa elkonis, viņa to rūpīgi aizlāpīja un negāja vis pirkt jaunu. Bet to viņa nedarīja tāpēc, ka viņai tā būtu gribējies, bet - dzirdi un ievēro! - tāpēc, ka viņai nebija vairs naudas.

Tad reiz atgadījās liela nelaime: Maija pazaudēja naudu, kuras jau tā bija maz. Māte viņai to bija iedevusi īres samaksai, jo meitenes jau bija lielas un varēja patecēt un paveikt šādus tādus sīkus darbiņus, un parasti māte tos lika darīt Maijai, jo tā ar savu vieglo galvu ātrāk izmācījās un bija brīvāka, un māte negribēja apkraut Aiju ar citiem pienākumiem.

Naudu Maija droši vien nebija izsviedusi, viņa taču bija tāda kārtīga meitene. Visticamāk, ka viņai kāds to izvilcis. Kad Maija attapa, kas noticis, viņa

šausmās domāja, debesis tūlīt sagāzīsies... nē, nevis pār visu šo grēcīgo pasauli, bet gan pār Maiju vienu pašu, jo viņa vislielākā grēciniece. Māte tik sūri, grūti bija pelnījusi naudu, un te nu Maija izkaisa to vējā. Viņa domāja, ka nedrīkst vairs iet mājās. Viņa bija šausmīgi noziegusies, viņa domāja, viņa nespēs noklausīties mātes pārmetumus. Un īre arī nebūs samaksāta, vai tikai viņas neizmetīs no dzīvokļa? Maijai visa pasaule ļodzījās acu priekšā, viņa aizgāja parkā un sēdēja tur - ilgi, stundu, divas, - un beidzot satumsa, un viņa vēl vienmēr sēdēja melnā tumsā, viena, nē, ne viena, bet cieši kopā ar savu neremdināmo bēdu. Aijai māte varbūt vēl piedotu, Maija domāja, bet man viņa nepiedos nekad. Ik pa brīdim viņa ieraudājās, cik spēdama klusu, un valdīja sevi, bet tad elsas lauzās laukā no jauna. Viņa atcerējās mājas, nekad viņai nebūtu nācis prātā, ka tās var būt tik mīlas, to viņa bija sapratusi tikai kopš brīža, kad domāja tajās vairs neatgriezties. Bet viņa nezināja, kurp lai iet. Nevarēja taču mūžīgi palikt te parkā uz sola. Ak, Maija savā bezcerībā labprāt tā būtu izdarījusi, tas nekas, ka vasara paies un atnāks ziema, un snīgs sniegs, un viņa te apsnīgs kā rudenī pļavā aizmirsta siena kaudzīte... ko citu labāku viņa gan pelnījusi? Viņa sēdēja un šņukstēja, kamoliņā sarāvusies, un nevarēja vien beigt, līdz pēkšņi viņas plecam pieskārās kāda silta roka. Maija pacēla saraudātās acis un ieraudzīja vecu sievieti ar brīnum laipnu seju, tās smaids bija tik gaišs, ka bija labi saskatāms arī notumsā. Sieviete apjautājās, kas Maijai kaišot, un meitenei sirds bija tā sasāpējusi, ka viņa neizturēja un izteica visu, visu. Viņa neattapa, kā tas noticis, bet viņa jau gāja

sievietei līdzās, un viņas soļoja tieši uz Maijas mājas pusi. Tu brīnums, kā svešā varēja zināt, kur Maija dzīvo? Vai varbūt viņa nemaz nebija sveša?

Mājās māte apķēra Maiju no vienas, Aija no otras puses, un viņas skūpstīja un glāstīja no jauna atrasto un uztrauktas jautāja, kā gan Maija varējusi viņām tādu bēdu nodarīt. Un Maijai bija tik silti ap sirdi, ka viņa nemaz neizpauda, kā pati raudājusi un bēdājusies parkā uz vientuļā sola. Māte gribēja Maijas atvedēju tūlīt sēdināt pie galda un pacienāt krietni ar pašu garšīgāko, kas mājās būtu atrodamas... bet tā jau bija aizgājusi, paldies negaidīdama. Tad viņas pašas ēda vakariņas. Bet vēlāk māte neizpratnē vaicāja, kāpēc gan Maija nav nākusi un pateikusi, kas noticis... jo nauda, tas galu galā ir sākums pat tādos laikos, kad cilvēkiem naudas maz... un tad Maija nedomādama atsacīja:

- Jā, ja Aija būtu pazaudējusi, tad tu nemaz nerātos, vai ne?

Māte vairs nebilda ne vārda, tikai, gultā iegājusi, viņa ilgi nevarēja aizmigt. Varbūt māte beidzot saprata, ka cilvēku taisnība nedrīkst stāvēt aizsietām acīm, kādu mākslinieki mums rāda neuzpērkamo taisnības dievieti. Jo cilvēks nav Dievs, un bieži vien viņam ilgi un mokoši nākas domāt, līdz viņš var pieņemt lēmumu. Pilnīgi taisni izspriest mēs varbūt nemaz nevaram, mums tikai ļoti jācenšas tā darīt. Un, ja māte nolēmusi audzināt divas meitas, tad nedrīkst vienu, kaut arī tā būtu īstā, un varbūt tieši tāpēc, ka īstā, nolikt pameitas vietā.

Tā māte gulēja vaļā acīm un domāja, un ilgi viņa neaizmīga, bet, kad tas beidzot notika, tad viņai bija labs miegs.

Jā, jā, es jau zinu, ko tu man atkal gribi jautāt. Nē, māte tagad centās būt taisnīga pret Maiju. Un, kopš tā bija noticis, abām meitenēm vaigi sārtojās vienādi.

Maija vienreiz aizveda Aiju uz parku un kā lielu noslēpumu parādīja solu, uz kura tajā briesmīgajā vakarā sēdējusi. Tad Aija jautāja, acis viņai bija satraukumā plati ieplestas, vai tiešām Maija domājusi viņas pamest? Aija to nebūtu izcietusi!

Tad iestājās klusums, un Jūlija arī jautāja:

- Bet sakiet - tā taču bijāt jūs, kas atveda Maiju mājās? Kā citādi jūs man visu varētu izstāstīt?

Viņa ilgi un pacietīgi gaidīja atbildi, taču tā nepienāca. Kāds viegli, viegli sāka spiest uz plakstiņiem, tā ka tie bija jāver ciet... un Jūlija aizmiga un pamodās tikai nākamajā rītā, un ilgojās, kaut tikai Henriete atkal atnāktu.

Bet mamma ienākusi noskūpstīja Jūliju un teica:

- Ja es to būtu zinājusi, nekad nebūtu gājusi uz teātri!

- Ko tu būtu zinājusi? - Jūlija satraukta iejautājās. Vai mamma zināšanai bija kāds sakars ar Henrieti? Varbūt mammai Henriete nepatika? Tas bija tik mīklaini.

- Viņa apsolījās, ka ienāks, - mamma turpināja, - vai tiešām viņai bija tik grūti pasēdēt pie bērna? Bet tad nevajag apsolīties!

Mamma balsī skanēja asaras.

- Bet viņa taču bija, - Jūlija ieminējās.

- Manu mīlo bērniņ! - mamma iesaucās. - Neaizstāvi viņu! Tu esi par daudz laba, nevajag aizrunāt par cilvēkiem, kuri netur solījumus!

- Bet viņa... - Jūlija mēģināja vēlreiz.

- Pietiek par to, - mamma apskaitusies pār-

trauca. - Tas ir izrunāts, un cauri! Un tagad labāk saki man, ko tu vēlētos brokastīs.

Un, tā kā Jūlija nevēlējās neko, viņa dabūja pašu garšīgāko, proti, kakao.

Visu dienu Jūlija prātoja par iepriekšējā vakara notikumiem. Te kaut kas nebija izprotams. Beigu beigās Jūlija nāca pie atzinuma, ka varbūt visnoderīgāk būtu klusēt.

Jūlija atkal sāka gaidīt Henrieti, taču tā nenāca ne tajā, ne nākamā vakarā. Nāca tikai pazīstamas kaimiņienes, citas ar adīkļiem, citas bez, kā parasti bija mamma naktstsdežūru reizēs. Jūlija pūlējās neizrādīt savu vilšanos, kaimiņienes bija lāga cilvēki. Pat ja viņas mācēja tikai šķindināt adāmadatas... Jūlijai jābūt pateicīgai. Bet skumīgi Jūlijai bija un palika, un mamma tad jautāja, kāpēc gan viņas meitiņai bēdīgas acis. Ieradās ārsts, apskatīja Jūliju un ieminējās: varbūt bērnam vajadzētu sanatoriju?

- Nē! - Jūlija atsaucās tik dikti, ka ārsts un mamma saskatījās.

- Bet tev tur būs labi!

- Nē, - Jūlija noteikti atkārtoja. Kā viņa drīkstētu aizbraukt, ja nu pēc tam atnāk Henriete un Jūliju vairs neatrastu? Jūlija sāka pat raudāt, un pieaugušie mierināja, nevajagot uztraukties, viņi tikai labu gribējuši, sanatorijā esot svaigs gaiss, bet ja nu Jūlija nevēloties...

Un meitene palika mājās.

Mamma gāja uz savu darbu un uz naktsdežūrām, un Jūlija tikai gaidīja.

Bet vienreiz Henriete ieradās - Jūlija jau bija atmetusi cerības - gaišā dienas laikā. Nē, patiesībā visa diena bija apmākusies, taisījās un nevarēja

vien sataisīties uz lietu, un caur vaļā logu Jūlija šķita saklausām, kā izslāpušais cerīnkrūms tveicē grūti velk elpu. Mamma bija teikusi, viņa aizies tikai uz veikalu, un Jūlija cerēja, lietus tik ātri neuznāks, citādi mamma salīs, viņa noteikti atkal aizmirsusi paņemt līdzlietussargu. Pašai viņai plaksti bija smagi, tomēr īsts miegs nenāca. Laukā gari rēja suns, tas šķita diezgan tālu. Jūlija sāka gudrot, kāpēc gan suns rej, varbūt tas pielikts pie ķēdes un atstāts viens pats, un sunim ir garlaicīgi. Tā viņa prātoja šurpu turpu, bet tad vērās durvis un iekšā nāca, nē, nevis mamma, bet gan Henriete. Viņa bija gērbusies tāpat kā pagājušā reizē, viņa bija pelēkajās drānās ar spodri balto apkaklīti, lai gan laukā bija īsta vasara un visi cilvēki staigāja gaiši un raibi gērbušies kā lielas puķu dobes.

- Kā es jūs gaidīju! - Jūlija izdvesa un smaidīja pār visu savu šauro sejiņu. Un viņa nepavisam nebrīnījās, kā Henriete tikusi iekšā, kaut arī šoreiz mamma promejot gan bija aizslēgusi durvis, Jūlija pati dzirdēja, kā čirkstot aizgriezās atslēgas bārda slēdzenē.

- Es ātrāk nevarēju, - Henriete lēnīgi paskaidroja, - bet es daudz domāju par tevi.

- Ko jūs man šodien pastāstīsiet? - Jūlija nekavēdamās uzdeva jautājumu. Henriete apsēdās pie gultas.

- Ļauj atvilkt elpu, - viņa lūdza. - Šodien ārā ir tik tveicīgs, gurst visa dzīvība.

Suns atkal bija sācis riet, un Jūlija teica:

- Viņš laikam palicis viens piesiets mājās, un visi aizgājuši. Kā man gribētos sunīti! - Viņa aprāvās, gari nopūtās un tad piebilda: - Bet tas nav iespējams, tāpēc ka mamma strādā un es esmu te gultā. Kas rūpētos par sunīti?

- Jā, - Henriete piekrita. - Bet kādreiz notiek, ka arī vaļas ļaudīm apnīk rūpēties par kādu, kas viņu gādībā nodevies.

Un Jūlija iekārtojās ērtāk un spožām, gaidu pilnām acīm lūkojās Henrietē. Tai tikai atlika sākt jaunu stāstu.

Pieklīdušais kucēns

Nemaz nevarēja saprast, cik kucēnam tanī brīdī mēnešu, bet pavisam maziņš tas gan vairs nebija.

Laikam nav neviena bērna, kurš savā laikā nebūtu sev vēlējies dzīvnieku. Vēlējās arī Uldis un tieši suni! Uldis bija liels puika, viņš trešo gadu gāja skolā, un kājas viņam bija jau līdz zemei izaugušas, bet viņš tikai vēlējās un vēlējās, un tomēr nekas nemainījās, viņš netika pie suņa, arī pie paša mazākā ne.

Te uzreiz jāsaka: Ulda vecāki nebija nekādi cietsirži, viņi labprāt būtu zēnam sagādājuši prieku. Bet viņi mīta daudzdzīvokļu mājā, pie tam piektajā stāvā, un kas no tādiem augstumiem suni var izvadāt! Tā viņi aprādīja Uldim, un prātā zēns viņiem piekrita, bet sirds raudāt raudāja pēc sava sunīša. Un tad atgadījās, ka ģimene pārmainīja dzīvokli, viņi pārvācās uz klusu piepilsētas ielu, bet arī tur viņiem vieniem nepiederēja visa māja, bet tikai dzīvoklītis, tas bija kādu nieku lielāks par iepriekšējo un atradās pirmajā stāvā. Pie mājas bija arī dārzs, tur katram iedzīvotājam piešķirtas dažas dobes, un cits tajās audzēja zemenes, bet cits atkal vibotnes un dadžus. Pa ielu kādreiz redzēja skrejām suņus, bet tie, uz kādu brīdi brīvībā tikuši, tomēr

piederēja katrs savam saimniekam un tūlīt paklausīgi skrēja atpakaļ, tiklīdz izdzirda pavēlošu svilpienu. Uldī no jauna pamodās pieklusušās ilgas pēc suna, un viņš ieminējās: ja nu varbūt tagad...

- Vai tu zini, cik tagad viss dārgs? - māte tūlīt jautāja, un tēvs piebilda:

- Mēs tikko varam nopelnīt iztikai, un suns maksā tūkstošus!

Uldis apkusa, vecākiem atkal bijusi taisnība. Kad Uldis izaugs liels, viņš pelnīs daudz naudas un savu pirmo algu viņš izmantos, lai nopirktu suni.

Bet līdz tam tā tad atlika vienīgi gaidīt.

Kādā pēcpusdienā Uldis atgriezās mājās no drauga apciemojuma. Bija agrs rudens, kad dārzos vēl pilnā sparā zied astras un dālijas, vēlinās ābeles vēl tikai sārtina savus augļus, un gaiss bija iepelēks un brīnumaini mīlīgs. Kļavai uz ielas stūra bija nobirušas pirmās sarkanās lapas, un divas mazas meitenes tās lasīja un lika pušķos. Turpat līdzās draiskojās kucēns, tam bija noļukušas ausis un vēl diezgan neveiklas kājeles. Uldim sirds apvidū iesāpējās, tā ar viņu atgadījās ik reizes, kad viņš ieraudzīja svešu suni, kurš nekad nebūs viņējais. Meitenes uz suni nemaz nepaskatījās, tā tas dzīvē ir, bagātie un laimīgie ne vienmēr apzinās savu izcilo stāvokli. Dažus soļus pagājis, Uldis atskatījās un uzsvilpa kucēnam, viņš to darīja ar lielām bažām, tāpēc ka nemaz nedrīkst svilpt sunim, kurš tev nepieder. Kucēns mēģināja sasliet ausis, bet viņam tas negribēja izdoties, viņš dusmīgi sapurināja galvu ar ausu ļekatiņām un raudzījās Uldī.

- Nāc līdzī... - Uldis klusītēm teica, tik klusi, ka suns nemaz nevarētu sadzirdēt. Bet abas meitenes kā pēc pavēles pagriezās pret Uldi un sāka skatīties,

un viņam sametās svelots kauns par to, ka stāv te un vilina svešu suni, kaut arī tas simtkārt būtu tikai kucēns ar smieklīgi noļukušām ausīm. Tāpēc Uldis ātri apcirtās uz papēža un sāka iet mājas virzienā.

Viņš vēl nebija ticis līdz nākamajam ielas stūrim, kad sajuta sev pie kājas ko pieduramies. Un, raugi, tas bija melns, mitrs suņa, nē, kucēna purns.

Suns bija nācis viņam nopakaļ!

Uldis apstājās un jūta, ka viņu apskalo mīksts žēluma vilnis. Vai tiešām... vai tiešām... Viņš neuzdrošinājās noticēt tādai laimei, ka kucēns tiešām būtu izvēlējis viņu sev par saimnieku. Un viņš piesita kāju, bargs izlikdamies, un pavēlēja kucēnam iet atpakaļ pie savām saimniecēm, kuras nekrietnā kārtā gan nelikās gar viņu ne zinis. Kucēns iesmilkstējās un atkāpās solīti, taču tā brūnās acis neatlaidīgi uzlūkoja Uldi.

- Ej mājās, - Uldis vārgā balsī teica, un pats viņš ar nodurtu galvu devās uz savu māju pusi.

Kad viņš pie vārtniem atskatījās, viņš redzēja, ka kucēns stāv, kur bijis. Uldis sakoda zobus un gāja iekšā pa vārtniem, bet viņš tos stingri neaiztaisīja, nez kā gadījās, varbūt viņš bija izklaidīgs.

Uldis sēdās pie mācībām un nemaz negāja laukā, un tēloja izbrīnu, kad māte vēlāk sacīja:

- Sētā viens suņuks iekūlies... Diez kam tas varētu piederēt?

Bet suņuks, lūk, nepiederēja nevienam, un neviens negādāja par tā iztikšanu. Māte teica, jāatdod pāri palikusī zupa.

- Dod tikai, - tēvs brīdināja, - tad tu viņu beigās vairs projām nedabūsi.

- Es nevaru noskatīties, kā viņš tup un trīc, -

māte atteica klusā balsī, kas drebēja aiz žēluma.
Un tad iejaucās Uldis:

- Ja tas suns nevienam nepieder... vai tad mēs nevarētu viņu pieņemt?

- Svešu kucēnu? - abi vecāki reizē iesaucās.

- Bet, kad viņš būs pie mums, tad viņš vairs nebūs svešs.

Māte noskatījās, kā kucēns kārīgi ēd, un Uldis viņai līdzās teica kā tāds kārdinātājs:

- Paskaties, kādas viņam ķepas, tur izaugs varens suns! Jūs paši sacījāt, tagad tādi nemierīgi laiki, zagļi staigā apkārt... Kad mums būs suns, neviens zaglis neiedrīkstēsies nākt sētā, un tev vakaros no auklas nebūs jārauj nost pusizžuvusi veļa!

Māte pasmējās, bet tūlīt atkal kļuva nopietna.

- Vai tu maz saproti, ko tas nozīmē - ņemties ar suni? Nē, nē, kas zina, kādi tam tikumi, kādas blēņas iemācījies, apkārt daudzīdamies! Viņam nevar būt izcili radu raksti, ja cilvēki viņu pametuši. Izaugs spoks no kranča, kauns būs tādu cilvēkiem rādīt!

Bet kucēns, bļodiņu rūpīgi izmazgājis, jau laizīja mātei roku, re, kā prata paldies pateikt. Viņa skatījās uz suni, tad uz Uldi, pēc tam atkal uz suni un tad teica:

- Ja nu tev izdodas tēvu pierunāt...

Tā notika, ka Uldis dabūja suni un nosauca to par Princi. Tas bija diezgan dīvains vārds sētas kucēnam, vai Uldis tiešām cerēja, ka no šī neglītā pīlēna izaugs gulbis?

- Vārdam nav nekādas vainas, - Jūlija īsi iejaucās vidū.

Visi klases zēni nāca skatīties Ulda suni, un viņi varēja līdz aizsmakumam strīdēties par suņa sugu

un par to, cik tas vecs. Vieni teica, tas esot vismaz pusgadu vecs, jau zobus nomainījis, bet otri tikpat dedzīgi apgalvoja, ka ne, pavisam mazs kucēntiņš vēl esot! Uldis nezināja, kam piekrist; ja kucēns maziņš, tad toties lielas cerības, ka tas izaugs par īstu milzeni. Bet Ulda blakussēdētājs, nodevējs tāds, teica, punduris vien tur iznākšot un sētas krancis, paraug, cik viņam tievas ķepiņas. Drauga tēvocim suns bija vairākkārt godalgots, draugs tēvoča suni pazina un domāja, ka ir liels suņu lietpratējs. Ap-
raudāties varēja aiz errastībām!

Krancis? Viņa Princis - krancis? Uldis rūgti no-
žēloja, ka vispār paaicinājis draugus. Un, lai būtu kā būdams, viņš klusībā sprieda, Princis viņam vienalga būs pats mīlākais un dārgākais suns.

Vai nu liels, vai mazs, Princis istabā taisīja peļ-
ķīti pie peļķītes, toties, ārā izvests, nedarīja neko un stūrgalvīgi skatījās Uldim tieši virsū kā brīnī-
damies, ko gan no viņa vēlas. Jā, skriet, spēlēties, tam Princis piekrita katrā laikā. Bet, istabā atgrie-
zies, mātes vienīgā paklāja vidū atstāja glītu tēr-
cīti.

- Jā, jā, - māte teica, kad viņai dusmas puslīdz bija pārgājušas. - Suni izaudzināt, tas nav nieka darbs! Bet es tikai domāju: suns jāaudzina tam, kurš to tik ļoti vēlējās iegūt!

Taisnība vien viņai bija. Kucēns priecīgs sa-
grauza tēvam vienu kurpi, un tēvs bija ļoti neap-
mierināts. Kucēns varbūt domāja, kas tur liels, otra kurpe taču paliek, bet viņš nezināja, ka kurpes lieto-
jamas tikai pāri. Tēvs sacīja, ja Uldis nespējot kucēnu valdīt, tad viņiem būšot jāšķiras. Uldis karsti lūdzās, viņš nekad vairs neatstās Princi bez uzrau-
dzības, nevienu brītiņu! Bet solīt to bija vieglāk

nekā izdarīt, jo Uldim vajadzēja iet skolā, bet Princim bija jāpaliek mājās. Kad Princis savās vienatības bēdās bija norāvis zemē galdautu un tam līdzī arī kristāla vāzi, sadusmojās arī māte.

Uldis ar Princi paglābās dārzā pie zemeņu dobēm, Uldis suni glaudīja un čukstēja tam spalvainajā ausī labus vārdus, mierinošus vārdus, un Princis pateicīgi laizīja zēnam vaigu. No ziemeļu puses pūta vēss vējš, tam prātā kas nelabs, vējš jau bija paspējis notraukt mākoņus no pusdebess, un skaidrs laiks vēlā rudenī pret vakaru, tas vienmēr nozīmē stipru salnu. Uldis raudzījās uz zemeņu ceriem, tagad tie bija bēdīgi tukši, daļa lapu nodzeltējušas, vai iedomāties varēja, ka vasaru starp tām slēpušās lielas saldās ogas? Krūmi un koki jau tagad, vēja negaidīdami, kaisīja lapas, cik to vēl palicis, un Uldis teica Princim: ziemu, tad tikai viņi daudzīšoties ar slēpēm! Princis piešķieba ausi un klausījās. Vai Princis zināja, kas ir slēpes? Uldis dedzīgi aicināja sliet noļukušās ausis, tomēr Princis nekādi nespēja to izdarīt, pat tad ne, kad Uldis piepalīdzēja. Prinča ausīm bija lemts palikt noļukušām.

Uldis aizbrauca uz suņu izstādi, un Princis, protams, palika mājās. Kaut arī sunim bija tik cēls vārds, visi saprata, ka izstādē tādām nav ko darīt. Prinča vecāku un visu tālāko senču pēdas sedza neziņas tumsa.

Uldis aizbrauca... un labāk gan nebūtu braucis, no turienes viņš atveda mājās tikai errastības un liela rūgtuma sajūtu. Izstādē viņi bija ieradušies kopā ar Ulda biedru, to pašu, kura tēvocim tas neiedomājami smalkais suns. Un smalkais suns gan bija izstādē, un daudzi skatījās uz to, kā suns gāja

ringā kopā ar savu saimnieku. Un suns tēvoci, kas bija vīrs jau gados, veda saītītē, tā un ne citādi, un neviens par to nesmejās. Suņi bija dažādi, visi kopti un sukāti, tie spīdēja vien un centās, cik spēdami augstprātīgi, lūkoties uz citiem sev līdzīgiem. Uldis iedomājās savējo... un vēlējās, kaut izstādē kāju nebūtu spēris. Tēvocis laipnīgi apsveicinājās ar radnieku un ar Uldi, un radnieks teica: Uldim arī esot suns.

- Kādas sugas? - tēvocis tūlīt jautāja. - Un kāpēc tu nevedi viņu uz izstādi?

- Viņš vēl ir par mazu, - Uldis izstomāja, bet draugs bez kādas kautrēšanās iesmejās platu muti:

- Viņam taču ir sētas krancis!

Tēvocis līdzjūtīgi nopūtās. Viņš bija labsirdīgs un pieredzējis vīrs, tāpēc neizteica visu, ko domā par bezsugas suņiem, jā, viņš pat bilda, ka bezsugas suņi arī varot būt gudri un uzticīgi. - Bet, - tēvocis teica un pacēla pirkstu, - sugas suņa līmeni tāds neaizsniegs nekad, tāpēc ka katram sugas sunim jau asinīs ierakstīts gadu desmitiem rūpīgi veikts ciltsdarbs.

Viņš noglaudīja savu mīluli, tam spalva rudens saulē vizēt vizēja, un mīlulis labvēlīgi pavērās saimniekā.

Suga, suga, bezsuga...

- Vai es tev neteicu, - draugs sacīja, kad viņi brauca no izstādes mājās, - ko tu smērējies ar tādu sētmalas brīnumu, ja tev večiem nav diezgan naudas, ko īstu suni nopirkt, tad nevajag saldēt nagus!

Draugs, kurš tātad izrādījās īsts nedraugs esam, sarunāja vēl līdzīgas bezkaunības, un, kad viņi bija atbraukuši savā pusē, viņi drusciņ sakāvās. Princis

būtu lepns, ja zinātu, ka pārsistā lūpa Uldim ir viņa, Prinča, dēļ. Nu jā, bet tas bija tikai dots pret dotu, Princis tagad arī mestos aizstāvēt savu saimnieku vienalga pret ko. Viņš sagaidīja Uldi pārcieties, augsti gāvilēdams, bet viņi vēl nemaz nebija paspējuši sasveicināties, kad parādījās pati nejaukā kā kaimiņiene un paziņoja, Ulda suns esot izkārpījis dobīti, kur viņa iesējusi burkānus. Kaimiņiene kļiedza tā, ka varēja saklausīt vismaz pa trim sētām uz katru pusi, un ārā iznāca arī pārējās sievas un ieteica Uldim labāk uzmanīt savu draņķi. Tieši tā viņas teica par Princi, un laikam tāpēc tas sāka briesmīgi riet, tiešām, skandāls bija liels un ar tālejošām sekām, mātei vakarā sāpēja galva, un tēvs nerunāja ar Uldi ne vārda, bet varbūt tas bija labi, jo, ja viņš būtu runājis, tad pajautātu arī, ko labu zēns redzējis izstādē, un Uldim nāktos atbildēt, ka redzējis labum labos suņus un ka pēc šīs parādes gandrīz neklājas Princim vairs atstāt suņa vārdu...

Tas bija bēdīgs vakars, un tam sekoja tāda pati bēdīga nākamā diena. Uldis brīnījās un nesaprata, kas ar viņu noticis, viņš vairs nespēja ar visu sirsnību atbildēt uz Prinča vētrains mīlestību! Viņš redzēja, cik kucēnam bēdīgi noļukušas ausis un ka aste griežas nožēlojamā gredzenā, bet, ja suņa ķermenis vismaz tālīni atgādināja vilku, tad nepavisam pēc vilka nebija Prinča četrstūrainais purns un jocīgā bārda. Par to varētu pasmieties, taču Uldim, kad viņš suni nopietni aplūkoja, gandrīz vai plūda asaras. Un viņš savaldījās un neraudāja tāpēc, ka zēni tā nedara.

Māte manīja Ulda sarūgtinājumu un kādu dienu pārnesa Princim skaistu kaklenieku un saiti.

- Ej ar viņu pastaigāties!

Mulsām acīm Uldis skatījās uz māti. Ko viņa te runāja? Vai tiešām viņa domā zēnu tādējādi iepriecināt? Iet pastaigāties ar tādu... jaukteni, ja tepat apkārtnē vai katrā trešajā sētā rej kārtīgs savas sugas pārstāvis? Kur gan viņam acis bijušas? Bet, patiesi, tā tas bija: līdz brīdim, kad Uldis kritiski nebija aplūkojis savu dārgumu, savu Princi, ar kuru bijis mierā gultā blakus gulēt, jā, līdz tam brīdim viņš nebija pamanījis Prinča tievās kājas un smieklīgo bārdu, kuru tas laikam aizguvis no sava vecvectētiņa. Princis! Kādu vārdu viņš ielicis šim sētmales brīnumam! Un vēl vedis draugus, lai skatās, un gaidījis, ka tie brīnīsies! Ak, Uldi, Uldi, ko mēs tagad darīsim?

"Ko mēs darīsim?" šķita jautāja Prinča, nē, sētmales brīnuma valgaiss purns, kas vaicājoši piedūrās Ulda stilbam. Un zēns, ticat vai ne, atrāvās no tā kā no dzelīgas nātres.

- Vai liksies mierā?

"Ko tu teici?" Princis jautāja pretī un uzlika abas tievās, smieklīgi tievās ķepas Uldim uz ceļgala.

- Velns tevi!

Uldis iespēra Princim ar kāju, iespēra no visas sirds, sāpīgi un labā tēmējumā. Princis atsprāga gabaliņu nost, apsēdās turpat uz vietas un bēdīgām, brūnām acīm raudzījās savā saimniekā. Bet saimnieku smacēja sīvas dusmas. Drauga tēvocis tur, izstādē, bija teicis, ja nu Uldis tāds suņu draugs, tad varējis pagaidīt, varbūt šis būtu varējis sagādāt Uldim kucēnu par tīri piemērojamu cenu, un viņam patīkot, ka suņus audzējot tieši bērni, tiem esot tāda liela pieķeršanās spēja.

Pieķeršanās spēja! Uldim šinī brīdī piemita ļoti

liela atgrūšanas spēja. Princis vēl vienmēr sēdēja, kur sēdējis, ar mīkstu, sārtu mēli laizīja saspārdīto vietu, toties suņa acis ik pa brīdīm lūkojās tieši Uldī, skatienā bija tik daudz smeldzīgas neizpratnes, ka Uldim sāka trūkt elpas. Viņš pielēca kājās, atrāva durvis un uzbrēca:

- Ārā! Ej ārā!

Pavērās virtuves durvis, parādījās māte.

- Kas te notiek?

- Nekas, - Uldis drūmi atrūca, - tas suns ir nepaklausīgs. Viņu vajadzētu likt pie ķēdes.

- Tad jau arī ķēde būs jāpērķ, - māte sacīja tādā dīvainā balsī. - Mums ar tavu suni tiešām ir lieli izdevumi.

- Kaut to suni... - Uldis nepabeidza, jo māte necieta, ka Uldis lamājas.

Māte domīgi noskatījās, kā Uldis dusmīgs ieiet otrā istabā un ar troksni aizcērt durvis. Un to viņš arī nedrīkstēja darīt.

Uldis bija gauži dusmīgs. Kāpēc toreiz, tanī dienā, viņam nevarēja pieklist kāds īsts sugas suns? Prāts Uldim iebilda, ka sugas suņus vienmēr sargā drošas dzīvokļa durvis vai vēl drošāka sēta, un saimnieki trīc un dreb par savu lolojumu. Par Princi nebija drebējis neviens, varbūt viņa māte bija kucēnus laidusi pasaulē kādā pamestā šķūņa kaktā, citi, kas zina, aizgājuši bojā. Un kas ar kucēna māti noticis? Varbūt to sabraukusi mašīna, varbūt tā tikusi rokās suņu ķērājiem, Uldis atcerējās: kādreiz viņš tādu mašīnu bija redzējis un arī drūma izskata vīrus, kuri dzinās pakaļ kādam duksim vai krancim.

- Kāpēc viņi tā dara? - Uldis toreiz jautāja mātei, un tā negribīgi atbildēja:

- Tam sunim nav saimnieka... un tāpēc viņi to grib noķert.

- Bet lai taču suns dzīvo, - Uldis iebilda. - Vienmēr kāds cilvēks viņu pabaros. Tāpēc taču nevajag...

- Apkārtklejojoši dzīvnieki izplata slimības, - māte atteica tādā jokainā, it kā stiklainā balsī, tā viņa mēdza runāt, kad negribēja atbildēt uz kādu neparasti uzmācīgu, nepatīkamu jautājumu. - Tu taču esi dzirdējis par trakumsērgu...

Par trakumsērgu Uldim būtu vēlējies uzziņāt vēl ko sīkāk, bet drūmie vīri bēgli bija noķēruši, tagad tie to veda uz mašīnu, tādu pārbijušos, kaucošu, un māte žigli ierāva Uldi šķērsielā. Viņa bija kļuvusi nerunīga un nekā nestāstīja Uldim ne par klejojošiem suņiem, ne par trakumsērgu...

Uldis bija gudrojis, kā būtu, ja viņš Princi aizvestu patālu no mājas un palaistu... Ja sunim vienreiz laimējies, tad kas var teikt, ka nelaimējas vēlreiz? Varbūt viņš atradīs citus saimniekus...

Bet... ja pa vidu gadās suņukērāji?

Nē, to Uldis Princim nespēja nodarīt. Un tā viņš mocījās starp žēlumu un nepatiku, un, kad Princis viņam bāza klāt savu vēso, uzticīgo purniņu, Uldim vienmēr metās šausmīgi grūti ap sirdi.

Jo Princis tiešām bija uzticīgs. No rītiem viņš Uldi vadīja uz skolu un mājās sagaidīja pēcpusdienā. Princis priecājās nesavtīgi, jā gan, tieši tā, jo suni taču baroja māte, ēšanas dēļ Princim nebūtu vajadzīgs tik vētraini izrādīt prieku un skaļā balsī gaviļēt. Princis gaviļēja, jā gan, viņš rēja un smilkstēja augstā, laimīgā balsī, un tad Uldis arī nevarēja citādi, viņš glāstīja un burzīja Prinča ausis, kuras, kā viņš beidzot bija sapratis, nekad necelsies stāvus

kā īstam sugas sunim. Jo Princis nebija sugas suns, ai nē, ne uz to pusi!

Uldim ar Princi negāja viegli, tomēr jāatzīst, ka arī suns izjuta savas neērtības. Mājas kaimiņi par viņu neļūsmoja, sievas kopš tās nelaimīgās burkāndobes reizes visas kā sazvērējušās bārās, tiklīdz Uldis suni izlaida pagalmā. Viņas teica, ja jau suņa neesot, tad lai arī neesot, bet šitādu turēt un vēl barot... tur jau maizes kumosa esot žēl. Mātei vis nebija žēl, māte Princi kārtīgi baroja, un sunim spalva spīdēja vien, bet.. viņš bija un palika sētmales krancis, un Uldim sirdī radās tāds kā slietnis, kuram Princis netika pāri. Televizorā rādīja sugas suņu izstādes, un ģimene tās skatījās, un skatījās arī nabaga Princis, un, kad Uldis uzmeta tam skatienu, tad likās, ka vientiesīgajās, brūnajās suņa acīs atspīd prieks par savu ciltsbrāļu panākumiem. Jo Princis bija labsirdīgs, viņš citiem suņiem, kas skrēja garām pa ielu, uzrēja bez dusmām, gluži kā apsveicinādamies.

"Ak, kāpēc tu tikai esi tāds, kāds esi!" Uldis domāja, bet Princis ņēma un nolaizīja zēnam roku. Cik tas būtu labi, ja Princis vienu dienu izietu pa vārtiņiem un vairs neatgrieztos, nē, viņš sunim nevēlēja ļauna, ja nu vienīgi saistošus jaunus piedzīvojumus. Un atgadījās, ka Uldis pats atstāja vārtiņus vaļā, bet Princis negāja laukā, ja vienīgi, tad līdz tuvākajiem telefona stabiem un atpakaļ, kad bija izlasītas steidzamākās un saistošākās citu suņu vēstules. Tā viņi dzīvoja, atnāca ziema, garlaicīga ziema, kad ne lāgā sala, ne snīga, debesu piere savilkusies idzīgās grumbās, tie bija mākoņi, kuri sūtīja lejā vienīgi apnicīgu lietu. Princis, no āra pastaigas atgriezies, labsajūtā gulēja uz veca

paklāja gabala, un viņa kažoks oda, kā mēdz ost suņu kažoki mitrumā. Un Uldim šī smaka vienkārši derdzās...

Bet viņš nespēja tā - skaidri un gaiši pateikt vecākiem, ka suns jāgādā projām. Viņš iztēlojās, kas pēc tam būtu jādzird. Par atbildību cilvēku un arī kustoņu priekšā. Un par to, ka vecāki uzreiz teikuši: suni nevajag. Un vēl daudzas nepatīkamas, bet, par nožēlu, patiesas domas. Un Uldim gluži vienkārši trūka dūšas.

Dienas jau bija pastiepušās garākas, kad ciemos atbrauca mātes brālēns no laukiem, viņš bija jauns zemes īpašnieks, un, kā februārī jumts apaug lāstekām, tā viņš bija apaudzis neskaitāmām rūpēm par saimniecību. Ieraudzījis Ulda suni un apglaudījis to, viņš Uldim jautāja, kā tam ienācis prātā turēt suni te, Rīgā, kur tagad viss tik dārgs.

- Viņš pats pieklīda, vai es viņu aicināju? - Uldis īgni atteica puspatiesību, un ciemiņš uzmanīgi parraudzījās uz zēnu.

- Tad viņš tev visai nav pa prātam? - tēvocis jautāja, un Uldis atteica tajā pašā kašķīgajā tonī:

- Nav jau no tāda kranča ko mīlēt.

- Jā, jā, - tēvocis teica, - jūs te, pilsētā, esat kā uzburti uz tiem smalkajiem suņiem. - Un Uldis nevarēja saprast, vai tā ir atzinība vai nosodījums.

Tēvocis pilsētā uzturējās vairākas dienas, viņš staigāja pa iestādēm un atgriezies dusmojās, ka nevar dabūt nekādas skaidrības. Viņa prāts bija tik lietišķs un tiešs kā taisnas vagas tīrumā. Bet te viss gāja likločiem.

Princim tēvocis bija iepaticies. Kad visi sēdēja ap vakariņu galdu, suns mēdza klusītēm pienākt pie viesu un uzlikt galvu tam uz kājas. Uldis to

redzēja, un viņam radās nikna skaudība, paraug vien, kā Princis viens divi nodod viņu, Uldi! Bet tas no tāda kranča laikam bija sagaidāms. Tēvocis suni paglaudīja, viņš taustīja tā šauro galvu un teica, raug, kur esot ass izcilnis, suns būšot nikns.

- Kur nu, - māte atteica. - Viņš visiem lien klāt, paskat, tev pat, tiklīdz tu pie mums ienāci.

- Jūt labu cilvēku, - tēvocis atteica un garšīgi nosmējās.

Un Uldis tūlīt iedomājās: pie manis Princis nenāk, vai es neesmu labs cilvēks? Tad viņš atcerējās, ko domājis un gudrojis par Princi, un viņam sametās kauns. Vai tiešām Princis to visu nojauta? Ko nu, tāds kranča gabals!

Bet, kad tēvocis grasījās braukt projām, viņš negaidot ieminējās, ka varētu suni ņemt uz laukiem.

-Es skatos, ka jūs viņu sevišķi labi neieraugāt, - tēvocis teica un nezin kāpēc raudzījās tieši uz Uldi. Tam pietvika vaigi. Ko tēvocis te iedomājas, atnācis tiesāt citus, ko? Taču vienlaikus viņam iedūrās mazs domas dzelksnītis: un ja nu tēvocis tiešām paņem Princi sev līdzi? Tad Uldis būtu brīvs.

- Vai tu to nopietni? - māte pēc brīža jautāja.

- Kas tur būtu ko jokot, - tēvocis atbildēja un tiešām izskatījās pilnīgi nopietns.

- Nu tad tev jārunā ar Uldi, - māte sacīja, - viņš jau bija tas, kas... Viņš teica, viņš bez Prinča nevarot dzīvot.

- Nu un kā ir tagad? - tēvocis jautāja.

Uldis nezināja, ko atbildēt, tiešām, viņš nesa-prata, ko atteikt uz tādu piedāvājumu, kas šķita kā no debesīm novēlies. Un pēc krietnas vilcināšanās viņš atbildēja:

- Tiešām, te pilsētā ar suni ir grūti...

Tā bija pieauguša cilvēka valoda. Lielie saskatījās, un tad viņi gandrīz reizē sāka lūkoties uz Princi, tas gulēja istabas kaktā un žāvājās: vai tikai suns neizlikās tāds vienaldzīgs? Uldim šķita, viņš nojauš suņa domas, un tieši tāpēc, ka viņam bija dusmas uz tādu pārgudrinieku, viņš atteica:

- Nu, protams, laukos viņam būtu labāk. Vai jūs viņu nemsiet pie sevis?

- To es vēl nezinu, - tēvocis atteica, - bet labu vietu es viņam atradīšu.

Uldim vēl bija laiks iebilst, tas bija Ulda suns, līdz šim pašam brīdim Ulda tiesības neviens nebija apstrīdējis, kaut arī zēns sen bija zaudējis savu sākotnējo jūsmu... viņš vēl būtu apdomājies, bet tad teica tēvs:

- Nem vien to kucēnu ciet. Uldim viņš jau sen apnicis.

Tā nu tika nolemts, ka Princis dosies tālā ceļā uz laukiem, kur tam, protams, būs pulka, pulka labāk... un, kas tas trakākais, sarunas nobeigumā Princis laipni pakulstīja asti, kad tēvocis gāja garām.

-Redz, kā priecājas, - māte sacīja, un atkal viņa raidīja ieslīpu, zīmīgu skatienu uz Uldi. Tas sapūtās un neteica ne vārda. Labi, ja tu tā vēlies, brauc arī, kur piens un medus tek, nē, kur visas sētas no gardiem kauliem saslietas. Nodevējs!

"Kurš pirmais nodeva?" Princis būtu varējis jautāt. Taču suns neteica ne vārda. Tas ir, neiesmilkstējās.

Pēdējā naktī pirms tēvoča aizbraukšanas Uldis pamodās, tas viņam bija tik neierasti. Dzīvoklī bija klusu, un klusu bija mājā. Aiz loga ielas spuldzes gaismā redzēja šupojamies cerīzarus, auga tur

tāds liels krūms. Cerīni laikam gaidīja pavasari. Uldis arī gaidīja, rudenī viņš bija domājis, ak, kā viņi abi ar Princi...

Nu, ko tad vairs Princis! Princis rītu pat brauks projām.

Un Uldim kļuva suņa līdz asarām žēl. Uldis atcerējās visas tās reizes, kad Princis bija sagaidījis viņu mājās, sīki, augsti riedams... Un tagad vairs neviens... un nekad...

Uldis klusītēm piecēlās un izgāja no istabas. Viņš iegāja telpā, kur gulēja tēvocis, tai vajadzēja iet cauri, lai tiktu gaitenī pie Prinča. Suns sagaidīja Uldi dīvaini vienaldzīgs, viņš pat nebūkšķināja asti pret grīdu, kā to vienmēr darījis, draugu sastapdams. Tad nu viņi nebija vis draugi. Vairs nebija?

Uldis notupās zemē pie Prinča un glāstīja to, un suns mierīgi gulēja un pacieta zēna rokas pieskārienu, jā, patiesi tikai pacieta. Uldis cēlās augšā rūgts un nelaimīgs, te vairs nebija ko darīt, ne runāties, ne piedošānu lūgt, un uz brīdi viņu abu skatieni sastapās.

"Tu vairs negribi pie manis?" Ulda acis jautāja.

"Bet tu mani negribi jau sen," suns atbildēja.

Nākamais rīts bija svētdiena, un Uldis varēja palikt mājās. Uldis ļoti nožēloja, ka ir svētdiena, labprātāk viņš atvadīšanās brīdī nebūtu bijis klāt. Tēvocis rūcināja savu mašīnu, bet Princis turpat apkārt vien grozījās, un pa kaimiņu dzīvokļu logiem reizēm paraudzījās sievas, tās pašas, kuras nežēlīgā kārtā bija pēlušas Princi. Vai tagad viņām bija kranča žēl?

- Princīt... - Uldis izteica un pastiepa roku, lai suni apglaudītu. Šķiršanās brīdis bija klāt, un tēvs jau vēra vaļā sētas vārtus.

Suns pienāca Uldim klāt un īsi, ātri nolaizīja tam roku, bet tad tūlīt atgriezās pie tēvoča, lai, Dieva dēļ, nepazaudētu to no acīm.

- Ar ko tu esi to suni iebarojis? - tēvs brīnījās.

- Paraug, trīc un dreb, ka tu viņu neatstāj.

Uldis atvadoties teica tēvocim:

- Bet vai jūs gādāsiet, ka viņam tiek labs saimnieks?

- Nebaidies, - tēvocis atteica, pavisam nopietns klūdams. - Un nenokar degunu, te sunim tiešām nebija īstā vieta.

Un tad projām bija viņi abi, mašīnas dūkoņa ātri pagaisa. Visi atgriezās ikdienā. Uldim uz rīt-dienu bija daudz jāmacās. Viņš apsēdās pie sava galda un atspieda galvu rokās. Priekšā Uldim bija atvērta mācību grāmata, bet viņš nespēja izlasīt ne rindiņu. Vai viņš gaidīja, ka kājai piedursies mikls, vēss purns?

Nē, viņš tikai domāja, domāja un domāja. Un vēl viņš baidījās, ka tikai nesāk raudāt. Pats par sevi tas varbūt nebūtu tik ļauni, bet kāds varēja ieraudzīt.

- Man Ulda ļoti, ļoti žēl, - Jūlija sacīja pēc ilga laika. - Nu, varbūt viņš vēlāk dabūja citu suni.

- Tev viņa žēl? - Henriete jautāja. - Un tu viņam novēli jaunu suni? Tu redzēji, šo suni viņš nemīlēja. Vai tu domā, citu viņš mīlēs? Varbūt tāpēc, ka tas būs sugas suns un viņš varēs ar to lepoties? Bet tā taču būs nevis mīlestība, bet gan lielība!

- Nē, tas nav tik vienkārši, - Jūlija pretojās. - Es īsti nesaprotu, kā visam vajadzētu būt, lai būtu pavisam labi... Bet nedrīkst taču būt kādam slikti!

- Tomēr pasaulē ir ļoti daudz nelaimju, - Henriete nopūtās. - Un cilvēki, ar kuriem šīs nelaimes notiek, visi nebūt nav paši vainīgi.

Jūlijai gribējās, lai Henriete paliek pie viņas līdz mamma pārņākšanai, bet Henriete atteica, viņa nevarot.

- Vai tev jāiet arī pie citiem bērniem? - Jūlija jautāja.

Henriete pasmaidīja; tas varēja nozīmēt jā, nē un varbūt. Jūlija vēl kaulējās, lai Henriete paliek vismaz kādu brītiņu... un viņa lūdzās arī, lai Henriete nāk biežāk, jā, vislabāk būtu, ja viņa ierastos katru dienu! Bet Henriete tikai smaidīja savu rāmo smaidu un lūkojās uz Jūliju, un šis skatiens bija tik mierīgs un mierinošs, ka Jūlijai acis pašas vērās ciet. Kad viņa pamodusies acis atkal atvēra, tad, protams, no Henrietes vairs nebija ne vēsts. Bet lietus pa to laiku ne tikai bija pārstājis, bet pazuduši bija arī visi mākoņi, un koku galotnes apspīdēja rietošā saule.

Jūlija par Henrieti mammai arī šoreiz nolēma nestāstīt. Pēc Henrietes otrā apciemojuma meitenei šķita, ka šīs satikšanās ir viņu abu kopīgs noslēpums. Un viņa jutās priecīga, ka viņai tagad ir kaut kas, ko slēpt. Pieaugušajiem noslēpumi bija - un daudz. Pieaugušajiem tas viss bija vienkārši: viņi varēja uz kādu jautājumu nemaz neatbildēt, ja negribēja, un, gauži tirdīti, atteikt, ka tas, lūk, esot viņu noslēpums. Kad mamma jautās, vai pie Jūlijas kāds bijis, viņa lepni atteiks, ka tas ir viņas noslēpums. Bet labāk ne, tad mamma varētu uztraukties. Vislabāk būs, ja mamma neko nejautās.

Dienas strauji gāja iekšā tieši vasarā, un noziedējušo ceriņu vietā nāca kārtā jasmīniem. Dārzā bija viens agrīnais krūms, tas ziedēja jau tad, kad citi jasmīnkrūmi vēl tikai prātoja, ko tagad darīt. Smarža vāliem vēlās iekšā Jūlijas istabā, un viņai

ļoti gribējās, kaut Henriete atnāktu, kamēr krūms vēl nav noziedējis. Jūlija bija pārliecināta, ka Henrietei jasmīnu smarža patīktu. Bet Henriete kavējās. Mammai tagad bija daudz darba, kolēģe aizgājusi atvaļinājumā, un viņa priecājās, ka ir visgaišākais gadalaiks ar visgaišākajām naktīm. Kaut arī Jūlijai bieži nācās palikt vienai, mamma tik stipri neraižējās: kas gan ar cilvēkbērnū var notikt saules gaismā! Un nenotika arī nekas, bet, ka Jūlijai bieži bija garlaicīgi, pret to nekādas zāles vēl nebija izgudrotas. Garlaicības minūtes un stundas gluži vienkārši bija jāpārdzīvo. Jūlija tā darīja, viņa klausījās putnu čirkstos aiz loga. Lielais dziesmu laiks bija pāri, tagad putni rūpējās par jauno paaudzi, un Jūlija kādreiz domāja: cilvēkam rokas piegurst; diez vai putnam piegurst spārni? Cauru dienu laukā skanēja bērnu čalas, un tajās klausīties Jūlijai bija grūtāk nekā putnu balsis! Visi Jūliju prata tikai mierināt, solot drīzu izveseļošanos, taču neviens neteica, kad īsti tas būs. Varbūt viņi nezina? Un, ja tā, vai tad nevarēja gadīties, ka viņu solījumi ir tikai tādas lietūs lāses ezerā, no tām ezers netiek pilnāks.

Kādā sevišķi saulainā pēcpusdienā Jūlija bija vai slima no ilgām atkal piecēlies kājās, un viņa atcerējās, kā tas bijis, kad viņa skraidīja tāpat kā visi bērni, kad viņa vakaros bija tā piekususi, ka aizmīga, tikko galva nolikta uz spilvena. Bet reizēm viņai atkal likās, ka tā nemaz nav bijis un viņa visu mūžu tikai gulējusi. Un spilvens viņai uzreiz šķita neciešami sakarsis... un palagi briesmīgi sa-
grumbojušies, tie berza un spieda.

Pa ielu, jautri tērzēdami, garām gāja cilvēki; nevienam, itin nevienam pašam nebija daļas gar

Jūliju! Neviens ne ar domiņu neatcerējās meiteni, kura te bija tik vientuļa!

Jūlija bija sākusi raudāt. Asaras cita pakaļ citai ritēja pāri vaigiem, un Jūlija nepulējās tās apturēt. Mamma klātbūtnē viņa allaž centās saņemties. Nu tas nebija vajadzīgs. Neviens viņu neredz, neviens!

Un tomēr viņa izbijās, kad klusi vērās durvis, lai gan nupat bija karsti vēlējusies kaut vienu dzīvu dvēseli sev tuvumā. Nācēja bija Henriete, ak tavu necerētu laimi, - un Jūlija vēl asaraina stiepa rokas viņai pretī.

- Tu atnāci!

- Tas ir labi, ka tu mani nosauci par tu, - Henriete teica. - Es jau sen gribēju sacīt, kas nu tā par jūsošanu... Mēs taču esam draudzenes!

- Kā sen! - Jūlija brīnījās. - Tu esi atnākusi tikai trešo reizi!

- Vai tiešām? - tagad likās brīnāmies Henriete. - Un man likās, tas ir jau ļoti ilgi, kopš mēs pazīstāmies. - Henriete noslaucīja meitenei vaigus un jautāja, par ko tā šodien gribot klausīties.

- Es jau gribētu ko priecīgu, - Jūlija sacīja. - Man visu laiku bija tik smagi ap sirdi. Bet, ja tev tāda stāsta nav... es esmu mierā ar visādiem.

- Jā, - Henriete piekrita, - es nemaz nezinu, vai man ir prātā kāds īsti priecīgs stāsts. - Un viņa iegrima domās. Bet Jūlija klusa gulēja un vēroja, Henrietes sejā grumbiņas bija pilnas lielas laipnības. Viņa bija tik mierīga. Vai Henriete savā mūžā izcietusi slimības? Jūlijai gribējās apvaicāties, bet viņa bijās pārraut Henrietes domu pavedienu. Tāpēc viņa tikai pacietīgi gaidīja.

- Nu labi, - Henriete sacīja.

Frīda

Viņa ievācās mājas pēdējā vienistabas dzīvoklītī pašā vasaras nogalē.

Agrāk tur bija dzīvojis viens vecs onkulis, teica, viņam bijusi arī sieva, bet tā jau sen nomirusi. Mājas iemītnieces reizēm kavējās atmiņās, kā bijis tad, kad sieva vēl dzīva un vesela staigājusi apkārt, toreiz viņai pie logiem bijuši visspodrākie aizkari visā mājā. Un puķes toreiz ziedējušas logos, tādas skaistas gerānijas un pelargonijas!

Tās ir vecmodīgas puķes, tagad dzīvokļos tādas vairs netur. Re nu, kā puķes arī var iziet no modes! Un vispār dzīvoklītis tad bija spodrs un skaists kā viena kanniņa! Bet sieva nomira, vecais palika viens pats, laikam viņiem nebija bērnu vai varbūt bērni bija jau tik tālu aizgājuši, ka vairs nevarēja ne sasaukties, ne atrast taciņu uz vecāku mājām. Un kas nu tās bija par mājām, viena istabiņa. Vecis turpināja dzīvot, bet aizkarus viņš vairs nemazgāja, varbūt neprata un tāpēc nemaz negribēja pūlēties. Un puķes, skaistās pelargonijas un gerānijas, arī nonīka, laikam viņš aizmirsa tās apliet. Viņš kļuva pavisam nevarīgs un beidzot aizgāja uz pansionātu.

Bet dzīvoklī ievācās vecā Frīda.

Sāķumā neviens viņu tā nesauca, nevarēja jau zināt, kas tā atnācēja tāda. Viņa ieradās ar tik daudz mantām, ka mājas sievas ieraudzījušas grozīja galvas, viņām šķita, vienā istabā tas lēvenis nesalīdīs. Viņai arī bija puķu podi, un cik jociģi - visas vecmodīgās puķes. Viņai bija skapis izrotātu augšu, tādus taisīja pirms daudziem gadiem. Viņai bija kumode un niķelēta gulta, jā, un, protams, krēsli. Un radioaparāts bija, vecs, ar tādu droši

vien nevarēja uztvert īsos viļņus, kur patī labākā mūzika. Bija kastes un kastītes, vai, jā, arī gumij-koks; nu kas tādus brīnumus redzējis!

Viena kaimiņiene smējās: nu gan esot tā, it kā būtu atgriezušies vecie laiki, viņa tādus krāmus atceroties redzējusi savas simtgadīgās tantes dzīvoklī.

Patī daudzo mantu īpašniece bija krunkaina, sažuvusi sieva melnā kleitā. Diena bija silta, un viņas mēteļi un citas biezas drānas slēpās daudzajos aizsaiņos.

Un viņai bija mazs šunelis, smieklīgs trīceklis uz četrām tievām, melnām kājiņām. Šunelis stāvēja pie mantām, kamēr tās tika sanestas dzīvoklī, un rēja uz visiem, un, kad viena no mājas meitenēm pieliecās to paglaudīt, šunelis atņirdza mazus, mazus baltus zobīņus un gandrīz ieķēra meitenei rokā. Ar to pašu šunelis bija kritis mājas bērnu nežēlastībā. Turklāt bērniem tādi suņu knauķi nemaz nepatika, viņu acis un sirdis bija pie lielajiem, kas sargāja mājas un saimniekus un bargās, nepielūdzamās balsis rēja uz visiem svešajiem. Šis arī rēja, labi, bet kāpēc vajadzēja rādīt zobus? Turklāt tas vēl bija tikai ienācējs, kuram taču jāsapazīstas un jācenšas sadzīvot pa draugam.

Kaimiņienes gribēja vecenei palīdzēt, tā taču bija parasts. Bet vecā vairījās - nevajag, nevajag, viņa atkārtoja un ļaunām acīm lūkojās uz nelūgtajiem talciniekiem, vai viņa varbūt domāja: kāds grib ko nozagt? Mājas sievietes apvainojās. Vecene viena pati pūzdama elsdama stiepa augšā vieglākās mantas, divi sveši vīri uznesa mēbeles, un vēlāk mājinieki dzirdēja, kā tie errojas: viņiem ticis par maz samaksāts.

Vecā jaunā iemītniece atstāja uz visiem nelāgu iespaidu.

Viņa necentās satuvināties ar mājas cilvēkiem, lai gan viņai taču te būs jādzīvo. Nu kaut vai būtu pajautājusi, kur šinī mājā žāvē veļu, kur pagrabs un citas nepieciešamās vietas. Un pēc tam būtu ielūgusi vismaz tuvāko dzīvokļu saimnieces uz sālsmaizi.

Divu blakus dzīvokļu sievas tomēr nolēma ar viņu iepazīties, ja arī atnācēja tāda stūrainā, tad viņas pašas bija ar mieru spert pirmo soli uz satikšanas pusi.

Vecene atnācējas gan ielaida. Viņas bija atnesušas turzu ar cepumiem - tie maizes vietā - un paciņu tējas, tai laikam vajadzēja nozīmēt sāli. Vecene durvis atvēra tikai pēc ilgstošas klauvēšanas, kad šunelis istabā jau rēja tā, ka ārā stāvētajām ausis krita ciet. Vecene bija sastingusi uz sliekšņa un skatījās uz viešņām, kā neko nesaprazdama, nācējām laipnie vārdi palika pusizteikti. Viņas stomījās, gribējušas taču apraudzīt...

Viena no viešņām stiepa vecajai pretī cepumu turzu. Vecene, ilgi šaubījusies, beidzot atkāpās no sliekšņa un padzina tālāk arī nikni vaukšķošo šuneli. Tas gan ielida kaktā, taču nemaz nedomāja apklust - vai te cilvēkam godīgi vārdu iespējams pateikt?

- Nu ienāciet, ienāciet, ja gribat, - vecene beidzot sacīja, - nav jau te nekā ko redzēt... Jūs laikam gribēsiet, ka uzvāru jums tēju?

Pieklājības vizīte beidzās ātri un vēsi. Ciemenēm neko neizdevās uzzināt par jauno kaimiņieni. Nē, viņas nemaz nebija tik ziņkāras, vismaz pāri mēram ne, bet tā taču pieņemts, ka jaunpienācējs pats

labprātīgi pastāsta par sevi un tiem ceļiem, kas viņu šurp atveduši. Kaimiņienes nopētīja istabas iekārtojumu, vai, kā te viss bija piebāzts! Nemaz neatlika vietas, kur apgriezties, lai grīdu izmazgātu!

- Agrāk jūs laikam esat dzīvojuši lielākā dzīvoklī? - viena pavaicāja.

- Visādi ir dzīvots, - vecā atteica, viņai šie vārdi gauži grūti nāca pāri lūpām, un, to pateikusi, viņa visa sabozās, kā brīdinādama: vairāk atklātības no manis negaidiet! Viņas padzēra pliku tēju, tai bija gauži maz stipruma - tad jau kaimiņiene laikam skopa. Un cepumus tā bija uzbērusi tikai kādu sauju uz mazas tasītes, lai gan uz kumodes stāvēja skaists kristāla trauks, tādus pārdeva vecos laikos, un tie veikali, kuru vitrīnās tie stāvējuši, sen kara laikā ar uguni aizgājuši. Kristālā stāvēja āboli, ko, vai tos kaut goda pēc nevarēja uz galda nolikt? Viņas jau nebūtu visus noēdušas, nē, paldies Dievam, viņām pašām bija āboli, ēd, cik gribi! Šunelis, nīgrs un naidīgs, sēdēja gultā, kas bija aplāta baltu segu un apkrauta spilveniem, tu tētīt, kur tas redzēts, laist kustoni bradāt pa gultu! Tad jau viņa droši vien arī gulēt nēma to blakus. Uz kumodes stāvēja fotogrāfijas, kā būtu derējis uzzināt, vai tas vīrietis uz bildes ir viņas vīrs. Un vēl tur bija interesantas bildes, bet vecā sēdēja kā ar atslēgām aizslēgta lāde un pat nepiedāvāja otrreiz ieliet tēju. Viešņas aizgāja skābas kā ēnā augušas jānogas. Te nu nebūs nekādas draudzības, tas skaidri redzams. Nu labi, ja tā, tad nevajag!

Ar šito lāgas dzīves nebūs, kaimiņienes bija vienisprātis. Šo spriedumu noklausījās Ilze, tā pati, kurai šunelis bija gribējis rokā iekost. Viņa bija gluži tādās pašās domās, un to viņa pateica citiem

bērniem. Ilze šinī mājā bija tāda - nu, ja ne gluži virsvadone, tad vismaz pirmā visu stiķu un niķu izdomātāja. Nevajag, protams, uzreiz iztēloties ko sevišķi ļaunu, šie stiķi bija itin nekaitīgi, un, ja pieaugušie tos dažkārt nesaprata, tad tikai tāpēc, ka sen bija aizmirsuši paši savus nedarbus. Vai arī gribēja izlikties ļoti gudri un prātīgi. Bērni viņai piekrita, svešā, kaut tikai nesen ieraudzīta, viņiem arī nepatika. Melna kleita kā kādai kraukļu mātei! Pakausī sapīta tieva bize! Kurš šodien tā vēl stāgāja! Visas vecmāmiņas lika ilgvilņus, un Dāvim vecāmāte pat krāsoja matus, viņa tā bija radusi, viņa neparko negribēja izskatīties veca!

Vecā gāja pastaigāties ar savu smieklīgo kverkšķi. Viņa veda to smalkā ādas siksnīnā un, kad vajadzēja iet pāri ielai, paņēma uz rokas. Bērni sākumā sveicināja, bet vecā šos sveicienus atņēma tik negribīgi, ka bērniem sveicināšana sāka likties pilnīgi nevajadzīga. Viņa vienmēr bija nolūkojusies bērnos ar tik pārsteigtu skatienu, ka viņi jutās gandrīz kā kaut ko muļķīgu izdarījuši. Un viņi sveicināšanu pārtrauca. Bet drusciņ vēlāk, kad gadījās redzēt veco ar viņas sunīti, kuru viņa piedevām sauca ārkārtīgi muļķīgā vārdā - par Diksiju, bērni piegrūda cits citam ar elkoni un smējās. Un vecā gāja garām kā tīram gaisam, nē, tas nebūs pareizi, viņa izturējās tā, it kā nupat kāds dīzeļa motors izpūtis smirdīgu melnu dūmu mākonī, no kura jāaizgriežas, cik vien ātri iespējams.

Tad kādu dienu viņi uzzināja, ka vecā kādreiz bijusi skolotāja. Ilze sasprauda rokas sānos un teica: viņa nevarot iedomāties, kā šitāds ķēms varējis nostāties klases priekšā un ko vispār tāds ķēms varējis iemācīt! Un viņi domāja par savām

skolotājām, tās bija jaunas un liksmas, staigāja garās biksēs un ekskursijās reizēm pat pablēņojās kopā ar saviem audzēkņiem. Un, kad kādu dienu vecā pateica Ilzei, kā viņai, meitenei, neesot neērti staigāt biksēs - tās bija skaistas un pilnīgi elegantas džinsenes -, tad arī Ilzes pacietība bija galā.

- Mums vajag viņai ieriebt, - Ilze teica, un neviens neiebilda.

Un viņi sāka gudrot stiķus un niķus.

- Ja es kļūšu vesela, es arī gribētu taisīt stiķus, - Jūlija nopūtās. - Es nekad neesmu...

Viņa apklusā, un Henriete ieminējās:

- Nu, varbūt tieši tas tev nebūtu sevišķi jānožēlo...

Iespējams, ka Jūlijai bija citas domas. Taču viņa neiebilda, un Henriete varēja turpināt savu stāstu.

- Veci cilvēki stipri atšķiras no jaunajiem, tāpat kā vecs koks atšķiras no tiem, kuri tikai vēl audzē stumbru un veido kroni. Vecajiem bieži ir aplūzuši zari, un zibens kādreiz iededzinājis tiem vidu. Tie nav īpaši piemīļīgi skatā, taču, uzmanīgāk pavērojot, tiek redzams arī to skaistums. Un arī vecie cilvēki nesastāv tikai no pamācībām un aizrādījumiem, viņi nes sev līdzī dzīves gudrību, kuras tiem, kas jaunāki, īstajā brīdī dažkārt var pietrūkt. Vecus cilvēkus bieži nomoka viņu sāpes un kaites, viņi nespēj izskriet jaunajiem līdzī, un naktīs viņi gul bez miega, ja gadās atcerēties vecus notikumus, kurus tagad gribētos vērst citādus. Taču tas nav iespējams, tāpēc viņi rītos pamostas apmākušies un nespēj tik ļoti priecāties par dienu, jo viņi zina, ka diena beigsies, iekams kas īsti labs būs paspēts izdarīt. Un katra diena vakarā ir aizvadīta uz neatgriešanos, bet vecumā vienai dienai ir ļoti liela

vērtība. Nē, nu es esmu novirzījusies no stāsta. Tātad vecā, neviena nemilēta, dzīvoja savu dzīvi. Bērni laužija galvas, ko tādu varētu nodarīt... un padoms nemaz tik viegli neradās.

Drīz nāca zināms - laikam tā bija sētniece, kas pateica, - ka jaunajai iemītniecei vārdā esot Elfrīda. Protams, viņa pavēstīja arī uzvārdu, taču bērniem tas vairs nešķīta svarīgs. Kas par lielisku atklājumu, Elfrīda, nu tā taču ir Frīda, Frīda, Frīda un nekas cits! Viņi teica "Frīda" un smējās, lai gan neviens nevarētu pateikt, kas vārdā smieklīgs. - Re, kur Frīda nāk! - viņi sauca cits caur citu, kad ap mājas stūri parādījās vecā skolotāja ar savu Diksiju. - Frīda, Frīda! - viņi smējās, raudzīdamies, kā Frīda liek citu aiz cita smieklīgi mazus un stīvus soļus. Frīdai sāpēja kājas, tur tā vaina, bet bērni to nezināja un nevarēja ne iedomāties, viņiem nevienam kājas nesāpēja. Frīda pagāja viņiem garām, degunu iedomīgi izslējusi, spoks no cilvēka! Taču Frīda tāpēc gāja kā slotaskātu norijusi, ka jaunībā bija mācījusies pareizu stāju - iet taisnu muguru. Toties bērni gan mājās, gan klasē sēdēja sagumuši, kā pagadās.

Frīda pagāja garām un kāpa savā vienistabas dzīvoklītī, un Diksījs, uzticīgi nagiem skrapšķinādam, tecēja līdzī. Viņa ilgi slēdza durvis, tāpēc ka tām bija priekšā deviņas atslēgas. Kāpēc tā jāslēdzas, vai nu Frīdai kādas vērtības varēja būt, sacīsim, valūta vai videotehnika? Viņai pat neviena rada nebija ārzemēs. Tādi, kuriem pieder vērtības, nemīt vienistabas dzīvoklītī bez ērtībām.

Frīdai nebija nekā liela. Frīda bija ļoti vientuļš cilvēks, un viņa būtu tikai žēlojama. Bet Frīda žēlošanas nevēlējās, vairāk par visu viņa baidījās, ka

tikai kāds nepasaka līdzcietīgu vārdu. Kāpēc viņa baidījās? Varbūt tāpēc, ka varētu sākt raudāt?

Veci cilvēki šinī ziņā līdzinās bērniem: kā vieniem, tā otriem asaras plūst viegli.

Un durvis Frīda slēdza tik ilgi un trokšņaini tāpēc, ka viņai bija vārgas rokas un atslēga vienmēr ķērās. Viņa iegājaniecīgajā priekšnamīnā, kurā atradās drēbju pakaramais, pārāk prāvs tiem nedaudzajiem mēteļiem un jakām, kas Frīdai piederēja, un vēl tur bija divi krēsli, uz kuriem nevarēja sēdēt, jo tie katrs bija ar vienu aizlauztu kāju, bet Frīdai kalpoja par dārgu piemiņu. Viņa skatījās uz vecajiem krēsliem, kuri nespēja vairs pildīt savu uzdevumu, un viņai bija to žēl. Viņa pati arī nevienam vairs nebija nepieciešama, reizi mēnesī pastnieks atnesa viņai mazu pensiju, jo lielāku viņa savā skolotājas mūžā nebija izpelnījusi. Pastnieks atnāca un aizgāja, Frīda paņēma mazo naudas žūksnīti un sadalīja to vairākās nevienādās daļās. Viena bija pārtikai, viņa šaubīdamās paņēma no kaudzītes dažas naudas zīmes un atlika otrajā, tad, galvu grozīdama, vienu paņēma atpakaļ, viņa domāja, vecam cilvēkam maz vajag, bet bez ēšanas nevar arī vecs cilvēks, jocīgi, bet tā ir. Veci cilvēki daudz staigā pa veikaliem, bet viņi, lūpas klusi kustinādami, aplūko cenas un salīdzina tās ar citā veikalā redzētajām, un tad viņi beidzot saņemamas un nopērk divsimt gramu piena desas, iepriekš pieklājīgi apjautājoties pārdevējam, vai desa tiešām laba un ir savas cenas vērtā. Un pārdevēja apliecina, ka desa ir ļoti, ļoti laba, ko citu viņa lai saka, vai viņai nevajag tikt vaļā no savas preces? Un tad Frīda pacilāja otru kaudzīti, te bija īres nauda un nauda par elektrību, še viņa bija pielikusi klāt dažus desmitniekus, cerēdama,

ka varbūt tiks uz lētu izrādi teātrī, tagad tādas sākuši rīkot. Frīda necentās atcerēties tos laikus, kad viņai bijis savs abonements visos teātros, jo, pirmkārt, tas bijis sen un, otrkārt, kāda nozīme censties sasildīties tālas gaismas atspīgumā? Un tur bija trešā kaudzīte, to Frīda nekad nepārskaitīja, cik tajā nolikts, tik arī palika; Frīda ar iekšēju nepatiku ātri iebāza kaudzīti kumodes atvilktnē. Kas tā bija par naudu? Nu, kad cilvēki kļūst veci, turklāt, ja viņi ir vieni, viņiem negribot jādomā... jā, jā, par to pēdējo brīdi, kuru pats nepieredzēs, par to nelāgo brīdi, kad mirstīgajām, nē, nu jau nomirušajām miesām jātiek zem zemes.

Tā nauda Frīdai nepatika.

Bet visās pārējās dienās Frīda sēdēja pie loga, raudzījās laukā, kur pa ielu gāja pilnīgi sveši cilvēki, un pati iela viņai bija sveša un sveši pat koki, kuri vietumus jau sāka krāsoties dzeltenī. Diksijs gulēja uz spilventiņa, arī pie loga, un reizēm uzrēja zvirbuliņiem, kad tie nepieklājīgi tuvu laidās garām. Un tad bērni tur, lejā, skatījās logā un smējās, viņi teica, Frīda gaidot pielūdžējus. Viņai uz palodas taču bija pat mirtes pods. Un viņi smējās un nerrojās, un mēģināja uzminēt, kāds gan šis pielūdžējs varētu būt, droši vien tāds ar garu bārdu līdz pašai zemei, tāds varētu savā reizē iet par Ziemassvētku vecīti un vismaz sapelnīt naudu, lai Frīdai veikalā pastāvīgi nebūtu jāpērk tikai puskukulītis maizes. Un Frīda dzirdēja viņu smieklus tur lejā, uz ielas, viņa nikni aizcirta logu, tas žēli notinkšķināja, un Diksijs, no miega uztrūcies, ierējās. - Viņi mūs necieš, necieš, - Frīda murmināja un glaudīja Diksija muguru, tas trīcēja, mazi suņi vienmēr trīc - vai tie visi cēlušies siltajās zemēs?

Bet bērni bija izdomājuši varen saistošu rotaļu, kurā Frīdai vajadzēja piedalīties, vai viņa to gribēja vai ne.

Viens zēns visā klusībā nocēla mātei rokassomiņu, tā vēl bija itin jauna, tikai no modes izgājusi, māte vairākus gadus turēja to skapjaugšā; vai viņa gaidīja agrākās modes atgriešanos? Somiņa bija no sarkanās, spīdīgas ādas. Bērni somiņai piesēja tievu kaprona diedziņu, kurš nemaz nebija saredzams. Pa pagraba logu viņi somiņu nolaida uz ietves tieši tanī laikā, kad Frīdai vajadzēja atgriezties no pastaigas. Lejā pie pagraba lodziņa sadrūzmējušies, bērni aizturētu elpu gaidīja, līdz atskanēs sarga svilpiens... un tad tas notika, somiņa klusi izslīdēja pa logu un palika guļam, sarkana un mīli vientiesīga.

Frīda nāca, un Diksijs, kā parasti, tecēja pa priekšu ar savām trīcelīgajām kājelēm. Diksijs somiņu ieraudzīja pirmais, pieskrēja, apostīja un jautājoši paskatījās saimniecē. Viņš nezināja, ko ar tādu mantu iesākt, pēc desas tā nesmaržoja. Arī Frīda mulsumā apstājās. Tāda sarkana somiņa. Kādreiz Frīdai arī bijušas sarkanās somiņas, daudz somiņu viņai bijis, viena no krokodilādas. Tas viss piestāv jaunām sievietēm. Kas piestāv vecenēm? Tirdzniecība? Kaut arī Frīda gribēja paiet garām, tomēr pēdīgi noliecās, iepriekš paskatījusies visapkārt. Nu kam viņai vajadzēja tā darīt? Somiņa neveikli palēcās un iespruka atpakaļ pagraba logā.

Bērni nebija vēlējušies smieties, viņi vēlējās, lai tas izskatītos spokaini, bet kur tu ņemsi spokainību gaišā dienas laikā, viss izvērtās tik smieklīgi, ka pirmais smieklu kriksts paspruka pilnīgi nejauši, tam sekoja otrs, un nu viņi smējās no sirds, joks bija izdevies!

Frīda bēga. Viņa rāva sev līdzī Diksiju, ak, cik jaunas un veiklas kājas bija uzradušās Frīdai! Viņa bēga, bet bērnu izsmieklis pavadīja viņu līdz durvīm, augšā pa kāpnēm, un arī istabas klusumā viņa dzirdēja veselu smieklu vētru, lai gan pagrabā tupētāju nemaz tik daudz nebija bijis. Frīdai pār vaīgiem lija mazas, apaļas asaras, viņa, dusmodamās uz sevi, nevaldāmi raudāja, un šīs asaras neatnesa atvieglojumu.

Frīda raudāja, bet bērni pagrabā vēl vienmēr smējās nemitēdamies. Protams, Frīda sūdzējās bērnu vecākiem. Labāk nebūtu tā darījusi! Mātes valdīja smieklus, klausoties Frīdas izklāstā.

- Nu, viņi taču tikai paniekojās, - viena māte samierinoši sacīja. - Bērni tādi ir, viņiem grības padauzīties.

- Būtu jūs labāk mēģinājusi ar viņiem ar labu, - sacīja kāda cita. Bet trešā pavēstīja pavisam skaidri:

- Nesaprotu, kā jūs esat varējusi strādāt par skolotāju, ja nespējat ar bērniem sadraudzēties!

Un Frīda pilnīgi velti centās viņus pārlicināt, ka tolaik gan bijuši pavisam citādi bērni, labi un klausīgi, un vecāka cilvēka vārds viņiem bijis li-kums. Mātes tikai saskatījās un tad teica:

- Varbūt, bet tad tas bijis sen. Mūsu bērni tādi nav.

- Tad viņus vajag audzināt! - Frīda nesavaldīgi iesaucās, un Diksījs, kurš, protams, stāvēja turpat līdzās, sāka spalgi riet.

- Jūs pat savu suni nevarat savaldīt, - Ilzes māte noteica. Viņa bija apskaitusies, viņa saprata, ka šim nodarījumam liela tiesa Ilzes gudrības klāt un meita tomēr būs jāaprāj.

Un viņa Ilzei arī aizrādīja, viņa teica: būtu jel bērni reiz likuši to veco spoku mierā. Ilze ļoti nopriecājās, tas nebija nekāds rājiens, un, mātes lab-sirdību izmantodama, viņa ļoti uzskatāmi aizrādīja, kā Frīda gribējusi, nevienam neredzot, pagrābt so-miņu.

Ilzes māte tikai nopūtās. Raug, kādreiz viņa bija rīkojusies tieši tāpat, kādreiz, pirms gadiem, un viņa meitai bija to pastāstījusi. Ābols nekrīt tālu no ābeles, vai ne? Bet vai Ilzes māte tāpēc nebija izaugusi par kārtīgu cilvēku?

- Bet lai es vairāk nedzirdētu viņas žēlabas! - māte pikti nobeidza. Ilze atbildēja - Frīdai labāk derētu vākties projām, šinī mājā viņa galīgi neie-deroties.

Pienāca rudens un garie, tumšie vakari. Pie Frī-das durvīm bieži atskanēja zvans, un, kad Frīda kopā ar Diksiju piegāja un atvēra, tur nebija ne-viena, tikai lejā izsmejoši noblakšķēja ārdurvis. Zvanīja un zvanīja, un nekad neviens nestāvēja pie durvīm un negaidīja, un Frīda saprata, cik lieka viņa ir visiem. Tagad viņai būtu kārojies, kaut ienāktu kāda no kaimiņienēm, kuras viņa sākumā atstūmusi. Vienreiz viņa saņēmas un iegāja blakus dzīvoklī, viņa bija izdomājusi labu ieganstu, viņai aprūcies sāls. Kaimiņiene skatījās Frīdā platām acīm, it kā pirmoreiz tādu cilvēku redzētu, un iedeva tasītē sāli, bet iekšā viņa Frīdu neaicināja, pat vir-tuvē ne, kur pavardā jautri šaudījās uguns un kāds katls visu laiku burbulēja savā nodabā, tas varbūt skaitīja prieka un pateicības lūgšanu pašam sāta dievam. No istabas skanēja bērnu kņada... un kai-miņiene zīmīgi atvainojās Frīdai, ka tai jāklausās tādā nepatīkamā troksnī.

- Ko lai mēs darām, - kaimiņiene sacīja tēlotā nožēlā, - kad nu mums tie bērni ir, tad arī jāaudzina un jārūpējas par tiem, nav tik viegli kā tiem vieniniekiem.

Frīdai gribējās atteikt, ka viņai nemaz nav viegli, ka vakaros jāsalst vientulībā, bet kaimiņiene nemaz netaisījās uz sarunām. Frīda paņēma tasīti ar sāli un pateikdamās gāja laukā, un kaimiņu dzīvokļa durvis ar skubu aizvērās ciet.

Frīdai nepienāca vēstules, jo viņas nedaudzie tuvinieki bija izklīduši visos vējos un vairs nebija atrodamī, un tie, kas kādreiz, pirms daudziem gadiem, bijuši viņas skolēni, tie savu skolotāju sen bija aizmirsuši. Frīda ļoti brīnījās, kad negaidot atrada aploksni savā vēstulīkastītē, un trīcošiem pirkstiem viņa to lobīja vaļā, nemaz neievērodama, ka uz aploksnes nav zīmoga. Un nevarēja arī būt, jo vēstule bija "ražota" šajā pašā mājā un vēstījuma vietā uz papīra lapiņas bija uzzīmēta ragana uz slotaskāta. Frīdas roka ar visu papīru noslīga gar sāniem, un viņa ilgi skatījās dzeltenīgi krāsotajā istabas sienā. Tādas vēstules pastkastītē atradās vairākkārt un parasti ar tādu pašu raganu, viņai bija pieci mati uz galvas, tie visi bija izstiepušies kā lielā vējā, un kleita raganai bija ar lieliem ielāpiem. Tā tiešām bija ļoti nepievilcīga ragana.

Rudens aizgāja neatvadījies, negaidot uzsnīga pirmais sniegs, tas bija diezgan biezs, un, kad sāka līt lietus, ielas pārvērtās lielās spoguļzālēs ar glumu grīdu, kur kaklu laužt nūdien nebija nekāda māksla. Frīdai iešana uz veikalu sagādāja lielas grūtības, un arī Diksijs tipšķināja tik uzmanīgi, it kā zinātu, ka viegli var salauzt savas tievās zīmuļkājiņas. Redzot Frīdas grūtības, viena otra māte piedāvājās

atnest viņai vajadzīgo. Bet Frīda atteica: nekas, gan viņa pati; varbūt viņa kaunējās ierādīt, cik maz viņa pērk? Mājinieki pierada, ka Frīda ar pūlēm šļūc pa ledaino vai sniegaino ielu, tā nu bija viņas pašas darišana - un visiem cilvēkiem sirdsapziņa tīra.

Kādu dienu Frīdai, tas ir Diksijam, atgadījās liela nelaime. Diksijs bija iecirtīgas dabas, uz ielas tas mēdza apriet visus suņus, neraugoties, kāda auguma tie būtu. Parasti lielie izbrīnā novērsās no mazā skandālista, un Frīda savā sirdī priecājās, cik viņas Diksijs varonīgs. Bet tad reiz ceļā gadījās kāds jauktenis, liels, pavisam neredzēts krancis. Diksijs neaizplīvuroti izteica nešpetnajam jauktenim savas domas par tā izskatu, bet tas ņēma ļaunā un saķēra sīkulīti Diksiju zobos un purināja to... Frīda skaļi, izmisīgi kļiedza, un kāds vīrietis ar pūlēm aizdzina lielo briesmoni projām. Diksijs palika nevarīgi guļam uz apsnigušā asfalta, viņam no vairākām brūcēm tecēja asinis, un Frīda nometās ceļos un nezināja, ko iesākt.

Diksiju viņa atnesa mājās un noguldīja gultā, neskatīdamās, ka tai tāds glīts, balts pārklājs. Sniegs jau arī bija bijis balts. Diksijs bija Frīdas vienīgais draugs, viņa raudāja, nespēdama palīdzēt, un saprata, ka šie nepalīdzētu arī neviens cits. Diksijs raustījās un trīcēja, un beidzot aizvērtām acīm nolaizīja Frīdai roku.

Tad tas apklusa uz visiem laikiem.

Šis atgadījums visā mājā izraisīja pret Frīdu līdzjūtību. Nevienam nebija paticis pantiķis Diksijs, bet tagad, kad tā vairs nebija, kad mājinieki redzēja Frīdu saliektu muguru vientuļi ejam savās sīkajās ikdienas gaitās, viņi nopūtās, iedomādamies, cik

skumji jājūtas vecajam cilvēkam. Frīda turpretī ierāvās sevī, viņa pat neievēroja, ka pie durvīm vairs neatskan maldīgi zvani, vairs neiekrīt pastkastītē neviena muļķīga vēstule. Frīdas puķes bija sākušas nīkuļot, vai viņa aizmirs tā aplaistīt? Ziema vilkās gara un apnicīga, un, kad Frīda redzēja bērņus ar slidām un slēpēm dodamies savās ziemas izpriecās, viņa atcerējās, ka pati arī kādreiz slidojusi.

Toreiz skaista slidotava atradās tur, kur tagad Esplanāde, tur vakaros spēlēja orķestris un pēdējais nepratējs varēja grozīties tālaika populāro melodiju ritmā. Un Frīda bija bijusi laba slidotāja, viņa atgriezās mājās sārziem vaigiem, viņa gāja iekšā pa greznas mājas parādes durvīm, šveicars viņu sveicināja, uz kāpnēm bija biezs, sarkans celiņš, kas klusināja atnācēju soļus, un, kad viņa zvanīja pie dzīvokļa durvīm, tās atvēra smaidoša kalpone un teica, cik jaunkundze labi izskatoties, nu gan viņai garšošot vakariņas! Frīda gāja cauri zālei, tur bija liela palma un tās lapu paēnā - melns flīģelis, tas gaidīt gaidīja, lai Frīda atvērtu tā vāku... Un dzīve klājās Frīdas priekšā sološa un gluda, gluži kā biežais tepikis viņai zem kājām. Kur tagad tas viss, kādos vējos? Frīda piegāja pie sava kumodes spoguļa, un apsūbējušais stikls rādīja vecu, krunkainu sievu dzeltenīgiem vaigiem un dziļi iekritušām acīm, vecu, neglītu, pasaulei vairs galīgi nevajadzīgu sievu. Viss, kas kādreiz skaists un vērtīgs bijis, bija pagājis un aizgājis. Tagad viņa bija pavisam viena.

Frīda lasīja vecas vēstules un piemiņas albumus, tā viņa īsināja savus garos vakarus un naktis. Klusums dūrās ausīs, un visai mājai cauri viņa dzir-

dēja, kā kādā dzīvoklī priecājas un plosās bērni, un viņa nesaprata, vai šis troksnis viņu traucē vai tikai skumdina.

Gausi, gausi, vilcinādamies un atpakaļ skatīdamies, nāca pavasaris, un, jo reizes tas atskatījās, jo sakrita sniegs uz pirmajiem krokusu ziediem, un tādos rītos sniegpulksteņiem bija sniega pieputinātas acis. Bet tad nokusa arī pēdējais sniegs, un kādu dienu pie daudzdzīvokļu mājas atkal pieturēja smagā automašīna, laudis brīnījās un nesaprata, uz kuriem tad Frīda atkal sadomājusi pārcelties un ar ko mainīties, nu jā, viņai te droši vien nebija patīcis. Bet Frīda nemainījās vairs nekurp, viņas mantas aizveda un pārdeva par sīkiem grašiem, jo kam šodien vairs vajadzīgas tādas veclaiku kumodes un skapji izgrieztiem kroņiem, nē, nepieciešami praktiski antresoli. Un aizbrauca arī pati Frīda, viņa aizbrauca uz pansionātu, tāpat kā to pirms viņas bija darījis vecais onkulis no šī paša dzīvokļa. Redz, kāds tam dzīvoklim liktenis, sievas runājās un klusi nopūtās. Viņām drusku bija žēl Frīdas, jo, kad šķiras, tad vienmēr ir drusku skumji. Bet kaut kas no Frīdas te tomēr palika, dārza stūrī bija aprakts Diksijs, un vēlāk Ilze uzstādīja uz kapiņa neaizmirstules, tāda laba, mīksta, melna zeme te bija, tā prasīt prasījās, lai tur ko iestāda.

- Es taču domāju, ka būs priecīgs stāsts, - Jūlija klusu pārmeta. Viņai bija asaru pilnas acis, un Henrietei gribējās pajautāt, kā Jūlija vērtē bērnu rīcību; jā, bet vai pieaugušie bijuši labāki? Un Frīda tāpat nebija bez vainas, visi mēs esam savu tiesu vainīgi, ja ar mums un citiem cilvēkiem notiek kaut kas nelāgs, tikai viens saņem vienmēr vairāk un sāpīgāk. Un tāpēc viņa nejaudāja neko.

Bet Jūlija domīgi sacīja:

- Man viņu visu ir žēl.

Henriete svēti apsoliņa, ka nākamajā reizē stāsts būšot pavisam citāds. Bet Jūlija sacīja:

- Man patīk tādi... bēdīgi. Bet tikai pēc tam man vēl ilgi visu ir tik ļoti žēl.

Un žēl un skumji viņai bija arī tad, kad Henriete aizgāja, un tāpat visu nākamo un aiznākamo dienu. Laukā bija karsts laiks, īsta vasara, logu nemaz nedrīkstēja taisīt ciet, bet iekšā laidās mušas un vakaros odi. Tagad mamma teica, viņa nožēlojot, ka toreiz piekritusi meitenei un atraidījusi piedāvājumu uz sanatoriju. Viņa brīnījās, kas gan Jūliju tik cieti tur šeit pilsētā, viņa nekā nezināja par Henrieti un tās apciemojumiem. Mamma gāja darbā un nāca mājās, viņa atnesa Jūlijai lielas, smaržīgas zemenes, meitene tās pa vienai ņēma savos tievajos pirkstos un ēda. Mamma atnesa Jūlijai vissārtākos tomātus, bet Jūlija tikai pēc ilgas pierunāšanas ķērās tiem klāt. Taču Jūlija nesūdzējās ne par ko, arī par karstumu ne, viņa ar smaīdu aizvadīja mammu darbā un smaīdīja, kad tā atgriezās, un, vienalga, vai pie Jūlijas gultas bija sēdējusi kāda kaimiņiene vai ne, viņa nekad nežēlojās par garlaicību.

Bet gaidīt gan viņa gaidīja tikai Henrieti. Un nevarēja iedomāties, kāds būs tās nākamais stāsts.

Beidzot Henriete atnāca, un Jūlija aiz prieka sasita plaukstas.

- Nu, ko tu tagad stāstīsi? - viņai tūlīn kārojās zināt.

Henriete jautāja:

- Cik tev ir gadu?

- Vienpadsmit, - Jūlija atbildēja.

- Nu redzi, un Vilsonam bija tikai desmit.

- Vilsonam? Kas tas par Vilsonu?
- Tieši par viņu es tev gribu stāstīt, - Henriete paskaidroja. - Tad tu viņu pavisam labi iepazīsi.

Stāsts par Vilsonu

Tādus vīrus, kuriem ir tikai desmit gadu vai pat mazāk, parasti nesauc uzvārdos. Bet Vilsonu sauca, varbūt tāpēc, ka viņš toreiz, ar klases biedriem iepazīdamies, bija izslējies visā savā mazajā augu-
miņā un svarīgi paziņojis:

- Vilsons.

Klasē Vilsons ieradās atsevišķi no visiem citiem. No citiem atnācējiem, es domāju, jo ik rudeni, izrādās, bija notikušas dažas pārmaiņas un klase nekad pilnīgi neatjaunojas savā agrākajā sastāvā. Jaunie skolēni godīgi bija ieradušies pirmajā dienā, taču Vilsons ieradās tikai pēc nedēļas, viņš, lūk, jaunā mācību gada sākumu bija svinīgi atzīmējis ar gripu. Kur Vilsons varēja saņemt gripu tādā negripas laikā, to nezināja neviens, taču vēlāk viņi pierada ne pie šādām dīvainībām vien.

Direktors stundas vidū ievada klasē mazu puiku apaļiem, sārtiem vaigiem un teica:

- Te būs jūsu jaunais biedrs Aldis, un tad nu nedariet viņam pāri!

Puika mazliet piepūta vaigus un paklusi, tā ka to varēja dzirdēt tikai divās priekšējās solu rindās, noteica:

- Lai tikai pamēģina!

Viņu nosēdināja vienā no brīvajām vietām, un zēns likās ar to apmierināts. Bet, kad pirmā stunda

bija pagājusi, pārējie klases biedri aplenca jaunatnācēju un visi reizē katrs kaut ko jautāja. Zēns paklausījās, tad mierīgi piecēlās un teica:

- Vilsons.

- Kas Vilsons?

- Mans vārds ir Vilsons, - Vilsons atbildēja ļoti nopietni.

Dažiem bērniem citi ātri vien ieliek palamas, citi visu skolas laiku nostaigā, tā īsti nemaz neievēroti. Vilsons, izrādījās, pats bija sev ielicis vārdu, skolā drīz vien aizmirsā viņa jauko priekšvārdu Aldis. Vilsons bija, un Vilsons palika, un par Aldi viņu sauca tikai klases audzinātāja. Gadījās, ka Vilsons pats aizmirsā savu priekšvārdu un, par Aldi uzrunāts, pat nedomāja atbildēt. Viņš nebija gaisos skrējējs, un vingrošanas stundās viņam grūti nācās apmest kūleni, varbūt tāpēc, ka viņš bija tāds strups. Bet tad vienu dienu viņš to izdarīja spīdoši, un skolotājs viņu uzslavēja. Vilsons pieticīgi smaidīja un nevienam nestāstīja, ka mājās veselu nedēļu cītīgi vingrinājies. Arī kūlenis viņam bija iznācis pastrups, tomēr par to jau atzīmi nesamazina. Vilsons savu atzīmi bija nopelnījis, viņš bija kūleņojis tikmēr, kamēr sametusies slihta dūša. Vilsona strupajā augumiņā mājāja ciets raksturs.

Vilsons vairāk par visu pasaulē gribēja līdzināties tēvam. Vilsona tēvs bija cilvēks ar galvu vietā, un dēlam viņš mēdza sacīt: dzīvē kaut ko panākt iespējams tikai ar neatlaidību. Tēvs bija nodibinājis firmu, tiesa, mazu, tiesa, lielo starpā neievērotu, taču tā piederēja viņam, un viņš par to rūpējās dienām un naktīm. Vilsona mamma reizēm žēlojās, viņa teica: kaut arī agrākos laikos tēvs

nopelnījis mazāk, tomēr vairāk bijis kopā ar ģimeni. Tēvs klausījās, klausījās mamma žēlabās, līdz laikam apskaitās un sacīja, ka mammai gan nevajadzētu sūroties, vai viņiem kā trūkstot? Un tas bija taisnība, šinīs sarežģītajos laikos Vilsoniem - nu, ja tomēr pietrūka, tad diezgan maz. Vilsons mēmā apbrīnā noraudzījās, kā tēvs vakarā pārbrauc mājās, viņš bija šausmīgi noguris, jo pelnīt maizi un vadīt firmu nav viegli. Mamma steigšus atnesa vakariņas, tēvs vienmēr teica, viņam acis krītot ciet. Tāpēc ar ēšanu vajadzēja pasteigties, kamēr acis vēl nav aizkritušas. Vilsons klusītiņš sēdēja istabas stūrī un dievinošām acīm vērās tēvā, un gadījās, ka tēvs viņu pamanīja starp diviem steigā apēstiem ēdiena kumosiem un piesauca sev klāt. Tēvs apjautājās, kā Vilsonam skolā klājosies, un, daudz neklausīdamies dēla pamatīgajā ziņojumā, pabužināja viņam matus un atgādināja, ka jāmacās labi, jo šajos laikos zināšanas ir liela manta, bet, pats galvenais, ja Vilsons labi macīsies, tēvs viņu sūtīs ārzemju augstskolā, jo Vilsonam ar laiku taču jāklūst par tēva firmas mantinieku! Un tad tā firma jau būs liela, daudz lielāka, ļoti liela!

Vilsonam nebija sevišķi viegla galva, taču mācībās viņš turējās cik spēdams, kas cits viņam atlika, ja viņš gribēja studēt ārzemēs un ar laiku kļūt par lielas firmas vadītāju? Īsti, tā no sirds, Vilsonam patika vienīgi ģeogrāfija, bet tieši šīs zināšanas firmas darbā laikam nepieciešamas vismazāk, ja nu vienīgi firma kļūtu tik sazarota, ka tās filiāles atrastos visās pasaules malās. Vilsons domāja, cik tas būtu interesanti, ja tā būtu. Un tad viņš vismaz reizi gadā šīs filiāles apbraukātu. Viena būtu, sacīsim, Šrilankā. Viņam

ļoti patika šis vārds, tas pa gabalu smaržoja pēc kaut kā nepazīstama un ļoti garda, apmēram tāpat kā smaržoja dažādās garšvielas, kuras mamma lika pie cepumiem. Un otra būtu... nu, kur? Marokā? Alžīrijā? Varbūt Zilonkaula Krastā? Vilsons nemēdza izdikt tēvam dāvanas, bet lielo globusu viņš lūdzās tik kvēli, ka tēvs nespēja atteikt un lika to atnest Ziemassvētku vecītim. Vecītis godīgi ieradās tieši Ziemassvētku vakarā, viņš pārstāvēja Ziemassvētku vecīšu firmu, viņu tur bija daudz, jo svētkos viņiem bija daudz klientu un pienākumu. Vilsonam būtu gribējies vecītim pajautāt, ko viņi visi dara laikā no vieniem svētkiem līdz otriem. Lieldienās vēl varētu iet par zaķiem... bet zaķi, tā varbūt bija pavisam citas firma. Taču pajautāt viņš nepaspēja, vecītis ātri atdeva dāvanas un steidzās projām. Vilsons apmierināts grozīja globusu, ak, cik tas viņam būs noderīgs!

Vilsonam bija vēl divas māsas, dvīnītes, bet ar tādām jau cilvēks galīgi nezināja, ko iesākt. Viņas sauca par Zaīgu un Vizmu, tu tētīt, cik nepiederīgi vārdi! Viņas abas vienmēr vienādi noķellēja mutes ik ēšanas reizē, un, kad viņas spēlējās smiltiņās, nebūt neizskatījās labāk. Vilsons ļoti cerēja, ka pieaugušām viņām šī kaite pāries, tādas smules jau nemūžam nevarētu apprecēties. Un tad viņas vēl palika Vilsonam uz kakla. Mamma Vilsonam lika spēlēties ar māsiņām, bet nekas tur neiznāca, jau pēc brīža vismaz viena no dvīnēm sāka bļaut, Vilsons savās izdarībās bija konsekvents un necieta pretī runāšanu. Tiklīdz taurēt sāka viena, otra padomājusi pievienojās, un mamma tad nāca un jautāja, kāpēc Vilsons darot māsiņām pāri.

- Es viņām roku neesmu pielicis, - Vilsons drūmi

taisnojās, un parasti tā bija patiesība. Vilsonu pilnībā varēja saprast, māsas bija trīsgadīgas šmurgules, bet Vilsons jau bija sasniedzis cienījamo desmit gadu vecumu. Un citreiz viņš aizbildinājās ar mācībām, tas bija svēts vārds, mamma nopūtās un lika dēlu mierā. Un Vilsons savā mazajā istabiņā, abas ausis aizbāzis, mācījās, un viss gaiss sprakstēt sprakstēja no Vilsona smadzeņu enerģijas.

Taču nevar jau cilvēks dzīvot no darba, tas ir, mācīšanās, vien. Vispār Vilsons domāja, ka varētu gan. Taču viņam blakus gāja kārdinātājs Rolanda izskatā. Rolands, proti, bija... nu kas viņš bija? Vilsona draugs? To tā īsti nevarētu apgalvot. Bet viņi gāja mājup uz vienu pusi, un skolas gados tas nozīmē daudz.

Reizē uz skolu gan ne, jo Rolands bija šausmīgs slinķis, kurš skolā ieradās pašā pēdējā brīdī, bet dažkārt arī drusciņ pēc tā. Viņš sūdzējās, ka viņam šausmīgi nākot miegs: viņš nekad nevarot izgulēties. Skolotāja deva padomu agrāk iet gulēt. Rolands bēdīgs kratīja galvu, proti, miegs viņam nāca tikai rītos, vakarā viņš turpretī nekādi nevarēja aizmigt. Viņš stāvēja skolotājas priekšā dzīli bēdīgu seju, kā nebūsi bēdīgs, ja tevi piemeklējusi tāda nelaime? Tā jau ir tikpat kā slimība. Skolotāji viņu kaunināja, un Rolands solījās laboties, un tomēr viņš atkal ieradās par vēlu, turklāt jau nākamajā dienā.

Bet pēc skolas viņi nāca mājās reizē.

Rolanda vecāki blakus algotajam darbam drusciņ piepelnījās ar savas siltumnīcas ražu, pie tam mātei padevās puķes. Kad viņa vasaras rītos iekāpa autobusā, lai brauktu uz tirgu, šķita nosmaržojam visa

pasaule, Rolanda māte veda uz tirgu lilijas. Un arī citas puķes, protams, lilijas mēs pieminam tāpēc, ka tām ir ļoti stipra smarža. Esot pat cilvēki, kuri nevarot iemigt, kad lilijas istabā. Ļoti žēl tādu cilvēku.

Rolands par puķēm nejūsmoja. Viņam vasarā bija jāpalīdz ravēt. Kaut arī Rolands apgalvoja, ka ravēšana nav vīriešu darbs, tomēr viņu vienkārši nosēdināja vagā. Un, ja māte bija nosēdinājusi, tad tēvs jau nepestīja laukā. Rolands jūsmoja par mašīnām, viņš teica, kad izaugšot, noteikti pirkšot mašīnu. Vilsons no malas vēroja biedru un šaubījās: lai nopirktu mašīnu, bija jātiek pie naudas, un, lai tiktu pie naudas, vajadzēja ravēt dārzu. Vai arī darīt citus tikpat nepatīkamus darbus. Tomēr Vilsons ļāva Rolandam jūsmot.

Rolands bija traks uz futbolu. Tas ir, bezsniega sezonā. Ziemu, tad viņš kļuva par hokeja pielūdžēju. Zēni ielas vidū nolika hokeja vārtus un ņēmās aurodami, kamēr uz ielas parādījās kāda mašīna, kuras īpašnieks izrāpās laukā un rājās, cik ilgi lai viņš gaidot aizšķēršlotajā ielā! Viņš draudēja ar policiju, un puikas uz brīdi pavāca vārtus malā. Mašīna aizbrauca, un vārti ieņēma iepriekšējo vietu. Rolands vienmēr bija tur klāt, viņš bija, smalki izsako ties, spēļu dvēsele.

Un vienmēr viņš vilka līdzī Vilsonu.

Vilsons zināja, ka šodienas darījumu cilvēkam jābūt sportiski attīstītam. Šodienas darījumu cilvēks vis nesēdēja, atgāzies savā kabinetā, resnu cigāru kūpinādams (Vilsons bija nolēmis nekad nesmēķēt; Rolands gan mēdza ievilkt pa dūmam), un pusdienās nepārēdās smalkos restorānos. Vilsons bija par sportu, bet viņš arī bija no sirds nelaimīgs,

kad pēc futbola vai hokeja mača viņš atgriezās mājās, pirmajām zvaigznēm nevarīgi trīsulojot pilsētas debesis. Un viņš solīja sev nekad vairs tā neaizrauties.

Neaizrauties? Viegli solīties, ja tepat netālu taču bija Rolands!

Vilsonam mājās bija neliela, lēta videoiekārta. Vilsonam pietika, patiesībā viņš video skatījās reti. Bet skatīties gribēja Rolands, viņš nesa jaunas kasetes, un viņš tā mācēja pierunāt... Vilsons domāja: kaut vecāki aizliegtu Rolandam nākt pie viņa! Bet vecāki neaizliedza, viņiem patika, ka dēlu apciemo draugi. Nu, draugs. Un Rolands spēja pat visdumjāko filmu skatīties piecas reizes pēc kārtas.

Kā lai Vilsons netraucēts mācās, ja draugs skatās video? Galu galā, Vilsonam arī ir sirds krūtīs. Vilsons reizēm pat prātoja, cik labi būtu, ja Rolanda vecāki pārvāktos dzīvot uz citurieni. Bet viņi netaisījās to darīt, un kāpēc gan? Viņiem te bija siltumnīca un iekopts dārzs.

Vilsonam neklājās viegli. Hokeja sezona šīnī ziemā, kā par laimi, izčākstēja, vairāk lija nekā snīga, un pa dubļiem ripu dzenāt nav iespējams. Toties, pavasarim atnākot, futbola spēle aizrāva visus. Vilsons zināja, Amerikā spēlē beisbolu, viņš arī gribētu beisbolu, bet kur lai dabū tādu bumbu? Viņiem bija vien jāiztiek ar futbolu, un mājās viņi atkal atgriezās vēlu, reizē ar tām pašām pirmajām zvaigznēm.

Bet pavasarī Vilsona liecība bija tāda, ka tēvs sarauca uzacis.

- Kā tad tā? - viņš pajautāja. - Es neatceros, ka tu būtu slimojis... varbūt tev tomēr bijusi kāda apslēpta slimība?

Vilsons stāvēja un klusēja.

- Tu esi liels diezgan, - tēvs sacīja, - un pats tu visu labi saproti. Ja tev šķiet, ka mācības nav liekamas pirmajā vietā... nu labi, puisu, kas gribēs mācīties ārzemju augstskolās, pietiks arī bez tevis.

Un vairāk ne vārda.

Vilsonam asinis vārījās. Tomēr viņš bija pietiekami prātīgs, lai neveiksmē nevainotu Rolandu. Vai tas ar varu vilcis Vilsonu sev līdzi? Vai ar spēku pieturējis? Nē, Vilsons jutās pat laimīgs, kad viņam atradās vieta komandā, viņš bija pats mazākais - kas tā par klizmu ar to augšanu, viņš nesaprata, - un viņam bija krietni jāpiepūlas, lai būtu pilntiesīgs spēlētājs... bet liecība?

Rolanda liecība bija vēl sliktāka. Rolands par to uzsvilpoja. Viņš priecājās, nu tikai sākšoties dzīve. Viņš laikam bija aizmirsis ravējamās dobes, taču tās nebija aizmirsušas viņu. Bet Rolands laimīgi jūsmoja, un tikai vēlāk viņam sāka uzkrīst drauga drūmā klusēšana.

- Kas tev uz sirds?

- Ak, nekas, - Vilsons atbildēja liktenšmagā balsī.

- Rīt iesim uzsītīsim futeni?

Vilsons pakratīja galvu.

- Es ne.

- Kā ne? Ko tad tu darīsi? - Rolands jautāja godīgā izbrīnā. - Vai vecis tev grib piesiet asti?

- Nē, - Vilsons atteica. Viņš iedomājās Rolanda ravēšanas darbus. Darbs! Jā gan, kārtīgs darbs tagad brīvlaikā, varbūt tā viņš atgūs tēva cieņu. Bez tās viņš jutās pagalam pazudis.

Bet Rolands teica tādus vārdus:

- Tev gan labi, tevi nestrādina kā plantāciju vergu. Tu visu vasaru vari padzīvot zaļi.

Ak, cik maz cilvēks spēj iejusties otra dvēselē!

Ne velti avīzēs raksta: bezdarbs, bezdarbs. Ir bezdarbs, taisnību raksta. Vilsons to varēja apliecināt. Viņš, piemēram, bija velti meklējis darbu. Visās vietās, kur puikas tiešām būtu noderējuši, viņš netika pieņemts. Varbūt kādam bija iebildumi pret viņa augumu? Varbūt, lai pārdotu saldējumu, vajadzīgi īsti šķeistas? Vilsons bija ļoti sarūgtināts, kad atgriezās mājās. Citur čaklo roku brigādes jau bija izveidojušās, Vilsona pakalpojumi tur vairs nebija vajadzīgi. Viņš sēdēja ārā uz soliņa rūgts kā vērmele un pat atteicās no vakariņām. Un pie tam viņam sūrstēja noberztā kreisā kāja, visu dienu viņš velti bija klimtīis apkārt!

Ārā pie vārtiem nobremzēja mašīna. Pārradās tēvs. Vilsonam sāpēja sirds, ka tēvam vēl arvien jābraukā vecajā moskvičā, kamēr pa televīziju slavinaja diezin kādus ārzemju modeļus.

- Vēl mersedesam nav pienācis laiks, - tēvs mēdza teikt.

Vilsons gausi piecēlās un slāja vērt vaļā vārtus. Noputējusi mašīna izskatījās nogurusi, tāpat kā tēvs. Vilsons bija ievērojis, ka vakaros tēvam vienmēr dziļākas tās rievīņas, kas agrāk ap mutes kaktiņiem tikko bija saskatāmas.

- Nu, dēls, kā gāja? - tēvs vaicāja. Nelikās, ka viņš vēl arvien domātu par Vilsona bēdīgo liecību. Tēvam nemaz nevajadzēja to darīt. Vilsons domāja pats.

- Tā... - Vilsons nenoteikti atbildēja, bet tad viņš iejautājās: - Vai tu nezini, vai kādam par palīgu nav vajadzīgs viens kārtīgs zēns?

- Vai to zēnu sauc par Vilsonu? - tēvs jautāja pretī.

Viņš nojauta zēna domas.

- Jā, - Vilsons piekrita. - Es nevēlējos tevi apgrūtināt, es pats biju Rīgā. Es tikai nesaprotu, ko tie cilvēki vēlas... Es taču varu pildīt jebkuru uzdevumu.

- Tā? - tēvs jautāja un vērīgi skatījās uz savu dēlu un firmas mantinieku. Vilsons bija tik nopietns! Tēvam sametās žēl, ka iepriekš bijis bargs. Puika... Aldis... nu labi, teiksim, Vilsons, tā tad Vilsons smagi pārdzīvoja katru savu neveiksmi.

- Jā, - Vilsons sacīja. - Es esmu stingri nolēmis šovasar strādāt. Muļki... viņi laikam domā, ka viss atkarīgs no auguma!

Tāda bija zēna bēda!

- Es tavos gados arī biju maziņš, - tēvs iemīnējās. Viņš nekad nebija Vilsonam stāstījis par savu bērnību, varbūt tāpēc, ka Vilsons interesējās tikai par savējo.

- Tiešām? - Vilsona acīs pamirdzēja interese. - Bet tagad taču tu... - Viņš skaudīgi uzlūkoja tēvu no savas zemās perspektīvas.

- Vai zini, tas notika, kad man bija četrpadsmit gadu. Vienā vasarā es izaugu no visiem krekliem un biksēm. Tas bija šausmīgi, un mana nabaga māte nezināja, ko iesākt. Visas drēbes bija jāpērk par jaunu, un māte tad teica: varbūt vajadzētu to puiku kādu laiku palaist apkārt pliku... nu, sporta biksītēs, es domāju, jo nav drošības, vai tas puika nav sadomājis paaugties vēl garāks. Un es jau augu arī, tikai ne vairs tādā ātrumā.

- Jā, bet tev bija četrpadsmit, - Vilsons aizrādīja, kad bija apdomājis tēva teikto. - Tad man vēl jāgaida veseli četri gadi, tas ir šausmīgi daudz, - viņš domīgi piebilda.

- Nu, - tēvs pielaidās, - nekur nav teikts, ka tam jānotiek tieši četrpadsmit gadu vecumā, var taču gadīties arī agrāk, tagad viss notiek agrāk. Un ja tu dūšīgi sportosi...

- Nē! - Vilsons iesaucās. - Nepiemini sportošanu, es jau Rolandam sacīju, futbolu es vairs nekad nespēlēšu. Tikai futbola dēļ...

- Vai nu tikai, - tēvs iestarpināja.

- Jā! Es to zinu! Es kļuvu paviršs. Man nemaz nav viegla galva, ja es kārtīgi nesaņemos, man nekas neiznāk.

Tēvs skatījās un brīnījās. Viņam bija prieks un tā kā drusku bažas par savu dēlu, viens pats jau viņam tas bija, dēls un firmas mantinieks. Viņš domāja: es mūždien esmu aizņemts, es tikai gribu vairāk un ātrāk, un tas ir pareizi, un puika, tas ir, Vilsons, uzskata, viņam arī vajag būt tādām pašām!

- Ko tad tu gribi darīt? - viņš jautāja.

- Es nezinu... Vienalga ko. Pārdot saldējumu. Varbūt kādā kafejnīcā mazgāt traukus.

- Un tā visu vasaru? Un kur tu domā likt nopelnīto naudu?

- Es krāšu, - Vilsons sacīja. - Es noguldišu bankā. Paklau, tēt, kura banka maksā vislielākos procentus?

Un pēc šī Vilsona, juniora, jautājuma seniors saprata, ka dēlam šovasar nepieciešams atpūsties. Spēlēt futbolu. Varbūt aizsūtīt viņu uz laukiem?

Bet viņš nojauta, Vilsons nepiekritīs. Vilsons bija iededzies par savu ideju, karstas liesmas sprakstēja ap viņa sarkanrudo matu galiem, tas nūdien bija gandrīz saredzams.

- Nu, es jau varu aprunāties, - tēvs sacīja. - Bet tev vajag ievērot: pilnu darba dienu strādāt tev

neviens neļaus. Tev vēl kauli par mīkstiem, - viņš piebilda, nejauši atcerējies sava tēva izteicienu - toreiz, tajos laikos, kad viņam bija tikpat gadu, cik tagad Vilsonam.

- Tas ir par maz! - Vilsons protestēja. - Tur nekā nevarēs nopelnīt!

Tēvs tikai papurināja galvu.

Vilsons brīdī domāja.

- Bet tu nekrāpsies, jā? - viņš jautāja ar mazu neuzticībiņu balsī.

Tēvs iebrauca mašīnu garāžā. Viņu veco, labo moskviču. Ja man būtu nauda, Vilsons domāja, kamēr tēvs slēdza garāžu ciet, es gan negaidītu, es tūlīt pirktu jaunu. Citādi iznāk, ka citi var braukt jaunās ārzemju mašīnās, es viens ne...

Naktī viņš sapņoja, ka strādā aiz spoguļgludas letes, viņš lēja dažādus dzērienus dažāda lieluma glāzēs, viņam bija daudz darba, tukšās glāzes tikai nāca un nāca klāt. Viņa veikals zēla. Tā taču mēdz teikt?

Bet, kad Vilsons pamodās, sapni viņš bija aizmirsis. Bija jau diezgan vēls. Viņš ieklausījās: aiz loga skanēja skaļas balsis. Vai tikai tur nebija sapulcējusies sāncensu futbola komanda, tie visu laiku draudēja, ka sakaus Vilsonu un viņa draugus.

Nu pagaidiet tik, Vilsons nodomāja un izlēca no gultas.

Tanī rītā, tici man vai ne, viņš nebūt vairs nebija nopietnais darījumu cilvēks, topošais firmas īpašnieks, un viņš nebija arī bārmenis aiz garās letes, tanī brīdī viņš nebija vairs tikai Vilsons, viņš bija arī mazais, desmitgadīgais Aldis. Noteikti.

- Jā,-Jūlija sacīja,-man tas Vilsons patīk. - Viņa aizdomājās. - Futbolu spēlē tikai zēni, vai ne?

Henriete gaidīja, vai Jūlija vēl ko teiks, taču tā klusēja un tikai domāja par visām tām rotaļām, kurās nevarēja piedalīties. Un Henriete atkal domāja, cik grūti gan izvēlēties kādu piemērotu stāstu Jūlijai, vienmēr tajos skanēja veselo cilvēku dzīve.

Henriete aizgāja, un Jūlija, viena palikusi, centās iztēloties, kāds varētu izskatīties Vilsons. Nezin kāpēc viņai šķita, ka puikam jābūt vasarraibumainu seju. Ak, šie raibumi, - nē, tie nav nekas slihts! Kad Jūlija vēl varēja skraidīt apkārt, viņai līdz ar pirmajiem siltajiem saules stariem vaigi saziedēja vienos siltos, brūnos plankumiņos. Tagad Jūlijas vaigi ir vienādi bāli, uz tiem nav ne zīmītes no saules sveicieniem. Jā, saule Jūlijas istabā iespīd gan, bet tas laikam ir pārāk tāls un netiešs sveiciens. Saules stars neaizklūst līdz Jūlijas gultai un baltajiem spilveniem.

Mamma atnesa pirmos šīsvasaras ābolus. Tie bija baltie dzidrie, bet vēl tie nebija paspējuši kļūt ne īsti balti, ne dzidri, tie bija iezāļgani un skābi. Jūlija vienā iekoda un tad vīlusies atlika to atpakaļ.

- Es jau tā domāju, - mamma nelaimīga teica; izlikās gandrīz, ka viņa savai mīļajai meitai par prieku paslepus iekāpusi kaimiņu sētas ābelē. Tā vis gluži nebija, taču ar kaimiņu sētas augļiem sakars bija gan. Kaimiņš, ābolus pasniegdams, bija lūdzis nodot sveicienu Jūlijai... Kas teicis, ka cilvēki nav labi? Un tā nebija kaimiņa vaina, ka āboliem vēl jāienākas.

- Es tev izvārīšu kompotu, - mamma solīja, lasīdama ābolus pa segas virsu kopā.

- Izvāri gan, - Jūlija piekrita. - Tikai, kad satiec kaimiņu, nestāsti, ka tie āboli bija skābi.

Un mamma ņēma un izvārīja kompotu, un to Jūlija ēda gardu muti.

Atkal pagāja dienas Jūlijai vienai pašai. Lielais karstums laukā cik necik pierimās, uznāca lietus, un tas mērcēja vairākas dienas no vietas ar pavisamniecīgiem pārtraukumiem, tik, cik tam bija vajadzīgs elpas atvilkšanai, lai tur augšā, debesīs, atkal piepildītu lielos lietus toverus. Jūlija gulēja, klausījās lietus čaboņā un bažīgi domāja, vai šoruden visi āboli nebūs skābi, ja lietus nerimsies.

Henriete ieradās ar lielu lietussargu. Tas bija melns, un Jūlija brīnījās, kāpēc tā, tagad taču visas sievietes staigāja ar krāsainiem lietussargiem, un prātīgi darīts, tāpēc ka tādā krāsu ņirboņā pati pelēkākā diena šķiet atplaukstum priecīga.

- Es esmu pieradusi, - Henriete atbildēja, ja Jūlija tālāk nejautāja. Viņai iešāvās prātā: varbūt Henrietei ir maz naudas un viņa nevar nopirkt sev jaunu. Visādi gadās. Patiesībā šim lietussargam, ja neskaīta drūmo krāsu, citādi nebija vainas, tas bija liels un droši vien krietni sargāja no lietus.

- Nu ko lai es tev šodien pastāstu? - Henriete prātoja, vērdamās logā. Viņa raudzījās, acis nenolaidusi, it kā tur garām ietu visādas labas ieceres, atliek tikai vienu ķert ciet, un stāsts rokā. Tā laikam arī bija, jo pēc klusuma brīža Henriete uzlūkoja Jūliju un teica:

- Labi, es tev stāstīšu par dzejnieka māju.

Dzejnieka māja

Inetai pati Laimas māte ilgi bija meklējusi, kur šūpuli uzkārt, un vietu viņa beigās bija atradusi labu labo. Inetai bija mīla, laba mamma un kārtīgs,

strādīgs tētis. Inetai bija divi vecākie brāļi, bet tie bija lādzīgi un mazo māsu nekaitināja. Viņi izlikās, it kā tādas Inetas nemaz pasaulē nebūtu. Tādi brāļi noteikti vērtējami augstāk par citiem, kuri mazās māšeles vasarā sēdina nātru pudurī, bet ziemu uz skapja, kur viņa tad var sēdēt un bļaut, cik plaušas tur. Lielajiem brāļiem bija savas lielas darišanas, Ineta pie tā bija pieradusi, un tomēr viņai bija žēl, kad brāļi jebkurā dienas laikā pateica: sveiki, mēs aizejam, un neviens no vecākiem par to nebrīnījās, nemēģināja tos aizturēt un nelika darīt tiem ko citu. Ineta bija prātīga meitene, tāpēc viņa cerēja: kad paaugs lielāka, arī varēs darīt tāpat. Un kaut arī viņa ir tikai meitene. Nevar būt, ka meitenēm tiesības ir mazākas.

Tikai līdz tam jāizaug.

Viņi visi dzīvoja ļoti saticīgi, un tēvs kādreiz teica: ja nu viņš dzīvē kaut ko īpaši vēlētos, tad varbūt vairākus televizorus savai ģimenei. Ja ne vairāk, tad, sacīsim, divus, jo viņiem bija visai dažādas intereses. Mammai patika raidījumi par māju un sadzīvi un, protams, padomi dārzā. Tēvs nespēja palaist garām nevienu sporta pārraidi. Un abi vecākie brāļi vēlējās tikai smago roku. Kas attiecas uz Inetu, tad tā, protams, skatījās zīmētās filmas un vakaros gaidīja Miedzīņu.

Ja ģimenē saticība būtu sliktāka, kas zina, viņi līdz nāvei būtu sastrīdējušies pie zilā ekrāna, kas īstenībā domāts kā ģimenes kopā saucējs un turētājs.

Tu varbūt tiki ievērojusi, ka ģimenē neviens nekāroja skatīties raidījumus par mākslu un grāmatām. Tā bija izgadījies, ka naudas pelnīšana, tā sakot, ar elkoni bijas aizgrūdusi ciet to lodziņu, pa

kuru cilvēks raugās skaistākā pasaulē un ar kuru viņš laika gaitā tik ļoti var sadraudzēties, ka nespēj bez tās iztikt. Bet šajā ģimenē, kad sākās raidījums no izstāžu zālēm vai tika pieteikts dzejnieka vai rakstnieka vārds, mamma no virtuves sauca:

- Slēdziet ārā, lai tak dabū tas aparāts atpūsties!

Televizors tika izslēgts, un dzīvoklī iestājās patīkams klusums, kuru netraucēja ne vēstis no svešām dzīvēm, ne dzejas rindas, kurām taču bija lemts izskanēt cilvēku sirdīs. Tas viss palika ārpus šī dzīvokļa sienām.

Viņus tas netraucēja, viņiem bija labi. Un viņi patiesi bija labi cilvēki.

Ineta, protams, jau gāja skolā, Inetai bija viegla galva, viņa ātri visu iegaumēja. Viņai palika prātā pat dzejoļi, ar kuriem ārpus skolas nebija nekādas saskarsmes. Ineta reizēm klusi atkārtoja iepatikušos dzejoļi: cik dīvaini un interesanti dzejnieks raksta, kur viņš radis tādus vārdus? Viņa skatījās apkārt, un brīžiem Inetai tiešām likās, ka visiem bērziem ir tāšu zābaki kājās, ka Māras dīķī naktīs var ieraudzīt peldamies nāras un pēc pirmās stingrās salnas, kad pēc saules uzlēkšanas diena sāk iesilt, čabēdamas no kokiem birst lapas un patiesi augu dienu runājas ar sauli. Bet tad Inetai tas atkal aizmirsās, un koki viņai bija tikai koki, tik tās atšķirības, kādu vārdu cilvēks kuram devis, un ka Māras dīķī sen būtu vajadzējis tīrīt, tagad tas ir īsta samazģu bedre, un ka lapas pēc salnas ir vienkārši beigtas un pagalam.

Kādu dienu latviešu valodas skolotāja jautāja, kurš no bērniem jau esot bijis muzejā. Pacēlās diezgan daudzas rokas, bet savējo Ineta pacelt

nevarēja. Viņas ģimenes ceļi vienmēr bija veduši muzejiem garām. Meitene drusciņ baidījās, ka nu skolotāja to izjautās, taču skolotāja nevaicāja neko, viņa tikai teica - rīt pēc stundām viņi visi kopā iešot uz muzeju. Tas esot izveidots dzejniekam, kurš ilgus gadus dzīvojis šinī pusē, un lai bērni mājās pameklējot kādu šī dzejnieka grāmatu.

Inetai dzejnieka vārds skanēja biedējoši sveši. Tas noteikti bija sen miris dzejnieks, dzīvajiem taču muzejus neierīko.

Ineta ļoti labi zināja, ka viņiem mājās nav nevienas šī dzejnieka grāmatas. Un viņā pamodās nepatika pret dzejnieku un viņa muzeju un, protams, visvairāk par to, ka viņai jāiet uz muzeju. Viņai ir pienākums iet uz skolu, bet neviens nevar viņu piespiest apmeklēt sveša cilvēka muzeju, un kaut viņš desmitkārt būtu dzejnieks bijis. Ineta, tāpat kā viņas vecāki, nepazīna nevienu dzejnieku, bet vai tāpēc viņi būtu sliktāki par citiem?

Otrā dienā Ineta pēc stundām atprasījās skolotājai, viņa teica, jāejot pie zobārsta. Skolotāja viņu ilgi uzlūkoja, vai viņa nojauta, ka Ineta melš? Bet tādas aizdomas viņa neizteica, tikai sacīja:

- Tieši tev visvairāk būtu derējis aiziet uz šo muzeju.

Nu jā, pieaugušie, sevišķi skolotāji, vienmēr iedomājas visu zinām labāk. Ineta pārnāca mājās un pati pieteicās mammai iet palīgā dārzā, vajadzēja izrakt gladiolas. Diena bija mīli saulaina, un tikai pret vakaru, kad ēnas negaidītā ātrumā sāka stiepties garumā, no pakrūmēm līda laukā vēsums, un mamma teica:

- Paskaties, rudens pienāca, ka ne domājām, ne gaidījām.

- Mamma, - Ineta jautāja, - saki: vai tev kādreiz ir patikusī dzeja?

Mamma skatījās uz Inetu tā, it kā tā būtu jautājusi, ko mamma domā par tālākiem kosmosa pētīšanas plāniem.

- Ko tas nozīmē? - viņa teica. - Kāpēc tu tā jautā? Dzeja? Man nav bijis laika dzejoļiem. Tur vajag arī citu galvu un citu interesi, - viņa piebilda. - Un vai es tagad lasīšu dzejoļus, kad man acis krīt ciet, tikko es žurnālu rokās paņemu? Es atceros gan, kādreiz, - un mamma acis negaidot mainīja izteiksmi, tagad tās bija tādas, nu, kā lai labāk pasaka, mīļi palaidnīgas, - es biju pirmoreiz iemīļusies, tad puisis man rakstīja vēstules, un katrā bija kāds dzejolis!

- Varbūt viņš pats dzejoja?

- Kur nu, - mamma noteikti atteica. - Dzejošanai vajag īpašu cilvēku.

- Tātad dzejnieks, tas ir pavisam citāds cilvēks?

- Tā man liekas, - mamma atbildēja pavisam nopietni.

- Un dzejot laikam ir ļoti grūti, - Ineta svētbijīgi piebilda.

- Kā tad, - mamma piekrita. - Pamēģini tā rakstīt, lai iznāk atskaņas... un kaut kāda jēga arī vēl. Tagad gan dzejoļus raksta bez atskaņām, - viņa domīgi teica, - bet tos dzejoļus es nepavisam nevaru saprast.

- Tātad tu lasi dzejoļus! - Ineta iesaucās, ka mammu nedarbos pieķērusi. Bet mamma atteica pavisam stingri:

- Es ne. Bet man ir viena darbabiedre, tā lasa, un viņa arī tā saka.

Viņas gāja istabā, un saruna par dzeju beidzās.

Otrā rītā Ineta jautāja sola biedrenei, kā tad tajā muzejā bijis.

- Man patika, - biedrene atteica. - Tur viss ir tik skaisti sakopts, un uz krēsla nolikts cilindrs un spieķis, izskatās, it kā tas dzejnieks nupat tikai būtu pārnācis mājās. Sacīsim, viņš bijis pastaigāties parkā. Vai arī, - biedrene apdomājās, - nē, uz parku ejot, cilindru laikam vis neliek. Nu tad viņš bijis pie paša prezidenta Ulmaņa, kas viņam tikko pasniedzis Tēvzemes balvu. Esot bijis tāds ordenis, mums muzejā teica. Un viņš arī esot dabūjis.

Ineta interesējās, vai viņi ordeni muzejā arī varējuši redzēt. Viņai gandrīz sametās žēl ar savu izdomāto vizīti pie zobārsta. Bet draudzene atteica: nē, ordeņa neesot bijis, tomēr daudz grāmatu gan. Ineta nomierinājās, daudz grāmatu ir arī grāmatveikalos un bibliotēkās, tad jau viņa neko nav zaudējusi.

Bet vēlāk Inetu negribēja un negribēja atstāt mazs žēlumiņš. Un tad meitenei iešāvās prātā, kāpēc viņa nevarētu aiziet turp viena pati? Viņa negrasījās darīt to ne šodien, ne rīt, un varbūt tā muzeja kāre pāries pati no sevis? Tad viss būs labi. Nenācās taču iet nekur tālu, dzejnieka māja tepat tuvumā, tā stāvēja uzkalniņā, augšup veda nedaudz izdrupušas cementa kāpnes, - Ineta bija gājusi garām, - vai ziemā tur neslidēja kājas? Droši vien ne, kāpnes taču kāds rūpīgi tīrīja. Varbūt dzejnieks pats, ar cilindru galvā...

Hihī!

Ineta neapmeklēto muzeju piemirsa, un tā viss būtu beidzies, un mums neiznāktu stāsts, bet tad vienreiz viņai izgadījās iet tur garām, un viņai aizrāvās elpa, tik sarkanās bija kļavas visapkārt

dzejnieka mājai! Saule spīdēja kā vasarā, nē, ko nieki, ne kā vasarā, bet tieši kā rudenī, tieši tad, kad tā grasās aiziet uz ilgu, garu ziemu un vēl grib apmīlot visu zemi, katru ēku un katru koku. Dzejnieka brūnā māja stāvēja sarkanā krāšņuma vidū un likās starojam. Logi spīdēja spodri un tīri. Ja es tādā mājā dzīvotu, es varbūt arī dzejotu, Ineta iedomājās, bet tie nu gan bija nieki. Nevis tāpēc kāds cilvēks kļūst dzejnieks, ka dzīvo sarkanu kļavu apjoztā mājā, bet gan tāpēc, ka viņš ir dzejnieks: viņš sev tādu māju uzceļ, ar tādiem logiem, no kuriem saulei nepatīk iet projām.

Tur augšā kāpņu galā parādījās kāda meitene, apmēram Inetas gados, nu varbūt drusciņ mazāka. Meitene dīvainā kārtā nebija vis gērbusies garās biksēs un krāsainā jakā, viņai bija sarkans mētelītis un garas, baltas zeķes, vai šodien kāds cits tādas vēl valkāja? Ineta palēnināja soli, bet tad kāja atsitās pret kādu akmentiņu, kurš diezin kādā ceļā nokļuvis uz gludās ietves. Ineta uz mirkli novērsa skatienu, lai aplūkotu traucēkli. Kad viņa atkal paskatījās uz māju, baltzeķotā meitene kāpņu galā bija pazudusi. Dīvaini cilvēki dzīvo tanī mājā, Inetai ienāca prātā. Bet vai vispār dzīvo? Varbūt tā meitene bijusi tikai parādība?

Ja tas notiktu melnā pusnakts stundā, Ineta varbūt pat nobītos. Bet tagad bija saules piestartota pēcpusdiena, ne mazākās vietas ne vismazākajām bailēm.

Es noteikti atnākšu šurp, Ineta sev apsolījās. Varbūt tādā mājā notiek brīnumi. Un vispār, brīnumi kur brīnumi, bet māja ir skaista un man patīk.

Uzpūta vējš un laipni pārlidināja pāri ielai vienu sarkanu lapu. Ineta pacēla to: lapa vēl bija saules

satvīkusi pavisam silta, un Inetai sametās žēl, ka lapai jāsakalst, jāsatrūd, jāiznīkst ziemas saltumā, un viņa nolēma lapu pārnest mājās. Viņa ielika to kādā grāmatā. Ak, ja viņai būtu kaut viena dzejoļu grāmata! Vienu pašu mazu grāmatiņu, tik mazu, lai tikai tajā iznāktu vietas šai lapai, ziemā es grāmatu atšķirtu, un lapa nestu līdzī atmiņas par šo dienu. Bet nu nekā!

Nākamo dienu debesu varas bija pārvērtušas līdz nepazīšanai, no mākoņu pārvilktajām debesīm nāca slīps, idzīgs lietus, tas apraudāja visas logu rūtis un mērcēja cilvēkiem drēbes, un, ja kādai lāsei pagadījās trāpīt sejā, tad pār vaigu tā noripoja kā asara. Tādā dienā nebija ko domāt staigāt apkārt, Ineta sadrūvējusies sēdēja istabā un šad un tad pavērās logā, tikai lai pārlicinātos, ka list gluži tāpat kā visas iepriekšējās stundas. Tāds bija rudens, un tad vēl nāks ziema! Ineta aiz gara laika kārtīgi sagatavoja visus skolas uzdevumus un pēc tam saskābusi pārcilāja grāmatas, kas vien mājās atrodamas, vai, cik to bija maz!

Nākamā diena noņēmās ar lietus pelķu žāvēšanu. Debesīs grozījās mākoņi patumšiem vēderiņiem, kur gan tie bija bradājuši vai vārtījušies! Pūta ziemelis, un māte raizīgi sacīja: laiks tulpes stādīt. Par tulpju stādīšanu viņai ik rudeni iznāca domstarpības ar tēvu, tas uzskatīja: jo vēlāk stāda, jo labāk. Ineta garlaikota klausījās... viņa atkal bija iedomājusies par dzejnieka mītni. Varbūt turp varētu aiziet tūlīt pēc skolas?

Bet, no skolas laukā nākot, Inetu pagalam sabaidīja resns, dusmīgs lietus mākonis, tas jau steigdzās kaisīt lejā retus, rupjus pilienus. Bet, jo tuvāk Ineta nāca mājām, jo vairāk debess skaidrojās, uzspīdēja pat laipna saulīte.

Paēdīšu pusdienas un iešu, Ineta nolēma. Bet pusdienas vēl nebija gatavas. Ineta apēda šķēli maizes, apsēdusies uz dīvāna, kuru gādīgi apspīdēja tā pati saulīte. Ineta pievēra acis un jutās kā kaķēns, viņai bija tik labi! Viņa jau laidās miegā, bet tad satrūkās, ko, gulēt! Viņai vajadzēja iet - un tūlīt!

Kad Ineta nonāca pie dzejnieka mājas, viņu sagaidīja vilšanās. Vēl vesela stunda bija jāgaida līdz muzeja atvēršanai; Ineta grūti nopūtās un gāja uz Arkādiju, kas cits viņai atlika? Stunda, tas ir daudz, un stunda, tas ir maz, viss atkarībā no tā, cik patīkami šo stundu pavada.

Arkādijā bija pavisam klusu, tikai pašā ielas malā pāris sprīdišu lēkāja ap kastaņkoku, rokās viņiem bija sprunguļi, un ar tiem viņi mēģināja nodauzīt lejā zaļkažokotos kastanēnus. Redzot tādas nekārtības, Ineta mācēja uzvesties stingri, viņa apsoliņa pasaukt parka sargu vai pat policistu, viņa apgalvoja: pie tramvaja pieturas vienu nupat redzējusi. Mazie murmuļi lāgā negribēja padoties, bet drusciņ bailu viņiem tomēr bija, Inetai turklāt tik skaņa balss! Kāda sieviete piebiedrojās Inetai, sāka mazos kaunināt un saukt par huligāniem. Puišēļi sapīkuši aizklimta projām, Inetai šķita: līdz nākamajai kastaņai, bet vismaz šo viņa bija nosargājusi! Un kastaņa, it kā tieši par Inetu domādama, nometa viņai pie kājām vienu adataini. "Es jau esmu par lielu," Ineta gribēja aizrādīt, bet tad apdomājās, labu sirdi nevajag apnīcināt, un izlobīja kastani no čaulas, tas bija tik maigi brūns un tūlīt pat ņēmās atstarot sauli.

Ineta apsēdās uz soliņa, no tā varēja redzēt laiski plūstošo Mārupīti, pa kuru peldēja pīles, daudz pīļu,

gluži kā centra kanālā. Inetai bija žēl, ka nav paņēmusi līdzi kaut maizes donu. Bet viņa nebija domājusi šurp nākt.

Pa celiņu pāri tiltiņam šurp nāca kāds cilvēks. Ineta gandrīz iekliedzās aiz pārsteiguma: viņam bija gardibene galvā! Un viņam bija mētelis, kuram pār plecu pārsviesta mirdzoši balta šalle. Un vēl.. un vēl viņam bija spieķis.

Spieķus nēsāja tikai veci ļaudis, tādi, kuriem grūti paiet. Viņi tad smagi atbalstījās, bet, nākamo soli likdami, pastiepa spieķi tālu uz priekšu, kā sev ceļu lūkodami.

Šis cilvēks spieķi cilāja viegli, kā rotaļādamies. Spieķis it kā dejoja viņa rokā, graciozi izmezdams nodomāto likumu. Likās, ka spieķim sagādā sevišķu prieku tā pastaigāties kopā ar savu saimnieku tādā jaukā dienā.

Ineta skatījās nenovērsdamās. Un, jo ilgāk viņa skatījās, jo skaidrāk noprata, ka šajā parādībā nav nekā ārkārtēja, ka cilvēks, kurš saulainajā pēcpusdienā nāk cauri vientulīgajai Arkādijai, šeit ir pilnīgi nepieciešams. Cilindra spožajos sānos laistījās mazi, jautri saules atspīdumi, un šalles baltā spodrība spēja iepriecēt katru skatienu.

Viņš nāca Inetai arvien tuvāk, un viņa, sirdij bikli un priecīgi pukstot, domāja: vai viņš paies garām neievērojis? Nebija tiešām te ko ievērot, maza meitene uz parka soliņa. Nācēju droši vien nodarbināja pavisam citas - svarīgas domas. Bet viņai tā gribējās... un viņa prātoja, kā būtu, ja viņa nācēju uzrunātu pati?

Tagad Ineta skaidri redzēja nācēja seju. Tas bija pavecāks vīrs, bet viņam bija brīnumaini starojošas acis, vai šinī brīdī tās neraudzījās tieši Inetā?

Viņa nodrebēja: nē, laikam tikai izlicies.

Bet, kad vīrietis jau bija pavisam klāt un Ineta pilnībā saprata, ka neuzdriksstēsies vis pavērt muti - cik žēl, ai, cik žēl! - viņš apstājās, vieglais spieķis pazibēja gaisā un tad cieti piedūrās pie ceļņa asfalta.

Tad viņš apsēdās Inetai blakus.

Tanī mirklī kokos iešalcās vēja pūsma, un liela kļava, kura auga ceļņa aizmuģurē, nopūzdamās atraisīja dažas lapas, tās bija brīnum skaistas, sarkani zeltainas, bez neviena cauruma, bez rūsaīna slimības traipa - un nometa tās starp abiem sēdētājiem. Svešais vienu pacēla un pavirpināja pirkstos. Tad viņš teica Inetai:

- Vai tu gribi nākt pie manis ciemos?

Un kopš šī brīža Ineta vairs nebrīnījās ne par ko. Ne par jautājumu, ne par šo satikšanos, ne par apģērbu, kādā viņa līdz šim nebija redzējusi nevienu pašu cilvēku. Viss bija tā, kā tas patlaban notika: viņam vajadzēja jautāt tieši tā, un viņam vajadzēja nākt šurp, un viņam vajadzēja būt apģērbtam tieši tā: ar smalku melnu cilindru un baltu šalli, tā bija tik balta, ka grūti nācās ilgstoši tajā raudzīties, vai varbūt tā bija izausta no gaismas stariem?

- Jā, - Ineta atteica, - bet...

- Es zināju, - dzejnieks sacīja. - Bet es nevarēju ātrāk tikt. Es biju aizbraucis pie sava izdevēja, redzi, drīz jānāk klajā mani jaunākajiem dzejoļiem.

Un Ineta jautāja ar cieņu un bijību:

- Vai dzejoļus rakstīt ir grūti?

- Kad cilvēks top vecāks, tad jā, - dzejnieks atteica. - Dzejoļus vairāk gan raksta, gan lasa jaunībā. Vai tev dzejoļi patīk?

Ineta pietvīka. Ko viņai bija atbildēt? Viņa teica:
- Es maz esmu lasījusi dzejoļus. - Un tad spēji:
- Mums mājās nav nevienas dzejoļu grāmatas!
- Žēl, - dzejnieks atteica. - Bet, ja tu apsolītos lasīt, es tev vienu grāmatu uzdāvinātu.
- Jā! - Ineta iesaucās. - Jā, es lasīšu!
Dzejnieks pacēla kļavlapu pret sauli.
- Paskaties, cik tāda lapa ir skaista! Man liekas, viena sarkana lapa rudenī noteikti ir skaistāka par manu pašu labāko dzejoli.

Ineta domāja, tās taču ir pavisam atšķirīgas vērtības, bet viņa nezināja, vai būtu pieklājīgi iebilst. Vēlāk viņai šķita, ka tā tomēr vajadzējis darīt. Kad cilvēks izteic šādus vārdus, viņš no sarunas biedra visbiežāk gaida savu domu apstrīdējumu.

Un, citkārt atceroties šo dīvaino satikšanos, Ineta vienmēr brīnījās, kā gan apkārt bijis tik klusu. Neaizgāja garām neviens cilvēks. Nedzirdēja aizdimdam tramvaju. Un nebija bērnu kļaiģu... bet, ka nečivināja arī putni, par to bija vismazāk ko brīnīties, rudens nav putnu dziesmu laiks. No visas šīs pēcpusdienas viņa atcerējās tikai dzejnieka mierīgo balsi.

Dzejnieks aicināja Inetu uz savām mājām, un viņa klusa un pateicīga gāja līdzās. Viņš stāstīja, kā gribējis uzcelt māju tieši šinī Pārdaugavas malā, un viņam ļoti patīcis šis uzkalns, lai gan nācies ierīkot kāpnītes. Un viņš arī gribējis uzcelt šo māju atšķirīgu no citām, kuras tuvumā atradušās. Viņš kādreiz dzīvojis ziemeļu zemēs, toreiz viņu gan simt saites vilkušas atpakaļ...

- Ne visas tādas saites ir patīkamas, - dzejnieks teica, - tās ir tik stipras, ka tev pašam atņem spēku. Jā, tolaik es gribēju tikai uz mājām. Bet vēlāk, kad

nu es dzimtenē biju ticis, man gribējās radīt sev kādu mazu, uzskatāmu atmiņu no tiem laikiem. Un tā radās šī māja.

Viņi devās augšā pa kāpnītēm, un dzejnieka spieķis skanīgi atsitās pret katru pakāpienu. Viņš atslēdza durvis, un Ineta atkal nemaz nebrīnījās, ka neviens nenāk pretī, lai gan - vai tā nevajadzēja būt, te taču bija muzejs! Nē, šinī brīdī tas nebija nekāds muzejs, tieši dzejnieka māja, kuru viņš piestaroja viens pats.

Viņi iegāja lielā telpā ar brūna koka paneļu sienām, un dzejnieks pavirši, pa roku galam, no-meta uz atzveltnes krēsla savu garo, balto šalli, tā izlocījās patumšajā telpā kā žilbs gaismas stars. Un virsū viņš tai uzlika savu cilindru un spieķi.

- Te es rakstu dzejoļus, dzejnieks sacīja. - Bet, kā jau es tev teicu, vecākos gados dzejot kļūst arvien grūtāk, nebūtu vērts sākt to skaidrot, es tikai gribu tev teikt: kamēr esi jauna, lasi dzejoļus! Vēlāk tu tos aizmirsīsi, bet būs radies kas tāds, kas tev paliks uz mūžīgiem laikiem. Tad tu mācēsi priecāties par katru gaišu mirkli, par visiem tiem, kuri pēc tam uz neatgriešanos aiziet.

Viņš viegli nopūtās un pagriezās pret logu.

- Raugies, tur atskrējusi zilīte. Cilvēki, zilīti rudenī pie sava loga pamanot, vienmēr domā, ka nu tā atnesusi vēsti par tuvojošos ziemu un aicina būt žēlīgiem tanīs gaidāmajās bargajās dienās. Bet patiesībā zilīte meklē, vai loga spraugās neatradīs kādu kukaini, kuri salīduši tur, vairīdamies ziemas tuvuma. Cilvēks nez kāpēc vienmēr domā, ka saule un pasaule griežas tikai ap viņu vienīgo! Nu, varbūt tas nemaz nav slikti; kad mēs sajūtamies tādi svarīgi, tad mēs reizēm arī pacenšamies kaut ko svarīgu paši izdarīt.

Ineta nopietni klausījās. Dzejnieks runāja ar viņu kā ar pieaugušu, un viņai ļoti kārojās visu saprast.

- Bet laukos rudzu sējumi jau sazaļojuši, - dzejnieks negaidot ieteicās. - Un, kad visa zeme būs melna un tukša, tad rudzu zelmenis zaļos.

Ineta pamanīja, ka saule jau aizgājusi no dzejnieka istabas loga, un nu viņa attapās, ka laikam gan uzturas šeit nepieļaujami ilgi. Viņa jau gribēja atsveicināties, kad atcerējās, ka dzejnieks taču apsolījis viņai savu grāmatu.

Dzejnieks uztvēra Inetas skatienu. Viņš saprata un, piegājis pie liela, kokgriezumiem rotāta grāmat-skapja, atvēra to un izņēma laukā paplānu grāmatīņu. Vēl nepasniedzis to Inetai, dzejnieks viegli noglāstīja iebrūnos vākus, un Inetai iešāvās prātā: viņš atvadās no grāmatas! Viņam tā mīla! Un viņai sametās kauns saņemt tādu lielu dāvanu, kaut arī tā bija tikai plāna dzejoļu grāmatīņa. Bet nu jau viņš sniedza to Inetai, un tā dāvanu saņēma, pateicīgi pieliekdama galvu.

Dzejnieks stāvēja uz augšējā kāpņu laukumiņa un raudzījās, kā Ineta kāpj lejā. Brīnumainā kārtā jau bija kļuvis krēslains, ielā bija aizdegta ugunis, un no augšas izskatījās, it kā tur lejā, gaismas apstarota, tecētu tumša upe. Vai tikai man nebūs bailes iet vienai pašai, Ineta domāja, arī mājās mamma gaida un baiļojas; kā es nemaz nemanīju, ka tik ilgi esmu aizkavējusies! Uz ielas nonākusi, viņa atskatījās: dzejnieku vairs neredzēja, bet viņa mājā dega gaišs kāds liels logs. Tas spīdēja cauri koku zarotnei un sveicināja Inetu kā labu paziņu.

Ineta cieši piespieda sev klāt dāvāto grāmatu un steidzās mājās, tumsa pašķīrās viņas priekšā,

un Ineta brīnījās, cik viegli viņai soļi, viņa it kā skrēja, un žēl bija tikai, ka šajā vieglajā skrējienā dzejnieka māja palika arvien tālāka.

Henriete apklusā, un tad pēc ilga laika Jūlija pajautāja:

- Vai tas bija sapnis?

Henriete nesteidzās atbildēt. Bet Jūlija lūkojās ar nepacietību, viņai kārojās uzzināt atbildi, lai gan varēja nojaust - tā būs skumīga.

Un tad Henriete teica:

- Es tiešām nezinu, Jūlij. ("Bet kas tad zina?" Jūlija gribēja iesaukties vidū.) Es vēlētos, kaut tas nebūtu bijis sapnis. Bet to gan es zinu, ka dzejnieka dāvāto grāmatu viņa vēlāk nekur nevarēja atrast.

- Varbūt Ineta to vienkārši pazaudējusi, - Jūlija cerīgi sacīja. - Bet viņa jau var aiziet atkal un palūgt viņam vēl kādu.

- Jā, varbūt viņa tā var darīt, - Henriete gausi piekrita, bet neizklausījās, ka viņa ticētu tādai iespējai. Jūlija saprata: vienmēr tikai vienreiz ir īstais mirklis. Tikai vienu pašu reizi.

Viņai bija žēl Inetas. Nē, kāpēc žēlot? Ineta bija satikusi dzejnieku. Ne katram no mums tā var atgadīties.

- Viņam bija balta šalle, - Jūlija runāja pie sevis.

- Tik balta, ka tās spodrums žilbināja acis. Jā, es to ļoti labi varu iztēloties.

- Vai šis stāsts tev patika? - Henriete uzmanīgi vaicāja. Jūlija atteica:

- Jā. Kad es kļušu vesela, es pati gribu aiziet uz to māju. Tā māja taču nav sapnis, vai ne?

Kad beidzot Jūlija kļūs vesela... Reizēm viņai gribējās raudāt, nē, kliegt, tā, lai dzird visi tur, aiz

vaļējā loga, lai dzird visi tie, kuri smiedamies staigā apkārt, rotaļājas un lēkā... un kas pēc tam notiktu? Labi, viņi ieklausītos un klusībā pie sevis pažēlotu nabaga meiteni. Un mātes viņiem ieteiktu netrokšņot Jūlijas loga tuvumā, "jo, neaizmirstiet, tur aiz tā loga guļ slima meitenīte, viņai sāp sirsniņa, kad viņa dzird, cik jums te jautri iet...". Tad bērni varbūt aizietu citā vietā spēlēties, un pie Jūlijas loga viss būtu klusu, un viņai būtu vēl skumīgāk...

Ārsts atnāca, apraudzīja savu mazo slimnieci un teica: viņš domājot, varbūt rudenī, nu, vēlākais, ziemas sākumā varētu taisīt operāciju.

- Un kas tad notiks? - Jūlija jautāja, un šis jautājums bija ne tikai viņas balsī, bet arī platajās acīs. - Vai tad es beidzot kļūšu vesela?

Un ārsts atteica: jā, viņš tā domājot. Bet nešķita, ka viņš par to ir pārliecināts! Un naktī pēc tam Jūlija atkal nevarēja aizmigt, viņai bija bezgala žēl, ka tagad pie gultas nesēd Henriete. Mamma gulēja, mamma bija nogurusi, darbā mamma vienmēr nogura, jo arī viņai bija darīšana ar slimiem cilvēkiem. Ar slimniekiem laikam ir grūti, Jūlija līdzcietīgi domāja, tāpēc ka tie, kuriem slimie jākopj, ir veseli, un tad nav iespējama tāda - nu, pilnīga sapraššanās. Un atkal viņa ļoti, ļoti vēlējās kļūt vesela. Jūlija domāja: ja viņa izvesētos, viņa nekad nebūtu untumaina un niķīga... Un varbūt viņa pati tad izmācītos par ārsti.

Vasara, nedaudz pacēlusi savus ziediem izrakstītos svārkus, jau pamazām virzījās nost no augstā saules kalna. Jūlija bija ievērojusi, ka diena sāk raukties, un viņa atcerējās garos, tumšos ziemas vakarus, ak, kā tie viņai nepatika! Uguntiņas, tas tomēr bija vājš mierinājums, jo uguntiņām arī apnik degt tik garas, melnas stundas.

Nu, bet vēl bija par agru pieminēt rudeni. Mamma nesa Jūlijai pēdējos baltos dzidros ābolus, tagad tie bija tik pārgalvīgi, ka krītot iešķēlās, bet varbūt tie tādi bijuši jau kokā? No šķēluma vietas sūcās sula, un pirksti, tādu ābolu turot, kļuva medaini mitri.

Henriete atnāca ar vēsti, ka dārzos jau uzziedējušas pirmās astras, un viņa gribēja zināt, kādas krāsas astras meitenei vislabāk patīkot.

- Mēļās, - Jūlija atteica, - nē, sārtās arī ir skaistas... nē, es nezinu, man liekas, skaistas ir visas.

Un Henriete viņai pilnībā piekrita.

- Bet ko tu man šodien pastāstīsi? - Jūlija bija nepacietīga.

- Es domāju, es stāstīšu tev par mantrausi, - Henriete teica.

- Ā! - Jūlija iesaucās, viņa bija maznieciņ vīlusies. - Tas ir tāds vecis, kurš paslepus no visiem skaita zelta naudu savā lādē un nedod to trūkumcietējiem, jā? Apaudzis ar bārdu un pats skrandains, lai gan viņam ir aplam daudz mantas... - Jūlija apdomājās. - Ja man būtu daudz naudas, es gan tā nedarītu.

- Tu esi pārlicināta? - Henriete pajautāja. - Nu tad jau labi.. bet šoreiz tas mantrausis, par kuru es tev stāstīšu, nepavisam nebūs tāds, kādu tu iedomājies.

Mantrausis

Viņam bija apaļi, sārti vaigi un saulē gandrīz balts izbalējis cekuls, acis uzmetot, viņš rādījās pats parastākais puīselis, kādi dienām dauza bumbu

vai, ja ir mazāki, spēlējas smiltīs un cep kūkas. Bet tās viņiem neiznāk tik glītas kā meitenēm, jo viņi ir nepacietīgāki.

- Mantrausis? - Jūlija brīnījās.

- Jā, tieši tā, mantrausis, bet nu ļauj man stāstīt tālāk.

Mūsu mantrausi sauca par Gunti, un viņam bija tēvs un mamma, abi viņu ļoti mīlēja un rūpējās par viņu. Mantrausim Guntim bija visdažādākās rotallietas; kad viņš tās savāca kopā, iznāca vesela kaste pilna. Un tā tas notika ik vakaru, jo Guntis savas mantas ārkārtīgi saudzēja un sargāja. Bet to mantiņu, kura viņam tieši tajā reizē šķita pati vērtīgākā un dārgākā, viņš gulētejojot ar lielu mīlestību piespieda pie vaiga.

Tēvs un mamma nebija Guntim īstie vecāki, un tieši tāpēc viņi bija ļoti labi pret Gunti. Viņiem pašiem bērnu nebija, un mamma, reiz ieraudzījusi mazo Gunti, no sirds bija vēlējusies saukt to par savu dēliņu. Kad nu tas tā bija noticis un Guntis iemantojis jaunus vecākus zaudēto vietā, viņi visi trīs bija laimīgi. Guntis zināja, ka tētis un mamma viņam ir kā no debesīm nokrituši, un viņš ļoti mīlēja tos. Guntis bija pieklāvīgs, viņš mēdza ne no šā, ne tā pieskriet pie mammas un iebāzt galvu viņai klēpī vai padusē, kā kuro reizi izgadījās. Tad viņš jutās šausmīgi drošs, tādās reizēs Guntis pat izdomāja visādas briesmas, kuras varētu uzglūnēt no nezināma kakta. Ak, lai glūn un lai tie citi baidās, Guntis ir pie mammas, un viņam neviens neko nevar nodarīt! Viņš elsa un pūta aiz laimes, nē, patiesi, Guntim paveicies. Viņam katrā ēdienreizē bija ar mīlestību klāts galds, un viņa gultiņā vienmēr bija balti palagi un mīksta, pūkaina sega, un

viņam bija tik daudz jauku spēlītiņu! Vienmēr Guntim tā nebija klājies, no tiem agrākajiem laikiem Guntim nebija palikušas sevišķi skaidras atmiņas, tās visas bija it kā biezā rudens miglā satītas, toties, vaļā tinot, tās izlikās sevišķi bīstamas. Tur bija tukša, auksta istaba, kur Guntis viens pats krekliņā sēdēja uz grīdas un klausījās, kā kaktā grabinās žurka, reizēm tā mēdza lielīgi iznākt plānvidū, un tad Guntis kļiedza, cik spēka, un citreiz žurka pabēga, bet citreiz tā palika uz vietas un tikai uzlūkoja Gunti mazām, melnām actiņām. No žurkām Guntim bija šausmīgi bail, bet ar pelēm, kā jau mazākām, viņš reizēm pat spēlējās; ja Guntim bija atstāta maize, ko ēst, viņš drupināja to un sauca peli klāt, un tā nāca arī un, paņēmusi maizes kumosu ķepiņās, smalki un ātri skribināja to saviem zobīņiem. Bet vislabāk tomēr Guntim patika, kad nebija ne pelu, ne žurku.

Seit, Gunta tagadējās mājās, nebija. Pirmos mēnešus jaunajā vietā Guntis žurkas redzēja sapnī, tad viņš miegā kļiedza, un jaunā mamma cēlās augšā, uzdedza uguni, pienāca pie Gunta gultas un mierināja viņu. Un, kad mamma viņu paņēma rokās, viņš sāka smaidīt tādu apaļu smaidu un gandrīz tai pašā brīdī aizmīga, tā ka gultiņā mamma Gunti ielika nevarīgu un siltu kā tikko no krāsns vilktu rausi.

Bet kādreiz Guntis sapņos redzēja arī savu agrāko mammu, ļoti neskaidri, viņa vienmēr bija tā kā krēslas drānās tīnusi, un caur krēslu viņa nāca pie Gunta un bārās, vienmēr viņa bārās, un kādreiz viņa grasījās Gunti pat sist. Tas bija šausmīgi, bet no vēl lielākām sapņu šausmām Gunti vienmēr paglāba kliegšana, viņš kļiedza, līdz pa-

modās pats un uzmodināja citus, un parasti tie citi pamodās pirmie, un pati pirmā bija jaunā labā, mīlā mamma.

Bet šīs pagātnes briesmas, par laimi, aizvirzījās arvien tālāk un tālāk. Bija tā, it kā viņš visu savu īso mūžu dzīvojis šinī mājā, kura bija krāsota gaiši dzeltena un kurai katru dienu tecēja apkārt saule, tā, lai katrā dzīvoklī un katrā istabā tiktu pa stariņam. Vienīgi ar mājas ziemēpusi saulei bija pagrūti, bet, par laimi, mājas cēlāji izrādījušies prātīgi ļaudis, viņi ziemēpusē nemaz nebija ierīkojuši logus!

Visiem bija labi saules mājā, un Guntim jo sevišķi. Viņš bija saticīgas dabas zēns, viņam sakrita ar citiem bērniem, kad viņi rotaļājās lielā smilšu kastē vai uz ietves ar krāsainiem krītiņiem zīmēja mājas, cilvēkus un kokus, un kādreiz tos pat varēja atpazīt.

Visi bērni nesa uz smilšu kasti savas rotaļlietas, tās bija bumbiņas, spēļu klucīši un, protams, dažādas kūku formas. Bija meitenes, kuras šurp nesa arī savas lelles, pat dārgās, tās vēra acis ciet un vaļā un pīkstēja smalkās, pavisam nedabiskās balsīs. Rotaļām beidzoties - parasti tas notika, kad saule aizgāja projām no smilšu kastes, - bērni savāca savas mantiņas un nesa tās atpakaļ mājās, bet dažkārt viņi aizmirsa to izdarīt.

Guntis neaizmirsa nekad.

Tāpat kā viņš vakaros rūpīgi salika savas mantiņas kastē, tāpat viņš savāca savu bumbu un klucīšus, un arī lāpstīņa viņam nekad nepalika pavirši iesprausta kādas smilšu pils nocietinājuma grāvī. Guntis zināja mantas vērtību, un mamma kādreiz

brīnījās un teica: viņa pati neesot tik kārtīga kā tas viņas mazais puika...

Kādu vakaru mamma pavisam izbrīnījās, ieraudzījusi Gunta rotaļkastē lelli.

Tā gan nebija nekāda lepnā Barbija, taču, domājams, savai saimniecei tāpat tuva un mīļa. Lellei bija krietni notraipīta rozā kleita, un arī vienas kurpes tai trūka. Mamma brīdi neizpratnē skatījās, bet tad jautāja Guntim:

- Kur tu tādu lelli dabūji?

- Es viņu paņēmu smilšu kastē, - Guntis lietišķi atbildēja. - Viena meitene bija atstājusi.

- Kas tā par meiteni? Sveša? Vai tu viņu pazīsti?

- Jā, viņa ir no trešā dzīvokļa, - Guntis atbildēja, nopietni un lietišķi vērdamies mammā.

- Bet tad taču tev vajadzēja viņai atdot!

- Ja viņa atstāja, tad viņai nevajag, - Guntis atteica. - Bet es lelli paņēmu un noliku šeit. Te viņai būs labi.

- Gunti! - mamma uztraukta iesaucās. - Nedrīkst ņemt nevienu svešu mantiņu!

- Viņa to bija atstājusi, - Guntis mierīgi atkārtoja. Kā mamma nesaprot tik vienkāršas lietas! Viņš netiepās, tāda bija viņa pārliecība. Mamma paņēma lelli ar netīro rozā kleitu un aiznesa to īpašniecei. Guntis sapīcis noraudzījās pakaļ; viņš nemēdza kritizēt mamma rīcību, bet šoreiz viņš tai nespēja piekrist.

Nu mamma sāka novērot savu dēlu. Tagad viņa Gunta izdarībās saskatīja šo to tādu, kas viņai nepatika. Guntis nedevis savas mantiņas citiem bērniem un, jautāts, kāpēc, atteica:

- Viņi var saplēst. Mantiņa maksā naudu.

Savu īpašumu Guntis tiešām uzraudzīja pedantiski. Kad ciemos ieradās mamma radniece ar

savu meitenīti, iznāca pavisam nelāgi, mazā viešņa gribēja paspēlēties ar visām Gunta mantām, bet tas stāvēja blakus un nedeļa tai rokā vairāk par vienu, un no acīm viņam varēja nolasīt, cik satraukti viņš pārdzīvo katras savas rotaļlietas likteni viešņas nemierīgajos pirkstīšos.

- Ir gan tavš puika gatavais skaugūkukulis! - radiniece brīnījās. - Domāt, tai mantai kāds gabals nokritis...

Viņa bija apvainojusies vēl vairāk nekā meitene. Un Gunta mamma nelaimīga skaidroja, ka tāds nu esot Guntim raksturs..

- Ko tur teikt, īsts mantrausis, - radiniece nesauzīgi izteica savu spriedumu. - Skaties vien, kad viņš izaugs liels un jūs būsiet veci, ka tik jums neiznāk staigāt pa pasauli, dāvanas lūgdamies!

- Tagad jau visiem maksā pensijas, - mamma gribēja pasmieties, taču balsī viņai ieskanējās kaut kas tāds... tāds... nu, kas? Vai tās varēja būt asaras?

Vēlāk viņa nomierinājās. Kas par niekiem, katram savs raksturs, un Guntim tāds. Vai kāds var teikt, ka pats sliktākais? Vismaz paviršs viņš nav, var cerēt, ka skolā labi veiksies.

Skolā - jā. Vai viņš, tāds mantrausis, būs pa prātam saviem klases biedriem? Mamma tagad mēģināja Gunta prātus grozīt, taču vienmēr atdūrās pret stingru pārliecību.

- Ja es viņiem kaut ko iedotu, - Guntis cik spēdams pacietīgi skaidroja neapķērīgajai mammai, - labuma tur nav nekāda, viņi visu lauž un plēš...

- Vai nu visu!

- Bet kad manas mantiņas nobružā! - Guntis turpināja izskaidrošanas darbu. Mammai atlika tikai nopūsties. Tiešām, Gunta rotaļlietiņas visas

izskatījās kā jaunas, savas kravas mašīnas viņš gan mēdza izjaukt, bet pēc tam prasmīgi salika atkal kopā, un viņa rotaļgarāžā nebija neviena agre-gāta avārijas stāvoklī.

- Un tomēr, - mamma teica, - tev kādreiz vajag iedot savas mantas citiem, ja viņi lūdz. Un, ja nu ar tām arī notiks kas slikts, mēs nopirksim tev jaunas.

Guntis grozīja galvu. Izskatījās, ka viņš raudzītos mammā ar līdzcietību. Vai varbūt bija patiesi žēl tāda nesaprātīga cilvēka?

Mājās Guntis neko neņēma bez lielo atļaujas. Pieaugušo mantas viņam milzīgi patika, taču viņš respektēja svētās īpašuma tiesības. Bet, ja vecāki gatavojās mest laukā kādu nevajadzīgu sīkumu, sacīsim, vecos kartīšu talonus, un Guntis gadījās tuvumā, viņš tos izlūdzās sev. Nākamajā lietainajā dienā, kad nevarēja iet laukā spēlēties, mamma kļuva par liecinieci milzīgi sparīgai tirdzniecībai Gunta rotaļu kaktā. Tā kā viņam, kā jau zēnam, leļļu trūka, tad viņš pret taloniem tirgoja benzīnu savām mīļajām, labajām mašīnām, un tā vien šķita, ka jaunajam pašizkrāvējam šinī reizē labuma tika visvairāk.

Mamma skatījās no malas un smaidīja. Cik Guntis viņai kļuvis mīļš! Un tomēr vienu viņa būtu vēlējusies - kaut Gunta sirdi viņa redzētu plašāku. Nu tādu - mazliet neprātīgāku! Nu kaut Guntis būtu palaidnīgāks!

Tanī pašā vasarā vecāki piedzīvoja vienu lielu pārsteigumu. Tēvs savā malkas šķūnītī atrada mantu noliktavu. Gunta mantu, protams. Tur, kārtīgi saliktas, atradās gan vecas naglas un skrūves, gan stieples gabali, tur bija pat gludi nozāģēti koka

klucīši. Gods kam gods pienācās, krātuvē neatradās nevienu tāda lieta, kuru varētu turēt aizdomās par šķībus ceļus nākušu. Redzams, te Guntis savācis atradumus no tuvākas un tālākas apkārtnes. Tēvs stāvēja domīgs, tad viņš pasauca mammu un abi viņi prātoja, ko ar atradumu iesākt.

- Tas taču ir viņa, - mamma nopūtās.

- Galu galā, - tēvs piekrita, - ja tas viņam sagādā prieku, tad lai stāv.

Tiešām, te nebija ko iebilst. Vecas naglas un skrūves... Un tomēr mamma nespēja atturēt nopūtu. Nu, ir vai nav mantrausis?

- Nudien, tāds viņš te aug, - mamma sacīja.

- Vai varbūt tāpēc, ka maziņam viņam klājies grūti? Bet vai viņš to visu sen nav aizmirsis? Un mēs taču nedodam viņam nekādu iegastu.

- Nekādu grēka darbu šeit nav, - tēvs nomierinādams sacīja. - Lai nu tā paliek.

Citu dienu mamma šausmās un pārsteigumā sasīta plaukstas. Guntis pārnāca mājās pārsistu lūpu, no tās sūcās asinis.

- Vai tu nokriti? - mamma jautāja, ātri rakādamās mājas aptiecinā.

- Nē, es kāvos, - Guntis atbildēja, muti šķību savilcis. Viņam sāpēja.

- Kā - kāvies? Ar kuriem bērniem tu kāvies? Jūs taču nekad nekaujaties!

- Tas bija pavisam svešs puika, - Guntis pavēstīja. - Es nezīnu, no kuras sētas viņš bija atnācis.

- Un - viņš gribēja spēlēties? - mamma jautāja nelabās nojausmās.

- Nē, - Guntis teica, un no nesenējā pārdzīvojuma viņa acis bija pavisam platas un tumšas. - Viņš ņēma mūsu mantiņas. Un manu bumbu viņš arī gribēja paņemt. Es viņam neļāvu.

- Un citi bērni, vai tie arī neļāva?

- Viņi laikam būtu ļāvuši, - Guntis nopūtās. - Kad es sāku grūst viņu projām, meitenes atkal kļiedza.

- Un tu viņam siti?

- Protams, - Guntis atteica. - Mēs kārtīgi kāvāmies. Tikai tas puika bija par mani lielāks. Ja nebūtu atskrējusi Vaivas mamma... - viņš apdomājās, - es nezinu, vai tad es būtu dabūjis savu bumbu atpakaļ.

Tagad viņš to turēja, cieši piespiestu pie vēdera.

- Tas gan ir slikts puika, - mamma sacīja tieši to, ko domāja. - Kā viņš drīkstēja tev sist!

- Kā viņš drīkstēja svešu ņemt! - Gunta acīs pēdējais pārkāpums, redzams, bija svarīgāks.

Lūpa drīz sadzija, un svešais puika, vai nu Gunta drosmes vai Vaivas mamma aizbiedēts, vairs nenāca un neapdraudēja smilšu kastes saimnieku drošību. Bet citas mamma atzinīgi teica Gunta mammai: viņas puika gan esot dūšīgs.

- Jā, puikām laikam gan vajag mācēt kauties, - Gunta mamma nedroši atbildēja.

Vecāki Guntim tā arī nebija pateikuši, ka zina viņa slepeno dārgumu krātuvi. Lai gan, kas nu tie par dārgumiem, naglas un skrūves, un visādi stieplu gali! Un kāpēc viņš tā saudzēja un sargāja savas mantas, ka vajadzības gadījumā nebijās stāties pretī pat vecākam, lielākam puikam? Viņam laikam kādreiz ļoti bija trūcis sava, pašam piederoša īpašuma, un tagad viņš zemapziņā bažījās, ka tā varētu pietrūkt atkal, kādu rītu viņš pamostos un ieraudzītu, ak vai, ka rotaļu kaste tukša. Vai arī - ka šķūnītī kāds nolaupījis viņa naglas un skrūves. Bet tā, par laimi, nenotika, un Guntis vadīja dienu aiz dienas, un viņam tās bija saulainas pat tad,

kad debesis sūtīja lejup lietu un dārzā visas puķu dobes spēcīgi smaržoja pēc zemes.

Mamma, kārtējo reizi lāpīdama Gunta bikšēļu izplisušās kabatas, sacīja:

- Nesaprotu, ko tu savās kabatās bāz iekšā. Tā kā naglas, tā kā skrūves?

To teikdama, viņa viltīgi smaidīja un uzlūkoja Gunti. Puika sabijās un pirmajā brīvajā brīdī aizskrēja pārlicināties par savas noliktavas drošību. Ak laime, tur viss bija savās vietās, netrūka ne klucīša! Daži no tiem, kad cieši piebāza degunu, jauki odās pēc sveķaina koka. Guntis tad atcerējās mežu, viņam pie vecāku mājas bija audzis liels, tumšs mežs, tik biezs un zaļš, un Guntim vienmēr bija bail, ka mežs neienāk viņa istabā, kad viņš tur sēdēja viens, un viens Guntis bija parastī. Vai arī, ka viņš, mežā iegājis, neapmaldās. Bet tad viņš varbūt nokļūtu kaut kur citur. Varbūt aiz tā meža dzīvoja ļoti labi ļaudis.

Tagad viņam nebija tā jādomā. Tagad viņš jau mīta ļoti labos ļaudīs, viņam vienam pašam tādu bija divi, tētis un mamma. Vai Guntis nebija saucams par laimīgu?

Bet vēlāk mamma viņam teica:

- Gunti, puisīt, ja tev tā gribas vākt tos dzelžu gabalus, tad vāc vien. Bet neturi tos kabatās, vai redzi, tev tās atkal kā suņu izgrauztas.

Tā jau bija pilnīga atļauja, tā tad Guntis savu noliktavu drikstēja turēt arī turpmāk. Šai domai vajadzēja viņu priecēt, bet divainā kārtā Guntis jūta, ka mantu krātuve viņam pamazām vien kļūst vienaldzīga, jo tai droši vien nebija nekādas vērtības.

Un vēl mamma teica:

- Es arī, kad biju maza, vācu vecas tramvaja biļetes un tukšas sērkokociņu kastītes. Man tā toreiz likās liela manta.

Viņa to pasacīja mīli, nesaprazdama, ka stipri sāpina Gunta sirdi. Vai tas nebija briesmīgi - dzirdēt, ka tuvs cilvēks vienaldzīgā balsī pasludina par niekiem visu tavu vākto un krāto! Un kādreiz taču viņi paši... Ak, viņi sen bija izgājuši laukā no savas bērņības rotaļu dārza, vārti bija ciet, viņi tagad atradās pilnīgi svešā pasaulē, viņi jau paspējuši aizmirst, cik jauki bijis tanī dārzā, kur varēja veikt galvu reibinošus pirkumus ar veciem kartīšu taloniem vai, vēl labāk, veikala čekiem, kuri kā nevajadzīgi tiek aizsviesti projām... Un Guntim arī tas viss kādreiz kļūs vienaldzīgs un nevajadzīgs? Slēptuvē iegājis, viņš cilāja savas naglas, dažas no tām bija pavisam spožas un jaunas un droši vien vēl izlietojamas. Bet tur bija arī galīgi saliekušās un aprūsējušās, Guntis gandrīz par katru varētu pastāstīt, kur to atradis un kāds viņam tanī brīdī bijis prieks. Krāsainās izolācijas lentes! Kā viņš tās bija auklējis rokās!

Guntim piepeši sagribējās visu savu mantību sagrābt rokās un aiznest... vienalga uz kurieni un uz visiem laikiem! Tas vairs nebija noslēpums, pie šīm mantām jau bija kavējušās lielo cilvēku prātīgās, vērtējošās acis un noteikušās tām cenu.

Ko - cenu! Pasludinājušās tās par tiro dražu!

Mamma atkal dabūja pabrinīties, ievērojusi, ka Guntis vairs tik kārtīgi nesaliek savas rotaļlietas. Reiz, gar smilšu kasti ejot, viņa pēc lietus slapvajās smiltīs ieraudzīja Gunta bumbiņu un lāpstiņu. Viņa pacēla tās un pārnesa mājās.

- Gunti... tu laikam biji aizmirsis? Kā tu varēji aizmirst savas mantas?

- Jā, - zēns vienaldzīgi atsaucās. - Kas tur liels, krāmi...

-Vai tev vairs nepatīk? - mamma vaicāja. - Bum-
biņa apskrāpēta... Vai varbūt tu gribi jaunu?

- Man vienalga, - Guntis atbildēja, un no viņa
balss noskaņas bija skaidri saprotams, ka tas
tiešām tā.

- Re kā, - mamma sacīja. Viņa vēl vienmēr turēja
rokā abus nosmādētos priekšmetus.

- Nu tad ej vismaz un ieliec kastē, - viņa norādīja,
un tā Guntis arī izdarīja.

- Gunti, man te ir divas teātra biļetes. Vai tev
nenoderētu? Tu vari savas spēllietīņas uzaicināt
uz teātri!

- Ē, ko tur, - Guntis vienaldzīgi atteica. Viņš
stāvēja pie loga un skatījās laukā, bet tur gan nebija
nekā, ko redzēt.

- Gunti, vai tikai tu neesi slims? - mamma sa-
traucās un sāka taustīt zēna pieri. Bet tā bija
pavisam vēsa - kā dzidrs ābols, no rasainas zāles
pacelts.

- Vai tu esi nobēdājies?

Guntis apliecināja, ka nav vis nobēdājies, it
nemaz. Viņš pat apķērās mammai ap kaklu, un
tad viņa noticeja. Guntis nožēloja, ka nevar pa-
skaidrot, kas ar viņu notiek. Viņš nezināja, taču
viss bija kaut kā citādi, un viņš pats noteikti bija
citāds. Viņš drūms apsēdās pie rotālkastes un
izcēla laukā pašu jaunāko pašizkrāvēju. Kā pie-
radis, viņš darbojās ap to, izjauca un tad atkal
salika, bet domas viņam nespēja kavēties pie šīs
nodarbes. Guntis drīz būs liels, un tad viņš ies
skolā. Un, kad viņš skolu būs izgājis, jā, tad viņš
tiešām būs pieaudzis. Tad viņam nebūs bailu pat

visbiezākajā mežā. Tad viņš strādās kā visi lieli ļaudis un nekad vairs nespēlēsies.

- Mamma, ja tu gribi, tad citreiz, kad tante ar Maiju atnāks, es došu viņai visas savas mantīņas, - Guntis sacīja. - Un, ja viņa grib, lai ņem uz mājām līdzī.

- Un tu pats? Ko tu pats pēc tam darīsi?

- Es taču drīz būšu liels, - Guntis atbildēja, un viņa balss bija pavisam nopietna. Varbūt pat skumīga.

Mans mazais mantrausītis, mamma domāja ar maigumu. Viņš nav nekāds mantrausis, cik netaisna es domās biju pret viņu! Viņš ir labs, nopietns zēns. Viņš ir par daudz nopietns. Kā man gribētos, lai viņš tagad izsmejas visus tos smieklus, kuru viņam agrā bērnībā pietrūcis!

Viņai kaut kas ienāca prātā. Viņa aizgāja, parakājās atvilktnē - tur viņai glabājās mantas, kas kādreiz bijušas vērtīgas, - neizpratnē pacilāja vienu, tad otru priekšmetu un pēc tam pasauca Gunti:

- Nāc paskaties - vai tev šeit kas noder?

Guntis pienāca, vēl vienmēr nopietns kā tikko iesvētīts jauns mācītājs. Viņš paceltu galvu raudzījās mammā.

- Te? Šeit?

- Jā, varbūt tu atrodi kaut ko sev noderīgu, - mamma mierīgi apstiprināja.

- Un to es tad varētu ņemt? - Gunta balsī beidzot ieskanējās interese. Mamma atvieglota dziļi ievilka elpu.

- Jā, to tu varēsi ņemt.

Īsti apmierināta viņa jutās tad, kad, virtuvē iegājusi, izdzirda Gunta priecīgos smieklus.

Tieši tā, kā viņai būtu gribējies.

- Nu, vai šis stāsts tev patika? - Henriete apjautājās.

Jūlija bija domīga.

- Jā, - viņa tad atteica. - Tanī atvilktnē laikam gan bija visādas jaukas lietas. - Vēl pēc brīža viņa piebilda: - Man te uz soliņa, šinī kastītē, ir visādas lupatiņas. No kleitiņām, kādas man un mammai šūtas. - Atkal klusuma brīdis. - Es jau zinu, tādas lupatiņas arī ir bezvērtīgas.

- Nē, kāpēc, - Henriete nepiekrita. - Tu vari skatīties, un tad tu atminies, kāda bija tā vai cita kleitiņa un vai tev tā patikusi. Visas taču nekad nepatīk vienādi.

- Jā, un toreiz es vēl staigāju, - Jūlija teica, un Henriete iekoda sev lūpā. Jūlijai bija tik bēdīgas acis. Kaut viņa labāk nebūtu glabājusi šīs lupatiņas! Bet vai no tā kas mainītos? Vai Jūlija tāpat dienu dienā neatcerējās, kā bijis toreiz, kad viņa vēl staigājusi? Un Henriete, kura vienmēr atnāca pilnīgi negaidot, Henriete, kuru pazina tikai Jūlija viena pati, atkal nožēloja, ka saskumdinājusi Jūliju. Vai tiešām viņas stāstu dzīparos tādi vien bija - pelēki un bēdīgi?

- Kad tu tagad atnāksi atkal? - Jūlija jautāja, un Henriete atbildēja:

- Tad, kad es tev būšu izdomājusi kādu pavisam priecīgu stāstu.

- Tas laikam ir grūti, - Jūlija prātoja. - Nē, zini, stāsti vien tādu, kāds tev gadās. Es jau zinu, dzīvē arī ir daudz bēdīgu notikumu. Mana mamma kādreiz atnāk no slimnīcas tik noskumusi...

- Vai viņa tev saka, kāpēc?

- Nē, - Jūlija atbildēja. - Viņa saka, viņa gribot mani no tā visa pasargāt. Bet es pati esmu gulējusi

slimnīcā un zinu, ka tur viss ir pilns nopūtu... Bet paklausies, - Jūlija paslējās gultā augstāk, - es tomēr ļoti gaidu, kad atkal nonāksu slimnīcā. Tad man taisīs jaunu operāciju, un tad es varēšu staigāt. Tā ārsti saka. Viņi taču nemelo, vai ne?

Jūlijas skatienā bija lasāms satraukums. Viņa iedomāties nespēja, ka ārsti varētu nerunāt taisnību!

Mamma atnesa gladiolas un nolika uz galda tā, lai Jūlija tās visu laiku varētu redzēt. Gladiolas bija baltas ar sārtiem vidiem, ziedu kāti tik smagi, ka tiem vajadzēja sevišķi stabilu vāzi. Jūlijai gladiolas patika, lai gan tās nesmaržoja. Ziedi izziedēja līdz pašam pēdējam, tad kātiņš bija nogriezts tik īss, ka tam pietika vietas mamma's vismazākajā vāzītē. Jūlija domāja un nekādi nespēja saprast, kāpēc rudens ziedi nesmaržo. Pavasarī, tad sava smarža bija katrai vienkāršākajai puķei, smaržoja pat pienenes, kad piebāza tām tuvāk degunu. Bet pienenēm tas laikam nepatika, un par sodu tās apbārstīja ziņkārīgos degunus spilgti dzelteniem ziedputekšņiem, no tiem nācās šķaudīt. Un kā taču smaržoja ceriņi un jasmīni! Toties viskrāšņākā dāliju dobe priecēja tikai spilgtām krāsām, bet nesmaržoja. Jūlija atcerējās, kā viņa staigājusi gar dālijām, krustmātei dārzā bija tāda gara dobe, no sētas līdz pat namdurvīm, ak, un kādi tur bija ziedi un kādi nosaukumi!

- Mamma, vai tu man atnesīsi dālijas no krustmātes dārza? - Jūlija lūdza.

- Dālijas? Jā, jā, protams...

Un Jūlija gaidīja - dālijas tieši no tās lielās garās dobes. Bet domās viņa to bija apciemojusi jau nesa-

skaitāmas reizes, viņa turp aizgāja ik rītu un ik vakaru un acīm apmīloja katru jau izšķīlušos ziedu, bija arī tādi koši dzeltenī kā mazi cāliši. Un sārti! Un tumši violeti!

Jūlija domās skaitīja krustmātes dālijas un gaidīja Henrieti.

- Kāpēc tu nekad nepagaidi, kad atnāks mamma? - Jūlija tirdīja, kad Henriete atkal bija nosēdusies pie viņas gultas. - Kāpēc tu negribi ar viņu iepazīties?

- Tāpēc, ka es nāku pie tevis.

- Tas ir mūsu noslēpums, jā?

- Jā, tas ir mūsu noslēpums, - Henriete piekrita un smaidīja. Vai tad Jūlijai vienmēr nebija gribējies noslēpumu? Tad, kad tu vari iet un skriet, noslēpumu iegādāties ir vienkārši, tu noslēp dārza stūrī visskaistākos tā rudens kastaņus, un neviens nezina, ka tev pieder tāda bagātība. Nu, tas ir tad, kamēr tu vēl esi maziņa. Vēlāk... tad viss kļūst citādi, arī noslēpumi pārvēršas. Sacīsim, par noslēpumu kļūst kāda dziesma, kuru tev vēl un vēl gribas klausīties, bet galvenais - neteikt nevienam, ka tieši tā tev patīk. Jo tad jautās, kāpēc, un tu to nemaz nezini.

Kad Jūlija gulēja slimnīcā, viņai ļoti patika viena māsiņa, viņai bija brūnas acis kā stirnai, un, kad viņa smējās, gribējās smieties līdzī. Bet mamma iebilda, māsiņa esot pavirša, nu jā, viņa vairākas reizes bija aizmirsusi iedot Jūlijai zāles. Bet Jūlija viņai visu piedeva - to brūno acu un smieklu dēļ, un, kad māsiņa nāca iekšā palātā, vispirms pastāstīja, kāds ārā laiks un ko viņa labu redzējusi, šodien uz darbu nākot. Mamma teica, tik vieglprātīgas meitenes nemaz nedrīkstot strādāt medicīnā... Un Jūlija klausījās gan, bet klusēja un glabāja savu

mazo, skaisto noslēpumu. Viņa, protams, bezgala priecājās, kad beidzās slimnīcā pavadāmais laiks, tomēr māsiņas jautro smieklu viņai ilgi pietrūka.

Un tagad Jūlijai atkal ir savs noslēpums, cik tas jauki!

- Mums kādreiz bija kaķītis, - Jūlija stāstīja, domīgi raudzīdamās griestos. - Viņš bija viscaur pelēks, kā pelnos apvārtīts, bet tu nedomā, viņš bija ļoti tīrīgs, stundām viņš varēja mazgāties, un, kad viņš no mazgāšanās pavisam nogura, tad apvērās uz sāniem un turpat aizmīga. Bet, kad viņš atkal pamodās, tad tūdaļ turpināja mazgāties, tikai viņš nekad nevarēja atcerēties, līdz kurai vietai ticis, un tā viņš kādreiz vienus sānus mazgāja divas reizes.

- Tas jau nekas! - Henriete pasmējās.

- Protams, nekas! No tā viņš kļuva tikai tīrāks. Bet tad...

Henriete jau ar bažām bija gaidījusi šo "tad". Tādi vārdi vienmēr ievadīja kādu bēdīgu pagriezienu stāstā. Viņa gaidīja.

- Viņš vairs neatnāca mājās. Mamma teica: kaķītis laikam sabraukts. Un viņa citu kaķi vairs neņēma, es toreiz par daudz raudāju.

Kad brīdi bija klusēts, Henriete ierunājās:

- Redz kā, un es šodien arī gribēju pastāstīt tev par kaķiem, vai tu vēlies?

- Jā, jā! - Jūlija dedzīgi atsaucās.

Tiesa

Kopš tā laika, kad vecā nelaiķa skopuļa graustu bija atstājuši pat čigāni, nejauši aiznesdami līdzī arī logus ar visām aplodām, tajā vairs negribēja

apmesties neviens cilvēks. Tomēr pilnīgi atstāta šī ēka nebija, reizēm apkaimes kaķi tur rīkoja savus saietus. Kaimiņu māju iemītnieki neiebilda, kaķi savā ziņā tomēr uzvedās klusāk par karstasinīgo krūmu tautu.

Arī šajā bezmēness vakarā ap māju un pašā mājā jau laikus sākās rosība. Apmeklētāji ieradās tik klusu, kā to prot vienīgi kaķi. Un tikai, kad tuvojās pusnakts, iekšpusē varēja sadzirdēt balsis.

- Vai tas bija otrais vai trešais brēciens? - tumšā kaktā atskanēja vaicājoša balss. Neviens neatbildēja. Klusums jau kļuva nospiedošs, līdz beidzot tuvīnajos kaīlajos alkšņos noskanēja aizsmacis pūces kļiedziens, zīme, ka pasākums var notikt. Pūces balss - tas bija tikpat kā trešais zvans. Kā to apstiprinot, tā pati nepacietīgā balss iesaucās:

- Tā nu gan bija trešā reize!

Tajā brīdī pie griestiem aizdegās jāņtārpiņu ugunis. Tās nedaudz trīsuloja, jo tik vēlā gadalaikā jāņtārpiņiem salst, taču tie centās pildīt savu uzdevumu atbilstoši svarīgajam brīdim. Čīkstot pavērās kāds durvis, klusa šalka pārskrēja pār telpu, un asa balss iesaucās:

- Piecelties, tiesa nāk!

Dzestrajā vēja pūsmā, kas nāca no durvīm, viens jāņtārpiņš uz mirkli apdzisa, bet tad nobijies atkal steidzās spīdēt. Pa durvīm svinīgi ienāca pieci melni kaķi, viņu kažokos nebija neviena balta lāsumiņa, viņi bija drūmi, tieši tādi, kādiem jābūt augstas tiesas pārstāvjiem. Te bija izvēlēti labākie no labākajiem, stingrākie no stingrākajiem, un viņiem pretī strāvoja visas sapulces cerības. Viņi apsēdās pie apgāztas garas kastes, kura segas vietā bija visnotaļ apspraudīta sarkanām kļavu lapām. Vidējais

runcis uzsita ar ķepu uz bieza sējuma vāka un iesaucās:

- Ievest apsūdzēto!

Divu svītrainu, mežonīgi glūnošu sētas kaķu pavadībā iešļūca mūsains pusaudzis. Viņš izskatījās pagalam nobijies. Līdz šim pašam brīdim viņš nespēja saprast, kā īsti nokļuvis savu ļaunāko ienaidnieku varā. Apmulsis viņš palūkojās apkārt, un tas, ko viņš ieraudzīja, nespēja ne par matu pacelt viņa pašapziņu. Viņā raudzījās tikai naidīgi skatieni. Jaukajos bērnības gados viņš kaķiem bija griezis ūsas un nagus, bet, gadiem ritot, nebojātos eksemplārus ar plānākajiem kažokiem pārdevis izmēģinātājiem, toties kuplākos - ziemas cepuru rūpniekiem. Un tā līdz šim bijusi viņa vienīgā nodarbošanās. Abi nīkie sargi stāvēja cieši klāt. Izbēgt nebija cerību.

Pretēji cilvēku likumiem šis process ritēja pēc citas kārtības. Apsūdzēto pagaidām atstāja mierā, galvenais tiesnesis tikai lika tam pie sirds vērīgi klausīties. Mūsainis šķielēja visapkārt, viņš bija kādreiz dzirdējis par apsūdzēto solu... cik labprāt viņš tagad apsēstos, kājās nemaz vairs nebija spēka... bet, jā, te bija pavisam cita tiesa.

- Sāksim nopratināt lieciniekus, - galvenais tiesnesis bargi teica, un viņa ūsas draudīgi saslējās.

- Atgādinu: te tiek izskatīti cilvēku pārkāpumi pret kaķiem! Lai runā, kam ir ko teikt!

Čigānu istabā sacēlās mazs nemiers, acīmredzot ko teikt bija daudziem, bet tad vārdu ņēma sīka, pelēka kaķenīte, vāja kā caur sētas sklandām izvilktā, un no mazā, trīsstūrainā purniņa sāpīgi raudzījās asarainas, zaļas acis.

- Mani mazu kopā ar brāļiem un māsu vēlā rudenī izmeta pie veikala, - viņa stāstīja. - Brāļus

beigās paņēma līdzcietīgi cilvēki, taču mūs ar mūsu negribēja ņemt neviens. Mūsu saplēsa suni, bet es izglābos un apmetos kādā malkas šķūnītī. Netālu dzīvoja labsirdīgs suns, viņš vēl tagad šad tad atstāj man sava ēdiena paliekas, pašā bargākajā ziemā viņš man atļauj gulēt savas būdas kaktā. Nekad es neesmu pieēdusi pilnu vēderu, bet visgrūtāk klājas, kad pasaulē nāk mani bērniņi. Es viņus slēpju cik rūpīgi spēdama, taču vienreiz tiem jāiznāk dienas gaismā, un tad cilvēki rīko uz viņiem medības... un es atkal palieku viena. Un es domāju, vai tiešām man mūžā nepalaimēsies izaudzināt kaut vienu vienīgu mazulīti? Un kaut viņu lielu nepiemeklētu kļaidoņa liktenis. Bet tas laikam ir neiespējami. Par to es apsūdzu cilvēkus. Vienu mazu, mīlu kaķēniņu! Vēl šoruden viens bija pavisam balts kā pūciņa, viņu noķēra pirmo, un upīte jau nav tālu, paši zināt...

Kaķēnīte klusi apsēdās, ar ķepu asaras norausdama. Galvenais tiesnesis noklepojās, nobraucēja ūsas un teica:

- Nākamais!

Sarosījās atkal vairāki, bet viens liels, kārnis, trīskājains runcis, nikni nošņācies, izlēca visiem priekšā. Tur viņš stāvēja sadriskātā kažokā, asti neganti kulstīdams, un zibošām acīm tā paskatījās apsūdzētajā, ka tas mēģināja sarauties pavisam maziņš.

- Jā, jā! - runcis iesaucās. - Pareizi, rausties nu, mēs viens otru pazīstam! Es gan nezīnu, vai tieši tavos slazdos toreiz pazaudēju kāju, toties to es zīnu pavisam labi, tu biji tas, kas mani trenkāja, ķepa man vēl nebija apdzijusi, asinis palika katrā pēdā, un pa tām tu man rīdīji pakaļ suni! Es toreiz

biju tikai mazs mulķa kaķēns, viens no daudzajiem, kurus līdzjūtīgi cilvēki atstāj nožēlojami dzīvības vilkšanai, jo viņiem ir pārāk mīksta sirdis, lai tikko piedzimušus aklus un nevarīgus kaķēnus noslicinātu! Vai viņi padomājuši, ko nodara? Viņi pārbaro savus dārgumus, lai tikai uzvarētu kaut kādās stulbās resnāko kaķu sacīkstēs, izgāž tūkstošus, lai pārvestu no ārzemēm - jo tālāk, jo labāk! - spalvu vistokļus! Es negribu būt pārbarota runča vietā, tam nav ne jausmas, cik garda ir tikko noķerta silta pelīte, un tos ārzemniekus es arī neapskaužu, man viņu žēl, viņi nezina, kas ir uzrāpties smuidrā bērzā, savos sprostos viņi nav pieredzējuši brīnišķīgās mēness nakts, kad salst tā, ka sprēgā, bet tu neko nejūti, jo sirds tev ir burvīgas aizrautības pilna... un viņi arī nezina, kas tas ir - taisnīgā kautiņā iekarot skaistas kaķenes patikšanu... varat man ticēt, arī ar trim ķepām man vēl piekrišanas diezgan. (Šajā brīdī vairākas kaķenes kautrīgi nodūra aciņas.) ...bet es saku, cilvēki ir mūsu ļaunākie ienaidnieki, un es viņiem novēlu citā dzīvē pārdzimt par bezpajumtes kaķiem! Par nožēlojamiem, kaut kur aukstā patiltē izsviestiem, trīcošiem kaķēniem, kurus pat noskrandis klaidonis nesodīts pasper ar kāju, kurus trenkā bezsirdīgi puikas... es saku, neviens sods tādiem nav par lielu!

Trīskājainais runcis pagriezās un, atpakaļ dodamies, piegāja apsūdzētajam tuvu klāt, bet, kad mūsainis jau gribēja skaļā balsī lūgt taisnās tiesas aizstāvību, trīskājis veikli pagriezta tam muguru un...

- Neapčurāt apsūdzēto! - advokāts iesaucās.
- Mums viņš jāsoda pēc likuma! Es izlūgšos - nekādu patvarību!

Bet mūsainis negaidot sāka raudāt, raudzīdamies uz saviem slapjajiem džinsiem, kurus bija iegādājies apmaiņā pret kaķādām. Un kaķeņu vidū negaidot atskanēja dažas klusas nopūtas.

- Vai nu viņš viens tas sliktais, - kāda žēla balss noteica.

- Ir jau starp cilvēkiem arī godīgi, - otra papildināja.

Vēl pa vārdam, pa vārdam vien, un galvenais tiesnesis aizsvīlās:

- Vai mēs varbūt esam šeit sanākuši, lai cildinātu mūsu ļaundarus?

- Es par saviem saimniekiem īsti slihta vārda nevaru teikt, - kāda balss mēģināja turēties pretī.

- Mēs šeit aizstāvam tos, kuriem nav saimnieku! Tos, kurus neviens nebaro! Tos, kuri mūžā nav redzējuši, kāds izskatās silts mūrītis! Kaķus, kuriem katrs sper ar kāju! Tos, kuriem arī no savām tā sauktajām mājām jāiet ubagot!

Atkal bija klusums, un mūsainais negaidot žēli ieteicās:

- Bet, kad es vēl biju mazs puīka, es vienreiz kaķim uz ielas iedevu desu! Godvārds, iedevu! Tas kaķītis bija tāds pelēkstriņains, man liekas, viņam bija balta priekšīņa...

Un mūsainais atkal apraudājās. Tiesas priekšsēdētājs uzsita ar ķepu uz galda, un dažas sarkanas kļavlapas uzvirpuļoja gaisā.

- Cienību pret tiesu! Tu, apsūdzētais, beidz puņķoties, un jūs tur, zālē, vēlreiz atgādinu, runājiet par lietu! Bet tagad vārds prokuroram!

Piecēlās viens no melnajiem runčiem, tas bija īpaši švītīgs, katrs matiņš viņa melnajā uzvalkā bija rūpīgi piesukāts. Runāja, ka saimnieki viņu

dievinot un pat šajos grūtajos laikos barojot ar saldu krējumu. Bet viņš nekādi nespējot aizmirst kādu senu, cilvēku nodarītu pārestību. Ap prokuroru vērpās kāds neizzināts noslēpums, un kaķenes nespēja viņā paskatīties bez slepenām sirds trīsām. Viņam bija asi nagī, un, prokurors būdams, viņš vienmēr asināja arī savu mēli. Visi sagrozījās ērtāk, prokurora runu gaidot. Klusums bija tik liels, ka varētu dzirdēt peli pārskrienam... te no āra ieskanējās žēla meitenes balss:

- Incīt, Incīt, kur tu esi, Incīt? Nāc taču mājās!

Viens no čigānu istabā sēdošajiem runčiem ner-vozi sagrozījās.

- Kas noticis? - priekšsēdētājs pajautāja.

- Tā ir mana mazā saimniecīte, - runcis nokau-nējies murmināja. - Viņa nekādi negrib iet gulēt, ja manis nav mājās... Es nesaprotu, kā viņa tikusi laukā? Un tagad viņa viena staigā pa tumsu, ak vai, ak vai! Viņa uztraucas par mani, bet kā ir ap sirdi viņas vecākiem? Es lūdzu cienājamo tiesu - man noteikti jāiet!

Priekšsēdētājs vilcinājās.

- Incīt, Incīt... - laukā skanēja pavisam žēli.

- Ir jau pasaulē arī labi cilvēki, - noteica kāda balss.

- It sevišķi bērni. Un tāpēc mums vajag būt la-biem pret viņiem. Tad viņi varbūt, arī lieli izauguši, paliks tādi labsirdīgi.

- Jā, neko citu mums nevajag.

Incītis nokaunējies sekoja saimnieces aicinā-jumam. Telpā tagad neizprotamā kārtā bija sākusi valdīt cita noskaņa, un pat prokurora runa vairs nebija tik bargā. Apsūdzētais nevarēja vien beigt šņaukāties; ja gadījumā viņa samaitātā sirds būtu

no vaska, tad tā, ja varbūt arī neizkustu, tad katrā ziņā deformētos. Un savu runu prokurors beidza pilnīgi negaidīti:

- Nevarētu būt, ka cilvēki nav labojami! Un iespējams - te es vērsos pēc padoma pie jums visiem -, ka nav gluži pareizi atbildēt visiem ar tīru naidu. Tā mēs sevi nostādīsim pārāk zemu. Vai mēs neesam spējīgi uz īsti cildenām jūtām? Mums visiem vēl ciešā atmiņā mazā meitene, kura tik vēlā laikā izgājusi no mājas, lai sameklētu savu draugu, savu... - te prokurors saminstinājās, viņu arī sauca tāpat, - savu Incīti. Tāpēc uzdrīkstos jūs aicināt uz lielu, svarīgu darbu - cilvēku pāraudzināšanu! Un varbūt vislabākie pāraudzinātāji būs viņu pašu bērni?

Mazajai, pelēkajai kaķenītei atkal bija asaru pilnas acis, kad tiesas dalībnieki, satraukti sarunādamies, atstāja čigānu māju, kura skumīgi raudzījās nopakaļ tukšiem logu caurumiem. Arī jāņtārpiņi bija projām, apkārt - tikai tumša rudens nakts. Pelēkā kaķenīte redzēja pa vienam vien aizklistam savus draugus un paziņas. Viņi zināja: daudzi no viņiem atgriežas siltās mītnēs. Bet viņai, lūk, nebija kurp iet.

- Meitene sauca Incīti! Bet man pat nav sava vārda! Ak, kaut viens cilvēkbērns reiz mani apmīlotu! Kaut man pašai būtu savs dārgs mazulītis, kuru es varētu lolot un mācīt, līdz tas kļūst patstāvīgs! - viņa čukstēja, tecēdama pa šauru celiņu zem lieliem bērziem. Kas var būt vēl skumīgāks par vientuļu kaķi, kuram nav zināms silts, drošs ceļa mērķis! Nobirusās lapas klusu, mierinoši čaukstēja, un brīžiem kaķenītei izklausījās, it kā viņai nopakaļ tipinātu priecīgs mazuļu pulciņš, kurus viņa pirmoreiz lepni ved dēkainās nakts medībās.

- Saki man, vai tu izdomā tos stāstus, kurus stāsti man, vai arī... - Jūlija apklusā. Viņa bija gribējusi teikt "esi piedzīvojusi", bet tāds jautājums taču būtu tīrās blēņas. Skaidrs, ka Henriete to nevarēja piedzīvot. Varbūt viņa par to bija dzirdējusi. Tā, kā dzird sarunu tramvajā vai uz ielas stūra. Kādus pāris teikumus varbūt, un tad tiem var piedomāt klāt sākumu un beigas, kā vien pašam patīkas.

Henriete izskatījās mīli viltīga.

- Bet kā tu pati domā? - viņa pajautāja.

- Īstenībā tas laikam nav svarīgi, - Jūlija sacīja.

- Galvenais, ka ir pats stāsts.

- Jā, galvenais... - Henriete tā kā piekrita, kā šaubījās. Taču Jūlijas domas jau bija aizskrējušas citā virzienā.

- Ko tu man tagad izstāstīsi? - viņa jautāja.

- Tu tagad gribēsi ko jautru?

- Es taču jau sen neprasu no tevis ko jautru, - Jūlija pretojās. - Stāsti, kas vien tev prātā ienāk. Redzi, man tikai kādreiz sakārojas zināt, kas tālāk notiek ar tiem cilvēkiem, par kuriem tu man esi stāstījusi. Viņi taču turpina dzīvi kaut kur tepat netālu, vai ne? Vai varbūt tālu, nu, tas nav tik svarīgi. Galvenais, ka viņi ir. Man būtu žēl, ja...

Viņa neturpināja, un Henriete, kā parasts, neuzdeva jautājumus. Viņa sakārtoja Jūlijai segu. Pēc tās spriežot, šodien Jūlijai atkal bijusi nemierīga diena, Henriete to paspējusi ievērot: kad Jūlija nejūtas labi vai arī nav ar ko mierā, viņas palagi un segas ir savandīti, sagumzīti un sametušies krokās.

- Es tev pastāstīšu... es tev pastāstīšu... Saki - vai tev ir vecmāmiņa?

- Jā, bet tālu laukos. Mamma teica, kad operācija būs sekmīgi izdarīta, viņa aizvedīs mani pie vecmāmiņas. Tur es varēšu staigāt pa svaigu gaisu... un tur ir mežs, es varēšu lasīt ogas. Zemenes man garšo vislabāk. Nu, meža zemenes.

- Šis stāsts arī būs par meiteni un vecmāmiņu, - Henriete apsolīja.

Tante vecmāmiņa

Ar šo vecmāmiņu viss bija otrādi.

Vispirms, viņa nemaz nedzīvoja laukos. Nesa-protamā kārtā ir pieņemts, ka īstām vecmāmiņām jādzīvo laukos. Vai viņas aizbrauc uz laukiem, kad kļūst vecas? Tur viņām ir mājas ar lieliem ogu un ābolu dārziem, viņām ir vistas un truši, vienai otram arī govys, lai mazbērnam būtu svaigs piens, ko padzerties. Vecmāmiņas ir sirmas un ļoti mīlīgas, bērniem sākumā laukos nepatīk, jo tur nav kā pilsētā, viņiem nepatīk pat putnu dziesmas, un no govys viņiem ir bail, - bet tad viņi pierod. Pierod arī pie agras celšanās. Pa vienu vienīgu vasaru viņi kļūst mīļi un čakli un rudenī nespēj vien no vecmāmiņas šķirties, viņi abi raud rūgtas asaras, vecmāmiņa un mīlais bērns. Bet bērnam tomēr jābrauc uz pilsētu, kā citādi, un vecmāmiņa dod tam līdzī medus un ievārījuma burkas, un pat gotiņa žēli mauj nopakaļ, un uz zaļi krāsotās sētas staba paliek sēdam kaķis, asti ap ķepiņām savijis.

Bet Anitai viss iznāca citādi.

Tātad: vecmāmiņa dzīvoja nevis laukos, bet pilsētā. Kas par to, ka tā tikai rajona pilsētiņa! Pilsēta paliek pilsēta. Un, otrkārt, vecmāmiņa nebija

pavisam īsta, vecaistēvs, kuru Anita mūžā netika redzējusi, jo viņš pirms laika nomiris, bija apprecējis šo neīsto vecmāmiņu, kad par ilgu atraidni bija nodzīvojis. Un, treškārt, viņiem ģimenē nebija nekādu ciešo attiecību, kādreiz viņi uz Ziemassvētkiem sūtīja cits citam kartītes, bet reiz tās aizmirsās, un neviens no tā īpaši necieta.

Un tas arī bijis tikai gadījums, kad Anitu šovasar aizsūtīja pie šīs vecmāmiņas. Radiniece bija iebraukusi Rīgā uz ārsta pārbaudi, jo Rīgā tomēr mīt visgudrākie dakteri, dažas naktis viņa bija pārgulējusi Anitas vecāku dzīvoklī, un kā nu tā runa bija iznākusi... Anita vēlāk domāja: vecmāmiņa beigās nemaz nav tik priecīga par savu pārsteidzīgo uzaicinājumu, lai jel meitene vasaru pādzīvo pie viņas.

Bet nu Anitai bija pienākusi braukšanas reize. Viņa pati nezināja, vai īsti priecājas par to. Mājās bija pierasts, tomēr varbūt tāpēc, ka pierasts, derēja kādas pārmaiņas? Un nu viņa bija mazās pilsētiņas autoostā, tur bija visai vientulīgi, asfaltētajā laukumiņā - viņas autobuss viens pats, turklāt tas ātri atkal aizbrauca. Bariņš baložu, kas, autobusam atnākot, bija salaidušies uz autoostiņas jumta, tagad atkal noplīvoja lejā un cieši apstāja lielu pelķi, te šodien bija lijis, tāpat kā no rīta Rīgā.

Bez baložiem un Anitas te nebija neviena cilvēka, nedaudzie atbraucēji nekavējoties bija pašķīduši katrs uz savu pusi.

Vecmāmiņa nebija atnākusi pretī.

"Tā jau es domāju," Anita pie sevis sprieda, bet nemaz neuztraucās. Viņa bija pilsētas meitene. Viņa gāja tieši autoostā iekšā, tur arī bija tukšs un kluss, saule piesildījusi uzgaidāmo telpu, vai te

visi izmiruši? Anita nepiekāpīgi klausījās pie kādām durvīm, tur virsū bija "Nepiederošiem ieeja aizliegta", bet nestāvēja rakstīts, ka arī klausījāt būtu aizliegts. Anita domāt nedomāja iet iekšā, viņai tikai vajadzēja zināt, kur atrodas Kandavas iela. Un, kad viņa bija to uzzinājusi no kādas itin laipnas sievietes, kura pat nebārās, ka Anita atvērusi tādas varen svarīgas durvis, tad atlika vairs tikai doties ceļā...

Nu jā, saprotams. Un drīz vien Anita bija pie mērķa, pilsētiņa tiešām bija mazītiņa, izskrien tai cauri vienā rūcienā, un jau tev priekšā tirie lauki.

Labi, ka lauki, laukos svaigs gaiss!

Nu Anita jau stāvēja vecmāmiņas mājas priekšā. Bet kas tad tā bija par māju! Trīsstāvu īres nams putekļaina pagalma vidū. Kur tad mazais, saulainais namiņš ar sirdīm logu slēgos, kur sunītis ar kaķīti, kur dārzs ar āboliem pārbagātām ābelēm, kur zaļa pļavmala ar laiski īdošu, krietni pieēdušos govī?

Un - kur vecmāmiņa pati? Kā Anitai tagad sameklēt šo vecmāmiņu? Cik labi tomēr, ka viņa ir pilsētas meitene, laucīniece no visa piedzīvotā būtu tā apjukusi, ka sāktu raudāt. Anitai raudāt nenāca ne prātā, platām, vēriņām acīm viņa raudzījās apkārt. Ap mājas stūri laipodams nāca raibs kaķis; izskatījās, ka tā labākās dienas jau aiz muguras.

- Kaķi, - Anita nopietni iesāka, viņa tā mēdza darīt, - vai tu gadījumā nezini...

Kaķis nezināja. Kaķis uzrunāts laidās atpakaļ. Kaķis bija dumjš un bailīgs, tā Anita nepārsūdzami nolēma. Ja tas vēlāk arī pārdomās un gribēs pielūgties, Anita tam nedos desu ādiņas.

Ja citādi nevar, jāizlīdzas atkal ar klauvēšanu

pie pirmajām durvīm, kādas pagadās. Un ja nu tur iekšā mīt tieši vecmāmiņa?

Nemita vis, bet izbēgt no ciemiņa tai tomēr neizdevās, Anita ātri sadzina pēdas un drīz vien dūšīgi grabinājās pie ceturtnā dzīvokļa durvīm. Dūšīgi tāpēc, ka iekšā tikpat dūšīgi skanēja mūzika. Liekas, no televizora.

Vecmāmiņa bija ļoti pārsteigta.

- Te nu es esmu, kā redzi, - Anita teica pilnu taisnību. - Un autoostā jūs arī nebijāt pretī atnākusi, - viņa apdomājusies pārmainīja "tu" ar "jūs".

- Jā, nebiju, - vecmāmiņa kautrīgi atzinās. - Es domāju, diez vai tu atbrauksi.

- Bet mums taču bija norunāts!

- Nu jā, norunāts, - vecmāmiņa nenoteikti sacīja.

- Bet var taču atgādīties kas starpā, teiksim, jūs aizbraucat kaut kur uz ārzemēm. Un Kanāriju salām. Tagad daudzi brauc uz Kanāriju salām.

Garām vecmāmiņai Anita iegāja dzīvoklī. Tiešām, darbojās televizors. Istabā bija tik gaišs, ka saules gaismā nevarēja saprast, kādas bildes patlaban tiek rādītas. Bija jāapmierinās ar skaņu. Vecmāmiņa kritiski pašūpoja galvu, tad piegāja pie televizora un izslēdza. Anita nosēdināja savu somu uz viena no krēsliem un apjautājās:

- Lūdzu, kur es gulēšu? Un kur lai noliek mantas?

- Jā, kur lai mēs tās liekam? - vecmāmiņa raižējās. Taču Anitai bija sava, cita raize. Viņa nespēja šo sievieti, kura bija gērbusies gaiši dzeltenā zīda pidžamā, nosaukt par vecmāmiņu. Viņai bija arī gaiši dzeltenie mati. Anita daudz nebrīnītos, ja ieraudzītu, ka vecmāmiņai arī nagī dzeltenī, bet tādi tie ir tikai dzeltenās kaites sirdzējiem. Vecmāmiņai, rādās, tāda kaite nedraudēja. Bet no tā

nekas nemainījās.... Vēlāk, kad vieta bija atradusies gan Anitas mantām, gan viņai pašai, viņa izšķīrusies jautāja:

- Vai drīkst, es jūs saukšu par Lidijas tanti?
- Sauc kaut par vilku, tikai mežā nedzen. - vecmāmiņa, tas ir, tante atbildēja ļoti nesaprotami. Pēc tam viņa ar smaidu sacīja: - Nu protams, tas būtu ļoti jauki. Un kā tev patīk šī pidžama?
- Skaista, - Anita paslavēja.
- Tev tā liekas? - tante apjautājās un piešķieba galvu kā putns vērojot. - Man atkal šķiet, ka par spilgtu. Es pat biju spiesta nokrāsot matus.
- Ja jums nepatīk, nevajadzēja...
- Pirk, tu gribēji sacīt? - tante Lidija jautāja.
- Es nemaz nepirku. Redzi, man Amerikā ir māsa, viņa man sūta. Un viņai no mazām dienām patīkušas spilgtas drēbes.
- Un jums ne? - Anita pratināja.
- Nu, ne tik spilgtas, - tante atteica pēc pārdomu brīža.
- Un tā tad jūs te dzīvojat, - Anita sacīja, kad viņas bija apsēdušās pie virtuves galda. Tante bļodiņā bija sagriezusi tomātus, bet, viņa teica, krējuma šodien veikalā neesot bijis.
- Tā tad jums nav ne govs, ne vistu, ne trusīšu? Man jau tā likās, - Anita nopūtās.
- Nē, - tante sacīja. - Un nekad nav bijuši. Vai varbūt tev gribējās, lai būtu?
- Ko jūs, es tikai tāpat, - Anita pasteidzās. Patiesībā viņa nejutās sevišķi vilusies.
- Kad pienāca vakars, viņām nebija nekā ko darīt. Tante pasūrojās, vasarā televīzija nekā neraidot.
- Agrāk mums bija kino, - viņa pavēstīja. - Tagad nav, tagad tajās telpās šad tad tirgo lietotas man-

tas. Par lētu naudu, un to sauc par humāno palīdzību. Es domāju, tā ir palīdzība tām mantām, kurām ārzemēs neviens vairs neskatās virsū. Vai jūs pārkat lietotas mantas?

- Nē! - Anita atsaucās aizvainotā balsī.

Tante Lidija pulēja savus nagus, kuri viņai bija kārtīgi novīlēti, un teica:

- Neuztraucies, ir taču cilvēki, kas tās tomēr pārka, un viņi nebūt nav sliktāki par citiem, kas to nedara. Starp citu, vai tev šķiet, ka māsa man no Amerikas sūta tikai jaunas drēbes? Viņa tās valkā, līdz iziet no modes, un tad šeit, viņa domā, tās būs pašā labākajā laikā. Bet, - tante jautri iesmējās un parādīja gludu spodri baltu zobu rindu, - tas nav nekas ļauns, mātai drēbju daudz, tāpēc viņa tās nekad nenovalkā līdz caurumiem!

Kad Anita aizgāja gulēt, viņai nemaz nenāca miegs. Varbūt arī tāpēc, ka dīvāniņš bija neparasti ciets un šaurs. Bet cita tantei Lidijai nebija. Anita nejuta stingru pārlicību, ka tantei viņas vizīte sagādā patiesu prieku. Ja šeit kļūs galīgi neciešami, Anita domāja, es laidīšos uz Rīgu. Lai gan mājās visi ir pārlicināti, ka es te litriem dzeru svaīgu pienu un atlikušo ēdu ar meža zemenēm un cukuru. Un viņai tūlīt briesmīgi sagribējās tieši meža zemesnes ar cukuru, tējai cukuru tante bija pielikusi tikai vienu vienīgu karotīti. Nē, tādu ciemošanos, kas to būtu domājis! Anitai sanāca smiekli, un viņa iebāza mutē spilvena stūri.

Vecmāmiņa ar slauceni rokā! Vecmāmiņa burkānu dobē! Anita atcerējās, viņa vēl bija baidījiesies, ka arī viņu liks pie ravēšanas. Nu nē, lai nu kas viņai draudētu šinī nepazīstamajā mazpilsētiņā, ravēt viņai neliks.

Un tad viņa aizmīga, par spīti savam bezmiegam.

No rīta pašā saldākajā miegā viņu uzmodināja nežēlīga mašīnas motora rēkoņa. Anita neizturēja, piegāja pie loga un skatījās - lejā pagalmā kāds vīrietis gaišzilās treniņbiksēs spīdzināja savas mašīnas motoru. Re, kā, Anita domāja, pie mums Rīgā gan ir klusāk. Viņa jau prātoja, vai atgriezties uz šaurā dīvāna vai pamazām celties, bet tad pavērās otras durvis un parādījās tante, mugurā viņai vairs nebija pidžamas, bet gan zaļš rītasvārks ar lielām, sarkanām puķēm.

- Es kādreiz domāju, vai neizskatītos glītāk, ja te būtu zaļas puķes uz sarkana fona, - tante domīgi teica, ar roku gļaudīdama svārka audumu.

- Bet, tante, zaļu puķu taču nav!

- Ko tu runā! - tante noteikti atsaucās un paspēra enerģisku soli uz priekšu. - Kā nav zaļu puķu! Bet orhidejas? Tu laikam neesi redzējusi.... Pagaidi, man ir grāmata par orhidejām, un es tev tūlīt parādīšu!

- Varbūt labāk pēc brokastīm? - Anita piesardzīgi ieminējās, taču tante bija nepiekāpīga. Viņu brokastlaiks ievilkās par veselu stundu, jo orhideju grāmatu nebija iespējams atrast. Kad tas beidzot tomēr izdevās, visas pārējās tantes grāmatas, cik jau to bija, gulēja neciešamā nekārtībā uz grīdas. Tā nevar palikt, tante novērtējusi sacīja, un tāpēc viņas sviedriem vaigā kravāja grāmatas atpakaļ. Tad beidzot tante gribēja parādīt Anitai burvīgās orhidejas, kuru dēļ visa šī nekārtība izcēlusies, bet izrādījās, ka grāmata iekravāta atpakaļ. Un tante rādījās ļoti nelaimīga, lai gan Anita kurkstošu vēderu svēti apgalvoja: viņa ticot, ticot, viņa esot pārliecināta, ka varot būt arī zaļas puķes.

- Nu lūk! - tante triumfēdama izsaucās.

Brokastis ar Dievu uz pusēm bija paēstas.

- Un ko mēs tagad darīsim? - tante jautāja, kad viņas bija nomazgājušas traukus un sakopušas virtuvi.

Viņas abas to nezināja, Anita tāpēc, ka šinī pusē bija pirmo reizi, un tante tāpēc, ka viņa visu zināja tik labi, ka šaubījās, vai jel kas no mazpilsētas sīkumiem spētu izraisīt rīdziniecē interesi.

- Nu tad iesim staigāt pa pilsētu, - tante beidzot tomēr nolēma, izdvesdama tik smagu nopūtu, ka Anita iespurdzās.

- Ko tu smeijies? - tante aizdomīgi pavaicāja.

- Bet ko tu tik smagi nopūties? Saki - par ko tu nopūties? - Anita jau atkal bija pārgājusi uz tuvārdu.

Tante tikai atmeta ar roku. Vai tiešām viņa ies staigāt tajā pašā rītabruncī, Anita prātoja, jo tante nemaz netaisījās pārgērbties. Tikai pašā pēdējā brīdī viņa, kā lielu upuri nesdama, uzvilka žilbīgi raibu kleitu.

- Vai tā arī no Amerikas?

- Kā citādi... Vai tad uzreiz var gan redzēt? - tante painteresējās.

Ap mājas stūri grieza vējš, un tas nebija varējis sveicienam atnest nekā labāka par putekļu virpuli. Anita samiedza acis, bet nabaga tante nošķaudījās.

- Uz veselībām, - Anita teica.

- Tā te ir, - tante pažēlojās, - kad līst, tad pelķes, kad pažūst, uzreiz putekļu mākoņi.

- Rīgā ir uz mata tāpat, - Anita mierināja kā vecs, pieredzējis cilvēks.

- Rīga... Ko tu ar Rīgu salīdzini! Teic, kas vispār Rīgai var līdzināties!

- Bet te vismaz visi runā latviski, - Anita sacīja vēl prātīgāk pēc laiciņa, kad viņas jau bija paspējušas nonākt, rādās, mazās pilsētiņas pašā centrā. Centriņš arī bija mazs, jaunu māju te gandrīz neredzēja, bet vecās bija rūpīgi sakoptas un tādiem sarkaniem kārniņu jumtiem, ka Anitai sametās itin silti ap sirdi. Viņas iegāja aptiekā, tur tanti smaidot apsveica sirma sieviete žilbinoši baltā uzsvārcī un tūlīt ieprima ar tanti bezgaldziļā sarunā, tur tika minēti zaļie un kāds nejēga direktors.

- Mēs viņam tagad sadosim! - tante sacīja un gluži vīrišķīgi uzsita ar dūri pa vitrīnas stiklu.

- Noteikti!

Vai tad tās zaļās nav viņas pašas, Anita domāja. Iet ar lozungiem piketēt pie rūpnīcu vārtiem. Bet vai šinī pilsētā kāda rūpnīca maz ir? Anita vairs neklausījās sarunā, viņa apskatīja visus aptiekas plauktus. Vienā atradās tādas lielas, baltas porcelāna burkas, tām bija melni uzraksti, Anita bija pārliecināta, latīņu valodā, bet uzrakstu nozīmi viņa gan nesaprata. Vai aptiekāre saprot? Derētu pajautāt, bet ko nu - runāja. Vienā aptiekas stūrī auga milzīgs istabas bērzs, laikam tam te labi patika. Bija klusi un saulaini. Te laikam dzīvo ļoti veselīgi ļaudis, Anita sprieda, pa visu šo laiku neviens nav nācis pēc zālēm. Rīgā kāds pastāvīgi... nu, traucē. Beidzot Anita apsēdās krēslā un gari izstiepa kājas. Kājas Anitai bija šausmīgi tievas, tāpēc sandales izskatījās kā no kāda milža bērna patapinātas.

- Tante, vai tu esi zaļo partijā? - Anita painteresējās, kad viņas atkal gāja pa ielu.

- Nu, protams, - tante atbildēja. - Zaļie - tie ir gudri un saprātīgi ļaudis. Aizsargāt dabu, to es

saprotu, to arī vērts aizsargāt, jo bez dabas mēs visi aizietu bojā.

Pilsētā bija pat parks, tiesa, maziņš. Bet tajā pietika vietas dīķim. Dīķi peldēja gulbji.

- Tās ir gobas, - tante skaidroja, rādīdama uz milzīgi lieliem kokiem ap dīķi. - Mēs domājam, tās ir pašas lielākās gobas visā Latvijā. Vai vari iedomāties, pirms pieciem gadiem te vēl atradās autobāze!

Īsti iedomāties Anitai nebija iespējams, toreiz viņa bijusi pārāk maza - toreiz, pirms tiem pieciem gadiem. Bet viņa centās atbildēt kā liels, saprātīgs cilvēks:

- Šausmīgi! Un tad jūs, zaļie, beidzot dabūjāt to bāzi laukā?

- Mēs sacēlām lielu traci. Vai vari iedomāties: vecais direktors, viņš ne vārda nemācēja latviski un tikai lamājās, un pie dīķa viņam bija cūku kūtiņa!

Anita nošermuļojās - un no sirds. Degunā pat ievēdīja tāda kā mēslu smaka...

- Kokos viņi bija sadzinuši pašas resnākās naglas, - tante rūgti turpināja. - Un piesējuši dzeloņstieples.

- Šausmīgi, - Anita atkārtoja.

- Vai jums skolā arī ir zaļie? - tante negaidot pajautāja, un Anita sastomījās:

- Jā... nē... nu, protams, ir!

- Un tu arī esi zaļajos?

- Nākamgad, - Anita atteica klusītēm. Viņa domāja, ne nu nākamgad, nekā. Viņai šķita, ka lielās dabas cīņas tagad jau izkarotas. Anitas vienaldzība bija saprotama. Skolas tuvumā esošo bērzu birzīti ik pavasari posa visi audzēkņi, ne tikai zaļie. Nu jā, tā tas bija, taču tanti apbēdināt viņai negribējās.

- Vai nevēlies, iedzērsim kafiju? - tante ievaicājās, kad viņas gāja garām puspavērtām durvīm, pa kurām plūda ļoti vilinoša kafijas smarža. - Te viena mana paziņa, tāds uzņēmīgs cilvēks, atvērusi kafejnīcu. Var gadīties, - tante svarīgi piezīmēja, - ka es rudenī eju pie viņas palīgā vārīt kafiju. Viņa solās atvērt smalkmaizīšu nodaļu līdznesšanai.

Kafejnīciņa bija tik maza, ka vietas tajā iznāca tikai trim galdīņiem, un lete bija cieši piespiesta pie sienas; kundze vidējos gados, kas aiz šīs letes darbojās, šķita kā spraugā iespiesta.

- Sveiki, Lidij! - kafejnīcas īpašniece sveicināja. Viņai bija krēmkrāsas zīda blūze, bet, kādi svārki, to Anita nevarēja saskatīt, svārkus bija aizsegusi brūni lakota lete.

- Sveika, Sindij! - tante liksmi atsaucās. - Skaties un iepazīsties, šī ir mana - nu, kā lai saka? - pusmazmeita, saproti, es viņas vectēvam biju otrā sieva. Un tagad radi atsūtījuši viņu pie manis. Es saku, es pilnīgi nezinu, ko ar tādu bērnu iesākt. Bērns vien ir, kaut kājas līdz zemei. Nu, bet rādās, bērns ir diezgan saprātīgs, gan mēs kādu laiku iztiksim.

Anitai svila ausis, lai gan īstenībā tante par viņu neko sliktu nebija pateikusi. Nē, bet tas, ko viņa sacīja - to taču nemēdz izteikt tā, paša pārrunājamā klātbūtnē! Tante tiešām ir jocīga, Anita nodomāja ne jau pirmo reizi.

Sindija laipni pasniedza divas prāva uzpirksteņa lieluma kafijas tasītes. Tā kā viņas ar tanti bija draudzenes, Sindija pienesa kafiju klāt.

- Vai tagad tu esi iemācījusies cept maizītes? - tante apjautājās, uzmanīgi aptaustidama tās di-

vas, ko kafejnīcas saimniece nolikusi uz šķīvīša.
- Pagājušoreiz tev tās bija pilnīgi sapļekušas.

- Bet, Lidij!

- Bet, Sindij! Es par savu naudu gribu pirmā precī!

"Tantei ir asa mēle pret visiem," Anita apmierināta nodomāja.

- Tu esi nesamaksājama, - kafejnīcas īpašniece atzina. Bet Anitai tomēr bija radušās aizdomas, ka nekādu milzu naudu šī Sindija par savu draudzēni vis neizliktu.

Viņas abas bija sākušas pļāpāt, Anitu nemaz neievērodamas. Viņa viens divi izdzēra savu kafiju - neko neteiksi, garšīga - un apēda maizīti. Maizīte arī bija garšīga, un Anita labprāt būtu ēdusi vēl, taču uz šķīvīša to pavisam bija tikai divas. Varbūt tante beigās atstās man, Anita cerēja. Taču tante īsā starplaikā starp diviem sakāmajiem paķēra maizīti un noēda divos kumosos, droši vien pat garšu neizjuzdama.

Pa šo laiku kafejnīcā neienāca neviens cits apmeklētājs, gluži tāpat kā tas bija aptiekā. Ko gan pilsētiņas iedzīvotāji dara? Sindija bankrotēs, Anita līdzcietīgi domāja. Rīgā kafejnīcas vienmēr bija pilnas, kā viņa bija novērojusi, kad garāmiedama ielūkojās pa logu. Rīgā Anitu neviens uz kafejnīcu neveda. Mamma mājās maizītes cepa pati, neteiksim, ka sliktas, vismaz tur Anita pieēda pilnu vēderu.

Draudzenes bija galā. Anita cēlās kājās, vēl kārodama maizīšu. Tante piegāja pie letes un svinīgi samaksāja.

- Ko tu! - draudzene vairījās.

- Ko es? Es dzēru, es maksāju, - tante lepni

atteica. - Kā tad, un tas sisenis arī ēda un dzēra.

Anita - sisenis! Nu, te uzturoties, laikam ne pie tā vien būs jāpierod. Un tad būtu vismaz ēšana un dzeršana bijusi! Trīs malki kafijas un viena maizīte, kuru sauļā var paslēpt!

Bet tante vēlāk apmierināta teica:

- Tad nu gan uzdzīvojām! Tev garšoja, vai ne? Jā, Sindija šito lietu prot. Viņai vajadzētu pārdot arī alkoholu, būtu pavisam cits apgrozījums.

Viņas gāja cauri tirgum, tur uz galdiem bija augļi un saknes, un puķes, kas puķu! Viss tirgus smaržoja.

- Tas nekas, - tante sacīja, - tas tā vairāk sirdij, bet skaties - tur tā māja, tur tirgo gaļu un pienu. Un krējumu, protams. Un desas.

Anitai pieskrēja pilna mute siekalu. Viņa skaitās pati uz sevi. Āmrija gatavā!

- Mums arī būtu jānopērk kaut kas no gaļas, - tante balsī gudroja. - Bet man nav vairāk naudas. Sindija jau briesmīgi plēš. Bet es tev gribēju sagādāt prieku.

Anita norija siekalas un klusēja.

Tirgus ar savām smaržām palika aiz muguras. Viņas atkal bija izgājušas pilsētiņai cauri, šoreiz uz citu pusi. Tante parādīja mežaparku un estrādi.

- Tur tālāk ir kapi, - viņa teica.

- Vai nevar paskatīties? - Anita jautāja.

- Vai tev kapi patīk? - tante brīnījās. - Nu jā, tā gadās, kamēr pats esi jauns. Es savus pielūdzējus kādreiz pa kapiem vien vadāju. Bet tagad, vai zini, es labāk eju kapiem ar likumu... Nu labi, varam arī ieiēt.

Un viņas arī iegāja un pastaigāja pa kluso dvēseļu dārzu, un par dažiem kapiem tante pastāstīja, kas

tur guļ, vietējie pilsoņi, ievērojami pilsoņi, cits skolotājs, cits.. gadījās arī ārsti, un tante smējās:

- Redzi, arī ārstiem neiet secen visu citu mirstīgo liktenis!

Uz citiem pieminekļiem tante palīdzēja Anitai izlasīt uzrakstus, tie visi bija veci pieminekļi pusizdzisušiem vārdiem. Un pašā kapu malā bija mazi, vienādi pauguriņi un tiem priekšā kā gans un virspārraugš - liels dzeltenīga koka krusts.

- Te apbedīja tos, - tante teica, - kas krita Kurzemes katla cīņās, arī šo pilsētu aizstāvēt. Un visus ilgos gadus te nebija nevienas piemiņas zīmes. Tagad mēs gribam uzlikt plāksnes. Un koka krusts, tas ir pagaidām. Būs akmens piemiņas zīme.

Anitai sametās žēl, ka viņai nav puķu līdzī. Kaps, uz kura staro puķes, nekad neizliekas pamests. Un te tādu vientuļu gaidītāju bija tik daudz!

- To pirmo koka krustu nolauza cilvēki, kuri savas ideju cīņas izkaro kapos, pret mirušajiem, - tante vēl nebija beigusi stāstāmo. - Tagad šitam pagaidām liek mieru.

Tad viņas brīdi pastāvēja nesarunādāmās, arī krusts klusēja, un klusēja mazās zemās kopīņas. Tad tante pagriezās uz iešanu, un Anita sekoja, pusceļā vēl atskatīdamās. Viņai te likās tā gaiši skumīgi. Kaut vai tikai tāpēc, ka šinī vietā atkal var stāvēt krusts un cilvēki drīkst nolikt uz kopīnām ziedus, ja vien ir tos līdzī atnesuši.

- Vai es drīkstu iet palīgā tev gatavot pusdienas? - Anita jautāja, kad viņas bija pārnākušas mājās.

- Pusdienas? - tantes sejā uzplauksnīja izbrīns. - Ak tā, jā, tev laikam gribas ēst... Man mājās nekā nav, un līdz pensijas naudai vēl gandrīz ne-

dēļa... nu nekas, badā nomirt es tev neļaušu, man vēl saglabājušās leišu koncentrātu viras!

Anita gribēja grūti nopūsties, taču savaldījās, nopūta varēja iznākt par skaļu un vēl apbēdināt jocīgo tanti vecmāmiņu.

- Vai tev nav skumīgi tā dzīvot vienai pašai? - viņa vēlāk painteresējās.

- Kā skumīgi? - tante skatījās neizpradzama.
- Toties es esmu pavisam brīva! Un apkārt jau vienmēr ir cilvēki, ja gribi, ej pie viņiem, un tu vairs neesi viena!

- Bet tas nav tas...

- Kas tad ir - tas? - tante jautāja. - Vai tu gribi teikt, ka labāk ir dzīvot lielā, ķildīgā ģimenē mazā dzīvoklītī, kur katram savs stūrītis pat neiznāk, dažādi cilvēki, dažādi raksturi un vienas ķildas no rīta līdz vakaram? Vai tas būtu tas īstais labums?

- Nē, - Anita novilka. Vairāk viņa neteica neko.

Tante apgūlās uz dīvāna, paņēma grāmatu un ieteica Anitai darīt to pašu. Anita nebija radusi tā pavadīt pēcpusdienas, bet kad nu esi tikusi svešās mājās un tikumos... Platā saules staru lentē priecīgā barā dejoja putekli...

Pievakarē Anita apdomīgi iejautājās:

- Vai man nevajadzētu aiziet pēc maizes?

Tante ilgi un domīgi aplūkoja pēdējo plāno baltmaizes doniņu. Viņa laikam nespēja izšķirties.

- Vēl tīri mīksta... Un pēcpusdienās mums svaīgu maizi nekad nepieved... Tu taču netaisies vakariņās daudz ēst? Vai zini, tas ir neveselīgi! Un, kad es biju tavos gados, mana vecāmāte teica, no baltmaizes ēšanas metoties resnas kājas.

Anita nesaprata, vai viņai skaisties un apvainoties. Acīmredzot prātīgāk bija pasmieties, tante

tāda bija, tas skaidri redzams, jocīga, bet kaut kāds siltumiņš Anitai pret tanti tomēr bija un palika. Resnas kājas! Nu viņa tiešām iesmējās, un no sirds.

Tā kā krējumu tante nebija nopirkusi arī šodien, tomātus viņas atkal ēda bez krējuma. Nedaudzie trauciņi drīz bija nomazgāti... Un tad tante teica:

- Ja tev nav iebildumu, aiziesim tagad pie Mirdzas, palūgsim, lai viņa mums ko uzspēlē. Gulēt iet tāpat vēl par agru.

- Vai viņa spēlē klavieres? - Anita nedroši jautāja. Viņai pašai mājās bija jāmacās spēlēt klavieres. Tas jau bija tas pats kā bezgalgara burkānu dobe. Anita klavieres mazdrusciņ ienāda.

- Ko tu! - tante smējās. - Klavieres, ko neteiksi! Nē, Mirdza spēlē flautu.

Redzēt dzīvu flautisti - tas jau bija kaut kas, tā dēļ bija vērts vakarā iet projām no mājas kaut pusēstu vēderu.

Flautiste Mirdza dzīvoja jokainā mājā, lūk, tādai nu gan piederējās provinces mājas nosaukums! Maza, kādreiz zaļi krāsota koka ēciņa atradās liela dārza vidū, tur bija pavisam maz augļu koku, toties visvisādu krūmu biežņa tā bija sakuplojusi, ka iedzīvotājiem, ja tie gribētu patīksmināties par saules gaismu, vajadzētu iznākt pavisam laukā no dārza, uz ielas. Tagad novakarē te bija jau gluži krēslaini.

Mājas durvis izrādījās neaizslēgtas, tikai iebriedušas, tāpēc tante tās dūšīgi pagrūda ar kalsno plecu un, kad viņas jau bija mazā, tumšā gaitenītī, tad teica:

- Visi zina, ka pie Mirdzas nav ko zagt.

- Bet flauta? - Anita ievaicājās pavisam nopietni.

- Vai tu gadījumā esi redzējusi zagli, kas spēlē

flautu? - tante jautāja pretī. Viņas gāja dziļāk, suns nerēja, kaķis neņaudēja, un nonāca kādā telpā, kur no mūžīgas krēslības pretī vērās liels, melns, apaļš ēdamgalds, kuram pat auts nebija uzklāts uz kārnas koka muguras. Nekur neviena cilvēka. Kur Mirdza? Tante pavēra vēl kādas durvis, bet tur viņu tāpat apsveica tikai krēsla un klusums.

- Nu tu brīnums, - tante klusi teica. - Kur gan Mirdza varētu būt palikusi?

Viņa stāvēja un nopietni domāja, un stāvēja arī Anita. Tā vien likās, ka būs jāiet mājās, brīnumaino Mirdzu neredzējušām. Bet tad caur cieši aizvērto logu un tīklauduma aizkariem istabā ieskanēja kāds sērīgi dūdojošs motīvs.

- Nu skaidrs, viss skaidrs, - tante uzelpodama sacīja, - ak es aita, - viņa piebilda. - Kāpēc lai Mirdza sēdētu istabā? Viņa ir dārzā un spēlē aiz-ejošajai dienai.

Jā, tieši tādus vārdus teica tante, iedzīdama Anitu stāvā izbrīnā, un tieši tādiem pašiem vārdiem savu darbību apstiprināja Mirdza, kad viņas to bija atradušas dārzā starp mežonīgi saaugušajiem kokiem. Mirdza novadīja muzikālo frāzi līdz galam un tikai tad pievērsās apciemotājām.

Viņas abas ar tanti sēdēja uz soliņa, un mazā, melni tērptā Mirdza spēlēja flautu. Vēlāk Anita jautāta vairs nebūtu varējusi pateikt, vai viņai patīcis vai ne, viss bija pārāk neparasti. Tad Mirdza atņēma flautu no lūpām un apsēdās uz tā paša soliņa. Viņas visas trīs klusēja. Saule pa to laiku bija paspējusi norietēt. Anita šurpnākot bija cerējusi, ka nezināmā Mirdza viņas varbūt pacienās ar tēju. Šinī mājā - tēja? Šinī mājā - kas ikdienišķs? Nē, tas nebija iespējams. Tā bija tāda māja un

tāds dārzs, kur viss norisinājās pēc īpatnējiem likumiem, vai nu tas kādam citam patika vai ne.

- Es gribētu aizbraukt pie jūras, - Mirdza pēc ilgās klusēšanas sacīja. - Es domāju, ka tad es redzētu zaļo staru.

- Un tad? - tante jautāja.

- Tad es būtu laimīga.

Kad viešņas jau gāja mājās, tante uz Anitas jautājumu, kāpēc Mirdza arī vasarā valkā melnas drānas, atteica, Mirdzai esot nomiris līgavainis, viņi abi tajā gadā beiguši konservatoriju, un reiz, kad viņš nācis mājās no koncerta, uz ielas viņam uzbrukuši piedzērušies kaušļi un smagi sadūruši. Iela bijusi pavisam tukša, un līgavainis noasiņojis un miris.

- Un viņa, protams, neapprecējās ar citu, - Anita secināja. - Nu, protams, cits vīrs taču viņai nekad neatļautu mūžīgi staigāt melni gērbtai. Viņš neatļautu, ka Mirdza sēro pēc tā pirmā. Un tāpēc viņa neprecējās. Jo viņa mīlēja to pirmo.

Tad Anita vēl gribēja zināt, no kā Mirdza iztiek, un tante atteica: viņa dažiem bērniem mācot flautas spēli.

- Vai tad šeit ir arī tādi bērni, kuriem varētu patikt... - Anita sadurstījās, jautājumu viņa nespēja beigt, taču tante tāpat saprata un atbildēja:

- Nē, tādu ir maz, pavisam maz. Tādu gandrīz nav. Bet Mirdzai pieder tā māja, vismaz par dzīvošanu, par jumtu virs galvas viņai nav jābēdā.

Vai tas ir labi vai slikti, ka cilvēkam nav jābēdā par jumtu virs galvas? Bet vai tomēr tas nav šausmīgi maz? Anita nekad nebija domājusi par jumtu virs galvas, jumts vienkārši bija, tam vajadzēja būt. Un viņas vecāki bēdāja par ko citu: tagad viss

kļuvis dārgāks, arī benzīns, nevar kā agrāk iesēsties mašīnā un bez gudrošanas tikai braukt, vienalga, uz kuru pusi. Pat pie tantes Anitai, raug, vajadzēja braukt ar autobusu. Jā... Viņa bija gaidījusi, ka Mirdza pacienās viņas ar tēju. Vai Mirdzai tēja mājās maz bija? Un, ja bija tēja, tad vai bija cukurs vai ievārījums? Un vai bija tādi mazi, saldi cepumi, kādus mamma parasti pasniedza pie tējas?...

Viņa bija kļuvusi domīga un nerunīga, un tante Lidija viņu netraucēja šinīs pārdomās.

Bet naktī viņa sapņos klīda pa aizaugušu dārzu, tam nebija ne gala, ne malas, bet viņa nenomaldījās, jo viņu vadīja Mirdzas flautas skaņa. Un laikam tanī dārzā bija skanējuši arī citi mūzikas instrumenti, tā Anitai pēc pamošanās šķita.

Nākamās dienas rītā - vai tante pensiju būtu saņēmusi pirms laika? - viņa tomēr no tirgus bija pārnesusi krējumu un vēl šo to, un Anita domāja, tagad gan viņa ēd par trim, tomēr ēda un ēda, jo nespēja atturēties. Un tante viņu turklāt tikai mudināja, jā, tante noteikti arī bija vainīga.

Tante bungoja ar pirkstgaliem pa palodu un jautāja:

- Un ko mēs šodien darīsim?

Viņai laikam bija iepaticies.

Tas bija dīvaini, ka diena vis neritēja stingri ierādītā gultnē, kur noteiktas stundas piederēja darbam, bet minūtes - izpriecām. Darbs vienmēr stāvēja pirmajā vietā, visās savās izpausmēs. Anitai tās bija skolas mācības un, protams, pati skola, un, kad nu bija pienākusi vasara un skolā vairs nebija jāiet, tad mamma mācēja atrast diezgan citu pienākumu; putekļi, veikals, trauki, klavierstundas. Un savas drēbes bija jātur kārtībā, un... Anitai ne

atcerēties negribējās. Tomēr viņai šķita mulsoši, ka pie tantes Lidijas valda pavisam citi likumi, jā, kā citādi to nosaukt? Tante mazgāja traukus, kad iepatikās. Tante aizmirska kaut ko padarīt un nepavisam neuztraucās par to. Viņa teica, no tā pasaule neiešot bojā. Tantei regulāri pietrūka naudas līdz pensijai, un tad viņa aizņēmās no kaimiņiem. Tante sacīja, viņai mūžīgā naudas pārskaitīšana šķietot pazemojoša. Kaimiņi naudu laikam skaitīja vienā skaitīšanā, tāpēc viņi varēja aizdot citiem.

Tante aizņēmās... Vai tikai šorīt viņa atkal nebija aizņēmusies? Un Anita savukārt bija ēdusi kā pēdējā nerīža! Viņa iesānis palūkojās uz tanti, nezinādama, kā nu vērst visu par labu, bet tā turpināja bungot pa galdu.

- Nu, ko tu vislabprātāk vēlētos?

Un šinī reizē viņas aizgāja uz veco pilskalnu. Tante teica: veci ļaudis runājot, ka zviedru kara laikā karavīri to ar cepurēm sanesuši. Šī bija tā reize, kad veciem ļaudīm nav taisnība: pilskalns bija daudz vecāks, tam bija savs vārds un kārtas numurs kādā reģistrā. Vai nu tā, vai citādi, bet pilskalna pakājē Anita atrada dažas zemenes, tās bija saldas, kā jau saulē briedušas, tikai sīciņas; lai pielasītu sauju, bija krietni jānopūlas.

Pār klajumu pūta silts vējš... Cik tas pilskalns zems un maziņš. Un pilsētiņa maza, un mazs tantes dzīvoklītis... Anitai kļuva skumji, un viņa iedomājās, ka Rīgā, viņu ģimenes dārziņā, pašlaik gatavojas pēdējās zemenes, ko, vai viņa tās nemaz nedabūs pagāršot? Tante ar savu pensiju zemenes nopirkt nevar, un tantes draudzenes gan strādā aptiekā un kafejnīcā, gan spēlē flautu, bet zemenes tās neaudzē neviena. Rīt vajadzēs piezvanīt uz Rīgu.

Es gribu teikt mammai, ka vēlos braukt mājās. Cik var pussvešu cilvēku apgrūtināt! Un pie tantes nemaz nav kā laukos, es teikšu, pagalmā katru rītu ārdās mašīnas, te tā pieņemts. Pienu mēs pērkam veikalā, tantei maz naudas, kāpēc viņai mani jāapgādā?

Bet tante stāvēja pilskalniņa galā kā stāvējusi un aizgrābta sacīja Anitai:

- Kad es tā drusciņ padomāju, es itin labi varu iztēloties, kā tolaik te dzīvojuši vecie virsaiši...

Anita to gan nevarēja, bet viņa pacietīgi klausījās, ko tante stāsta. Ne gluži kā vēstures grāmatā, tomēr diezgan interesanti.

Mājup viņas nāca pašā lielākajā pusdienas sveļoņā. Gaiss virmoja viņām acu priekšā, no apavu pieskaršanās zemei cēlās augšup un degunā koda sīki, smalcīni putekļi. Cik biedējoši kluss visapkārt!

Tante sacīja, pusdienlaikā varot spokoties tāpat kā pusnaktī, un it īpaši tas atgadoties šādās karstās vasaras dienās. Tāpēc agrākajos laikos cilvēki šinīs stundās vienmēr turējušies pie mājas un arī bērniem neļāvuši tālu skriet. Stāsta: pa klusu lauku ceļu negaidot vēja ātrumā aizdrāzusies melna kariete, bet īsi pēc tā pazušanas uzskrējis melns viesulis un aizrāvis projām cilvēku, kurš ceļmalā stāvējis un to visu noskatījies...

- Uz kuriem aizrāvis? Pavisam projām? - Anita šaubījās, viņai negribējās ticēt.

- Tev šķiet, tā nevarētu notikt? Bet tu taču zini, cilvēki pazūd arī mūsdienās!

- Jā, bet tad viņus neparauj viesulis, tur ir pavisam citi iemesli!

- Ļauni cilvēki, jā, jā. Vai beigu beigās arī tas nav tāds liels melns viesulis?

Tante runāja tik nopietni, ka Anīta kļuva domīga. Viss var notikt, jā, jā... Ja nu šinī brīdī uzskrien tāds īliņš, viesulis vai kā citādi to nelabumu sauc? Un vai viņu, Anītu, arī varētu aiznest pa gaisu? Tādu lielu meiteni. Un ko darītu tante, noskatītos pakal, rokas saņēmusi? Anīta atcerējās, ka jāzvana mammai, un pateica to tantei.

Tā paraudzījās tā bēdīgi.

- Tu šeit laikam garlaicojies.

- Nē! Bet saki tomēr - vai tev pašai te nekad nav garlaicīgi?

Tante zinoši pasmaidīja.

- Kad es biju tavos gados, dienas man likās stiepjamiem bezgalīgi garas. Mums mājās bija liels stāvpulkstenis, es mēdzu ilgi stāvēt pie tā un nevarēju vien sagaidīt, kad minūšu rādītājs būs nogājis toniecīgo ceļa gabaliņu no vienas iedaļas līdz otrai. Bet tagad man paiet vesela diena, un vakarā es tikai brīnos: kā, aiz loga jau sameties tumšs?

Anīta neko neiebilda, taču saprast viņa nespēja. Nepamanīt dienu, veselu dienu? Tante Lidija, maigi izsakoties, bija visai jocīga.

Mājās tante tūlīt atlaidās ar grāmatu rokā, viņa aicināja Anītu pašai uzziest kādu maizi, un Anīta tā darīja. Tad viņa piestājās pie loga un pajautāja pati sev, vai viņai šeit ir vai nav garlaicīgi. Bet atbildi viņa nezināja... Te bija pilnīgi cita pasaule, paslēpusies mazpilsētas šaurajās ieliņās, zem sarkanajiem kārnīņu jumtiem, un tas nekas, ka tante dzīvo šinī nesen celtajā ēkā, kurai ir grabošs skārda jumts un putekļains pagalms, mazpilsētas likumi te attiecas uz visu un visiem. Pēcpusdienā pilsētiņā ieripoja Rīgas autobuss, tas bija noputējis līdz pašam jumtam, un atbraucēji kāpa laukā tādi kā

apdulluši, kā saburzīti un ilgi nevarēja attapties. Tad autobuss aizbrauca tālāk, laikam tas bija sarijies par maz putekļu, tam gribējās vēl. Vakarā tante cepa pankūkas, tomēr mammai cepiens iznāca kārdinošāks... Tante attaisīja vaļā veikalā pirktu ievārījuma burciņu - vai Anitai par godu? - un meitene jautāja:

- Vai tu pati nevāri?

Tante atteica "nē", nepaskaidrojusi, kāpēc. Vai gan viņai būtu jātaisnojas mazas meitenes priekšā? Anitai pankūkas lāgā negaršoja, un viņa cieši nolēma, ka rīt zvanīs uz Rīgu mammai. Viņa pateiks pavisam noteikti, ka grib uz mājām. Jā, tā viņa teiks, bez aplinkiem, un tā būs vistīrākā patiesība.

Pašā vakarā tante Lidiya uz radiolas ilgi spēlēja plates, tur neskanēja ne "Vecā ratiņa" dziesmas, ne arī modernie kratekļi, tā laikam bija nopietnā mūzika. Anita nobrīnījās vien: viņai patika. Mājās viņa tādu mūziku nedabūja dzirdēt. Nu jā, viņai bija patikusī arī Mirdzas flautas spēle. Ak, šinī pilsētā ar Anitu notika brīnumu lietas. Bet tante klausījās svētsvinīgi klusa, un Anita brīnīdamās redzēja, ka tantei pār vaigu pārripo liela asara.

- Es arī gribēju mācīties mūziku, - viņa, meitenes pārsteigto skatienu uztvērusi, teica.

- Un tāpēc tu draudzējies ar Mirdzu, vai ne?

- Bet man bija jāklūst par grāmatvedi, lai nebūtu jāmacās tik ilgi, un mana māte domāja, tas ir labs amats, visi grāmatveži ir godīgi cilvēki. Es biju godīgs cilvēks... es domāju, ka biju... un, ja citi varbūt tādi nebija, kas man tāpēc devis tiesības viņus nosodīt? Un, kas zina, viņi varbūt bijuši laimīgāki.

Tante apklusā. Tagad viņa skaišas uz sevi, ka

runājusi par to ar mani, bērnu, Anitai iešāvās prātā. Bet es taču saprotu! Tante ir nelaimīga, un tante ir arī vientuļa... bet kā lai es viņai palīdzu?

Tante piecēlās un aplika platei otru pusi, un istabā atkal lija mūzika.

- Nevajag raudāt, - Anita lūdza. Viņa vienmēr šausmīgi izbijās, kad redzēja raudam pieaugušus cilvēkus. Tad Anitas apziņā uzreiz sāka ēnoties lielas nelaimes, varbūt jau notikušas un nela-
bojamas... ja lielie cilvēki raudāja! Un kur tad rast drošību un mierinājumu, ja lielajiem pašiem, iz-
rādās, tā visa pietrūcis!

- Es neraudāšu, - tante teica. - Tas tikai tā gadījās. Un mūzika ir tik skaista... - Viņa šķita nokautrējusies.

Pēc tam viņas gāja gulēt. Laukā vēl bija vakara pelēkums. Anita ilgi grozījās, bet tad aizmiga gan, un sapnī viņa atradās, kur tagad bagātīgi auga lielās dārza zemenes, Anita aicināja tanti salasīt tās daudz, daudz, lai iznāk arī ievārijumam, ne-
vajadzēs burciņas pirkt veikalā... bet tante raudāja un turējās pretī, nē, viņa teica, nē un vēlreiz nē! Tā ir dabas postīšana, zaļie tā nedara!

Pamodās Anita, kad laukā atkal bija tāda pelēka krēslīņa, ko, vai vēl nav pienākusi nakts? Nieki, bija rīts, tikai agrs, agrs rīts, Anita nekad nemodās tik agri, viņa ar savu izcili ciešo miegu! Bija klusu, kā jau pirmsausmas stundā. Anita gulēja vaļā acīm, un te viņai sāka likties, ka blakus istabā kāds raud. Tante? Anita nebija pārliecināta, raudas skanēja tik klusu. Bet, lai būtu kā būdams, Anita necēlās un negāja raudzīt, jo tante varbūt nokaunētos, ka viņas vājumam radusies lieciniece. Jā, tante tomēr bija šausmīgi vientuļa, un vientuļas bija viņas

draudzenes, kaut vai Mirdza ar savu flautu, viena pati lielā, aizaugušā dārzā... Tagad Anita aizbrauks projām, un tante atkal būs viena. Kurp viņa vakaros ies? Atkal pie Mirdzas tās flautas spēlē klausīties? Flautai ir tik skumja skaņa. Varbūt tantei tāpēc arī patīk? Un - jā, kurp tante vēl ies?

Protams, tante varēja iet pie zaļajiem un aizstāvēt dabu. Kā citādi piepildīt dienas? Labi, ka Anitai ir ģimene un draudzenes, kaut arī, reizēm viņa saplēšas, tomēr pēc tam atkal var salabt. Nē, Anitai tiešām bija gauži žēl tantes, kura īstenībā nav ne īsta tante, ne vecmāmiņa, kura pat rokdarbus neprotot. Ja Anita šeit dzīvotu, viņa tantei iemācītu. Anita jau prot pat uzadīt zeķei papēdi. Tad tante varētu caurus vakarus adīt - zeķes un cimodus, un jakas... Bet Anitai jābrauc projām, viņai nav laika pasniegt privātstundas adīšanā, un vai tante maz gribētu? Viņai gluži vienkārši nepiestāvētu dzijas kamols un adāmadatas. Viņai un viņas dzeltenajai pidžamai!

Tā Anita domāja par šo un par to, un domas kļuva arvien pūkainākas, līdz atkal uznāca miegs un visu aizskaloja, un, kad viņa otrreiz pamodās, spīdēja spoža saule. Tante staigāja pa istabu un dungoja, nemaz nelikās, ka viņa būtu varējusi raudāt.

- Vai tu mācēsi aiziet uz pastu? - tante rādījās nobažījusies, kad Anita sacīja, viņai jāiet zvanīt uz mājām.

Anita domīgi piešķieba galvu.

- Es jau varētu tevi pavadīt, - tante piedāvājās.

- Nē, nē!

- Es neklausīšos, ko tu runā, - tante mierīgi paskaidroja. - Es tāpat zinu, ka tev gribas uz

mājām. Te tev nav īstā sabiedrība. Es nemāku ap-
šieties ar bērniem, tev vispār nevajadzēja šurp
braukt.

- Vai tev nepatīk, ka es esmu atbraukusi? - Anita
jautāja spējā sarūgtinājumā.

- Man tevis žēl, ka tu tā nīksti. Tev taču nav
šeit ko darīt, vai ne? Un es tikai staigāju ar tevi pie
savām garlaicīgajām draudzenēm. Nu saki, saki -
tevis tas viss līdz kaklam apnicis?

- Gluži jau tā nav, - Anita sacīja, meklējama
vārdus. - Bet ja tu arī domā, ka man laiks mājās...

Tagad aizvainojušās bija viņas abas. Un uz pastu
Anita tiešām gāja viena pati, un, kad viņa pagalmā
atskatījās, tad redzēja, ka tante stāv pie loga un,
acis nenolaidusi, veras nopakaļ. Meitenei ienāca
prātā: tante tāpat skatīsies, kad Anita ies uz
autobusu.

Vai tantei būs žēl?

Nē, ir kaut kas vēl svarīgāks: vai tante tad jutīsies
vientuļāka? Vai viņai būs tā, it kā viņa ko vērtīgu
pazaudējusi?

Anitai negaidot likās, ka pati... gan būs...
pazaudējusi - tanī brīdī, kad brauks projām, un
piepeši viņa vairs nezināja, ko teiks mammai, kad
tālrūņa stieple atnesīs šurp mamma ierasto balsi.
Un kad mamma jautās, kā Anitai klājas, vai viņai
nav garlaicīgi un vai negribas mājās.

Un ko viņa lai atbild?

- Nu, kā tu domā, ko Anita atbildēs? - Henriete
jautāja.

Bet Jūlija teica:

- Viņai taču tik un tā jābrauc mājās.

- Vai tante tev patīk? - Henriete jautāja atkal.

- Es nesaprotu... viņa ir tik nepraktiska. Viņa ne prot, ne grib meiteni kā pienākas uzņemt. Iedomājies tikai, viņa dzīvo laukos - vai tikpat kā laukos -, un viņai nav ne puķu, ne zemeņu dobītes!

Jūlija klusēja.

- Un ar pensiju viņa arī neprot iztikt, - Henriete nežēlīgi turpināja. - Padomā: iet pie citiem, lai aizņemtos!

- Bet viņa atdod, - Jūlija pretojās. - Un vispār, cilvēki ir tik dažādi. Vai zini, man tantes druscīņ žēl. Es saprotu, tas ir diezgan, nu, muļķīgi, ka žēloju es, pati gultā gulēdama, bet...

- Drīz tu varēsi celties, - Henriete teica.

- Vai tu tā domā? Es arī ļoti ceru. Bet man ir šausmīgi bail no tās operācijas. Ne no sāpēm, tas ir, no sāpēm arī, es zinu, pēc operācijas sāpēs vēl stiprāk, bet es domāju, tā laikam ir pēdējā iespēja, ja tagad neizdosies, tad... Henriete, vai tu nāksi slimnīcā pasēdēt pie manas gultas?

- Nākšu, - Henriete vienkārši atbildēja. Bet Jūlija pastiepa roku un cieši satvēra Henrietes pirkstus.

- Tikai tu nedrīksti mani piekrāpt.

Mamma darbā laikam bija saplēsusies ar kādu. Tad viņa vienmēr nāca mājās uzbudināta, kaut kādā šaubīgā steigā viņa paveica mājas soli. Darāmā bija daudz, jātaisa Jūlijai ēst, jāsakopj dzīvoklis. Jūlijai atlika tikai pabrīnīties, cik daudz kas vienmēr atrodas sakopjams, viņa taču gulēja gultā un nevarēja neko sajaukt! Nē, mamma nebija asa pret Jūliju, mamma vienmēr savaldījās, kad nāca pie meitenes gultas, un tieši tāpēc, ka Jūlija to labi zināja, viņai tas bija mokoši. Mamma it kā uzlika sejai masku, nudien, kaut arī viņa izskatījās gluži kā Jūlijas pašas mīļā, labā mamma, tomēr viņa

bija citāda un sveša. Viņa laipni runāja ar slimo bērnu, bet ap lūpām viņai raustījās sīkas grumbiņas, tās kļuva te dziļākas, te seklākas, un Jūlija tad jautāja:

- Mamma, vai tev kādas bēdas?

Taču mamma nekad neatzinās, nu saprotams, vai gan Jūlija viņai būtu kāda līdzētāja vai padoma devēja, nevarīga slimniece! No tās apziņas Jūlijai kļuva neizturami skumji, kādreiz viņa nespēja savaldīties un sāka raudāt. Tad mamma milzīgi uztraucās, viņa jautāja, ko gan Jūlija vēl gribot, vai viņa neredzot, ka mamma vienkārši nevar vairāk un labāk! Un tad viņa parasti izskrēja no istabas, pavisam laukā, reizēm Jūlija dzirdēja, ka mamma runājas ar kaimiņieni:

- Ko lai es daru, ko tikai lai es daru! Es viena pati, un tas nevarīgais bērns! Un neviens ārsts nevar pateikt... - te mamma balss pārgāja tik klusā čukstā, ka Jūlija neuzzināja, ko neviens ārsts nevar pateikt, taču viņai šķita: viņa saprot. Protī, ka Jūlija var arī nekad netikt vesela. Un tad viņa visu mūžu būs mammai par apgrūtinājumu, cik šausmīga apziņa!

Kad mamma ienāca atpakaļ, viņa neskatījās uz Jūliju, viņa staigāja pa istabu un kārtoja kaut ko, nē, viņa nevis kārtoja, tikai pārlika lietas no vienas vietas uz otru pilnīgi bez kādas vajadzības, viņai bija nervozas rokas, un tās prasīja sev kādu nodarbību. Tikai pamazām rokas nomierinājās, un tad nomierinājās arī mamma pati, vēlāk Jūlija pat dzirdēja viņu virtuvē klusi trallinām. Mammai bija sīka balss, taču Jūlijai tā ļoti patika, un viņai patika ik dziesma, ko mamma dziedāja, laikam domādama, ka viņu neviens nedzird. Mamma grūtais

brīdis bija pārgājis, un, to apzinoties, arī Jūlijai kļuva vieglāk.

Viņas abas ļoti gaidīja pienākam to laiku, kad ārsts pateiks, ka nu Jūlijai var taisīt operāciju, to lielo, to izšķirīgo. Viņas gaidīja un bijās, vai citādi maz varēja būt! Jo visādi varēja gadīties, un, ja iznākums nebūs labvēlīgs, vai tad nebūs zudusi pati pēdējā cerība? Dienas atkal raucās īsākas, krēsla pamanījās istabas stūros ielavīties ātrāk, vasara nu bija cauri, mamma jau nesa Jūlijai pie gultas mālābolus, un tie smaržoja pēc rudens.

Tanī vakarā, kad Henriete atnāca, viņa redzēja, ka Jūliju atkal kas nomāc. Henriete saprata. Viņa labu brīdi domāja, ko labu un gaišu lai pastāsta Jūlijai. Henriete labi apzinājās, ka bieži vien viņas stāsti, sākdamiēs tā tīri pa jokam, beigās negribot kļūst nopietni. Par daudz nopietni! Jūlija nežēlojās, katru stāstu viņa uzņēma ar pateicību, bet Henrietei pašai kārojās, lai stāsti būtu saulaināki. Un šoreiz viņa nolēma stāstīt par dzīvniekiem, kaut ko jaутru, bet galvenais - ar labām beigām, lai gan dzīvē bieži ir otrādi. Taču tas ir stāstītāja spēkos - pagriezt no beigumu uz vēlamo pusi.

- Nu tad klausies, - Henriete mudināja, - tagad es tev pastāstīšu par diviem kaķiem.

Murmulis un Melānija

Murmulis dzīvē bija redzējis vairāk nebaltu nekā baltu dienu. Ja viņš zinātu cilvēku valodu, turklāt mācētu dziedāt kā cilvēks, viņš droši vien dūktu sērīgo ziņģi "Man nav ne tēvijas, ne mājas". Apmēram tā ar Murmulī tiešām bija noticis. Kā pa

sapņiem viņš gan atcerējās kādu tumšu šķūņaugsu, kur viņš garas, aukstas stundas gulējis sienā, nepacietīgi gaidīdams, kad no medībām atgriezīsies māte, un ļoti cerēdams, ka viņam atnesīs kādu īsti treknu pelīti. Bet mātei ne vienmēr palaimējās, reizēm viņa pati atgriezās ar kurkstošu vēderu, un tad Murmulim tika vienīgi lāse piena, ak, tas bija maz, ļoti maz! Murmulim acis vēl bija zilas, nemaz kā kaķim, bet pats viņš to nezināja, jo viņu šķūņaugsā spoguļa, saprotams, nebija, bet māte savukārt par acu krāsu neuztraucās. Šīm acīm tikai ilgāku laiku jāskata pasaules gaisma, tad tās kļūst tikpat zaļas kā visiem citiem kaķiem, šai lepņajai ciltij.

Kad, pēc mātes ieskatiem, Murmulis bija paudzies pietiekami liels, māte nolēma izvadīt viņu pasaulē. Nu Murmulim vajadzēja sev pašam gādāt pārtiku, un māte brīdināja: tas nebūšot viegli. Viņi divatā pa izļodzītām redeļu kāpnēm nokļuva no mājīgās šķūņaugsas, nu Murmulis atradās lielajā pasaulē, nu viņam tā bija jāiepazīst un jāmacās tikt ar visu galā pašam. Māte atvadījās un aizgāja savus ceļus. Murmulis vientuļš sēdēja pie vecā šķūņa un diezgan neveikli mazgāja muti, viņš vēl neprata to darīt tik eleganti kā pieaugušie kaķi. Nekas, viņam vesela dzīve priekšā!

Murmulis bija padevies itin glīts, dūmaini pelēks ar baltu astes galiņu un mazu, baltu plankumiņu uz krūtīm, it kā tur, pienu lokot, būtu uzkritis prāvs piliens. Ja Murmulis būtu atradies mājas kaķenei, apbrīnotāju netrūktu. Bet viņš nāca no parastiem bezpajumtes kaķiem, un tāpēc viņam neviens nepiegrieza vēribu. Māte Murmulis bija par to brīdinājusi, nu atlika tikai samierināties. Murmulis bija

vēl ļoti mazs, tāpēc dzīves sākums viņam nebija viegls. Kāds liels, raibs runcis, stipri izblidis miesās, bet ar nekrietni stingrām ķepām, jau nākamajā dienā Murmulis iekaustīja, lai pierādītu, ka viņam kā spēcīgākajam pieder visas tiesības, kādas vien iespējamas. Murmulis moka, ko ķepas turēja, un, drošā vietā nokļuvis, klusībā zvērēja mūžīgu atribūbu niknajam, netaisnajam runcim. Viņam gauži gribējās ēst. Šurp plūda kāda patīkama smarža, un Murmulis nevilcinādamies gāja tai pretī, augsti izslējis savu dūmpelēko asti ar balto galiņu. Smarža aizveda viņu kādā pagalmā, tur bija vaļā logs, un pa to vāliem vēlās laukā burvīgs smārds. Vēlāk Murmulis uzzināja cēloni: mājā cepa zivis. Murmulis veikli uzlēca uz palodzes. Viņš ieraudzīja balti vizošas reņģes vienā šķīvī un gardi smaržošas, brūni ceptas - otrā.

Murmulis piesardzīgi tuvojās cepto reņģu bļodai. Viens ķēriens ar ķepu, bet tad ienāca kāds cilvēks, tā bija sieviete, kaut gan valkāja garās bikses, un kā viņa sāka kliegt! Murmulis atkal dabūja laisties, tomēr zivi, kuru bija paspējis saķert zobos, vis nelaida valā, tā bija viņa medījums vai laupījums, sauciet, kā gribat. Sieviete bārdamās aizcirta logu, un jaukā smarža palika iekšpusē, ai, cik žēl!

Murmulis tupēja zem bieza krūma un laizījās, nevarēdams vien beigt laizīties, brīnišķīgā smarža vēl rādījās aizķērusies kādā baltās ūsas galiņā. Taču tas bija maz, briesmīgi maz! Vēderā vēl bija tik daudz vietas!

Ne nu cilvēki visu apēdīs, nekā, Murmulis skumjš domāja. Kādu zivtiņu... pāris zivtiņu... es nemaz nebūtu badīgs!

Vai nu Murmulis turētu solījumu un nebūtu badīgs, vai gluži otrādi, to tagad ir grūti pasacīt,

jo viņa ikdienas galds nekad nebija klāts tik bagātīgi, ka no tā kaut ko varētu atlicināt. Protams, tas pa jokam, jo galdus klāt nemēdz pat izlepušākajiem mājas kaķiem, kur nu par tādu sapņot mazam sētmales ļaudulim! Viņš iemācījās pielasīt vēderu vietās, kur cilvēki izmeta dažādus atkritumus. Lielāks augdams, viņš noķēra pa pelei, nu jā, arī pa kādam vientiesīgākam putniņam, dzīvē visādi gadās, un tas, kurš nav diezgan uzmanīgs, kādreiz par to samaksā pat ar savu galvu. Jā, Murmulis auga lielāks, par spīti mūžīgajam barības trūkumam, viņš auga lielāks, un, tā kā ziema padevās mīksta, ar nedaudz sniega un mērenu salu, tad Murmulis to pārļaida laimīgi. Naktīs viņš gulēja kaut cik aizsargātā vietā, sarāvies kamoliņā, un sapņoja kaķiskus sapņus, piemēram, viņš skrēja pakalā lielai, treknai pelei, tūlīt tā būs rokā! Murmuļa ķepas miegā raustījās, tad viņš pamodās: pa lielu spraugu tā šķūņa sienā, kur viņš šai naktij bija atradis tversmi, nāca iekšā mēness gaisma un aukstums. Murmulis mēģināja saritināties vēl ciešāk un apaļāk un paslēpa purniņu pašā astes galiņā. Ko darīsi, jāiztiek, ja nemāki kurināt krāsni, pareizāk, ja tev šādas krāsns nemaz nav. Mēness auksti spīdēja. Murmulim patika mēness gaisma, un viņš prātoja, gan jau atkal kļūs siltāk, tā kā bijis pirms ziemas. Māte viņam bija stāstījusi par gadalaiku maiņām, Murmulis toreiz spēlējās ar zāles stiebru un lāgā neklausījās, un māte tad bārās:

- Nekas, kad dzīvoši, pats redzēsi, kā pēc pavasara ilgosies!

Nu viņš ilgojās gan. Un pavasaris, kā par laimi, tiešām pienāca, viss kusa, visur pilēja lāses, par

nelaimi, arī caur šķūnīšu jumtiem, un saslapināja visu Murmuļa guļamvietu. Labi, ka viņam pūrā nebija baltu palagu, ko gultā klāt, jo tie tad neglābjami būtu pagalam, tāpēc, ka sniega ūdens, vilks zina ar kādām citām nejaucībām samaisīties, tecēja malns kā darva. Murmulis klusībā ļoti nošodīja šķūnīša īpašniekus: vai tad jums jumti nemaz nav jālabo? Tomēr drīz pasaule kļuva tik jauka un mīlīga, ka naktīs nemaz vairs negrībējās gulēt, bija milzīga nepieciešamība uztvert visu, kas apkārt notika. Ja vasaru un rudeni Murmulis dzīves skolā bijis tikai tāds pirmziemnieks, tad tagad viņam šo pašu dzīvi nācās apjaust jau nopietnāk. Pāris reižu viņš pamēģināja sadraudzēties ar cilvēkiem, bet tie bija pagadījušies ļoti neatsaucīgi, labākajā gadījumā neglīti šķīcināja Murmulī projām, bet sliktākajā - meta ar sprunguļiem vai pat šāva ar gaisa šauteni. Murmulis rūgti pievīlās cilvēkos, un, ja vien nebūtu jaukais pavasara laiks, Murmulis steigātu pavisam noskumis. Bet arī Melānija teica, ka cilvēki - tas ne vienmēr nozīmē pilnu vēderu un siltu mūrīti. Viņa zināja, ko runā, saimnieki viņu bija paņēmuši peļu ķeršanai un uzskatīja, ka tā ir kaķa vienīgā iztika.

Nu jā, viņš bija iepazinies ar Melāniju, un šī pazīšanās viņam sagādāja lielu prieku. Divatā arī grūtumi vieglāk panesami. Melānija bija maza, melna kaķene, tiešām, melna kā ogle, un viņai bija gaiši zaļas acis, ai, cik skaistas acis! Murmulim viņa neapšaubāmi šķita pati skaistākā kaķene pasaulē. Varbūt tā arī bija.

Līdz šim Murmulis bija paspējis jau izveidot dažus priekšstatus par dzīves iekārtojumu. Naktīs saldams šķirbainajās mājvietās, viņš tiku tikām

bija iztēlojies mājas kaķu laimīgo dzīvi. Viņš nekad nebija drikstējis spert soli istabā un nevarēja zināt, cik tikami silda nupat izkurinājusies krāsns, vēlīgi radiatorī un mīksts spilvens dīvāna stūrī, - bet viņš bija svēti pārliecināts, ka pasaulē jābūt arī tādai laimei. Par to pilnīgi atklāti, pat lielīgi stāstīja vakaros dzeltenīgi un sārtēni izgaismotie māju logi, kad Murmulis notumsā klīda pa vientulīgām, tukšām ielām. Viņš šajos logos bija redzējis sēdam pašapmierinātus kaķus, runčus resniem vaigiem pēc garšīgi ieturētas ēdienreizes. Tā bija Murmuļa karsti kārotā svešā pasaule, uz kuru viņam diemžēl nebija atslēgu. Un, kad nu viņš iepazīnās ar Melāniju un tā viņam parādīja māju, kurā dzīvo viņas saimnieki, Murmulis satraucies apbēra Melāniju ar jautājumiem, kā īsti ir "tur", viņš vaicāja par silto krāsni un mīkstajiem spilveniem, un viņš nemaz nespēja noticēt, kad Melānija sērīgi atteica: viņai nekā tāda neesot.

- Kā tas iespējams! - Murmulis sašutis iesaucās.

- Ja kaķim ir saimnieki, tad viņiem ir arī silta krāsns un pilna bļodiņa!

Bet Melānija palika pie sava:

- Varbūt citiem kaķiem ir, taču man nav.

- Kāpēc? - Murmulis jautāja, viņš bija milzīgi satraukts un izbrīnījies.

- Es nezinu, kāpēc, - Melānija atbildēja, un viņas šaurais purniņš bija ļoti nopietns, - bet saimnieki mani vēl nekad nav ielaiduši istabā.

Murmulis sēdēja un izskatījās galīgi apjucis. Viņam atkal gribējās jautāt "kāpēc", bet viņš ap-tvēra, ka Melānija nespēs atbildēt.

- Tad jau, - viņš beidzot izstomīja, - tad jau viņi varbūt arī nedod tev ēst?

Un Melānija vienkārši apstiprināja, ka ne, nedod vis.

Viņi sēdēja mīlīgā nokalnītē. Tādas nokalnitēs, ja tās vēl pavērstas uz dienvidu pusi, tā ka saule pavasarī gribot negribot spiesta ķerties pie tām pirmām kārtām, - jā, tādas ir ļoti piemērotas, lai tajās sēdētu un sildītos. Nu, tādi, kuriem trūkst silta mūrīša. Tādi kā Murmulis un arī mazā, melnā Melānija. Nedaudz tālāk čaloja upīte, tā bija niecīga upīte, kurai vasaras otrā pusē ļoti grūti nācās sagādāt sev diezgan ūdens, bet pašreiz arī upītei bija pavasaris, un palu laikā tā burbuļoja, skriedama pāri akmeņiem un - jā, arī! - tukšām konservu bundžām, kuras tajā bagātīgi bija sasviestas. Upītes krastā vēra acis mālļepuņu ziedi, tie bija zeltaini kā pati saule, un pirmās pamodušās bites vēl miegainām acīm bradāja līdz pat ceļiem pa ziedputekšņiem.

- Es pagrabā esmu izķērusi visas peles, - Melānija teica. - Tagad tur sen vairs nav nevienas.

- Un tev tātad gribas ēst? - Murmulis atklāti pajautāja. Melānija samiedza spožās zaļās acis un nopūtās. Un Murmulis domāja, raug, kā, bet viņam licies, ka Melānija... nu, ka viņai vienmēr pietiek... tā paša ēdamā un ka viņa varbūt varētu kaut ko atlicināt arī Murmulim. Raug, kā tas ir patiesībā. Raug, kā!

Melānija izskatījās tik nomākta, ka Murmulis, brīdi vilcinājies, beigās nolēma atklāt viņai savu lielo, rūpīgi glabāto noslēpumu. Un šis noslēpums tiešām bija glabāšanas vērts.

Murmulim piederēja Vecenīte. Vecenīte dzīvoja logā, kuru līdz pusei aizsedza sīki, puķoti aizkarīni. Puķes gan bija stipri izbālējušas, bet tas, protams,

nebija galvenais. Galvenā bija Vecenītes krunkainā seja, kas raudzījās pa aizkaru starpu. Murmulis ar Vecenīti bija iepazinies nupat šopavasār, tik agrā pavasarī, kad visas malas vēl sedza sniegs un pat baltie pulksteņi, paši agrīnākie zvani, nejaudāja izlīst tam cauri. Murmulis skumīgs bija klīdis pa svešiem dārziem. Ak, šie svešie dārzi! Vienmēr tikai sveši un sveši, no katra dārza viņu varēja padzīt saimnieki, vienalga, vai tie bija labi apvēlušies kaķi vai sievietes piktām, spalgām balsīm... Murmulis zagās, vēderu pie zemes, un pārlūkoja žogmales, reizēm tur varēja atrast ko ēdamu, sasalušas vārītu kartupeļu mizas, ak, pat kādu zivs galvu! Bet toreiz nebija pat to, nekā nebija, tikai saplacis sniegs ar ledus garozu pāri, garoza tinkšķēdama lūza un sāpīgi sagraizīja Murmuļa pēdīnas. Turklāt Murmulim sala. Kad vēders tukšs, vienmēr salst stiprāk. Tas bija pilnīgs bezizredžu ceļš, tādu ejot, visātrāk piekūst gan cilvēks, gan kustonis. Murmulis apsēdās sniegā un sadrūmis raudzījās visapkārt. Pasaule tāda liela, taču lielajai pasaulei nebija nekā ko atlicināt vienam mazam Murmulim. Tā ir, jā, tā ir!

Un tad viņš ievēroja mazu mājeli, tā bija ieplakusi pelēcīgās kupenās, izskatījās, ka mājas labākās dienas sen beigušās, nu tai apnicis dzīvot, tādai vecai un nolaistai, viens mājeles stūris izrādījās pavisam šķībs. Uz Murmuļa pusi vērās divi logi, nē, tikai viens, jo otram priekšā bija koka slēgi. Bet tajā pirmajā bija redzama Vecenītes seja.

Murmulis sāka skatīties uz Vecenīti un tā uz viņu. Tiešām, Vecenīte skatījās.

Tagad viņa pavērs logu un uzkliegs man šķic, Murmulis domāja. Taču logs nevērās vis. Murmulis

sasprindzināja redzi - vai viņam izlikās (nu noteikti, ka izlikās, kā citādi!) vai tiešām tā bija: Vecenīte pasmaidīja un pamāja ar roku!

Murmulim visā viņa dzīvē neviens vēl nebija mājis ar roku. Viņš tupēja un brīnījās. Tad Vecenīte pamāja vēl enerģiskāk, un Murmulis, pats lāgā negribēdams, piecēlās un pat uzmeta kupri.

- Vienalga nekas nebūs, - viņš murmināja, - tāpēc ka vispār nevar būt!

Kad Murmulis vilcinādamies bija pienācis pie loga, Vecenītes vairs nebija.

- Tā jau es domāju, - Murmulis mazdūšīgi sacīja. Negaidot Vecenīte parādījās atkal un pūlējās atvērt logu, bet tas negribēja padoties... un Murmulis tikai skatījās un skatījās, sagatavojies bēgšanai, ja Vecenīte viņam ar ko sviestu.

Logš beidzot grūti nokrakstēja un padevās, un Vecenīte aicināja:

- Nāc, Incīt, vai nu kā tevi sauc... Nāc, nāc droši, ak tu, Murmulis tāds, kā nobijies!

Viņa zina manu vārdu, Murmulis nopriecājās. Un tomēr viņš mirkli nepadevās pirmajam vilinājumam, kad Vecenīte nolika uz palodas šķīvīti ar kaut ko smaržojošu.

- Ak baidies, - Vecenīte novilka, - nu labi, labi, es taisu logu ciet, nāc nu droši un ņem par labu, kas ir, nav man nekādu cepešu!

Ka tādā šķībā mājēlē galdā vis netiek celti cepeši, tas katram zināms bez pieteikšanas. Kad Murmulis beidzot sadūšojās un mīksti kā tāda prāvāka sniega pika uzlēca uz palodzes, viņš šķīvīti ieraudzīja ceptus kartupeļus ar sarecējušu mērci, vai, kas tā bija par maltīti!

Murmulis logu neaizmīrsa. Viņš tur atgriezās

katru dienu, un, jo retāk Vecenīte izlika viņam laukā ieplisušu šķīvīti ar apdrupušu zelta maliņu, jo biežāk viņš nāca, vienmēr ko labu cerēdams. Vecenītes varēja nebūt mājās. Vai arī viņa vēlējās, lai Murmulis pats atgādina par savu esību. Nu jau viņš nebaidījās, sarāvies sēdēja uz palodas kā pelēks smalkas vilnas kamols, un, kad Vecenīte loģu beidzot pavēra, vispirms pastiepa galvu apglāstīšanai. Murmulis nekad nebija domājis, ka glāsti var būt tik patīkami. Un, kad apmierinātais vēders vairs neklaigāja, viņš būtu ļāvies sevi glāstīt vai stundu no vietas. Vecenīte tā gan nekad nedarīja, viņa laikam baidījās, ka pa to laiku izaukstēsies istaba, un rāva loģu atkal ciet. Un bieži vien viņai nācās Murmulim paskaidrot, ka šinī reizē nav ar ko uzciņāt, un tad viņa izskatījās tīri nobēdājusies.

Pie šīs Vecenītes Murmulis bija nolēmis aizvest Melāniju. Re, kādi brīnumi: bezpajumtes kaķis, izrādās, ir bagātāks par mājas kaķeni!

Kāda nu mājas kaķene. Melānija bija un palika tikai norūpējusies pagraba kaķenīte.

Murmuļa Vecenīte sausās plaukstas vien sasīta, kad uz palodas viena vietā ieraudzīja divus.

- Kas tad nu! Vai tu sev sieviņu esi paraudzījis? Tāds kā nesajēga, man jau tev vienam neiznāk!

Bet tā viņa tikai teica. Murmulis zināja, Vecenītei ir laba sirds. Un tagad loģs, ja atvērās, tad uzreiz diviem ēdājiem.

- Viņa gan ir mīla, - Melānija aizgrābta sacīja.

- Kad es noķeršu peli, es neēdīšu un atnesīšu viņai.

- Vai tu domā, viņai patīks? - Murmulis šaubījās, taču īsti iebilst negribēja: pele taču, raugies, no kuras puses gribi, ir vērtīga manta.

Nāca burvīgas, pienaini mēnešainas naktis. Mē-

nešainas tāpēc, ka spīdēja mēness, kaķu spīdeklis, un pienainas tās bija tad, kad zemi cieši bija satinusi migla, gaiss maigi valgans, un valgani kļuva kaķu kažoki, kad tie šinīs brīnumnaktis izdziedāja visu savu jūsmu. Mazajai, neizskatīgajai Melānijai negaidot bija uzradies pielūdžēju bars, un Murmulis pārdzīvoja grūtus laikus, dziedādams viņš gandrīz zaudēja balsi un ilgi dabūja lāpīt kažoku: svešajiem runčiem bija tik asi nagi! Taču Melānija, sākumā apmulsusi no negaidītās piekrišanas, laikus attapās un palika uzticīga Murmulim. Melānijai bija krietna daba. Viņa vairs negāja mājās, un Murmulis domāja, to viņa pareizi dara. Ja māju nav, lai nav. Savu solījumu Melānija pildīja un pāris reižu rītausmā klusiņām atnesa un nolika Vecenītei uz palodas peli, rītausmā Melānijai medībās secās vislabāk. Viņi neuzzināja, vai Vecenīte par peli priecājās vai ne, bet, kad viņi nāca brokastis lūkot, pele vienmēr bija novākta un Vecenīte smaidīja viņiem pretī. Pāris reižu Vecenīte sarīkoja saviem draugiem īstas dzīres. Tā kā pavasarī reņģes bija lētākas, vecenīte izcepa sev prāvākās, bet sīkās atdeva Murmulim ar Melāniju. Murmulis vēlāk vienmēr stipri kaunējās, atcerēdamies, kā pirmajā brīdī uzšņācis Melānijai - pie reņģu šķīvīša. Pēc maltītes viņi abi gulēja zem liela ērkšķogu krūma, tam jau bija mazas lapiņas. Dienas kļuva arvien siltākas, pasaule zaļāka, sākās pats skaistākais laiks. Murmulim aizmirsās aukstās bezpajumtes nakts, vai tagad kādam prātā vairs bija silta krāsns? Pat izlepušie māju kaķi klaiņoja apkārt un mēģināja uzsākt sarunas ar Murmuli un Melāniju, taču viņiem bija maz kopēja. Pie tam Murmulis šiem lutekliem neuzticējās. Viņiem ceļi bija šķirti,

to Murmulis bija labi iegaumējis reizi par visām reizēm. Un viņš pat nemēģināja izdibināt, kāpēc tā.

Vasara ir skaista, tāpēc tā ir pati īsākā no visiem gadalaikiem. Varētu domāt, kādam - Murmulis, protams, nezināja, kam īsti - skauž, ka dzīvniekiem par ilgu tiek dots siltums un laba oma. Pat vasaras lieti bija tādi kā pa jokam, pelķes, kas sakrājās, ātri izžuva, un atkal pasaule staroja visās krāsās. Bet cilvēki jau bija nodedzinājuši jāņugunis, un pamalē brieda kaut kas nepazīstams un bīstams.

Vienu reizi Murmulis sapnī redzēja sniegu. Lielas kupenas, baltas un biezas, un no to skata vien Murmulim sala ķepas.

Viņš pamodās un brīnījās:

- Tavu muļķīgu sapni! Vēl taču ir vasara.

Bet tai vasarai jau bija kaut kas no rudens klāt, tāpat kā zaļai lapai pamazām vienā stūrītī plešas dzeltenums. Dārzos gatavojās raža, un tad, kad viss ir novākts, tad arī klāt lielais atvadīšanās laiks.

Murmulis sēdēja Vecenītes dārza stūrī un domāja lielu un garu domu. Vecenītes māja bija veca un maza, gluži kā pati saimniece, taču māja tā bija un turklāt ar siltu pavardu, jo kā gan citādi Vecenīte varētu dzīvot un cept sev kartupeļus un zivis? Murmulis brīnījās, kad aptvēra, ka prātā ienākušas tādas domas. Nē, īstenībā nebija tik gauži ko brīnīties. Melānija reiz sarkdama bija ieminējusies, kādi esot Murmuļa ieskatī par ģimenes pieaugumu, un viņš nezināja, ko atbildēt. Melānija pieglaudās Murmulim un čukstēja, viņai tā gribētos mazus, mīlus kaķu bērnus...

Murmulis smagu sirdi atteica:

- Lai viņiem pēc tam klājas tikpat grūti kā mums? Viņam gaišā, sāpīgi spilgtā atmiņā atausa paša bērnība. Kur tagad Murmuļa māte? Viņš atcerējās šķūņa stūri, kur maziņš mitinājies, un bilda Melānijai:

- Mūsu bērni nevienam nebūs vajadzīgi! Suņi un cilvēki viņus trenkās, un nekad viņi nevarēs pieēst pilnus vēderus!

Melānija klusēja, un tad Murmulis nosprieda, laikam viņa pārdomājusi. Pa to laiku dienas soli pa solītim tuvojās rudenim, māju dūmeņi sāka kūpēt arvien agrāk, agrāk krēsloja, un agrāk iedegās ugunis namu logos, arī Vecenītes mājā. Viņas logs Murmulim šķita atstarojam kaut ko mierīgu un mierinošu.

Vai Vecenītes mājoklī neatrastos vieta vienam kaķim?

Murmulis nopūtās. Melānija bija atsākusi runu par bērniem, un viņš saprata, Melānija grib tos audzināt. Mazā, klusā kaķenīte ietiepīgi turējās pie sava, kaut jau divus rītus bija uzkrītušas salnas, asiem zobiem krimzdamās visā zaļajā un dzīvajā.

- Melānij, vai tu esi padomājusi...

- Jā! - viņa atsaucās, bet tad sāka gauži raudāt. Murmulim bija žēl Melānijas skaisto, zaļo acu, bet visvairāk, ka mūžīgi nevar būt tāda jauka, zaļa vasara.

Kā izskatījās Vecenītes istabā? Tur noteikti atrastos vieta vienam jaukam kaķim!

Jā, vienam vien, jo Murmulis bija cieši nolēmis: viņš iztiks, viņam nevajag. Bet patiesībā viņam vajadzēja gan, viņš ilgojās pēc mājas siltuma un sirsnības. Tie kaķi, kas dzīvo kopā ar cilvēkiem, bieži tiek glāstīti. Kad Melāniju glaudis Vecenītes

roka, viņas spalva drīz sāks laistīties mīksta kā zīds...

Un Murmulis sacīja Melānijai:

- Tev jāiet dzīvot pie Vecenītes.

- Man? Es? - Melānija brīnījās. - Kā tad tā - uzreiz man? Un vienai? Bet ko tu darīsi?

Murmulis atgādināja, ka Melānijai drīz būs jāsāk rūpēties par bērniem, un Melānija ātri aizsedza acis ar ķepu.

- Tu iesi pie Vecenītes, - Murmulis turpināja, - tu sēdēsi viņai uz sliedītiņa un lūgsi, lai tevi ielaiž. Vecenīte noteikti ielaidīs, viņai mājā droši vien ir peles. Un tu varēsi tur dzīvot un ķert peles.

- Un tu? Un tu?

- Ak, es jau tikšu galā, - Murmulis lepni atteica.

- Kārtīgs runcis tiek galā pats ar sevi.

- Un man būs tevi jāatstāj?

- Nu, ne jau pavisam, ne pavisam, - Murmulis mierināja, un pašam viņam metās grūti ap sirdi.

- Es vienmēr būšu tepat tuvumā.

Viņš pats tanī rītā aizveda Melāniju līdz Vecenītes istabas durvīm un pieteica Melānijai būt neatlaidīgai, ja arī Vecenīte sākumā varbūt domātu drusciņ citādi. Melānija paklausīja, taču viņa bija bēdīga.

Tad Murmulis aizlīda pašos biezākajos krūmos un tupēja tur, nekādas dzīvības zīmes neizrādīdams. Durvis beidzot pavērās, un parādījās Vecenīte.

Vecenīte bija ļoti izbrīnījusies, kad Melānija viņai garām sāka spraukties uz virtuvi.

- Kur tad tu? - Vecenīte gribēja stāties ceļā, taču vai nu Vecenīte veiklībā varēja ar kaķi mēroties? Murmulis negāja projām, kamēr nebija pārlie-

cinājies, ka viss tiešām izdevies. Bet, kad Vecenīte nāca un rūpīgi aizvēra durvis, tad Murmulis bez steigas piecēlās, izstaipījās un gāja projām.

Vai savā jaunajā, labajā dzīvē Melānija Murmulī atcerējās?

Jā, viņa atcerējās gan. Kad Murmulis pēc zināma laika atkal uzlēca uz Vecenītes palodas un tā pasniedza viņam ēdienu pazīstamajā ieskrābātajā šķīvītī, viņš ieraudzīja arī Melāniju. Viņa sēdēja Vecenītes gultā un murrāja, un aicināja Murmulī pamatīgi ieturēties.

Paēdis Murmulis gāja projām. Pūta stiprs zie-meļu vējš. Tas nekas: kad kaut kas ticis vēderā, aukstums vairs nav tik nepatīkams.

- Cik labi, - Jūlija sacīja, - bet Vecenīte jau būtu varējusi pieņemt viņus abus. Viņa noteikti tā būtu izdarījusi, ja Murmulis būtu sēdējis Melānijai blakus. Viņa nemaz nevarētu vienu laist iekšā pa durvīm un otru atstāt ārpusē, vai ne?

- Varbūt vēlāk tā arī notiks, - Henriete atbildēja.

- Tad varbūt tas tā bijis patiesībā un Murmulis un Melānija tepat vien kaut kur dzīvo?

- Nu, protams, - Henriete atsacīja. - Vēl šodien, kad es nācu pie tevis, es Murmulī satīku. Viņš izskatās ļoti atkopies... laikam jau Melānija par viņu gādā.

- Kad tu viņu citreiz satiksi, pasveicini, lūdzu, no manis, - Jūlija lūdza, un Henriete apsolījās. Jūlija labu brīdi gulēja un smaidīja, taču tad viņa kļuva nopietna un teica:

- Kad es izveseļošos, man noteikti būs kaķītis. Un manam kaķītim vienmēr būs atvēlēts pats siltākais kaktiņš mājā.

- Un kā tu viņu sauksi?

- Ja tas būs runcis, tad par Murmulī, - Jūlija atbildēja. - Tas nemaz nav slikts vārds. Ja kādu mīl, viņu var saukt visādi, un visādi iznāk labi.

Henriete piekrita.

Kad viņa bija aizgājusi, kā vienmēr klusiņām, Jūlijai ilgi nācās gulēt vienai pašai. Viņa nožēloja, ka nav ļāvusi Henrietei uzdegt uguni. Mamma kavējās, kas gan ar viņu noticis? Jūlija dusmojās uz mammu, ka tā nenāk mājās, un beigās, vai varat iedomāties, viņai sametās dusmas arī uz Henrieti, kāpēc tā tik agri aizgājusi. Viņa pavisam likās aizmirsusi, ka viņas un Henrietes draudzība taču turama noslēpumā.

Istabā bija jau pavisam tumšs, uz ielas tāpat. Jūlija jutās nežēlīgi pamesta, viņa tikko noturējās neraudājusi. Laukā, par spīti tumsas atnākšanai, turpināja rītēt dzīve, tikai klusāk, ar pārtraukumiem. Pa ielu tāpat brauca mašīnas, to starmešu acis tik spoži zibsnīja! Jā, bet tās bija svešas mašīnas, kas vadāja svešus ļaudis.

Mamma atgriezās, kad Jūlija jau bija pārstājusi gaidīt. Viņa bija nogurusi būt visa viens saspringts uzmanības kamolītis.

Nu viņa gulēja pavisam atslābusi. Ak jā - jau griezās atslēga slēdzenē. Līdz ar mammaš pārņākšanu dzīvoklī ieradās gaisma, mamma aizdedza to gaitenītī un tūlīt arī nāca iekšā, nesdama sev līdzī vēsū vilni un drusciņ nobirušu lapu smaržas.

- Kur tu tik ilgi biji? - Jūlija žēlojās.

- Bērniņ, rīt man tevi jāved pie ārsta, - mamma sacīja un smaidīja, taču smaidā trīsēja līdzī izbailes. Jūlija izstiepa pret mammu abas rokas, ai, cik tieviņas un nespēcīgas bija šīs rokas!

Reizēm Jūliju pārņēma bailes: pat ja operācija izdots, vai viņai nebūs jāmacās staigāt no jauna, kā macās pavisam mazi bērni? Sapņos viņa bieži krita, viņa vairs nemācēja saskarties ar zemi, viņa vai nu lidoja gaisos, vai arī krita. Vai tā varētu atgadīties arī īstenībā?

- Un tur man taisīs operāciju?

- Jā, bērniņ, ja ārsts atzīs, ka pienācis laiks.

Jūlija nopūtās.

Lielo cilvēku atbildes nekad nemēdza būt tiešas, tikai "jā" vai "nē", vienmēr bija pieķeries klāt kāds sīciņš "varbūt" vai "ja nu", bet reiz mamma teica: nevar zināt. Nekad nevar zināt. Bet Jūlijai gribējās zināt! Un viņai bija grūti, ka pati neko nespēj izlemt, jo visi lēmumi nāca tikai no gudrās pieaugušo pasaules.

Jā, ja ārsts atzīs... Bet ja ne? Jūlija spiedās mammai klāt. Tā cieši turēja meiteni un jautāja:

- Nu kāpēc tu tagad raudi? Vai tad tu negaidīji uz šo brīdi?

Viņa taču nevarēja zināt, cik varonīgi Jūlija visu šo garo, tumšo vakaru turējusies.

Nākamajā dienā Jūlijai bija daudz ciemiņu, tas nekas, ka visi pazīstami un aprasti. Kaimiņienes bija uzzinājušas par Jūlijas gaidāmo operāciju, kas beidzot nestu ilgoto brīnumu, un viņas nāca pie meitenes, nesdamas ābolus un bumbierus, un puķes, visa Jūlijas istaba bija pilna ar rudens puķēm, astrām un dālijām, un samtenām. Un lielais šķīvis, kuram tikko iznāca vietas uz galdiņa, bija pilns augļu, bet viena attāla kaimiņiene bija atnesusi vīnogas, turklāt tās bija pašu audzētas, jā, no pašu dārza, mūsu vasaras saule tās bija briedējusi, un kaimiņiene ātrāk nerimās, līdz Jūlija bija nogaršojusi cienastu.

- Saldas... - Jūlija laimīga nočukstēja, vēl sajuzdama uz mēles spīrgto dzedrumu.

- Vai ne? - kaimiņiene priecājās. - Es saku, tās ne par matu nav sliktākas par dienvidniecēm, un es vismaz zinu, ka ēdu tīru barību!

Tā šejienes sievietes mēdza teikt par visu, kas ienācās viņu dārziņos. Viņas zināja, ko likušas mēslojumam, viņām katrs ienācies gurķis vai tomāts bija kā tuvinieks... protams, šis salīdzinājums ir diezgan kļūdainš, jo tuviniekus, proti, vēlāk neapēd. Turklāt Jūlijai bija brīnums, vērojot, cik visas pārliecinātas par labvēlīgu operācijas iznākumu, varbūt tāpēc, ka viņām pašām tā nedraudēja. Viņas mierināja un priecināja Jūliju, nu tikai būs labi! Bet labi vēl nebija, ne tuvu ne, un vakarā Jūlijai bija slimīgi sārti vaigi un, kā mamma vēlāk pārliecinājās, sakāpusi temperatūra. Jūlija bija bezgala satraukta, un satraucās arī mamma, viņa vārīja meitenei nomierinošu tēju un sēdēja līdzās, kamēr tā aizmīga. Jūlijai bija gaidāmas lielas pārmaiņas; vai viņa tām tiešām gatava? Netaisnā slimība bija Jūliju piekalusi pie gultas; nē, nedrīkstēja būt, ka tā paliek uz visiem laikiem! Mamma, sēdot pie aizmigušās meitenes, drošināja sevi, vajadzēja taču ticēt un labi cieši!

Otrā rītā mammai atkal bija jāiet darbā. Lai notiek kas notikdams, cilvēkiem ik rītus jāiet darbā, viņus no šī pienākuma neatbrīvo nekādi aizbildinājumi, ja vien tie nav pārāk nopietni...

Mamma izvārīja Jūlijai ābolu ķīseli, meitenei tas garšoja, un nolika padziļu bļodiņu pie gultas. Mamma jau bija apgērbusies, bet vēl nevarēja aiziet un divreiz nāca atvadīties! Kas ar mammu noticis, vai arī viņa nespēj noslēpt satraukumu? Mamma

izbrīnītos, ja uzzinātu, ka Jūlija tieši gaida viņas aiziešanu. Proti, Jūlija gauži cerēja, ka šodien vēl atnāks Henriete, viņa atkal bija tik ļoti sailgojusies pēc tās stāstiem! Tagad Jūlija nevēlējās redzēt nevienu no lādzīgajām kaimiņienēm; vai Jūlija tomēr nebija viens nepateicīgs bērns?

Dienu viņa it patīkami aizvadīja ābolu ķīseļa sabiedrībā. Palikusi viena, Jūlija atkal varēja ieklausīties ik sīkākajā troksnītī. Lai gan Henriete, mēs labi zinām, nāca bez trokšņa, tomēr kā viņa to prata? Ir cilvēki, kas saceļ ap sevi nemieru kā palu ūdeņos, un ir tādi, kas šos ūdeņus atkal nomierina, kā ar gludu plaukstu piedurdamies.

Ne visas vēlmes piepildās, taču kādreiz tomēr tā notiek, varbūt tāpēc, lai mēs līdz galam nezaudētu ticību brīnumam.

Un Henriete tiešām atnāca, un atkal klusi, klusītiņām, te viņas nemaz nebija, un te piepeši viņa sēdēja pie Jūlijas gultas, it kā jau stundām klāt bijusi. Viņa padeva labdienu, un Jūlija starot uzstaroja. Taču tad meitenes sejiņa kļuva nopietna.

- Vai zini... - Jūlija lāgā nezināja, kā uzsākt jauno vēstījumu, bet te jau Henriete viņu rāmi pārtrauca:

- Es zinu, es visu zinu. Tagad tu drīz būsi vesela. Un tad tev vairs nevajadzēs klausīties citu piedzīvojumos, tad tu iesi un visu piedzīvoši pati.

- Vai tu tā domā? - Jūlijas balsī ieskanējās liela cerība. - Ja tu saki, tad es ticu...

Tā tiešām bija liela cerība, un Henrietei neatlika nekas cits kā atkārtot savus vārdus. Jūlija gulēja puspievērtām acīm un, šķiet, ieklausījās vēl, kā izskan atbalss, viņai tie bija tik dārgi vārdi! Tad viņa smaidīdama palūkojās Henrietē.

- Vai ne? Un tad es varēšu iet un skriet.

- Protams, varēsi, - Henriete piekrita. Aiz loga sāka līt lietus, tas bija rudens lietus un krita lielām, rupjām lāsēm, tad uzpūta vējš, un no kādas attālas kļavas pie Jūlijas atlaidās ciemos kāda sarkana lapa, tā piekļāvās pie mitrās rūts un palika pie tās, laikam kārodama ieskatīties istabā. Jūlija palūdza Henrieti atvērt logu un lapu paņemt, lai to apmīlotu rokās. Vai lapa bija zinājusi, ka Jūlija šeit gul? Viņa nolēma, kad būs atveseļojusies, kļavu apmeklēt. Jau pavasarī, kad tā ziedēs sīkiem, bālzaļiem, smaržīgiem ziediem.

Bet Henrietei viņa atkal izlūdzās kādu stāstu.

- Bet vai tāpat parunāties tu negribi?

Jūlija klusēja. Lūdzās viņas acis.

- Labi, labi, - Henriete pasmējās.

- Bet labi garu, ja iespējams, - Jūlija vēl piekodināja. Henrietei bija vien jāsāk šis garais stāsts, un tā viņa darīja.

Ritenis

Tukšo pudeļu tīkliņš šķindēdams vilkāš gar zemi. Jurka stiepa to, nesamajam vislielāko nicinājumu izrādīdams. Nebija smagi, nē, kas tas par smagumu trīspadsmitgadīgam puikam, bet viņam nepatika. Māte lika, un Jurka turējās pretī. Bet, kad nu tomēr bija jāiet, viņš devās ceļā ar dusmām un riebumu.

Viņam tātad bija trīspadsmit gadu, dūša vismaz kā piecpadsmitgadīgam, rokas un kājas kā pātagu kāti un acīs tāds īpašs skatiens, tas vien Jurku darīja vecāku par saviem gadiem. Tāds skatiens, puikas ģimī ieraudzīts, liek rindās stāvētājām sie-

vām ciešāk uzskatīt savas iepirkumu somas un makus. Mazākie bērni atklāti bijās no viņa, un Jurkam tas sagādāja prieku.

Iela, pa kuru Jurkam ar savu pudeļu tarbu ejams, bija smilšaina, abās pusēs koka sētu iežogota, gadījās arī pa kādam stieplu pinumam. Koka žogi Jurkam galīgi nepatika. Kāpēc vispār cilvēki ceļ sētas ap mājām? Vai ne tāpēc, ka viņiem kas slēpjams, glabājams? Kaut kas vērtīgs vai varbūt arī kaut kas tāds, par ko jākaunas no citu acīm?

No vienas sētas uz otru pārlaidās vārna. Jurka pieliecās pēc akmens. Par vēlu. Vārnas ir manīgas, kā ievēro ko aizdomīgu, uzreiz projām. Jurka noskatījās pakaļ vārnas lidojumam. Viņš tā kā pa druskai apskauda putnus. Pa druskai, jā, jo ziemu bija diezgan izskatījis, kā tās pašas vārnas, kā tādas muļķes koka galotnē uzlaidušās, salst nejaukajā spelgona, kā sīkie putneļi īsām tievām kājām lēkā pa dziļo sniegu kā mācēdami. Jurkas mājā neviens nelika barību putniem, Jurkas māte jau nekādā ziņā. Viņa putnus sauca par diedelniekiem. Jurkas mātei visi citi bija diedelnieki, arī divkājainie, arī cilvēki, un pat ja tie ik rītus uz darbu gāja. Kaimiņienes nenāca pie Jurkas mātes šķipsnu tējas vai vienu olu aizņemties, tāpēc ka Jurkas māte mācēja kaut kā īpaši aizvainojoši uz tādu lūdzēju noskatīties. Viņas labāk iztika bez tās tējas šķipsnas un bez tās olas, ja cita aizdevēja negadījās tuvumā.

Reizēm Jurkam bija lepnums uz savu māti, sacīsim, kad pagalmā varenā vārdu cīņā ar citām sievām Jurkas māte iznāca kā nepārprotama uzvarētāja.

Reizēm viņš vīstīja dūres aiz muguras. Īsti dūres

parādīt drīkst tikai tas, kurš ir pavisam izaudzis vai arī ļoti stiprs.

Otrupus ielas no kādas sētas apakšas, muguru elastīgi izlocījis, izlīda pelēkbrūni pūkains kaķēns. Jurkam iedegās acis. Akmeņi uz tādas nebrugētas ielas allaž pa rokai, viņš sagrābstīja īsti piemērotu. Kaķēns aptupies miedza acis saulītē. Jurka arī piemiedza tēmēdams.

Kaķēns bija mazs, jauns un pasaules nežēlību nepieredzējis. Ko tāds vispār zināja, labi, ja pazina savu piena tasīti un saprata mīlināmos vārdus. Jurka saviebās un meta akmeni.

Viņam bija taisna roka. Kaķēns ievaimanādamies palēcās un apstulbis brīdi palika uz vietas. Akmens bija trāpījis tam pa sānu.

- Vēl tev par maz? - Jurka lietišķi pajautāja un liecās pēc nākamā akmens.

Vārīgi iesāņus saliecies, kaķēns atkal palīda zem sētas.

Jurka nosmējās. Nu jau viņš bija garām, nu kaķēns no prāta ārā.

Veikals, kā tas katram kārtīgam nomales veikalam pienākas, stāvēja pašā ielas stūrī, pat durvis tam ar gudru ziņu bija ierīkotas nošļauptā leņķī, lai vienai un otrai ielai tiktu vienlīdz goda. Pie sienas piesliets, garlaikojās ritenis. Jurka pārlaida tam vērtējošu skatienu. Kā Jurkam gribējās riteņa! Ilgi viņš bija dīcis mātei apkārt. Skolā audzinātāja sacīja, Jurkam esot raksturs - vai, vai! Jurkas mātei raksturs bijs vēl stiprāks. Jurkam divritenis nepiederēja.

Un laikam arī nepiederēs.

Tuvumā neviena nemanīja. Jurka pārvilka ar sauju riteņa sēdeklī. Tas bija no sarkanās, gludas

ādas un gaidīt gaidīja, kad kāds sēdīsies virsū. Nu, gaidi vien, drīz jau nāks tavš braucējs. Jurka saviebās. Kāpēc tas braucējs nevarētu būt viņš? Jurka domāja, kad tēvs atkal uzradīsies mājās, viņš lūgsies to. Lai gan māte stingri pieteikusi tēvu ar šādiem lūgumiem netraucēt. Un tēvam nekad nebija naudas. Viņš allaž uzradās negaidīti un ar tukšām kabatām, oda pēc lētas tabakas un pelējuma, it kā drēbes ilgi būtu glabājušās mitrā telpā. Māte tādās reizēs tēvu aptecēja un cepa viņam viltoto zaķi. Tēvam ļoti garšoja viltotais zaķis. Jurka ir tēva dēls, tāpēc arī viņam garšo zaķis. Bet māte nekad nedomā izdabāt Jurkam. Toties tēvam viņa katru vēlēšanos nolasa no acīm, tāpēc ka viņa tēvu mīl.

Raug, un Jurku māte nemīl. Tikai nedomājiet: Jurkam nepavisam nav vajadzīgs, lai sievieši viņu mīlētu. Kad tēvs apkopts atlaižas gultā, viņš sāk arī māti saukt par sievieti un apcer, cik visas sievietes vienādas. Jurka tam lāgā netic: katra sieviete ir citādāka, nevienu taču nevar sajaukt ar otru. Tēvs vai nu joko, vai arī domā pavisam ko citu, nekā runā. To laikam saprot arī māte, jo viņa neskaišas.

Kad tēvs pārnāk, tie mājās ir svētki. Māte neprašņā Jurkam pakaļ, kur tas lieku stundu nodauzījies. Tādās reizēs viņš var dauzīties, cik grib, kaut līdz melnai tumsai. Mātei tad ir tāda laipna, gandrīz dūdojoša balss, un plītskrāsniņā Jurkam nolikta bagātīga vakariņu tiesa, tur ir arī viltotā zaķa šķēle, tas nekas, ka apkaltusi, Jurku gaidot. Zaķi var ēst arī apkaltušu.

Kaut tēvs biežāk būtu mājās!

Tēvs braukā ekspedīcijās, to Jurka dzirdējis jau

sen, un tam viņš arī tic, grūtāk viņam noticēt, ka tēvs, tikko no ekspedīcijas atgriezies, tūlīt skrien mājās. Viņam ir kādas citas gaitas, par kurām varbūt zina māte, bet kuras nedrīkst izdibināt Jurka, jo tad viņš var dabūt no mātes pa pakausi. Tāds ir liktenis.

Jurka jau labu brītiņu stāvēja pie veikala durvīm, aizmirsis gan pudeļu tikliņa smagumu, gan to, ka viņam taču jāiet pēc piena un krējuma. Un divritenis ticīgi turējās pie mājas dzeltenī krāsotās sienas, vienu sava roktura ragu pagriezis uz Jurkas pusi.

Būtu tu mans, Jurka nopūtās. Ja tēvam būtu nauda, Jurka viņu pielūgtos. Tēvam bija viegla un jautra daba. Varbūt tāpēc viņam nauda neturējās? Bet varbūt viņš to izsēja tur, tajās savās nezināmajās gaitās? Tēvs mēdza atstāt uz galda atvāztu naudasmaku. Māte grūti pūta un ielika tajā vismaz pieclatnieku.

Par pieclatnieku nenopirksi divriteni.

Kaut tēvam būtu mātes raksturs un nauda!

No veikala iznāca sieviete zilā vilnas jakā un ar savu pilno somu pagrūda Jurku. Puika sakustējās un beidzot atjēdzās, ka viņam taču arī jāiet veikalā.

Rinda pēc piena nebija gara. Pašreiz sārtvaidzei pārdevējai savu vajadzību izpīkstēja meitene, apģērbta kā uz lieliem svētkiem. Viņai bija sārta kleitiņa un baltas sandales virs baltām zeķēm, un viņa izskatījās tieši tāda, ka steidzīgi vajadzētu uzšlakstīt virsū krietnu dubļu šalti. Jurka meiteni pazina - kurš tad kuru šeit nepazīna -, viņa mācījās tajā pašā Jurkas skolā, vienu klasi zemāk un vai katrā sarīkojumā pīkstēja dzejoļus. Viņai nemaz nebija bail - tā, visas skolas priekšā. Bet Jurka

šos dzejoļus centās neklausīties, viņš skatījās laukā pa logu, galvu pavisam šķībi sagriezis, un domāja par visu ko citu. Tas nenācās grūti, jo citu lietu bija daudz.

Meitene, salikusi somā pudeles un piena pakas, nopīkstēja paldies. Jurkam tīri vai uznāca smiekli. Paldies! Tā gan ir ķerta! Jurkas māte nevienai pārdevējai nesacīja paldies. Māte teica, pārdevējas krāpjoties un dzīvojot no darbaļaužu sviedriem. Jurka nebija gluži tādās domās, bet paldies viņš vienalga nesacīja.

Krējuma burkai atkal bija iedots vāciņš, kas lāgā neturējās virsū.

- Tev tas krējums izlīs, - pārdevēja sacīja.

Jurka pavērās caur pieri. Mati viņam saulē vienmēr izbaloja un pa ziemu nepaspēja notumst, bet acis bija melnas kā zustrenes.

Tēvam arī bija melnas acis.

Kad Jurka gāja laukā, meitene darbojās ap riteni. Ak tad viņai tas piederēja! Jurkam sametās žēl, ka viņš nav riteni apgāzis. Tad tā smalkā kleitiņa gan notrieptos!

Garāmejot viņš riteni vismaz spēcīgi pagrūda, un meitene klupa, tikliņš viņai rokā palika vienā osā karājamies, un, kad viņa paskatījās uz vaininieku, acīs viņai bija lielas, apaļas asaras un vaigi pietvīkuši kā svelmē.

- Kāpēc tu tā? - viņa pusraudus iejautājās.

- Aizveries! - Jurka viņai rupji uzkliedza, un meitene tiešām aizvēra muti un tikai noskatījās, kā Jurka valdnieka gaitā aizsoļo garām. Tas bija mazliet jokains valdnieks, kreisās kājas sandale viņam turējās tikai vienā siksnīnā, bet kreklis rādīja uzplēstu caurumu. Meitene gaidīja, sava divriteņa

ragiem cieši piekļāvusies, kamēr Jurka aiziet garām. Kad viņš jau bija paprāvā gabalā, tikai tad meitene iedriksstējās stumt savu braucamo. Viņai vēl vienmēr trīcēja apaļās lūpas. Viņa nezināja, kāpēc Jurka tā dara, un viņai bija bailes no zēna, tomēr domas atkal un atkal kavējās pie viņa. Vislabāk domāt bija tad, kad Jurka nebija redzams.

Mājās tikusi, viņa uzelpoja. Kaķēns, kuru krustmāte pirms divām nedēļām bija uzdāvinājusi, šķībi sagriezies, nāca pretī un žēli ņaudēja. Meitene nolika pirkumus celiņa malā, apsēdās zemē un abām rokām apķēra slimo kaķēnu. Un raudāja ilgi un sūri, un kaķēns berza purniņu viņai gar rokas dilbu.

Otrā dienā skolā viņi satikās. Mācību gads gāja uz beigām, skolēnu prāti nemaz vairs netvērās telpās. Starpbrīžos viņi daudzījās pagalmā, un Jurka garāmejojot pagrūda meiteni tik stipri, ka viņa pakrita.

- Kāpēc tu Ildzi pagrūdi?

Kas to skolotāju dzina parādīties!

- Es nejauši, - Jurka ņurdēja, kā parasti no pieres apakšas blenzdams.

- Tūlīt atvainojies Ildzei!

Prātā nenāk. Jurka uzmeta kūkumu un stāvēja ne cepts, ne vārīts. Dariet ar mani, ko gribat, bet skuķi jau nu es nelūgšos.

- Skolotāj, es pati...

Kas par muļķi, Jurka nicīgi nodomāja. Bailīga, skaidrs. Viņai no manis bail.

- Nu, Juri, kas būs?

Jurka klusēja. Zvanīja uz stundu. Skolotāja grūti nopūtās.

- Kā lai ar tevi, tādu mežoni, tiek galā?

Kas Jurkam daļas. Lai tiek, kā grib.

- Būs tev piezīme jāieraksta, - skolotāja lēma.
- Un tagad ej, gan tev reiz pašam sametīsies par sevi kauns.

Gaidi vien, Jurka pie sevis trallināja, pa diviem pakāpieniem uz augšu lēkdams. Ildze palika kaut kur tālu aizmugurē.

Visus putekļus un pagalma grūzus no drēbēm notraukusi, Ildze stāvēja un skatījās Jurkam nopakaļ. Tikai kad draudzene Santa saķēra aiz rokas, Ildze atjēdzās.

- Ir gan riebīgs puika, - Santa dusmojās.

Ildze neatbildēja.

Mamma neticēja, kad Ildze teica, viņai nekas nekaitot. Kaitēja gan, tas skaidri redzams. Un vecāmāte pat gribēja mērīt meitenei temperatūru. Ildzi ielika gultā, un vecāmāte sēdēja viņai blakus, kamēr pagāja noliktās desmit minūtes. Ildze gulēja un skatījās griestos, tie bija balti un gludi, un tiem pāri stiepās viena vienīga švīka. Švīka nebija taisna, tā gāja streipulodama kā pretējās mājas sētnieks, kad tam retu reizi palaimējās iedzert. Tad viņš dzinās pakaļ bērniem, kas bija savilkuši rūtis uz asfalta, un rājās ar tantiņu, kura veda staigāt savu sunīti. Tas ir ļoti slikti, kad dzer, Ildze prātoja, tad cilvēks kļūst smieklīgs. Vecāmāte sēdēja blakām, adīja kaut ko no baložkrāsas dzijas un kustināja lūpas. Desmit minūtes nekādi negribēja paiet, bet beidzot bija galā arī tās, un vecāmāte neticīgi skatījās uz termometru.

- Trīsdesmit seši un seši... nē, temperatūras tev nav... bet kas tev īsti ir, Ildzīt?

Ildzei sirds bijs smaga, un labprāt viņa būtu izpaudusi smaguma iemeslu, ja vien pati to skaidri zinātu. Bet viņa nezināja.

Kaķītim arī bija slikti, viņš pat pienu negribēja lakt. Pretējās mājas mazā Aivīta bija redzējusi, kas sviedis kaķim ar akmeni. Ildzei šķita: tas akmens nekur tālu nav aizlidojis, tagad tas gulēja viņai uz pašas sirds dobītes.

Pie durvīm zvanīja, un Ildze sarosījās, bet vecāmāte aizsteidzās priekšā. Meitene dzirdēja, ka tā klusām runājas ar kādu atnācēju.

- Santa bija, - vecāmāte sacīja. - Es teicu, tu esi slima.

- Kāpēc?... - Ildzei acīs saskrēja lielas, karstas asaras. - Man jau tā nav nevienas draudzenes, un tu vēl...

Vecāmāte sacīja, lai Ildze nemāžojoties. Viņas balss tagad skanēja pavisam vēsi. Tādi kļūst lielie cilvēki vienmēr, kad mazie viņus aizvainojuši. Vai Ildze drīkstēja sūdzēties par draudzeņu trūkumu? Cik ilgi meitenes gribēja, tik drīkstēja ciemoties pie Ildzes. Un, kad Ildzei bija vārda vai dzimšanas diena, viņu un viņas viešņas gaidīja kļiņģeris, tik liels, ka to nebija iespējams apēst.

Ildze sapūtās, un sapūtās arī vecāmāte. Un vakars pienāca pelēks un bēdīgs, kaut laukā aiz loga jau kuru vakaru tricīnāja balsi lakstīgalā. Te bija tāds svētīts stūrītis, te patika arī lakstīgalām, un tās nesūrojās par dzīvi, kā to šovakar darīja Ildze.

Pat Jurkam šai vakarā bija svētki. Negaidīti bija pārradies tēvs. Māte sasārtušiem vaigiem klāja vakariņu galdu istabā, bet tēvs, izlikdamies palīdzam, taču īstenībā briesmīgi maisīdamies pa kājām, saņēma māti ap pleciem tieši tai brīdī, kad tai bija nesama istabā smaga un karsta bļoda.

- Vai pudelīte būs? - tēvs mīlīgi dūca mātei pie pašas auss.

- Ej tu pa gaisu! - māte dusmīgi vairījās, bet Jurka zināja, māte nedusmojas. Viņa nekad neskaitās pirmajā tēva pārrašanās vakarā.

- Nu, būs vai nebūs?

- Laid mani! Vai neredzi, ka man pilnas rokas?

- Apsoli, un es tūlīt palaidīšu!

Raug, kā, pieaugušajiem arī jālūdzas, ja grib dabūt kāroto. Jurka atcerējās savu sapņu velosipēdu, un viņš nolēma: lai notiek kas notikdams, viņš arī palūgsies. Un varbūt viņam veicas tāpat kā tēvam; raug, māte no kādas viltīgas paslēptuves izvilkusi pudeli, tagad viņa turēja to rokā apmulsušu sejas izteiksmi: tur bija nepatika, tāpēc ka viņa tik lēti tikusi pievārēta, un tur bija gandarījums, ka viņa bijusi tik tālredzīga un... Tēvs skaļi nobučoja māti uz vaiga un izņēma viņai pudeli no rokas. Un pats nostatīja to galda vidū.

- Tā, uzreiz cits skats!

Jurkas tēvs bija skaists. Māte izskatījās ikdienišķa, un laikam tādēļ no mājas projām gāja tēvs, ne māte. Vispār laikam nav pieņemts, ka māte ietu projām. Lai gan Jurkas klasē ir viena meitene, to audzina tēvs un vecāmāte. Un mamma viņai dzīva, to visi zina.

Viņi ēda vakariņas, tēvs ielēja sev un mātei un vienmēr glāzi izdzēra. Māte tik tikko pielika to pie lūpām. Tēvs kļuva arvien runīgāks, viņš slavēja māti, cik viņa laba saimniece, un, kad māte teica, lai taču ēdot vēl, viņš spieda delnu sev pie kakla un rādīja, viņš jau esot pieēdies līdz šai te vietai. Bet Jurka redzēja: tēvs ēdis pavisam maz.

Māte izgāja virtuvē. Jurka pāri galdam skatījās uz tēvu, skatījās, acis nenolaidis. Beidzot tēvs viņu ievēroja.

- Ko tad mans lielais dēls tā skatās? - viņš jautāja. Jurka bija pārliccināts, ka tēvam ar viņu vienatnē neērti. Viņš neko neatbildēja, un tēvs pēc brīža vaicāja atkal: - Nu ko tad grib mans lielais dēls? - Viņš paskatījās uz Jurku kā vērtēdams, tad negaidot izpleta rokas, un Jurka, savu kautrību aizmirsis, pieskrēja klāt un ļāva tēvam sevi apskaut. Tas nebija īsti vīrišķīgi, un Jurkam sametās kauns, kad tēvs viņu uzreiz nepalaida vaļā. Bet tad viņam iekrita prātā: nu ir īstā reize! Un viņš izteica savu vēlšanos.

- Tu gribi riteni? - tēvs jautāja pēc brīža, un viņa skāviens atlaidās.

- Jā, - Jurka izteica vienu vienīgu vārdu.

- Es nezīnu, - tēvs sacīja. - Un ko tad mamma?

Mamma, kas atkal bija ienākusi istabā, teica: nevarot būt ne runas. Jurkam līdz skolai ar roku aizsniedzams, un brīvajā laikā... Jādelēsies te pa tām ielām, kamēr kāda nelaime notiks. Māte Jurkam nevar izsekot, viņai nav laika.

- Un skolotāji arī par Jurku sūdzas, - viņa atvieglota nobeidza.

- Jurka! - tēvs to teica, cik spēdams pārmetoši.

- Būtu tu vienreiz aizgājis līdz skolai, - māte žēlabaini bilda. - Lai redz, ka puikam tēvs arī ir. Kaut tak tu par mata tiesu vairāk par Jurku pado mātu! - Viņa piešāva roku pie acīm, bet acis bija sausas, neviena asariņa ne domāt nedomāja tajās riesties. Mātei vienkārši bija tāds paradums - kā citam degunu šņūkāt.

- Bet es aiziešu! - tēvs iesaucās.

- Tu aiziesi? - māte cerīgi un šaubīdamās jautāja.

- Riteni... - Jurka iečīkstējās pa vidu. Māte paskatījās, bet nekā neteica. Tas ir uz labu, tas ir

uz labu, Jurkas sirds gavilēja. Kāpēc man nevarētu nopirkt riteni? Un, ja tēvam naudas nepietiek, vai māte nevar pielikt no savas puses?

- Bet tagad tev jāiet gulēt, - māte sacīja, un Jurka atsaucās tik sirsnīgi, kā sen nebija darījis:

- Jā, mamm!

Otrā rītā viņš uz skolu gāja kopā ar tēvu, un, pa ielu soļodams, grozīja galvu uz visām pusēm, viņam varen bija no svara, lai katrs redz, ka Jurka iet kopā ar savu smuko tēvu. Viņš bija bailojies, vai tikai tēvs no rīta nebūs īgns, paģirains un savu solījumu aizmirsis, bet nebija vis, viņš stalti soļoja pa ielu, pa to pašu, pa kuru reiz gājis uz darbu, tad, kad vēl dzīvoja vienā vietā un tas viņam nebija apnicis. Rīts bija spoži saulains un svēti liecināja, ka drīz būs vasara un brīvlaiks.

- Tev būs suņu dienas? - tēvs pajautāja.

- Jā, un es varēšu braukt ar riteni, - Jurka atbildēja, likdams tēvam jaust, ka vakardienas saruna nav aizmirsta. Tēvs omulīgi pasmējās un uzsita Jurkam uz pleca, Jurkam aiz laimes tīri vai apreiba galva. Viņš domāja, nē, cik laba kādreiz var būt pasaule, un viņam nemaz vairs negribējās skatīties caur pieri.

- Bet kāpēc tu neesi kopā ar mums vairāk?

- To mazi bērni nespēj saprast, - tēvs atteica, un Jurkam nomācās vai puse debess. Mazi bērni? Nevar saprast? Tieši lielie ir tie, kas reizēm nesa-prot nekā... Jurkam uznāca dusmas, taču viņa dzīves pieredze lika dusmas neizrādīt. Viņš tikai novaikstījās - tēvs neskatījās uz viņu - un sāka svīpot.

Skolā viņi iegāja kā divi lieli vīri. Tikai, kamēr tēvs runājās ar audzinātāju, Jurka turējās nomaļus.

Viņš uznira vienīgi tad, kad audzinātāja atvadījusies pazuda skolotāju istabā.

- Būs ritenis! - tēvs piemiedza Jurkam ar aci.

- Kas tas tāds bija par vecīti? - viens puika no Jurkas klases jautāja. Jurka atteica briesmīgi vienaldzīgi:

- Nu mans fāters taču.

Sirdī viņam eņģeļi gaviļēja kora dziesmu. Pie loģa piespiedies, Jurka skatījās, kā tēvs aiziet pa ielu, un nemaz nedzirdēja, kā nozvana. Viņš gudroja, kā pierunāt tēvu, lai tas pārķ, cik ātri vien var. Un vēl viņš domāja, nebūtu slikti tagad nopelnīt kādu piecnieku. Tēvs priecātos. Viņam būtu jāpriecājas. Prātā ieskrēja Ildze. Tai gan piecnieki nāca griezdamies, droši vien mājās vecāki jau apnikuši priecāties.

Un ritenis viņai arī ir. Nekas, tagad tas būs tāpat Jurkam. Viņš brauks tā, ka niķelētie spieķi vien nozibēs Ildzei gar acīm. Lai skatās!

Bet nu bija jāiet stundās un jāgudro, kā piecnieku nopelnīt. Vai četrinieku, tas būtu jau ticamāk.

No skolas viņš drāza mājās kā plēsts. Klases puikas kaut ko kļiedza par futbola spēlēšanu. Kas Jurkam tagad futbols? Mājas laikam vēl nekad viņu tā nebija aicinājušas. Ja nu pavisam mazos gados, bet tos Jurka lāgā neatcerējās.

Tēvs stāvēja pie dzeltenī krāsotās veikala ēkas sienas un smaidīja. Vai viņš būtu nācis pretī? Kaba-ta tēvam bija izspīlēta. Pēc britiņa zēns saprata - tur ir alus pudele. Visi apkaimes vīrieši dzēra alu, varbūt vienīgi ne tādi kā Ildzes tēvs, bet tai mājā jau viss bija ačgārni. Kad Jurka izaugs liels, viņš arī dzers. Pamēģinājis jau ir, vienreiz kaimiņu

dzīvoklī bija pašdarinātais aliņš, un Uldis uzci-
nāja.

- Nenokar degunu! - tēvs uzsauca. - Tā nauda
būs, un tas ritenis būs!

Viņi kopīgi ēda pusdienas, ko māte plītskrāsnī
atstājusi. Ēdiens atkal bija garšīgāks nekā parastās
darbdienų reizēs. Nē, labi gan būtu, ja tēvs vienmēr
dzīvotu pie viņiem! Jurka paskatījās uz alus glāzi,
kuru tēvs tukšoja, un tas ātri pajautāja:

- Vai tu arī gribi?

Jurka neatteica ne vārda.

- Tu esi par mazu, - tēvs sacīja un izsūca pēdējo
putiņu.

- Bet es esmu pagaršojis, - Jurka palielījās.

- Tā, tā... Nu, nezinu, dēls, vai tev jau vaja-
dzētu, - tēvs taisīja vaļā otru pudeli.

- Bet alus tāda sulīņa vien ir! - Jurka turējās
pretī.

- Hē, hē, laba sulīņa, - tēvs nosmējās. - Nav no
tās visas dzeršanas nekādas jēgas, dēls, - viņš
sacīja negaidīti nopietni. - Bet visa vaina tā, ka
attopi, kad ir jau par vēlu.

Tēvs nesacīja, kas ir par vēlu un kad. Droši
vien viņš domāja, Jurka tāpat nesapratis. Viņi pa-
ēda pusdienas, un Jurka salika traukus grēdīnā.
Tad viņš stāvēja pie loga un vērās laukā.

- Vai tev jāmācās nav? - tēvs jautāja.

- Ko nu tagad. Tagad tikpat kā neko vairs neuz-
dod...

- Ak tā, - tēvs sacīja. Ārā bija skaista diena,
tāpat kā visas iepriekšējās. Kļavas jau bija noziedē-
jušas un meta zemē zaļgandzeltenos ziedu pušķi-
šus. Kokiem lapas jo dienas, jo kļuva lielākas, nu
jau šķita, it kā garās ziemas nemaz nebūtu bijis.

- Nu, kā pa skolu gāja? - tēvs jautāja kaut kā īpaši modri.

- Pa vecam, - Jurka atteica, un tā bija taisnība.

- Divnieku nedabūji?

- Nē, - Jurka atteica ar lielu un platu "e". Viņam pašam tas izklausījās vīrišķīgi.

- Nu tad jau labi, - tēvs norūca, it kā piepeši visu interesi zaudējis.

Reiz abi kopā gāja uz mājām, un Jurkam viens prātus bikstīt bikstīja: nu pajautā taču, kā ar divriteni! Viņš zināja, virsū plīties nav pieklājīgi, tā tu drīz vari apnikt. Jurka turējās visiem spēkiem.

- Vai tu gribētu, lai es dzīvoju ar jums? - tēvs ievaicājās, kad viņi jau bija tuvu klāt pie mājām.

Jurka neatbildēja. Viņš ar kāju paspēra kādu lielu, stūrainu akmeni. Akmens nevarēja paripot, tāds neveikls tas reiz bija nācis Dieva pasaulē, tikai paklumburēja pāris sprīžu pa ielas putekļiem un palika guļam.

- Nu? - tēvs jautāja.

- Protams, - Jurka atņurdēja. - Mamma arī būtu laipnāka...

- Rūc, ko?

- Viņai grūti vienai, - Jurka izteica īsti lielu cilvēku gudrību. Tēvs pasmējās. Un Jurka, vairāk ciest nespēdams un negribēdams, ievaicājās:

- Tas ritenis, ko? Man viņš briesmīgi derētu.

- Mamma naudu neiedeva, - tēvs sacīja pēc kļūsuma brīža. - Re, kā nu ir. Es, cik man bija līdzi, atdevu, un tagad viņa negrib.

Tēvs skatījās pāri kādam pazemam žogam, uz Jurku nemaz. Un puikam prieks un dūša noplaka kaut kur blakus nomīto apavu papēžiem.

- Vai zini, - Jurkam aiz muguras ierunājās tēva

balss, - cel degunu augšā, gan viss būs labi. Un nemaisies šodien mums ar māti pa kājām. Rīt tev tas braucamais būs pagalmā.

Jurka pavisam skaidri juta, ka viņa visādās erastībās rūdīto sirdi no abām pusēm apskalo silta, milzīgi patikama straumīte. Diez, kas tur viņojoja? Asinis, tās jau plūst vienmēr. Tas noteikti bija kas cits.

- Paldies, - viņš teica, galvu nepagriezis, balss tonis tāpat pateica visu.

Kad Jurka atgriezās no bumbas sišanas, neviena nebija mājās. Atslēga atradās, kur tā bijusi vienmēr, vēstulkastītē, kura tikai izlikās, ka ir aizslēgta. Kaimiņienes mācīja Jurkas māti: tā gan nevajagot atslēgu glabāt, viens policists, raug, vēl nesen pa televizoru stāstījis... Māte, kad gribēja, bija aplam spītīga, un kad tad viņa negribēja tāda būt? Viņa teica, viņai neesot ne seifa bankā, ne uguns - un laupītājdroša skapja. Un turpināja likt atslēgu, kur to noteikti liek vēl simti un simti cilvēku.

Vispār labi, ka māte slēptuves nemainīja. Citādi Jurkam būtu grūti tās pēc kārtas paturēt galvā.

Viņš drusku brīnījās, ka ir dzīvoklī viens. Vēl lielāks brīnums, ka cepeškrāsnīņa tukša. Nekas, viņš sameklēja sev šo to ledusskapī, kur jau kopš kāda pusgada bija izdegusi spuldzīte, un, vilkdams ārā desu, izgāza krējuma burciņu. Vienmēr jau gadās kāda neraža, Jurka aukstasinīgi domāja.

Kad viņš īsi pirms gulētiešanas atcerējās, ka jāmacās taču arī kādu nieciņu, pārnāca māte. Viena pati. Viņa bija dusmīga, to Jurka noprata pēc tā, cik neganti māte darbojās pa virtuvi.

- Tu ko ēdi? - viņa kliegšus pakliedza.

- Jā! - Jurka atsaucās un vairāk jautājumu nesagaidīja.

Viņš mazliet raizējās par to, ka vēl neatgriežas tēvs. Kaut tikai viņš atkal... Rītenis, Jurka domāja, ritenis, un šis vārds viņam pat domās skanēja tik glāstoši. Rītenis, kā viņš to kops un kā brauks ar to! Pasaule jau tagad, iztēlē vien, divriteņa īpašniekam vērās varen skaista un plaša.

Tēvs pārnāca vēlu un ar troksni, tā ka Jurka pat uzmodās, lai tūlīt pēc tam atkal atkristu miega upē. Bet no rīta, kad Jurkam bija pienācis skolā ejamais laiks - māte tad jau sen bija projām -, viņš iegāja pie tēva. Viņam bija bailes, vai tikai tēvs nebūs aizmirsis.

Tēvs gulēja saraustītā pagīru miegā. Izdzirdis nočikstam durvis, pavēra acis.

- Jurka, atnes ūdeni padzerties!

Jurka paklausīja. Kamēr tēvs dzēra, viņš, acis nenolaidis, vērās tajā. Tēvs atdeva atpakaļ tukšo krūzīti un teica tādā neveiklā balsī, it kā jautrību tēlodams:

- Kaltē, nelabais.

- Jā, - Jurka līdzietīgi piekrita. Vai viņš ko saprata no kaltēšanas? Viņam tas bija priekšā... ja būs tēvā atsities.

- Tu uz skolu? - tēvs pavaicāja mūdrākā balsī. Jurka palocīja galvu un tad nomurmināja:

- Vai tu atceries... par to riteni?

Vienu brīdi tēva acīs plaiksnīja neizpratne. Tad viņš pacēla galvu no spilvena un teica:

- Rītenis? Būs!

Jurka piegāja viņam klāt, un tēvs pilnīgi negaidīti pastiepa miega siltu roku un apķēra Jurku ap skaustu.

- Vai tu gribi gan, ko? Dikti, ko?

- Jā, - Jurka izdvesa un taisījās, ka tiek vaļā no apskāvienu, viņam bija sameties tik modīgi ap dūšu kā mazam puikam, vai, un tā vēl tikai trūktu, ka viņš te sāktu...

- Citiem puikām ir mopēdi, - viņš piebilda. - Viņiem kaut kas ir.

Un viņam atkal kaklā karsts vilnis. To projām dzīdams, Jurka metās ārā pa durvīm. Pareizi vien, ka viņš tā darīja, jo citādi varēja nokavēt skolu.

Nē, nebija nemaz tik vēls. Kad Jurka gāja garām Ildzes mājai, meitene stāvēja pie vārtiņiem, kaķi klēpī saņēmusi. Jurku ieraudzījis, kaķis rāvās ārā no Ildzes rokām, un Ildze, neko nesaprazdama, pūlējās dzīvnieku noturēt. Kur tu kaķi noturēsi, ja viņš tā norūpējies par savu drošību! Ar lielu lēcieni kaķis bija brīvībā un vienā šmaucienā - zem sētas. Ildze palika stāvam un skatījās uz lielu, bālu švīku sev dilbā, kura pamazām pielīva pilna sīku asins lāsīšu.

Kaķis Jurku bija pazinis, to viņš saprata. Nu, lai pazīst, lai atceras! Jurkas mātei arī nepatika kaķi, īstenībā šo trenkāšanu Jurka bija iemācījis no mātes, viņa ļaudētājus trieca ar īstām dusmām, lai gan jautāta nezinātu pateikt, ko kaķi viņai nodarījuši. Bet kas no Jurkas mātes varētu paskaidrojums prasīt? Viņa bija liels cilvēks, un liels cilvēks dara un nepaskaidro.

Jurka bija apstājies, pats nepamanīdams. Viņš vērās Ildzē. Meitenei kājās atkal bija baltas zeķītes, tikai šajā brīdī Jurkam, kā par brīnumu, nebija vēlēšanās notriekt tās ar dubļiem.

Ildze ar plaukstu noslaucīja asinis. Tad viņa pacēla uz Jurku samulsušu skatienu.

- Nesaprotu, kāpēc Incītis tā...

Jurka raustīja plecus. Ak tad tas bija Ildzes kaķis!

Ildze kaut ko atcerējās. Viņa jautāja:

- Vai tu viņam meti ar akmeni?

- Kas tad tev mani nosūdzēja? - Jurka atbildēja ar pretjautājumu. Viņš bija juties neērti, ka bija bez iemesla apstājies te, pie Ildzes, pie viņas mājas. Tagad, kad draudēja izcelties strīds, Jurka sāka justies labāk. Un nemaz nedomāja aizstāvēties!

Bet Ildze izteica pavisam ko citu:

- Viņam taču tāpat sāp!

Jurka otrreiz noraustīja plecus un neatbildēja. Ildzei uz delma atkal bija asinis.

- Tūlīt tu nosmērēsi kleitu, - Jurka teica.

Ildze izvilka žilbīgi baltu kabatlakatiņu un pārlika to vainai.

- Vai sāp?

Ildze kratīja galvu.

- Nieks vien arī ir, - Jurka sacīja. - Es vienreiz ar nazi - pirkstā līdz kaulam!

Ildze sīki nodrebuļojās.

- Tad gan tev sāpēja!

- Sāpēja, kad šuva, - Jurka atteica, viņš nevarēja nepalīdēt, ka vests uz traumpunktu. Jā, lai tā meitene skatās vien, kamēr viņai acis vai izkrīt no pieres!

Viņi bija sākuši iet.

- Vai tev toreiz ierakstīja piezīmi? - Ildze jautāja.

- Nu, ierakstīja.

- Tas nav godīgi! - Ildze iesaucās negaidīti skaļi.

- Es taču nemaz nesūdzējos!

- Es jau arī nedusmojos uz tevi, - Jurka atteica un pabrīnījās par saviem vārdiem. - Tavai zināšanai, man dienasgrāmata pilna ar piezīmēm!

- Šausmas! - Ildze iesaucās. - Un tava mamma?
- Ko viņa? Paraksta. Citādi viņu sauktu uz skolu.

Ildze sīki iesprauslājās. Kā kaķis, Jurkam ienāca prātā, un tūlīt viņš iedomājās: ja tas Ildzes kaķēns tagad nāktu viņam pa rokai, viņš laikam nemestu tam ar akmeni. Iedomājies... sāp! Vai tā meitene maz zina, kas ir īstas sāpes? Nu, tanī reizē, kad iegriez pirkstā līdz kaulam! Tanī reizē, kad tumšajā pagrabā - trepes tur tik nejauki glumas - tu liecies pa desmit pakāpieniem lejā, tā ka brīkšķ un pašam pēc tam brīnums, ka kauli visi nav sabirzuši un sakrituši vienuviet.

Kā tanī reizē, kad - neviena nav mājās, neviena pašā, tēva nav vispār, bet māte aizgājusi un viņu ieslēgusi istabā. Tagad vairs ne, tagad viņš ir par lielu, tagad viņš nolaistos gar ūdens noteku, māte to zina, tāpēc aizejot atstāj viņam atslēgu. Bet toreiz, kad viņš bija maziņš...

Kā viņš toreiz raudāja!

Bet Jurkam nepatika atcerēties kaut ko tādu. Viņš nekad vairs nebūs maziņš, viņš augs arvien lielāks, viņam neviens vairs nevarēs nodarīt pāri!

Un pēkšņā pacilātībā viņš sacīja:

- Bet mans tēvs teica, man šodien pagalmā stāvēs ritenis!

- Ā! - Ildze iesaucās, tas "ā" bija briesmīgi garš, viņi patlaban gāja pāri vienai mazai šķērsielīņai, un šī garuma pietika gandrīz no viena stūra līdz otram.

- Jā, - Jurka svarīgi teica. - Tad es arī braukšu.

- Tu negribi... - Ildze vilcinājās, - vai tu negribi, ka mēs pabraukājam abi? Tad varētu līdz Arkādijai. Mani vienu tik tālu nelaiž.

Jurka neapdomāja, vai Ildzes vecāki būtu ar

mieru uzticēt savu meitu tādām zēnam, kuram dienasgrāmatā piezīmju ka biezs un kurš vispār... Viņš ļāva aizritēt kādam mirklim un tad diezgan vēsi atņēma:

- Nu, ja tu dikti gribi...

Jurka, ja skatītos no malas, pats sevi vis nepazītu. Viņš runāja ar meiteni! Kas ar Jurku bija noticis? Apsolītā, tikpat kā jau rokā dabūtā divritena brīnumainais spožums tagad likās apspīdam visas lietas un vietas un, nu protams, arī cilvēkus.

- Tu vēlāk atbrauc pie manis, jā?

- Iekšā jau es vis neiešu, - Jurka norūca.

- Bet es tevi gaidīšu!

Jurka vairs neteica ne melnu, ne baltu. Viņam jau tā likās, ka par daudz ar skuķiem ielaidies.

Vecāmāte brīnījās - Ildze pa gaisu vien gāja. Brīnījās un priecājās. Viņai bieži bija licies, ka meitene, lai cik krietna un kārtīga, aug par daudz klusa, gandrīz varētu teikt - par daudz kārtīga, ja vien tādas domas nebūtu tīrā acīs grābšana Dievam. Bet tagad Ildze, daudz par uzdoto nelikusies zinīs, paziņoja:

- Es šodien pabraukāšos.

- Bet tālu gan nebrauc! - vecāmāte atsaucās.

- Man allaž bailes, kad tu viena...

- Bet es nemaz nebūšu viena! - Ildze smējās.

Cik labi, ka bērns smejas, vecāmāte nodomāja un nevaicāja neko. Tikai, kad Ildze jau grasījās pa durvīm laukā, piekodināja:

- Esi tikai uzmanīga!

Vecaimātei bija darīšanas virtuvē, un virtuves logs izgāja uz dārza pusi, tāpēc viņa neredzēja, ka Ildze nestumj vis divriteni tūlīt laukā pa vār-

tiņiem, bet bīda to pa celiņu turp un atpakaļ. Ja viņa redzētu, viņa brīnītos. Un vēl vairāk brīnumi vecaimātei būtu, ieraugot, ka pie viņu sētas slaidi pielaiž puika uz riteņa.

- Es tevi jau gaidu! - Ildze vēstīja un māja ar roku. Tā bija tā pati, ko saskrāpējis kaķēns, bet Ildze gadījumu jau aizmirsusi.

- Brauksim uz Arkādiju! - Ildze mudināja. Viņa no sāniem aplūkoja Jurkas riteni. Tūlīt redzams, ka tas nav pavisam jauns. Bet Ildze neko nesacīja. Lietoti riteni maksā lētāk. Droši vien Jurkam būtu paticis pavisam jauns, spīdīgs, kā no veikala. Tieši tāpēc arī Ildze neko neteica.

Viņi daudz nerunāja. Ildzei, kā parasti, acis bija uz ceļa vien. Ildze bija piesardzīga braucēja. Viņi brauca pa ieliņām, kuras bija pilnas pavasara prieka, un putni koku zaros pārtrauca cits ligzdu vīt, cits trallināt, un visi, visi skatījās, kā tur brauc Jurka un viņam līdzās viena meitene. Viņi aizsniedza Arkādiju.

- Bet vai te pa celiņiem drīkst braukt? - Ildze jautāja.

- Hē, kas tad mums liegs? - Jurka jautāja pretī. Tiešām, kam būtu drosme un tiesības liegt Jurkam, kurš tik ilgi gaidījis, sveloti gaidījis šo dārgo mantu? Mājās viņš pirmīt pārnāca tīri nedūšā. Ja nu tēvs tomēr nebūtu nopircis? Līdz galam nederēja ne ticēt, ne uzticēties, ticēt - tās bija gaviles, un traki tad, ja gaviļu vietā tevi ļaunām acīm gaida vilšanās. Bet ritenis bija, un tēvs neveikli atraidīja Jurkas vētrains pateicību.

Jaunam viņam nav iznācis naudas, Jurka domāja, un vienu mirkli puikam sametās tēva tā kā žēl, tēvs labprātāk Jurkam būtu piešķīris jaunu, pavisam jaunu...

Bet šitas taču ripoja!

Un saulīte ripoja pa zemes virsu, nu, tādu tiesu tā bija paspējusi noripot jau uz apvāršņa pusi, bet vai tāpēc trūka siltuma un gaišuma?

Ildze nožēloja, ka nav paņēmusi līdzī maizi, ko Arkādijas pīles pabarot. Kāda māte ar mazu, sarkanu ģērbtu ķiparu stāvēja uz tiltiņa un drupināja maizi no vesela baltmaizes kukuļa, un kā pīles ķēra kumosus cita citai nost! Viņām laikam nebūtu diezgan ar veselu maizes veikalu. Pīltēviņi ar savām spīdīgi zaļajām galvām bija briesmīgi krāšņi, prieks noskatīties. Ildze nevarēja vien atrauties.

- Kas tev tais putnos tik ļoti patīk? - Jurka brīnījās.

Ildze ar varītēm aizgriezās.

- Skaistas, - viņa tikai noteica.

- Kamēr kāds nāks ar maisu un apgriezīs visām galvas. - Jurka norūca. Ildze sarāvās.

- Kā tu tā vari runāt? - viņa pārmeta.

- Bet, kad dara, tad var?

Ildze klusēja. Jurka laikam zināja ko vairāk... Ildzei bieži bija licies, ka tai dārzā, kur viņa auga, un tai mājā, kur viņa dzīvoja, viss ir pārāk labi un gludi, un tas tiek darīts tieši tāpēc, lai viņai, Ildzei, būtu labi un gludi.

Bet kādreiz taču jāiznāk no tās mājas un tā dārza, Ildze domāja. Un tad viņai sametās bailes, pašai nezinot, no kā.

Arī jaukātajām stundām pienāk gals. Bērni pēc laiciņa brauca mājās. Ievas jau ziedēja, likās, ka ir tādi lieli, skaisti svētki.

- Metīsim līkumu! - Jurka uzaicināja.

- Metīsim! - Ildze uzreiz piekrita. Viņai būtu gribējies Jurkam daudz ko pastāstīt. Bet viņa nepa-

zina puikas. Meitenes, ar tām varēja plāpāt par visu, kas vien prātā ienāca, jo tas pats bija prātā arī viņām pašām. Puikas - tie noteikti bija cita pasaule.

Likumu metot, viņiem iznāca braukt gar Jurkas māju.

- Tanī mājā es dzīvoju, - Jurka rādīja uz brūno divstāvu koka ēku. Ildze pameta ar galvu. Viņa zināja, kā tad, ka zināja.

Jurkas mājai nebija sētas. Kādreiz bijusi, nu noplēsta.

Sākumā nams iedzīvotājiem bija licies pusapģērbts, bet tad visi pierada. Neies jau kāds no īrniekiem par savu naudu sētu likt.

Jurkam, kā zināms, sēta vispār nepatika. Bez tiem žoģiem pavisam cita redzēšana.

Sacīsim, tā kā tagad. Pagalmā stāvēja pūlītis cilvēku, arī no pretējās mājas logos kārstījās galvas. Un sētā bija arī policists.

- Kas tad tur noticis? - Jurka ziņkārīgi ievaicājās un nokāpa no riteņa. It kā viņš to būtu licis, apstājās arī Ildze. Un vai tad viņai negribējās uzzināt ko jaunu? Ko tādu, kas nekad neienāca pa viņas vārtiņiem...

- Re, tur nāk! - iesaucās viņu mājas sētniece un rādīja uz Jurku. Sākumā viņš neko nesaprata, bet tad puikam vaigos saskrēja svelme. Viņš bija ieraudzījis tēvu. Tas stāvēja noliektu galvu un nemaz neskatījās uz Jurku, lai gan kam citam, ja ne tēvam, būtu nācies paskaidrot Jurkam, kāpēc policists straujā, neiecietīgā kustībā izrauj viņam no rokām riteņa ragus.

- Tas ir mans! - Jurka iesaucās.

- Tavs gan! - sētniece smējās.

- Un šitas? - policists rādīja uz Ildzi, pareizāk, uz viņas riteni.

- Nē, nē! - sētniece mainīja toni. - Tas ir godīgs bērns un no godīgām mājām, viņai tas ritenis pieder jau ilgu laiku...

- Tas pats būs, ko? - policists tagad griezās pie Jurkas tēva, kas, tikko galvu pacēlis, klusā balsī atteica:

- Jā... bet es par viņu samaksāju.

- Nu tad arī prasīst no tā zagļa naudu atpakaļ. Tā, lūk, iziet tiem, kas grib lēti nopirkt.

Jurka stāvēja kā nolēmēts. Bet tad viņš jau bija sapratis. Viņš domāja, ka saprot. Viņš paskatījās uz tēvu: tas novērsa skatienu, un vai tā nebija apstiprinoša atbilde Jurkas ļaunajām aizdomām? Tēvam nebija pieticis naudas jaunam... un viņš...

- Jums būs jānāk līdzī uz nodaļu, - policists sacīja Jurkas tēvam. Tad pavērās Jurkā un pārlaida roku pāri puikas cekulam. - Tā, redz, iet, kad... - viņš nepabeidza. Jurka ātri, nikni atrāvās. Viņam bija briesmīgas, nepamatotas dusmas, jo briesmīgākas tāpēc, ka nepamatotas, un pats viņš to pilnīgi saprata. Tā viss bija beidzies, tas labais, tas jaukais, visa šī diena, un tagad tie putni, kas pirmīt vaļā knābjiem bija apbrīnojuši Jurku un viņa braucamos, smējās pilnā kaklā un stāstīja cits citam, no koka uz koku, no ligzdas uz ligzdu:

"Zagts, zagts, zagts! Tam puikam tēvs uzdāvināja zagtu divriteni, un labi, ka viņus vēl neieliek cietumā!"

Smējēji! Vai paši ligzdu vīšanas laikā nezog viens otram zāļu stiebrus un pūciņas?

Un tā sētniece, ko viņa vispār skatās uz Jurku,

acīs tāda bēdīga žēluma izteiksme? Vai viņa arī nedomā noglaudīt Jurkam galviņu?

Jurka juta, ka nīst visu pasauli - un neganti, un līdz mūža galam!

Tēvs ar policistu aizgāja un divritenis viņiem līdzī. Tēvs kaut ko gribēja Jurkam teikt, bet puika aizgriezās. Viņš aizvēra acis, lai nekas nebūtu jāredz, ne žēlīgā sētniece, ne ziņkārie logi, ne tēvs ar policistu, kuri jau bija gabaliņu attālinājušies.

Kad viņš acis atvēra, tad ieraudzīja, ka uz vietas palikusi tikai Ildze. Vēl arvien savu riteni pieturēdama, viņa stāvēja un raudāja.

Kāpēc Ildze raud, Jurka brīnījās.

- Bet tēvs taču nebija riteni nozadzis? - Jūlija satraukta jautāja. - Viņu tikai nopratinās un laidīs uz mājām, vai ne? Bet ritenis, vienalga, būs pagalam... - Jūlija apdomājās. - Tā ir... Ritenis ir zagts, apzagtajam tā pietrūkst, un tad taču Jurkam nemaz nav tiesību ar to braukt. Kāpēc gan tēvs Jurkam nevarēja to nopirkt veikalā?

Henriete sakustējās, un Jūlija aši atmeta ar roku.

- Es jau zinu, zinu. Viņam nebija tik daudz naudas. Vai tāpēc, ka viņš dzēra? Vai varbūt viņam bija cita sieva un bērni un par tiem jāmaksā?

Henriete tikai klusēja, un Jūlija apdomājusies atzina:

- Pareizi, ko es te prašāju, tad jau būtu pavisam cits un jauns stāsts. Un varbūt ļoti bēdīgs. Šis gan arī nemaz nebija priecīgs, Henriete.

Henriete saņēma Jūlijas tievos pirktus savā rokā un ilgi tā turēja, un tad viņa pajautāja:

- Vai tu drīz dodies uz slimnīcu?

- Man vajadzēja jau rīt, mamma teica, bet tur

vēl nav brīvas vietas. Laikam daudziem bērniem tāda pati nelaime kā man... Nu man jāgaida. Cik grūti ir gaidīt! Bet tev jāatnāk pie manis jau rīt, tev jānāk katru dienu, kamēr es te nīkstu mājās!

Jūlijas balss bija kļuvusi pavēloša. Parasti viņa tā nerunāja. Jūlija bija ļoti satraukusies, bet Henriete sacīja, arī nedaudz stingrākā balsī nekā parasti:

- Jūlij, draugiem nekad nepavēl, draugus palūdz. Un draugi, ja viņi ir īsti, tad parasti paši zina, kad un kas jādara.

- Nu lūk, tagad tu esi dusmīga, - Jūlija skumji noteica.

Kādu laiciņu viņas nerunāja, tad Henriete teica izlīdzinošā balsī:

- Būs jau labi, neuztraucies. Es tevi saprotu. Bet vajag būt pacietīgai.

- Es tik ilgi esmu pacietīgi gulējusi, - Jūlija rūgti sacīja. Henriete pasmaidīja un sāka gļaudīt Jūlijai pieri, un meitene lūdza.

- Vēl.. vēl! Man kļūst mierīgāk. Tev ir tāda laba roka!

- Roka kā jau roka.

- Nē! Nē! Tas ir pavisam citādi. Nu, vai tu rīt atnāksi? Vai parīt, ja nu tu nevari katru dienu? Kur tu ej tajās reizēs, kad neesi pie manis? Vai tu izdomā savus stāstus? Vai varbūt tu tos uzmeklē? Kā man gribētos ātrāk tikt uz kājām, tad es ilgi klejotu apkārt un skatītos, skatītos... un visu, ko redzētu, iegaumētu! Henriete, tu mani nepametīsi? Tu nemaz vairs neesi dusmīga, jā? Tev nevajag uz mani dusmoties. Tiklīdz es palieku viena, es tūlī domāju tikai par slimnīcu, kāda tur visur balta gaisma, man acis sāp no tās gaismas. Un vis-

spilgtākā ir operāciju zālē. Tur ir tikai gaisma, nevienas ēnas gar sienām, es taču zinu, es tur esmu bijusi... Tas cilvēks, kas mūs sabrauca... Es vienmēr domāju: ja nu šī operācija arī neizdosies, vai tad īstenībā nebūtu bijis labāk, ja es toreiz būtu bijusi beigta, tāpat kā tētis?

- Jūlij! - Henriete iesaucās.

- Man tēta tik ļoti žēl.. Nē, Henriete, tas nav taisnība, es nemaz negribu nomirt, - Jūlija centās draudzeni mierināt.

- Tas tikai tā, kādreiz... Vai tad dzīvam cilvēkam vispār var gribēties nomirt! Es gribu...

Viņas balss kļuva klusāka, tad kustējās vairs tikai lūpas, gribēdamas vēl veidot vārdus, kuri smadzenēm jau bija padomā, bet acis vērās ciet, un, kad acis ir ciet, tad parasti arī klāt miegs. Henriete pagaidīja, līdz Jūlijas elpa kļūst pavisam vienāda, un tikai tad viņa klusītēm gāja laukā. Viņa bija droša, Jūlija tik drīz neuzmodīsies. Meitenes satraukums bija atslābis, tagad viņai jāatpūšas. Jūlija uzmodīsies tikai, kad mamma jau būs atgriezusies. Henriete varēja droši aiziet. Viņa ļoti cerēja, ka sapnī Jūlija neredzēs slimnīcu.

Tā kā Jūlija tik ļoti bija lūgusies, tā kā viņa pēdējās dienās bija tik uztraukta, tad Henriete ieradās jau aizparīt. Jūlija gulēja gultā sārtiem vaigiem, un uz galdiņa atradās termometrs.

- Man ir temperatūra, - Jūlija skumīgi pavēstīja.

- Kad ir temperatūra, slimnīcā neņem. Tagad mums atkal jāgaida... Un neviens netic, ka temperatūra man ir vienīgi aiz nepacietības! Tiklīdz es būtu slimnīcā, ar mani viss būtu kārtībā!

Jūlija sāka raudāt. Kādu brīdi Henriete to nemaz

nemierināja, tāpēc Jūlija drīz aprāvās, izberzēja sarkanās acis un apvainota jautāja:

- Vai tiešām tev ir vienalga, ka es raudu?

- Nē, man nav vienalga, - Henriete atteica un rūpīgi nogludināja Jūlijai segu. - Bet ko lai es saku tik dīvainai meitenei, kura tieši tagad, kad atrisinājums ir tepat durvju priekšā, negrib savaldīties un dara pati sev pāri?

Jūlija aizgriezās pret sienu. Skaļi viņa vairs neraudāja, taču pleci drebēja. Un tad, pēc bezgalīgi ilga laika, Henriete pastiepa roku un pieskārs Jūlijai.

- Vai tu gribi, es izstāstīšu tev stāstu?

- J-jā.

- Vai tu zini, kas ir nacionalizācija?

- Nu protams, - Jūlija sajūtās tīri apvainota.

- Tas ir, kad vienam cilvēkam noņem to, kas viņam piederēja, un saka: tas tiekot darīts citu cilvēku labā.

- Gandrīz pareizi, - Henriete atzina.

- Kāpēc gandrīz?

- Tāpēc, ka gudriem vīriem droši vien ir cits izskaidrojums, taču arī šis ir pietiekami saprotams. Un tagad es tev stāstīšu par vienu tādu... tādu... nu, tu pati sapratīsi.

Saimniece

Zennes tante dzīvoja klusāk par pelīti. Viņa jau bija veca, un slidenā laikā viņai bija bailes iziet uz ielas. Zennes tante gaidīt gaidīja, vai neatradīsies kāds, kas to izdarīs viņas vietā. Parasti tā arī notika, jo Zennes tante bija mīlīga un katram mā-

cēja pasacīt labu vārdu. Viņa dzīvoja vienistabas dzīvoklī mājas apakšējā stāvā, viņai bija arī virtuvīte, šaura kā cimdīņš, nu, bet vairāk viņai gan nekā nebija.

Bet cik tad vienam vecam cilvēkam vajag?

Mītnieki mājā nāca un gāja gluži kā gājputni pavasaros un rudenos, tikai Zennes tante kā tāds pavecs, izspūris zvirbulis palika uz vietas. Citi domāja: tas tāpēc, ka vecam cilvēkam mūža galā nav ko apkārt skraidīt, kas labāks viņu vēl var sagaidīt? Bet citi bija gudrāki un pamācīja, nē, ne tāpēc. Lieta tā, ka māja - jā, visa šī māja! - kādreiz piederējusi Zennes tantei. Turklāt viņai piederējis pats ērtākais dzīvoklis, trīs istabas ar gaišu verandu saules pusē. Bet kāpēc viņa tagad mītinājās vienā vienīgā istabiņā? Nu tāpēc, ka pēc taisnīgajiem padomju likumiem vienam cilvēkam vairāk nepienākas. Divas istabas kopā ar saulaino verandu kā ar nazi bija atgrieztas nost un iztaisītas par atsevišķu dzīvokli; tur gāja jautri, tur mita piecu cilvēku ģimene, tēvs, māte un divi bērni, un vēl bērnu vecāmāte, citādi neiznāk pieci. Vecāmāte bija atbraukusi no tāliem laukiem, kur runāja pavisam svešā mēlē, un līdz šim brīdim nebija spējusi iejusties pilsētā. Viņa bija mēģinājusi turēt vistas un trušus, jā, pat sivēnu viņa bija iekārojusi, taču tad pret viņu sacēlās visi citi iemītnieki un teica "nē" un "fui", kā smirdēs! Vecāmāte brīnījās un strīdējās pretī, kas tad no viena sivēna par smirdoņu, ja gribat zināt, kur smird, tad paejiet lielas fermas tuvumā un pastāviet pa vējam! Bet kaيميņi neklausījās un turpināja kliegt "fui", bet, kad daudzi tā kliedz, tad beigās izceļas skandāls un vieniniekam jāpiekāpjas. Vecāmāte nespēja tādu

nejēdzību saprast un dusmojās uz visiem, viņa bija apskaitusies pat uz Zennes tanti, lai gan tā vienīgā nebija pretojusies pret sivēna iemitināšanu šaurajā pagalmā. Bet tā jau ir, kad cilvēks skaišas, tad vainīgi viņam šķiet visi.

Zennes tante pārējiem gāja no ceļa. Kamēr bijusi jaunāka, viņa pildīja sētnieces pienākumus, ne ar vieglu sirdi viņa kļuva sētniece pašas mājā, vien-alga, kaut bijušajā, bet citādi nebija iespējams, no kā viņa iztiktu? Viņai gan bija radi, bet tiem sava dzīve, ciemos nāca reti, laikam lāgā nepatika Zennes tantes krēslainā istabiņa. Un vai tad viņai bija ar ko pacienāt? Tādi ciemi nevienam nav vajadzīgi. Zennes tante slaucīja ietvi agri no rīta un vakaros, kad jau bija aptumsis, tad ļaudis netraucēja viņu un viņa tos. Viņa gausi vēzēja slotu; ja bija sauss, gaisā cēlās mazi putekļu mākonīši, un Zennes tantes seja vienmēr bija domīga. Viņa raudzījās uz māju, kas sen vairs nepiederēja viņai, un brīnum skaidri, sāpīgi skaidri atcerējās, kā šī māja tikusi celta. Tas bija sen, ļoti sen, un Zennes tante toreiz bija jauna un smuka, viņai bija pielūdzēji uz katra rokas pirksta, un māte viņai teica: būšot grūti izvēlēties, puīši jau vairāk skatoties uz pūru, ne uz meitu pašu vai viņas tikumu. Bet viņa droši atteica: viņa nebīstoties, kad nākšot īstais, viņa jutīšot pa gabalu. Tie bija laimīgi un saulaini laiki, vai tiešām toreiz bijis tik maz lietainu dienu, ka tās nav atmiņā iespiedušās? Māja bija gatava, koša, pēc krāsas un svaīga koka smaržodama, tā stāvēja ielas malā un likās smaidām. Mājā bija labi un palēti dzīvokļi, tāpēc īrnieki tos aizņēma viens un divi. Tēvs dārzā sastādīja dažādus retus kokus un krūmus, viņš agrā jaunībā bija mācījies

pie muižas dārznieka un tikai vēlāk uzsācis izdevīgāku amatu, bet koku un puķu mīlestība viņam bija nākusi līdzī kā smarža drēbēs. Pavisam mazu dārza stūrīti tēvs atvēlēja augļu kokiem, viņš teica, tas tā, tikai dažādībai. Un vīnogas arī viņš gribēja audzēt - gar verandu, gar visu dienvidu sienu.

Viss rādījās labi, bet tad pienāca gads, kad cilvēkiem vajadzēja sākt kaunēties un bailoties par savu īpašumu. Un viņiem to arī atņēma, un Zennes tante, kura pašā šo nedienu priekšvakarā bija apprecējusies, nevarēja saprast, kas notiek gan ar cilvēkiem, gan ar mantu. Skaists valsts karogs tika nobēdzināts aiz bēniņu pakša, un tēvs staigāja sagrauzts.

Zennes tantes māte nomira pirmā, viņa kopš laika gala bija tāda vārga. Bet, ka viņa nomira tieši tagad, par to nebija ko brīnīties, tāpēc ka bija tāds laiks. Tēvam vienam arī vairs nepatika dzīvot, un Zennes tante, lai gan toreiz viņa vēl bija pavisam jauniņa, sukājoties atrada sev vienu sirmu matu.

Un tad nāca karš, un Zennes tantes vīrs aizgāja armijā dzimteni aizstāvēt, bet no kara viņš vairs neatgriezās, viņš bija nogūlis kaut kur Kurzemes pusē, un Zennes tante palika pavisam viena.

Gadiem skrienot, viņa bija kļuvusi tāda, kādu cilvēki viņu redzēja šodien: kājas vārgas, viņa vairs nespēja būt sētniece, un tāpēc tika pieņemta cita, bet tagad ne mājas priekša, ne pati māja vairs nebija kārtīgi sakopta, jaunajai sētniecei laikam bija ļoti maz laika. Tēva koptajā dārzā pamazām vien bija iznīkuši košuma krūmi, un nedaudzās ābeles nekad nedabūja nogatavināt ražu, āboli nozuda pirms laika, un ļaunākais - tie nozuda ar

visiem zariem. Īrnieki sūrojās, iepriekšējais saimnieks gan bijis nejēga, ka tik maz augļu koku sastādījis, viņi domāja: būtu ābeļu vairāk, varbūt no tām kaut kas tomēr tiktu. Un jaunas stādīt negribēja neviens, kas laistīs, un galvenais - kam tiks raža? Pāris veco ābeļu stāvēja aplauzītiem zariem, un, kad tās pavasarī tomēr izdzina ziedus, Zennes tantei gribējās raudāt, tik bēdīgs bija šis skats. Vīnogulājs kādā bargā ziemā izsala. Kaut arī īrnieku sapulce ik pavasarus nosprieda: šogad nu gan kaut kas jādara, tomēr visa darīšana nesniedzās tālāk par dobru dališanu. Zennes tante dobes nepieprasīja, viņa mita savā istabiņā, un tikai retais atcerējās, ka viņa te kādreiz bijusi saimniece, bet neviens pats neatcerējās, kā te toreiz izskatījies. Viņu acis bija pieradušas pie šīs postāžas. Zennes tante bija vienīgā, kurai sāpēja izkropļotais dārzs, šķībie malkas šķūnīši un verandas siena, gar kuru ik pavasarī raženi sazēla nātres. Retos puķu dzietus nomina cilvēku un kustoņu kājas, sētas sen vairs nebija, iekšā ārā skrēja suņi un kaķi. Tomēr ik pavasarī kā brīnums vēl ziedēja liels forsītiju krūms. Kaimiņi nāca brīnīties, kas tas tāds par dzeltenu krāšņumu saplaucis apkārtējā pelēcībā, un garāmgājēji palēnināja soli un arī skatījās un priecājās. Krūms pa šiem gadiem laikam būtu izaudzis līdz debesīm un varbūt tikai drusku zemāks, Zennes tante domāja, taču tagad tas netika no vietas: kā kazas apgrauž katru zaru, kam vien tiek tuvumā, tā cilvēki aplauzīja krūmu, tas stāvēja neglīti spurains un velti lūkoja celt savus zelta ziedus kārai rokai neaizsniedzamā augstumā. Un reizēm Zennes tantei bija tā - kaut jel tas nabaga krūms reiz iznīcis pavisam!

Tā tas gāja un gāja. Zennes tantei bija apnicis dzīvot. Bet tad iestingušajā dzīvē sāka pūst jauni, savādi, agrāk nejusti vēji. Cilvēki gāja manifestācijās, un gāja arī Zennes tante. Viņa bija izpurinājusi un rūpīgi salāpījusi karogu, kuru kodes nebija likušas mierā. Viņa iedeva to nest kādam jaunam, spēcīgam puisim, un Zennes tantes karogs bija viens no pirmajiem, kas atkal plandījās Rīgas ielās. Viņa gāja un klusi raudāja, un tās beidzot, pēc ilgiem laikiem, vairs nebija vientulības un tukša vecuma asaras.

Notika negaidītas pārmaiņas... un kādu dienu pie Zennes tantes ieradās sen neredzēts ciemiņš, tas bija attāls rada un vēl pajauns vīrs, viņš apsveica Zennes tanti nebijušā sirsnīgumā, un viņa nesaprata, vai šodien kādi svētki, kurus viņa kalendārā savām vecajām acīm nav ievērojusi? Tā viņa arī jautāja rada gabalam, bet tas tikai smējās un tik stingri spieda Zennes tantes veco, plāno roku, ka viņai gauži iesāpējās.

Viņš, lūk, apsveica radnieci ar mantas atgūšanu. Tagad pienākuši citi, taisnīgi laiki, tagad cilvēkiem dod atpakaļ ne vien to, kas pašiem piederējis, bet arī to, ko iemantojuši vecāki un vecvecāki. - Mēs viņiem visiem parādīsim, - radnieks dūšīgi teica un ar galvas mājienu pavērsās pret logu, kur šajā brīdī gāja garām viens no pieciem Zennes tantes bijušo divu istabu un verandas iedzīvotājiem. Viņš teica: visu viņiem nost, lai Zennes tante atkal vienreiz var dzīvot kā cilvēks!

Zennes tante izbijusies pacēla gaisā abas rokas.

- Nē, nē, - viņa pretojās, - ko nu vairs es, tāda veca, ar tik daudz istabām! Man nemaz vairs nav mēbeļu, ko tur iekšā likt!

Bet radnieks tikai smējās, viņam šinī jautājumā bija citādas domas.

- Ko istabas, kas runā par istabām! Tagad tev atkal piederēs visa māja! Un no dārza visus liekēžus ārā, žogu apkārt, un tu tur atkal varēsi saimniekot! Visa īres nauda nāks tev, uzliksim kārtīgu summu, diezgan esi bada garozā kodusi! - Viņš lepni smaidīja, viņš taču bijis tas, kas radniecei atnesis šo prieka vēsti. Viņš tikai jautāts laikam nemācētu pateikt, kad pēdējo reizi bijis Zennes tanti apraudzīt... Viņš bija ļoti aizņemts cilvēks.

Zennes tante sēdēja un pat neizskatījās priecīga, viņa bija tikai apmulsusi. Tas, ko radnieks atnesis viņai kā lielu laimi, spēja tikai mulsināt. Cilvēkus dzīt laukā... dārzam žogu apkārt... Viņa nezina kāpēc tūlīt iedomājās dzelonstieples. Nē, dzelonstieples ne un neparko!

Viņas mazā istabiņa jau sen lūgtin lūdzās pēc remonta. Varētu teikt, ar asarām acīs, ja par asarām var nosaukt to slapjumu, kas pilēja lejā, kad augšējie kaimiņi applūdināja griestus. Tagad tajos dēdēja nelāga plankumi.

- Bet kas tad nu būs jādara, - viņa teica trīcošā balsī, - tur vajadzēs visādus papīrus, vai es zinu, kādus papīrus, un jāiet būs pie visādiem priekšniekiem!

No priekšniekiem Zennes tantei bija bailes, varbūt tāpēc, ka pret viņu kā pret sīku gariņu visi, kas par viņu augstāki, vienmēr izturējušies ar lepnu nicību.

Radnieks viņu mīli mierināja. Viņš visu izstaigās tantes vietā, viņam nepieciešami tikai tie papīri, kas uz mājas īpašumu attiecas.

Viņi pārmeklēja malu maliņas, cik to vienā istabā

varēja būt, vāca kopā dokumentus, kā visa tur nebija! Atradās pat sadzeltējušas īres kvīšu grāmatīņas. Vistoklī satītas nodokļu zīmes, bet pavisam nevietā starp svarīgajiem papīriem bija iespraukušās dažas apsveikuma kartītes, tur bija zilu neaizmirstuļu pušķi, kurus turēja gludas, baltas rokas.

- Tās tu vari sviest ugunī, - radnieks teica, viņš savā mūžā bija iemācījies atšķirt vērtīgo no niekiem - atmiņu drizas tikai apgrūtina drošu tālāk soļošanu. Taču Zennes tante saudzīgi turēja vecās kartītes un pat nedomāja sekot derīgajam padomam. Šīs kartītes bija sūtījuši viņas draugi un draudzenes toreiz, kad viņi visi bija spēcīgi, skaisti un jauni, kad pavasari bija siltāki un strazdi, vai varat iedomāties, lielāki un melnāki. Nē, viņa nemetīs kartītes krāsnī, viņa atkal aplūkos tās. Viņai šie neaizmirstuļu pušķi bija dziļi nozīmīgi.

Tikmēr radnieks apmierināts gļaudīja ar delnu savākto dokumentu žūksnīti.

- Te ir viss, kas vajadzīgs pie miesas un pie dvēseles, - viņš apmierināts sacīja, - un jau no rītdienas es sākšu cīnīties par mūsu tiesībām, tante!

Tante vadīja radnieku laukā uz ielas, kur saulē laistījās viņa ķirškrāsas automašīna. Radnieks to bija pircis pirms vairākiem gadiem, viņš domāja, dabūsim to māju atpakaļ, man par pūlēm arī kas atlēks, vai neiznāks jauna mašīna? Par velti otram palīdz tikai muļķi. Radnieks negribēja palikt par muļķi, tad jau būtu kauns citu - gudrāku acīs. Viņš aizbrauca, vēl sirsnīgi pamādams pa mašīnas lodziņu, izdzisa motora troksnis, un Zennes tante nāca atpakaļ. Viņa pati nejuta, ka sejā iegūlies smaids, un tādu smaidošu viņu uzrunāja viena no mājas iemītniecēm.

- Ko tad nu mūsu Zennes tantīna tā smaida?

Un tad viņa dabūja dzirdēt jauno vēsti un tīri vai apstulba. Viņa, raugiet, nevarēja saprast, vai tas uz sliktu vai uz labu, un pie sevis viņa ātri lēsa, vai nav pārāk bieži bijusi nejauka pret večiņu. Vai redzi, ko - domā, veca sieksta, bet izrādās - mājas īpašniece!

- Tad nu jums gan laime, - nākamā Zennes tantes īrniece sacīja. - Tad nu jums gan vienreiz svētki! Un ko tad darīsiet? Uzliksiet mums visiem to bezdievīgo īres maksu, ko? - Viņai prātā uzausa jaunlaiku briesmu stāsti par asinskārīgajiem vecajiem īpašniekiem, kuri tagad atriebdamies plēš nabaga īrniekiem desmit ādas... Un viņa bažīgi vērās Zennes tantes grumbainajā sejā. - Mēs jau līdz šim brīdim tā labi bijām sadzīvojuši. Žēl būtu aiziet, bet ja nu dzīs...

Viņas dzīvoklis bija tieši virs Zennes tantes, un viņa bija tos griestus noplūdinājusi. Šinī brīdī to, rādās, neatcerējās ne viena, ne otra.

- Es pret ielu likšu uztaisīt pamatīgu sētu, - Zennes tante kā aizsapņojusies runāja, - mums bija tāda kārtīga dēļu sēta, ja ne katru gadu, tad pārgadus to krāsoja par jaunu. Kad nekrāso, dēļi ātrāk sapūst. Mans tēvs vienmēr atgādināja: sētu vajag krāsot!

Kaimiņiene klausījās un brīnījās vien, izrādās, vecajai saimniecei bijis tēvs, ak, tie gan bijuši seni laiki!

- Un dārzu jau jūs ņemsiet sev vienai pašai, - kā sarunu ar radnieku noklausījusies, īrniece bažīgi sacīja.

Zennes tante domāja un runāja pavisam ko citu.

- Gar verandu tās vīnogas... jāiet jāpaskatās,

- Ko jūs te skatāties? - meitene, dūšu saņēmusi, vaicāja.

- Redzi, te mums kādreiz auga vīnogas...

- Te? - meitene brīnījās.

- Jā, vai tu vari saskatīt pumpurus pie šiem kātiņiem? Es domāju, ja visu sakoptu...

- Var jau iestādīt jaunus, - meitene prātīgi sacīja.

- Jā... Bet man nav spēka.

- Mēs palīdzēsim, - meitene apsolījās. - Vai tās vīnogas bija saldās?

- Ļoti, - Zennes tante nopūtās. - Ja viņas atkal izaugs, tad mums visiem pietiks kārajam zobam.

- Visiem? - meitene šaubīdamās pārjautāja. Un Zennes tante negaidot iesmējās, tie bija tik priecīgi smiekli, kādus viņa nemaz neatcerējās.

- Mēs visi ēdīsim, ka prieks būs skatīties, - Zennes tante solīja. - Bet tad nāc man līdzi, es tev gribu vēl ko parādīt.

Viņas gāja uz dārzu un nemaz nepamanīja, ka viņām vēl piebiedrojušies vairāki citi garstilbaiņi.

Zennes tante arviem stingrāk lika soļus. Vai drapes bijušas tik iedarbīgas, vai arī vaina meklējama pavisam citur? Viņa piegāja pie nonīkušā forsītiju krūma un teica:

- Tam vajadzēs aplikt apkārt sētiņu, lai zari aug glīti uz augšu.

- Mēs uzliksim, - viens zēns teica.

- Mēs skatīsimies, lai nākamā pavasar neviens nelauž zarus, - sacīja kāda dūšīga meitene.

- Un te mums kādreiz auga sudrabeglīte, - Zennes tante stāstīja saviem uzmanīgajiem klausītājiem. - Vai jūs pazīstat sudrabeglītes?

Bērni apgalvoja, ka pazīst.

- Ziemsvētkos mēs tajās salīksim svecītes, -

Zennes tante turpināja, - svētki būs visai mājai, un nemaz nevajadzēs eglītes pirkt tirgū un katram atsevišķi.

Bērni nopietni māja galvām. Viņi to saprata, varbūt dažam labam iztēlē jau staroja brīnumsvēcītes klusā, tumšā, atdzimušā dārzā.

Viņi staigāja un runāja, un viņu iztēlē dārzs atplauka vēl košāks, nekā tas kādreiz bijis pirms tā lielā, ilgā, tumšā laika.

- Ko tie bērni staigā viņai līdzī kā uzmedoti, - mātes brīnījās. Bet viņas negāja vis klāt un arī nesauca bērnus projām. Tādas lielas pārmaiņas bija atnākušas, cerēsim taču, ka uz labu.

Jā, nu Zennes tantes dzīvei atkal bija radusies jēga. Viņai vairs nebija spēka, bet viņai vēl pietika padoma. Viņai atkal piederēs māja un dārzs, un tajā augs puķes un vīnogas, un katrs, kas dārzu būs kopis, drikstēs baudīt tā augļus.

"Jā, man atkal būs skaists dārzs," Zennes tante nodomāja, un balsī viņa sacīja:

- Mums visiem būs daudz darba.

Kad viņa vakarā savā istabiņā, mīlīga noguruma pārņemta, likās pie miera, viņai prātā neienāca, ka tagad varēs saņemt atpakaļ savas divas istabas un verandu un viņai piederēs ienākumi no dzīvokļu īrēm. Viņa domāja par padarāmo. Un, kad viņa drīz vien iemīga, visu nakti ap viņu sapņos šalkoja un smaržoja dārzs.

- Vai viņa bija ļoti veca? - Jūlija jautāja.

- Tas ir... kāpēc tu gribi zināt? - Henriete interesējās. Daudz par Jūlijas vaicājumu viņa nebrīnījās. Jūlija visus dzirdētos stāstus uztvēra kā īstenību.

- Vai viņa paspēs to dārzu tā sakopt? Vai bērniem neapniks palīdzēt?

- Nu, bet radnieks, tas taču apsolījās!

- Es viņam lāgā neticu, - Jūlija novilka. - Kāpēc viņš atnāca pie savas tantes tikai tad, kad uzzināja, ka nu viņa var māju atpakaļ dabūt? Kāpēc viņš kaut vienu reizi nebija atnācis un līdzējis viņai noslaucīt ielu? Tici man, dārzs viņam nerūp, viņš tikai domā par naudu, kādu no mājas var dabūt. Droši vien viņš gaida, ka tante viņam māju norakstīs mantojumā.

- Nu, kādam taču vienmēr jāamanto, - Henriete piezīmēja. Bet Jūlija sarauca pieri grumbās un sacīja:

- Ja kāds Zennes tantei palīdzēs, tad tie tomēr būs bērni.

Henriete neiebilda. Pēc brītiņa viņa sacīja:

- Kad tu brauksi uz slimnīcu... vai tu neuztrauksies?

- Es jau tagad uztraucos, - Jūlija atzinās. - Es sapņoju, ka mani tikai ved un ved pa bezgala gariem gaitiņiem... un es tikai guļu un domāju, un baidos, vai tad, kad beidzot varēšu iet pati savām kājām, es vairs mācēšu atrast ceļu atpakaļ. Kāds muļķīgs sapnis, vai ne? - Jūlija iesmējās, taču tad viņas balss atkal kļuva nopietna: - Un vai tu mani atradīsi... tur slimnīcā, kad gribēsi pie manis atnākt?

- Nu, tad es kādam pajautāšu, - Henriete apsolīja.

- Jā? Un tu noteikti nāksi?

Henriete piekritoši locīja galvu. Istabas puskrēsli viņa tik tikko bija saskatāma, un Jūlijai negaidot iekrita prātā: kas zina, varbūt Henrietes nemaz nav un Jūlija viņu tikai izdomājusi? Un tad izdomāti

ir arī Henrietes stāsti: nav ne tādas saimnieces Zennes tantes, ne Jurkas ar viņa nelaimīgo riteni, ne lielo draugu Murmuļa un Melānijas, nav arī dzejnieka mājas ar sarkanajām kļavām, un dūšīgā Vilsona nav... Tas būtu ļoti bēdīgi. Bet kāpēc gan Henriete parādījās tikai tajās reizēs, kad Jūlija bija šeit viena pati? Un kāpēc viņa nevēlējās sastapties ar Jūlijas mammu?

Ak jā, noslēpums! Viņas bija nolēmušas turēt savu draudzību noslēpumā. Un tomēr tas bija diezgan dīvaini. Cik Jūlija par to iedomājās, tik viņa mulsa un netika ne pie kāda gala... un domas tā vien stiepās garas un gausas... un, protams, Jūlija atkal bija iemigusi, par spīti visām savām rītdienas bailēm, un pamodās tikai, kad mamma vēra durvis un nāca iekšā.

- Nu tad rīt tev jābrauc uz slimnīcu, meitiņ, - mamma sacīja, - tas nu beidzot ir norunāts.

Un Jūlija atbildēja laipni un paklausīgi:

- Tātad rīt.

Kad Jūlija nakts vidū pamodās, viņa brīnījās vien, cik istabā tumšs, nebija nevienas no tām ugunīnām, ar kurām viņa ziemā un pavasarī, un rudenos draudzējās. Laikam bija ļoti vēla nakts, kad cilvēki vairs nestaigā apkārt, visi savas mājas, lai cik vēlu, bet atraduši, un tad ugunīm vairs nav jādeg. Vāi tumšs būtu viscaur? Droši vien centrā ugunis deg, Jūlija naktī nekad nebija atradusies centrā, kas viņai tur būtu meklējams? Kad es būšu vesela, Jūlija sev apsolījās, es vienreiz naktī pati iziešu tur cauri. Es gribu pārliecināties, vai bulvāros ugunis deg vai ne. Viņai bija žēl, ka šobrīd nav nevienas ugunīņas, no kuras atsveicināties. Viņa ilgi gulēja

un gaidīja, varbūt tomēr atradīsies kāda dzīvība, kāds nemiera gars, Jūlijai acis turējās platas, platas un nemaz nekrita ciet, jā, un tad beidzot brauca kāda mašīna, jau no tālienes bija dzirdama motora dūkšana. Kāds naktsputns kūlās uz mājām... bet varbūt viņš tieši tagad ar neizgulētu miegu plakstiņos devās kaut kurp ļoti tālu, kur, lai aizklātu, jābrauc jau no paša agrākā rīta... Jūlija bija dzirdējusi stāstām par šaubīgiem darījumiem, kuri veicami nakts tumsā, ļauni darbi, nepiedodami darbi. Tāpēc viņa cerēja, ka šī mašīna, kura uz mirkli savīlka staru svītras viņas istabas griestos, nebrauc ar tādu nodomu.

Kad es būšu vesela, Jūlija atkal domāja.

Gara drosmīgu, rosīgu ieceru rinda. Tad es darišu to un to. Tad es iešu turp un turp. Tiem bērniem, kuriem nav nācies mēnešus un atkal mēnešus nekustīgiem gulēt gultā, tāds gājiens uz Zoologisko dārzu vai kaut tuvējo parku gan nešķiet nekas ievērojams. Bet Jūlija par katru šādu gājienu izsapņojās tiku tikām, te viņa milzīgi priecājās, te, sev pašai negaidot, apraudājās, nevarēdama sava veseluma dienu sagaidīt. Viņa skries pa asfaltu, pa dārza celiņu, pa pļavu... Viņa vispār vairs neies, tikai skries, līdz nogurs tā, ka kritīs no kājām. - Ak, viņa taču bija skrējusi pa pļavu, toreiz ziedēja pienenes. Toreiz Jūlija bija basām kājām, un mamma gluži satraucās, to ieraudzījusi. Jūlija taču ir pilsētas bērns, viņa var saaukstēties, viņa var sadurt savas maigās pēdiņas! Bet Jūlija ne saaukstējās, ne sadūrās, viņa zināja: nekas tāds ar viņu nevar notikt, tāpēc viņa nemaz neklausījās uz brīdinājumu, tikai smējās un skrēja vēl ātrāk, mamma nevarēja viņu noķert!

Bet tas bija sen. Tik neiedomājami sen tas bijis, kad Jūlija skrējusi basām kājām.

Nākamais rīts atausa pelēks un nopietns. Šorīt mamma negāja uz darbu, viņas abas pacietīgi gaidīja mašīnu, kas aizvedīs Jūliju uz slimnīcu. Jūlijai bija no sirds žēl, ka mamma strādā citā slimnīcā. Citādi viņas daudz varētu būt kopā. Bet tagad Jūlija bieži būs viena, nē, parasti viņa būs viena. Slimnīcas vārds Jūlijai saistījās tikai ar vientulību. Viņa bija gulējusi slimnīcā, viņa zināja.

Uzņemšanas nodaļas durvis klusi aizvērās aiz Jūlijas nestuvēm. Vai tas varētu būt, ka slimnīcu viņa atstās pati savām kājām? Nu viņa bija citā pasaulē, kur ienākusi, sev veselību meklējama. Drīz viņu ievedīs nodaļā, kādā no palātām, mamma sabužinās viņai spilvenu, parosīsies apkārt, pati nezina, ko tādu vēl varētu uzsākt, bet tad viņai būs jāiet projām, un Jūlija paliks slimnīcā. Viņai atkal saskrēja asaras acīs. Kāpēc viņa raudāja? Vai tiešām viņa ilgojusies ātrāk nokļūt slimnīcā? Tagad visas Jūlijas domas kavējās tikai pie mājām, tur palikusi viņas gultiņa, jā, arī ierastie trokšņi, kas kādreiz traucēja, tagad šķita neparasti mīļi. Un Henriete, ak, Henriete... Vai tikai viņa pildīs savu solījumu un tiešām atnāks uz slimnīcu? Un cik ilgi būs jāgaida, kamēr atnāks mamma? Nabaga mamma, viņai jāatgriežas tukšā dzīvoklī, neviens viņu tur negaidīs... Un kad gan notiks gaidītā operācija, ak, kā Jūlijai tagad no tās bail!

- Vai tu raudi, meitiņ? - mamma jautāja Jūlijai pie auss.

- Nē, tev tikai tā izskatās...

- Tu raudi gan... Man arī nāk asaras. Bet tā nedrīkst, mums abām jābūt ļoti dūšīgām!

Tanī pirmajā vakarā Jūlija raudāja un nemaz nevaldījās. Viņa tikai pagaidīja, līdz māsa atstāj telpu. Šis bija pirmais vakars, pats grūtākais, pats vientulīgākais vakars, Jūlija to zināja, un viņa bija cik spēdama sagatavojusies. Šinī vakarā viņa, prātīga meitene būdama, Henrietei nemaz negaidīja, un tā arī neatnāca, lai gan Jūlijai acis ilgi bija vaļā kā divi lodziņi, kurus ciemos aizgājušie aizmāršīgie saimnieki nav aizslēgojuši. Viņa klausījās, kā garajā slimnīcas gaitenī aplust pēdējie trokšņi, vēl vērās kādas durvis un tad atkal aizkrita ciet, un pa gaiteni aizdipēja kādi viegli soļi. Bet no rīta atnāks mamma, tā viņa bija solījusi, un, ko mamma solīja, to viņa arī izpildīja, bet vakarā, kas zina, negaidot parādīsies Henriete. Un, protams, pa dienu būs ārsts, varbūt vairāki; kad kādu šeit gatavoja operācijai, par gaidāmo pasākumu runāja arī citās palātās, nu, bet, kad slimnieku veda uz operāciju zāli, tad katras palātas durvju spraugā bija redzams vismaz viens satraukts acu pāris.

Varbūt rītvakar...

Klusu izraudājusies un izklausījusies slimnīcas retajos trokšņos, Jūlija beidzot tomēr aizmīga. Viņa bija sev cieši apsolījusies turēties varonīgi, un tas viņai gandrīz izdevās - līdz pusdienlaikam, bet, kad diena nāca pret vakaru, Jūlija sajuta, ka viņai noteikti pietrūks izturības. Un rīt... un rīt taču... Un viņai bija tādas bailes!

Diezin kā Jūlijai tālāk būtu klājies, ja neatnāktu Henriete. Atkal bija vakars, palātās tika nodzēstas griestu spuldzes un atstāja tikai tādas nakšu mirkšķinātājas, vannas istabā beidza šalkt ūdens, un čīkstēdams augšup un lejup vairs nestaigāja lifts. Henriete... ak, ja Henriete atnāks tik vēlu, viņu

neviens vairs negribēs laist iekšā pie Jūlijas! Un meitene gauži izbijās, viņa bija pavisam aizmirsusi, ka Henriete vienmēr ierodas pašā negaidītākajā laikā, jā, un aizslēgtas durvis viņai vēl nekad nav bijušas par šķērslī. Jūlijai jau trīcēja zods, tūlīt viņa sāks skaļi raudāt, viņa vairs nespēja savaldīties!

Henriete pārlicās pār Jūlijas gultu un jautāja:

- Kas tad nu, kas ar tevi noticis? Vai tev tomēr ir bailes?

- Nē, - Jūlija atteica, un tā pa pusei bija patiesība.

- Bet man ir šausmīgi vientulīgi. Mamma atnāks pēc operācijas, tad viņa sēdēs pie manis visu nakti, bet šovakar viņa nevar. Ja es būtu ļoti lūgusies, varbūt tad... bet dienā es nemaz nedomāju, ka vēlāk var iznākt tāda sajūta!

- Nu, bet es taču esmu klāt, - Henriete sacīja.

Viņa, kā ierasts, sakārtoja Jūlijai segu un pajautāja, vai tā negrib padzerties. Jūlija atteica nē, paldies, un tad viņas ilgi klusēja. Jūlija raizējās, kaut tikai māsas neizdzirdētu, ka viņai tāda vēla apmeklētāja. Bet īstenībā nebija ko bažīties, viņas abas ar Henrieti šinī brīdī sarunājas bez vārdiem, bez skaņas, un tikai viņām divām viss ir dzirdams un saprotams.

- Man laikam ilgi būs te jāguļ, - Jūlija sacīja. Tagad, kad tepat gaisā karājās cerība atkal staigāt un skriet, un būt tādai kā visi citi bērni, Jūliju sāka dedzināt nepacietība.

- Un ja mani te notur līdz pašiem Ziemassvētkiem... Klausies, Henriete, vai tev patīk Ziemassvētki? Un vai tu tici Ziemassvētku vecītim?

Šis pēdējais jautājums bija ļoti svarīgs, aiz tā Jūlija bija aizmirsusi savas pirmītējās bažas, un

viņa ausījās uz atbildi. Un tad Henriete smaidīdama atteica:

- Kā lai es neticu Ziemassvētku vecītim, ja mēs abi dzīvojam vienā mājā?

- Ko? Vienā mājā? - Jūlijai mute, kā runājot pavērusies, tā arī palika pusvirus. Un kaut viņas sarunājās bez skaņas. Bet Henriete tikai sēdēja un turpināja smaidīt, it kā nemaz nebūtu atklājusi Jūlijai kaut ko tik ļoti svarīgu.

- Vai tu man netici? - Henriete jautāja. - Nu jā, varbūt tas tev pirmajā mirklī var likties dīvaini, bet tā tas tiešām ir, tik tiešām, kā es te sēdu. - Viņa sagrozījās krēslā. Ne pielikt, ne atņemt, Henriete šeit sēdēja, un tad jau iznāk... ka Ziemassvētku vecītis tiešām dzīvo... Henrietei kaimiņos?

- Pastāsti man par viņu! - Jūlija sāka dedzīgi lūgties. Vienā mirklī viņa bija aizmirsusi savas rūpes. Vai varbūt viltiece Henriete tieši to bija vēlējusies?

- Es gribēju tev par to stāstīt uz Ziemassvētkiem, bet ja tu tā gribi... Nu labi, es tev pastāstīšu, kā viņš svinēja Ziemassvētkus.

Jūlija visa sastinga milzu uzmanībā. Un, kamēr ar viņām abām klusi grima miegā viss lielais slimnīcas korpuss, Henriete Jūlijai vienai pašai stāstīja

Par Ziemassvētku vecīša Ziemassvētkiem

Ziemassvētku vecītis kopā ar Lieldienu zaķi dzīvoja blakus dzīvokļos, viņiem tikai vajadzēja pāriet kāpņu laukumiņu, un otras durvis bija klāt. Māja piederēja kādai vecai laumiņai, bet viņa pati šeit nemīta, vispār, neviens īsti nezināja, kur viņa

dzīvo, un nevienam no tā neradās neērtības. Iespējams, ka laumiņa dzīvoja kaut kur tālu, tālu projām, jo citādi viņa taču vismaz reizi mēnesī būtu nākusi pēc īres naudas. Bet laumiņa par to nelikās ne zinīs, un, ja nu īrnieki viņu nejauši tomēr satika, viņa vienkārši pateica: kāda bēda, un kas tā nauda vispār esot - nieki! Un paplēta savu mazo plaukstu un rādīja, ka it kā aizpūš no tās kaut ko - varbūt tās būtu naudaszīmes? Viņa vēl piemetināja: naudu katrs varot uzburt no mēness stariem vai ūdens burbuļiem. Nu jā, citi to mācēja, bet citi atkal ne, tāpēc tā saucās burvība. Tā laumiņa parādījās un atkal pazuda, un beigās Ziemassvētku vecītis un arī Lieldienu zaķis, kas abi bija kārtīgi vīri un nopietni īres maksātāji, nosprieda: vai viņiem par to bēda jātur, ja viņu mājas īpašniece ir tik vieglprātīga laumiņa? Tāpēc viņi vienmēr apkopa māju un rūpīgi noslaucīja visus celiņus ar vecīša pērnajām žaģaru sauļām, kuras viņš mežā nogrieza nerātņu bērnu baidīšanai. Un pavasaros Lieldienu zaķis pārnesa no meža vizbules ar visām saknēm un zemes velēnu klāt. Viņi iestādīja tās saules pusē pie mājas, un vizbules citugad saplauka ziliem ziediem. Tā nu Ziemassvētku vecītim ar zaķi bija arī pašiem savas puķes.

Tā viņi dzīvoja, retu reizi aiziedami ciemos viens pie otra, kad mājā sametās sevišķi garlaicīgi. Tad viņi uzvārīja tēju, zaķim bija meža aveņu ievārījums, bet vecītim sauja piparkūku, un viņi sēdēja pie pavarda, kurš pašlaik izkvēloja, un reizēm viņi sarunājās, bet reizēm klusēja, un viņiem bija ļoti labi. Jo arī tā klusēšana bija dvēseliski kopīga.

Viņiem katram bija atbildīga sezona, kā to viegli var iedomāties. Ziemassvētku vecītim bieži ga-

dījās brist pa kupenām, viņš no lielās dāvanu dalīšanas atgriezās piekūsis, viņam pat kažoka stūris tā bija aplīpis ar sniegu, ka to ilgi nācās žāvēt pie krāsns. Viņam bija jāizstaigā trepju trepes, līdz pašiem augšējiem stāviem, jo vai aiz katrām durvīm gaidīja bērni, un visiem kārojās dāvanu. Ziemas-svētku vecīti pirms svētkiem parasti māca raizes, kur lai viņš ņem tik daudz dāvanu un katram pa prātam? Tad viņš aizgāja pie bagātiem tēvočiem un kautrīgi jautāja, vai tiem nebūtu... un par pierādījumu viņš vilka no kabatas žūkšņiem vēstuļu, tās bija rakstījuši bērni, kuri sevišķi neuzticējās vecīša gaumei un tāpēc steigšus pateica priekšā, ko vēlētos saņemt. Un bagātie tēvoči galvas vien grozīja un teica: tas esot traki, bērni itin nekā nesaprotot no grūtiem laikiem, kādi pašreiz visus un viņus, bagātos tēvočus pirmām kārtām, piemeklējuši. To pateikuši, tie gaidīja, vai vecītis nu neprātīsies un neies projām, bet viņš sēdēja un negāja vis, nevis tāpēc, ka viņam patiktu būt par lūdžēju, bet gan tāpēc, ka rokā viņam čaukstēja vēstules, katrā tajā tik daudz vēlēšanos un ilgu! Nabaga bagātie tēvoči krekstēja un grozījās, un beidzot ķērās pie naudasmaka. Cits deva nevis naudu, bet mēģināja iespiest vecītim kādu lietotu drānu vīstokli. Lietotas drānas, tas arī nav nekas slikts, bet svētkos visiem tomēr gribējās kaut ko pavisam jaunu.

Lieldienu zaķis savā ziņā bija laimīgāks vīrs, jo viņa darbošanās laiks iekrita priecīgajā pavasarī, kad viss modās un rosījās dzīvei un dzīvībai; šur tur jau kāra šūpoles, un pie vistām nāca prasītājs pēc prasītāja, visiem tiem vajadzēja tikai olas, olas un olas! Lieldienu zaķis, kuram bija bagāta pie-

redze, svētkiem gatavojās laikus, dzīvoklī viņam bija sakrauti lieli olu grozi, un tajos nebija tikai vistu olas vien, skaistos pītos groziņos - citi bija pat apzeltīti un apsudraboti - glabājās saldas, daudzkrāsainas oliņas. Kad Ziemassvētku vecītis brīnījās, kāpēc to tik daudz, zaķis nopūzdamies atbildēja: tieši pēc tām esot milzīgs pieprasījums. Ar lielu ogļu gludekli, kura turekli tikko spēja ķepā noturēt, zaķis piepūstiem vaigiem gludināja baltas un zilas, un sarkanas lentes, tās viņš sēja ap olu groziem, lai būtu sevišķi svinīgs izskats. Zaķim labi, viņam nenācās izkāpelēt daudzas kāpnes; mājās, kur dārzs klāt, viņš olas gluži vienkārši noslēpa pabiezākos krūmos, lai tad bērni nāk un meklē un lai veiksmīgākie atradēji priecājas! Bet vistu olas viņš krāsoja bērzu pumpuros un sīpolu mizās, un vēl kādās nekādās zālēs, no lielas olu vārīšanas zaķim virtuvē visi logi bija aizsvīduši. Dāvanas izdalīt viņš gāja pa nakti, tieši Lieldienu naktī viņš gāja nevis tāpēc, lai viņu mazāk norietu apkaimes suņi, jo Lieldienu naktī suņi nevienu zaķi īsti nereg, viņiem tas stingri noliegts kopš senseniem laikiem, - bet tāpēc, ka tas tā pieņemts - arī kopš senseniem laikiem. Zaķis nesa lielos olu grozus, tīri greizs sagriezies, un brīžiem apstājies slaucīja sviedrus lielā, rūtotā mutautā, bet viņš noguruma pēc nebūt neizlaida nevienu adresi, ja tikai zināja, ka tur dzīvo bērni, kas Lieldienu nakti nevar lāgā nogulēt un sapņus arī redz tādus raibus un apaļus vien.

Tā viņi tur dzīvoja, viņi paši nezināja, cik ilgi, jo tāpat kā nemirstīgi ir svētki, tiklīdz cilvēki tos ieslēdz savā sirdī un laika aprītē, tāpat nemirstīgs ir Ziemassvētku vecītis un Lieldienu zaķis. Tas ir

pilnīgi droši, ka bez viņiem pasaule būtu nesalīdzināmi tukšāka.

Nu bija pienākuši atkal vieni Ziemassvētki, un vecītis jau laikus vilka ārā no skapja savu kažoku, drīz tas bija jāģērbj mugurā, un tāpēc jāzina, vai kažoks no ziemas līdz ziemei labi sagalabājies. Kodes ir nekrietnas, tām nav nekādas bijāšanas pat pret tādu šādu kažoku! Vecītis, lielas brilles uz deguna uzlicis, rūpīgi piešuva atīrušo oderi. Viņam nesen bija piedāvāts pavisam jauns, nu sacīsim, pajauns, kažoks, pārdevējs centās iegālvot, kažoks esot tikai kādu nieku valkāts. Bet vecītis to neņēma, jo tas bija no ādas un pārāk moderns, viņam likās, ja arī visi suņi nenosmies, tad bērni gan nepazīs. Tāds bija Ziemassvētku vecīša liktenis - staigāt vecā, smagā kažokā līdz zemei un ar augstu aitādas apkakli, pēdējās siltajās ziemās viņš briesmīgi svīda. Laiks bija atmeties pelēks un lietains, lija kā novembrī, nepavisam kā ziemas saulgriežos. Nekur plašā apkārtnē nebija manāms ne sniega krislītis, ai, cik tie bija tumši Ziemassvētki!

Bet, kādi atnākuši, tādi tie bija jāuzņem. Un vecītis omas uzlabošanai pie sevis dūca kādu Ziemassvētku korāli, tā, bez vārdiem, tikai meldiju vienmēr atkārtodams un atkārtodams. Šinīs pēdējos vakaros viņam bija jāizcep daudz piparkūku, un divos maisos viņam no pagraba bija uznesti āboli, tie katrs jāizcilā un jāapprauga, vai aiz sārtajiem vaigiem nav iemeties trunējums. Un vēl daudz, daudz kas vecītim bija jāizdara un vienam pašam, jo viņa draugs Lieldienu zaķis droši vien gulēja ciešā miegā, ziemā viņš maz mēdza rādīties pasaulē, viņš bija pār mēru miegains un

negribēja savu miegu pielipināt citiem. Mājas īpaš-niece laumiņa bija viņiem atsūtījusi krāšņi raibu kartīti no kādas tālas pasaules malas, zaķis jau bija gribējis meklēt tās nosaukumu uz kartes, taču vecītis teica, vai nav vienalga, kur laumiņa ir, ja vien viņai labi klājas. No kartītes, ja vērīgi ieklausījās, varēja dzirdēt šalcam zilu jūru. Tās krastā kā bezdelīgu ligzdas bija salipinātas mājiņas, droši vien kādā no tām tagad dzīvoja laumiņa.

- Tur gan ir silti, - zaķis nopūtās, kad bija kārtīgi apskatījis kartīti. Bet vecītis ciešāk piespiedās pie krāsns sāniem un atteica:

- Šeit jau arī var tīri labi iztikt.

Tā viņš domāja arī pašlaik, lielajās svētku gaidās. Nāca viņa sūrākās darba dienas, toties citiem atkal priecīgi svētki.

Uz pavarda malas sīca tējkanna, tās sānos bija uzgleznotas koši sarkanas rozes, gluži kā dzīvas. Ziemassvētku vecītis piecēlās un ielēja sev tēju, tā nesmaržoja pēc rozēm, bet gan pēc piparmētrām. Viņš dzēra savu tējas krūzi viens pats un ļoti nožēloja, ka blakus tomēr nesēž Lieldienu zaķis, divatā tēju dzert ir pavisam citādi. Bet, ja zaķis gulēja, tad nebūtu labi viņu traucēt.

Un svētki pienāca, lieli, baltie Ziemassvētki, un, lai tie tiešām būtu balti, debesis bija atlicinājušas pat piciņu sniega. Visa pilsēta smaržoja pēc meža, tas neskaitāmos vezumos un automašīnās bija iebraucis pilsētā kopā ar eglītēm, un cilvēki steidza pirkt un nest mājās šos zaļos brīnumus. Kad pēdējā piparkūku panna bija ieslidināta krāsnī, vecītis atlieca muguru. Un, kad pienāca vakars, viņš rūpīgi apgērbās, kažokam ap vidu viņš apsēja rakstainu jostu, aiz tās tīri labi varēja aizbāzt

dūrainus, un kažoks pats arī labāk turējās ciet. Izgājis no laumiņas mājas, viņš pacēla acis un ieskatījās logos, paša logi, saprotams, bija tumši, toties Lieldienu zaķa logā viņš redzēja mazu atblāzmu - vai tikai tā nenāca no kuroša pavarda? Ap ielas stūri vilka vējš, un Ziemassvētku vecītis paātrināja soli. Viņam taču bija tik daudz darba.

Viņš gāja no mājas mājā un no dzīvokļa dzīvoklī, un dažuviet viņu aicināja pakavēties, atvilkt kažoku un pagāršot kaut ko no svētku cienastiem, un bērni priecīgi spiedās viņam apkārt un arī lūdzās... Bet cituviet vienīgā lutekle savilka pūcīgu seju, jo vecīša atnestā lelle viņai bija par vienkāršu. Un vēl cituviet...

Kad maiss, pats pēdējais, bija tukšs, Ziemassvētku vecītis saritināja to un aizbāza aiz jostas - tanī vietā, kur bija karājušies cimdi. Tagad cimdi bija rokās, jo laiks atmeties aukstāks, un sniegpārslas, kuras taupīgā kārtiņā klāja zemi, izeaigojās ar metālisku vizmu. Baznīcās sen bija beigts zvanīt, lielās durvis aizslēgtas, pa tām sen aizgājuši pēdējie dievlūdžēji. Nu viņi bija devušies mājās turpināt Kristus piedzimšanas svētku svinēšanu. Māju logi atspīdēja divainā gaišumā, tādā kā nekad citreiz gadā. Tās bija svecītes, kas apgaismoja ziemas tumsu, un Ziemassvētku vecītim šķita, ka tā ir pati spožākā atblāzma viņa ceļā.

Bet ceļš vecītim šoreiz šķita ļoti garš. Viņš pārnāks mājās, istaba vēl smaržos pēc piparkūkām un āboliem, un labi izkurinātā krāsns dvašos siltumu. Tā arī bija, gluži kā domāts, taču, kad Ziemassvētku vecītis aizslēdza ārdurvis, viņš piepeši sajūtās tik vientuļš kā vēl nekad agrāk. Visur svinēja, bet viņš te atradās viens pats. Labā

laumiņa, kurai šī māja piederēja un kura tik reti parādījās šeit, kāpēc tagad tā nevarētu piekļaut pie durvīm? Viņi padzertu tēju, protams, paaicinātu arī Lieldienu zaķi, un viņi visi trīs sarunātos par šādiem un tādiem, un ne tikai veciem laikiem, par svētku vakariem, kuri nāks pēc gada un desmit, un visi tie smaržos pēc piparkūkām un pīrāgiem...

Bet tad viņam ienāca prātā, jā, ko viņš te īsti gremžas? Otrpus kāpņu laukumiņa taču kā dzīvojis, tā dzīvo viņa kaimiņš Lieldienu zaķis, un, pat ja viņš šovakar gulētu cietā miegā un negribētu dzirdēt ne par kādiem svētkiem, vecītis klaudzinās tik ilgi, līdz zaķis samiegojies būs spiests slēgt vien vaļā.

Un, kamēr viņš tā domāja un ātri iekūra uguni, lai uzliktu vārīties pavisam svaigu tēju, Lieldienu zaķis savā dzīvoklī domāja gluži to pašu. Arī viņš šajā vakarā negaidot bija sajuties vientuļš, arī viņš bija sailgojies drauga, un nu viņš mudīgi sava skapja atvilknēs meklēja kādu dāvanu, lai svētkos nebūtu jāiet ciemā tukšām ķepām. Bet viņš neatrada nekā cita kā tikai skārda kastītē, kur virsū bija uz zīmēts sudraba zvaniņš pie zaļa egles zara, sauju meža zemeņu kātu ar visām ogām. Zaķis kādu brīdi šaubījās, vai dāvana nebūs par niecīgu. Taču viņam nebija nekā cita, jo, kaut arī viņš bija cienījamais un tik ilgotais Lieldienu zaķis, tomēr visai mazturīgs, jo Lieldienās mēdza savus olu grozus izkravāt līdz pēdējam sīkumam, lai tikai kāds gaidītājs nepaliktu bez dāvanas. Tāpēc pēc īsas vilcināšanās zaķis pie spoguļa saķemmēja ūsas, pārbaudīja, vai adītajai mājas vestei, kuru zaķis ziemā valkāja, visas pogas sapogātas, un tad klusītēm gāja laukā no savas istabas.

Ziemassvētku vecītis bija varen priecīgs, zaķi

ieraudzījis, taču tūlīt sadrūvējās, iepriekš viņš nebija domājis par ciemiņiem, un viņam bija tukša māja, tās kaktos bija aizķērusies tikai piparkūku smarža, un, jā, zemē bija nokritis egles zars; kā viņš agrāk nebija to ievērojis? Abi ar zaķi tagad raudzīja, kur to iespraust. Vajadzēja tik maz, lai istabā ienāktu Ziemassvētki. Ziemassvētku vecītis ļoti lielīja zaķa atnesto tēju, viņš apgalvoja, ka mūžā tādu neesot dzēris. Telpā bija tumšs, visa gaišuma, cik no pavarda mutes un logiem otrā ielas pusē. Tur dega kāda liela, koši izpušķota egle. Viņi abi skatījās turp, un vecītis teica:

- Kā tu domā, vai bērni vēl tic Ziemassvētku vecītim? Viņi tagad ir tik lieli un gudri, man reizēm bailes, vai viņu mazās sirdis par ātru neatvēst no šīs gudrības. Klausies, Lieldienu zaķi, un vai tev viņi tic?

Zaķis brīdī kavējās ar atbildi, viņš ilgi pārdomāja un tad sacīja:

- Par šo jautājumu, es domāju, mums nevajadzētu daudz lauzīt galvas. Jo mēs paši, mēs abi divi, esam tikai liels brīnums, un tajā brīdī, kad mēs ienākam pie bērniem - tā kā tu - vai arī atstājam viņiem raibas dāvanas dārza krūmājos, kur starp pērnās kūlas cekuliem jau lien laukā jaunās zāles dzietī, - tanī brīdī viņi visi uzgavilē ne jau tikai tāpēc, ka ir atraduši dāvanas. Viņi taču uzgavilē brīnumam, kuram cilvēki iedevuši mūsu vārdu. Vai ar to nav pietiekami, Ziemassvētku vecīt?

Istabā negaidot kļuva pavisam gaišs. Viņi pagriezās un pārsteigtī ieraudzīja, ka uz galda, uz kura nupat vēl bija stāvējušas tikai divas pusdzertas tējas krūzītes un vecā stikla vāzē ar šauru kaklu iesprausts egles zariņš, tagad greznojās kupla egle

ar krāsainām svecītēm un zem tās pīrāgu bļoda un grezns šķīvis ar piparkūkām, un vēl tur bija ziemas āboli koši sārtiem vaigiem. Viņi skatījās ilgi, un tad viņi saprata, ka arī pie viņiem, brīnumdariem, kuri nedomāja par sevi, kuri nekad par sevi nebija domājuši, beidzot ienācis lielais svētku brīnums.

Tas bija lielisks vakars, kādu reti gadās piedzīvot. Ziemassvētku vecītis ēda pīrāgus un piparkūkas, kamēr zaķis - "Es ceru, tu man piedosi manu ēdelību, bet āboli ir tik garšīgi!" - lobīja iekšā ābolu pēc ābola. Un pa vidu viņš dedzināja brīnumsvēcītes, jā, veselu kārbīņu viņš izdedzināja, ai, kā tās dzirksteļoja un sprakstēja!

- Vai redzi, kā, - zaķis domīgi teica, kad āboli bija noēsti, svecītes eglē izdegušas un pavardā beidzamā oglīte uzvilkusi pelēkus pelnu svārcīņus, - redzi, cik priecīgi mums bija svētki!

- Jā, - vecītis piekrita, - es tikai nespēju saprast, kas mums sagādājis tik lieliskus svētkus.

Un viņi nemaz necentās to izzināt.

- Ja es varētu pasēdēt Ziemassvētku vecīša virtuvē! - Jūlija sapņaini sacīja. - Vai varbūt arī pie zaķa. Kā tu domā, vai viņi ņemtu mani pretī, ja es pie viņu durvīm piekļauvētu?

Henriete neatbildēja, un tad Jūlija runāja tālāk:

- Bet tu man kā mazam bērnam... pasaciņas. Tā taču bija tikai pasaciņa, vai ne? Tu droši vien gribēji mani izklaidēt. Tu gribēji, lai man ir mierīgāks miegs. Vai ne?

Henriete vēl arvien klusēja, bet, kad Jūlija par varītēm uzplijās, viņa teica:

- Es vienmēr esmu ticējusi Ziemassvētku vecītim. Arī Lieldienu zaķim, bet viņi sen pie manis nenāk.

- Vai tāpēc, ka tu esi liela?

- Nu jā, droši vien. Vai tev šis stāsts nepatika, ka tu teici: es stāstu tev pasaciņas?

- Nē, man patika, ļoti patika, - Jūlija atbildēja pavisam klusu. - Es pati nezinu, kāpēc es nupat... Bet tu man piedosi, vai ne? Un tagad tu iesi projām?

- Jā, - Henriete atteica. Viņa gaidīja, ko sacīs Jūlija, bet tā neatbildēja, neteica neviena paša vārda. Jūlija bija aizmigusi. Tagad viņa droši vien sapņo, ka nonākusi Ziemassvētku vecīša virtuvē. Tur vēl vienmēr smaržo pēc piparkūkām... Vai tur nesmaržo tā visu gadu?

- Guli, Jūlij, - Henriete maigi teica, lai gan Jūlija miegā nevarēja sadzirdēt. - Nebēdā, mani pamozdamās neieraudzījusi, es atkal atnākšu, es atnākšu, kad tavi satraukumi, tava operācija laimīgi būs garām un tu maziem soliņiem iesi jau uz atveseļošanās pusi. Un tad, kad tu būsi pavisam vesela, es nebūšu vairs nepieciešama. Tad tev nebūs bezmiega vakaru un nakšu. Tad tu, dienā gana izstaiģājusies un izskrējusies, gulēsi cieši jo cieši, un pamazām vien tu aizmirsīsi, ka tev kas sāpējis un tu esi bijusi nevesela. Tas ir labi, ka var aizmirst, un sāpes, Jūlij, aizmirstas visātrāk.

Dagnija Zigmonte

STĀSTI JŪLIJAI

Redaktore Gunta Leja

Mākslinieciskais redaktors Andris Lamsters

Tehniskā redaktore Viktorija Blaua

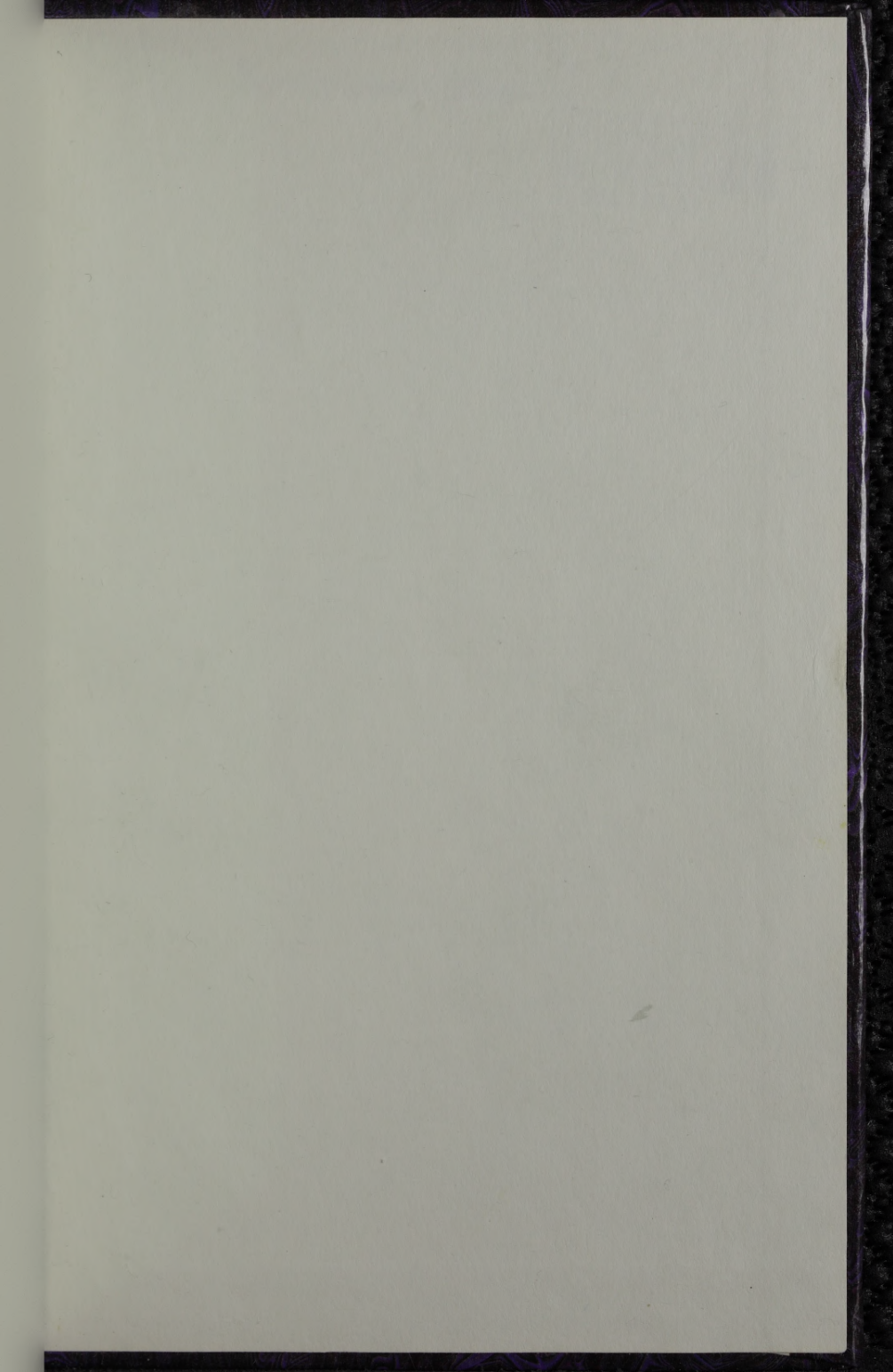
Datorsalikuma operatore Kristīna Kursiņa

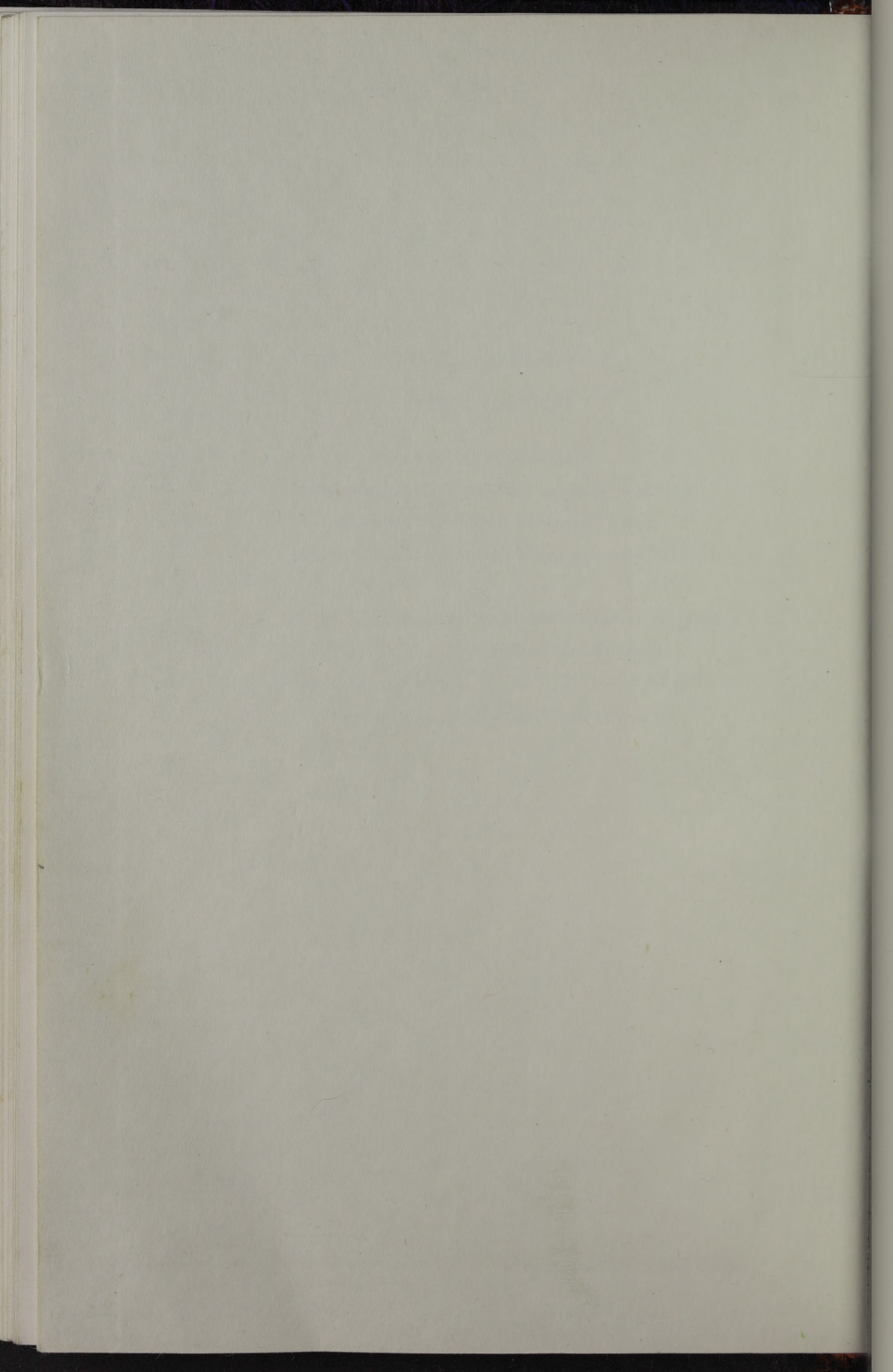
SIA, Bērnu un jaunatnes literatūras apgāds "Sprīdītis".

Reģistrācijas apliecības Nr. 2-0820.

Iespiesta tipogrāfijā "Rota", LV-1011, Rīgā,

Blaumaņa ielā 38/40. Pasūt. Nr.17

Kontroleksemplārs

42-

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0305018133

95-3
L 572

DAGNIJA ZIGMONTE

Stāsti Jūlijai

“...es pati nezinu, kas bija šī sieviete, kura nāca tikai tad, kad Jūlija viena pati mājās gulēja gultā, no kuras slimība neļāva uzcelties, un stāstīja Jūlijai par dažādiem notikumiem apkārtējā pasaulē. Citu ticamāku, citu mazāk. Par pieklidūša kucēna Prinča likteni, par nelaimīgu kaķu sirdēstiem, par vecās skolotājas Frīdas vecumdienām, par dauzonīgo Jurku, kas tik ļoti vēlējās divriteni, par paša Ziemassvētku vecīša Ziemassvētkiem, kurus viņš svinēja kopā ar Lieldienu zaķi pie kādas vieglprātīgas laumiņas, kas nelikās zinīs par īres maksu, jo uzskatīja, ka naudu katrs varot uzburt no mēness stariem vai ziepju burbuliem...

Tie bija stāsti par lieliem cilvēkiem un bērniem, dzīvniekiem, kurus mēs izvēlamies par saviem draugiem un pavadoniem, bet reizēm aizmirstam, ka līdz ar to esam par viņiem atbildīgi. Svešinieces stāstos ir klusa labestība, bez kuras grūti dzīvot ikvienam no mums.

Kādreiz, kad stāsts beidzās, Jūlijai acīs bija asaras. Bet pavisam skumji tie nebija. Ticiet man! Jo tā pilnīgi bez asarām dzīvot — tas nemaz nav vēlams. Bet citreiz Jūlija no sirds smējās, tā jau tas vienmēr ir, dzīvē tā tas ir.” (Autore)

Dagnija Zigmonte (1931, Rīgā), beigusi Rīgas Pedagoģiskā institūta Valodas un literatūras fakultātes Vācu nodaļu. Pavisam uzrakstījusi 25 grāmatas, no tām 7 bērniem.

SPRĪDĪTIS